

Riksdagens protokoll 1996/97:44

Torsdagen den 12 december

Protokoll
1996/97:44

Kl. 9.00 – 18.00

19.00 – 23.51

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 6 december.

2 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Försvarsutskottets betänkande 1996/97:FöU1

3 § Utgiftsområde 14 och 13 – Arbetsmarknad och arbetsliv samt ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

*Arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Föredrogs
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU1
Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv (prop. 1996/97:1 delvis,
prop. 1996/97:5 delvis)
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU7
Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet (prop. 1996/97:1
delvis)

Anf. 1 KENT OLSSON (m):

Fru talman! Många är i dag djupt besvikna på den socialdemokratiska politiken. Många hade stora förväntningar när Socialdemokraterna trädde till år 1994. Vi kan nu efter cirka två och ett halvt år se resultaten av den socialdemokratiska politiken. Vi kan se de demonstrationer som görs mot politiken, och vi kan konstatera att i stort sett har ingenting hänt sedan hösten 1994.

Inför valet 1994 hade man i valkampanjen lovat att på ett år fösa tillbaka den öppna arbetslösheten till 5 %. Många trodde på Socialdemokraternas löfte om detta och röstade på Socialdemokraterna i valet 1994. Men dessa arbetslösa är i dag djupt besvikna på den socialdemokratiska politiken. I dag är 8 % öppet arbetslösa, och arbetslösheten har ökat i jämförelse med både november 1995 och november 1994.

Till den öppna arbetslösheten skall läggas de som är i åtgärder. Totalt är 12,8 % i Sverige arbetslösa eller i åtgärd. Till detta skall läggas de som gått i förtidspension av arbetsmarknadspolitiska skäl. Närmare 1 miljon

människor står alltså utanför arbetsmarknaden. 1 miljon besvikna människor, och därtill deras anhöriga. 1 miljon besvikna på den socialdemokratiska politiken, och ingenting tyder på en bättring, snarare tvärtom.

I AMS pressmeddelande den 4 december sägs: "Den höga arbetslösheten består. Antalet arbetslösa och personer i åtgärder har stabiliserats på en mycket hög nivå, och tillgången på lediga platser är fortfarande helt otillräcklig för att förbättra situationen för de arbetsökande." Under det senaste året har 20 000 fler personer blivit arbetslösa. Sysselsättningen har sjunkit och gruppen latent arbetslösa vuxit.

Så här illa ser det ut. Varför har det blivit så här? Varför har regeringen så totalt misslyckats med att minska arbetslösheten? Varför protesterar så många mot den socialdemokratiska politiken, och varför är så många djupt besvikna? Varför blir det inte fler jobb? Varför har den socialdemokratiska politiken blivit ett fiasko för landet, för företagen och för de arbetslösa? Ordet fiasko är för övrigt inte bara mitt betyg på den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken, utan även Aftonbladets. Onsdagen den 4 december kunde man i en stor rubrik läsa om fiaskot för den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken.

Låt oss nu se tillbaka i tiden och se när detta fiasko startade. Regeringen insåg 1994 att det var i företagen de nya jobben skulle skapas. Man skulle satsa på företagen, sade man, varvid man snabbt på facket initiativ tog tillbaka de förändringar inom arbetsrätten den borgerliga fyrtipartiregeringen infört. Dessa förändringar lovordades bland företagen, och även de socialdemokratiska företagen lovordade dem, och de skapade nya jobb. Flera tusen jobb i veckan skapades under fyrtipartiregeringens sista månader vid makten.

Men det var viktigare att tillfredsställa facket än företagen. Det var viktigt med facklig betalning för stöd under valkampanjen än med jobb. Så var det med talet om att satsa på företagen. I realiteten var det inget värt. Förlängd provanställningsperiod samt förlängda tidsbegränsade anställningar vid arbetsansökan togs bort liksom förändringarna i turordningsreglerna. Samtidigt som man gjorde detta sade man att arbetsrättsreglerna behövde ändras.

Man lade ned Arbetsrättskommittén men tillsatte en arbetsrättskommission bestående av parterna på arbetsmarknaden. Denna skulle få fram nya arbetsrättsregler. I denna kommission satt LO, som just tvingat Socialdemokraterna att ändra arbetsrättsreglerna. Hur någon kunde tro att denna arbetsrättskommission, med LO som svuren motståndare till förändringar, skulle förändra arbetsrätten är en gåta. Det gick inte heller, utan arbetsrättskommissionen havererade den 9 maj 1996.

Senare i dag kommer de allt för små förändringar som regeringen lagt fram i proposition att behandlas. Det är ett steg i rätt riktning i vissa fall, men det är för små förändringar och för litet omfattande. Under de mer än två år som regeringen velat i denna fråga har tusentals människor gått miste om jobb, men facket har varit nöjt. Ett nöjt fack är tydligen viktigare för regeringen än jobb och arbetslösa.

Kommer någon ihåg RAS? Det är ännu ett av regeringens misslyckanden. Det skulle ge 110 000 nya jobb, men gav enbart 23 000. Regeringen slängde ut pengar till företagen, men det hjälpte inte. Dessutom hade nog de flesta av dessa 23 000 jobb kommit till ändå utan stöd. Det var en flermiljonrullning som knappast gav något. Trots att företagen var

emot detta genomfördes det. Det företagen ville ha, ändrade arbetsrättsregler, gav man dem inte. Men RAS, som de inte ville ha, fick de. Tala om att lyssna på företagen för att minska arbetslösheten!

I övrigt har regeringens politik utmärkts av ryckighet och panik utan strategi. Olika förslag har slängts fram, det ena olyckligare än det andra. OTA – det lyckliga slutet, enligt Margareta Winberg – har hittills lyckliggjort 186 personer. 186 privatanställda har fått jobb som inte skall vara jobb i den offentliga sektorn. Det var den sektorn som inte skulle öka. Det var ju i företagen de nya jobben skulle komma.

Även i övrigt har den socialdemokratiska politiken för nya jobb misslyckats. Man har fattat beslut om att höja skatterna med netto 73 miljarder fram till 1998. Tror någon att höjda skatter skapar fler jobb? Tror någon att höjda energiskatter, höjda bensinskatter, minskade representationsavdrag för besök på restauranger skapar fler jobb, eller att en förtida kärnkraftsavveckling skapar fler jobb?

Vargön Alloys och andra energislukande industrier varslar nu om uppsägningar på grund av regeringens politik. Det var väl fler jobb och inte färre som Göran Persson och Margareta Winberg ville skapa? Inte bara vi moderater utan även socialdemokratiska kommunalråd och fackundrar vad regeringen sysslar med. Situationen för de arbetslösa blir allt värre. Statsministerns löfte om att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000 tror regeringen knappast själv på nu. För alla andra än regeringen förefaller det vara en utopi med den politik som regeringen nu för.

Det är bara den öppna arbetslösheten som skall halveras. År 2000 kommer fortfarande många att vara i arbetsmarknadsåtgärder. Risker är stor att de i åtgärder blir allt fler. Inget tyder på att regeringen har några åtgärder att föreslå som skapar möjligheter till jobb i företagen.

Vi moderater har en samlad strategi för fler riktiga jobb. Den vilar på fyra ben: lägre skatter på arbete och företag, högkvalitativ kunskapstillväxt, en öppnare arbetsmarknad som utgår från den enskildes roll med individuella avtal och en arbetsmarknadspolitik som stöder de arbetslösa och öppnar möjligheter till nyanställningar i företagen. Vår politik är sammanhängande.

Att sänkta arbetsgivaravgifter och sänkta skatter ger fler jobb blir fler och fler medvetna om. T.o.m. TCO, dess ordförande Inger Ohlsson och olika TCO-ekonomer är medvetna om detta.

Det andra benet i vår politik utgörs av en politik för kunskap. Om jobben skall öka och Sveriges konkurrenskraft bli bättre måste grundskolan ge bättre kunskaper, liksom gymnasieskolan. Dessutom måste den högre utbildning ha hög kvalitet.

För det tredje måste en arbetsmarknad med individuella avtal skapas. På dagens svenska arbetsmarknad har makten gradvis förskjutits till de fackliga organisationernas förmån. Det har skett på såväl enskilda medarbetares som på företagens bekostnad. Denna obalans är en huvudorsak till att lönebildningen inte fungerar. Anställningströskeln är hög för många företag, alltför hög. Det leder bl.a. till att de anställningar som skulle behövas inte kommer till stånd.

Det fjärde benet i vår politik är en reformering av arbetsmarknadspolitik för att stödja dem som saknar arbete. Dagens arbetsmarknadspolitik fungerar enligt vår mening dåligt. Den har dålig effektivitet, den saknar personliga incitament för den enskilde att hitta ett riktigt jobb. Vi

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

anser att arbetsmarknadsutbildningen skall ges en klar inriktning mot att skapa arbetstillfällen. Kvalitet måste ersätta kvantitet. Arbetsmarknadsutbildningen skall i allt väsentligt genomföras tillsammans med och på företagen.

Vid besök på arbetsförmedlingar runt om i Sverige hör man den ständiga kritiken mot regeringen att för regeringen är volymkraven det viktigaste, inte att resurserna sätts in på att ge möjligheter för förmedlingarna att hitta riktiga jobb. De olika arbetsmarknadspolitiska åtgärderna i dag är till stor del enbart till för att statistiskt gömma arbetslösheten. Att i dag tala om att ge arbetsförmedlarna mer tid för individuella program för de arbetslösa är ju nästan ett håan mot dem då mer tid och individuella program inte ger fler jobb utan bara en förtvivlan hos de arbetslösa. Åtgärder får ju inte kosta för mycket, eftersom det är viktigare med fler i åtgärder för statistikens skull än att försöka skaffa fram riktiga jobb.

För oss moderater kommer alltid kvalitet att vara överordnat kvantitet. Vi ser att behovet av mer aktiva åtgärder finns framför allt för yngre, som ännu inte kommit in på arbetsmarknaden bl.a. till följd av brister i utbildning, och för äldre. Arbetsmarknadspolitiken måste ges en tydlig inriktning på dessa grupper. Vi förespråkar ett lärlingssystem för unga enligt följande principer. Lärlingen skall erbjudas både arbete och utbildning. Lärlingstiden bör normalt vara ett år. Lärlingssystemet bör vara öppet för ungdomar mellan 20 och 25 år. Lärlingslön skall utgå.

Över 7 % av de arbetslösa är mer än 55 år. Dessa möter ett växande problem på arbetsmarknaden. Vi föreslår att företagen får en återbärning på arbetsgivaravgiften med förslagsvis 50 % om de anställer arbetssökande över 55 år. Vi är övertygade om att detta kommer att ge incitament för företagen att anställa. Till skillnad från OTA ger detta jobb i företagen.

Fru talman! Vi moderater har tydligt visat hur vi med vår politik får arbetslösa i arbete genom bättre villkor för företagen, mindre regler, mindre företagsstöd, sänkta skatter, satsningar på kunskaper i skolan, förändrad lönebildning, moderniserad arbetsrätt, nya konfliktregler med minskad makt för facket, en effektiviserad arbetsmarknadsutbildning med lärlingsutbildning för de unga och förslag på hur arbetslösheten hos de äldre skall lösas.

Mot dessa förslag står regeringen och Centerpartiet med sin politik som med sin tveghägsenhet, konservatism, brist på nyskapande och förmåga till nytänkande bibehåller massarbetslösheten på en hög nivå. En företagsovänlig politik kan inte ge fler jobb. Läpparnas beklännelse om att stödja företagsamheten måste omvandlas till att reellt ge företagen bättre villkor. Endast detta ger fler jobb.

Låt mig så säga några ord om regeringens behandling av a-kassan. Hela hanteringen av arbetslöshetsförsäkringen förtjänar allvarlig kritik. Efter upprivandet av den allmänna obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen har reglerna ändrats ett stort antal gånger för att sedan ändras igen. Det är nu hart när omöjligt att veta vilka regler som gäller. Löften ges och tas tillbaka. Människor vet inte vilka regler som gäller. Rimliga krav på rättssäkerhet uppfylls inte. Det beslut som fattades i juli gäller inte, och regeringens proposition gäller inte heller.

Vi moderater anser att försäkringen skall göras allmän liksom tidigare och inte vara ett fackligt privilegium. Men osäkerheten om a-kassan består, och nya förslag är tydligen att vänta till våren.

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla de moderata reservationerna, men nöjer mig med att yrka bifall till reservation 1 i AU:1. I övrigt hänvisar vi till vår politik i de särskilda yttrandena till AU:1 och AU:7.

Låt mig som avslutning få läsa litet ur det dokument från EU som är en sammanfattning av 1996 års gemensamma rapport om sysselsättningen inför Europeiska rådets möte i Dublin. Där skriver man följande: De offentliga finanserna behöver konsolideras, särskilt genom minskade utgifter snarare än genom ökade inkomster, vilket konstaterades av Europeiska rådet i Florens. Dessutom är de indirekta arbetskraftskostnader alltför höga i många medlemsstater, särskilt på grund av socialförsäkringarna och en illa avvägd beskattning av olika inkomstkällor.

Detta har Sverige anslutit sig till. Jag tänkte fråga Margareta Winberg om man tänker föra den politiken att minska de indirekta arbetskraftskostnaderna. Jag tror att det är väsentligt viktigare för att tillskapa jobb än ett allmänt pratande om en sysselsättningsunion som knappast ger några jobb.

Till slut skulle jag vilja fråga Margareta Winberg: När minskar arbetslösheten? Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att arbetslösheten skall minska? Är det så som man har sett de senaste dagarna att det är i den offentliga sektorn som jobben skall tillkomma i stället för i företagen? Man blir litet tveksam när man läser tidningsrapporterna. Det skulle vara trevligt att få höra Margareta Winberg utveckla detta. Har regeringen bytt strategi till fler offentliga jobb i stället för fler jobb i företagen?

Anf. 2 ELVER JONSSON (fp):

Fru talman! Kampen för fler jobb och en kraftigt minskad arbetslöshet står överst på dagordningen för oss i Folkpartiet. Under året har vi presenterat en rad rapporter med konkreta åtgärder som skulle ge fler jobb. Vi vill satsa på en politik för fler jobb, och vi är övertygade om att enda chansen att få rätsida på Sveriges problem är att det kommer nya jobb och då framför allt jobb genom företagande.

Socialdemokraterna har också kampen mot arbetslösheten och för fler jobb högt på sin lista. Men den goda ambitionen har kommit av sig. Det har flera orsaker, inte minst den egna tilltron till statliga system och att man ingriper alltför ofta i detaljer på arbetsmarknaden. Socialdemokraterna har i alltför hög grad varit bundna av vad man drivit för åsikter i vissa högre fackliga kretsar. Visserligen är denna allians nu i gungning, men resultatet är besvärande. Just nu pågår en debatt bland socialdemokrater på landets tidningssidor om huruvida det är brist på ledarskap.

Fru talman! Det må vara hur det vill med den saken. Men ryckigheten i politiken, uppblåsta löften och alltfler reträtter in i dimridåerna talar sitt tydliga språk.

Jag har flera gånger här i kammaren betonat Folkpartiets hållning i arbetsmarknadspolitiken och talat om att den måste vila på tre stadiga ben, nämligen en aktiv arbetsmarknadspolitik, ett gynnsamt näringslivsklimat och sunda och sanerade statsfinanser.

Dessa olika ben är beroende av varandra. Det verkar som om regeringen har bortsett från detta samband och begränsat sig till att föra poli-

tik som visserligen sanerar statsfinanserna. Dessutom bemödar den sig om att föra en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det som har saknats är det goda klimatet för näringslivet. Men, fru talman, nu skall det bli annat av det.

Jag lyssnade på radionyheter i går morse, och då sades det från det socialdemokratiska partihögkvarteret att nu har utgått påbud om att det är småföretagen som skall bli de nya hjältarna. Det är alldeles utmärkt.

Det skulle vara intressant att höra om arbetsmarknadsministern gör samma bedömning som sin företrädare, och för övrigt också skatteministern, som sades ligga bakom det djärva utspelet. Från liberalt håll har vi efterlyst det, och ligger det allvar bakom skulle det betyda mycket. Därför är det intressant att få arbetsmarknadsministerns bekräftelse.

”Politiker kan inte skapa nya arbetstillfällen i någon större utsträckning, men politiker kan bana väg för nya jobb. Om detta inte görs, kommer arbetslösheten inte att halveras till år 2000.” Så skrev Folkpartiledaren Maria Leissner och TCO:s ordförande Inger Ohlsson i en mycket uppmärksam DN-artikel nyss. De efterlyste båda en mera seriös debatt då de ideologiska övertonerna kunde dämpas och blicken höjas. De påstod att nya jobb skapas inte genom teorier eller byggnader av luftslott. Nya jobb skapas genom att hinder undanröjs. Intressant är att allt fler efterlyser just nytänkande och realism i arbetsmarknadspolitiken. En väg de förordade var att sänka priset på arbete.

En annan tanke var att skatteomläggningens principer från 1991 skulle komma till heders igen, då det skulle löna sig att arbeta, spara och satsa på företagande. De menar att den principen fortfarande är en grundbult för en dynamisk samhällsekonomi. Kanske är det den artikeln som har inspirerat herrarna Sundström och Östros. Det är bra att ta till sig goda råd. Men jag hävdar precis som skribenterna att vi t.ex. inte kan acceptera att värnskatten permanentas. I stället bör vi återvända till marginalskattereformen, som Folkpartiet och Socialdemokraterna enats om. Sänkta skatter på arbete med lägre arbetsgivaravgifter är ett annat viktigt moment.

I lokaltidningen hemma i Alingsås skrev en civilekonom med lång och skiftande arbetslivserfarenhet: ”När arbetslösheten i vårt land uppgår till mer än 10 procent av den arbetsföra befolkningen må det väl vara varje medborgare obetaget att ha synpunkter på hur denna landsplåga kunde mildras. För egen del har jag oehört svårt att förstå varför inte den privata tjänstemarknaden med sin slumrande potential av arbetstillfällen kan ges möjlighet att fungera.”

Fru talman! I våra kammardebatter har jag hävdat att arbetslöshet *inte* beror på arbetsbrist. Det är tvärtom tre andra brister som svensk arbetsmarknadspolitik häftar fast vid: brist på lönsamhet i företagen, brist på pengar i offentliga kassor, brist på vår förmåga och fantasi att organisera arbetslivet. Dessa brister behöver vi komma till rätta med om vi skall få ett välfärdssamhälle värt namnet. Då är inte lösningen – som en del med stor envishet upprepar – att det gäller att förkorta arbetstiden, höja skatterna och att ännu mer reglera arbetslivet.

Skall Sverige klara strukturomvandlingen och jobben är det tjänstesektorn som behöver växa och skapa många nya jobb. Alltför många tycks vara fixerade vid det traditionella som dessutom passar in i ett visst

samhällsmönster. Men kvinnor och ungdomar hör till dem som behöver få nya chanser, liksom högt utbildade och arbetslösa akademiker.

Det är frågor som Folkpartiet har lyft fram och som vi reserverar menar att riksdagen bör stödja. Det finns en stor marknad för bl.a. hushållstjänster, som skulle kunna skapa många nya arbeten. Men de fastlåsta positionerna och höga nivåer på skatter och avgifter är trösklar som de flesta inte kan forcera. Den privata tjänstesektorn behöver uppmuntras. Det innebär inte att vare sig industri eller offentlig sektor har spelat ut sin roll. Men det gäller att kunna minska arbetslösheten med okonventionella medel och att finna ny arbetsmarknad.

Liknande tongångar hörs också från andra kvinnor. Förbundsordförande Barbro Evermo Palmerlund har från litet andra utgångspunkter pekat på nya arbetsmarknader. Arbetsmarknadsministern har några gånger talat om behovet av en sänkning av arbetsgivaravgifterna.

Jag tycker, fru talman, att det är intressant att det just är kvinnorna som går i bräsch. De är värda all uppmuntran. Det är nödvändigt att komma i en ny position om vi skall klara den svåra och höga arbetslösheten. Men visst finns det motstånd. Den förlegade och i negativ mening manliga synen på arbetslivet har varit ett hinder, inte minst för socialdemokratiska regeringar och debattörer. En blick i backspegeln ger vid handen att motståndet har varit hårt i en rad frågor som har varit negativt för framför allt kvinnornas möjligheter till ett eget arbete. Skall ”de nya hjältarna” få sin chans behövs det mycket av nytänkande i kanslihus och partihögkvarter.

Vi kräver i vår fp-reservation när det gäller inriktningen av den framtida arbetsmarknadspolitiken att vi måste komma bort från statiska metoder att gömma arbetslösheten i åtgärder. Det är dags att se till arbetslöshetens bakomliggande strukturella orsaker. Utifrån de förutsättningarna menar vi att regeringen i en särproposition till våren skall presentera en analys och nya insatser som leder till fler jobb, där service- och tjänstesektorn får en chans till expansion, där ungdomar och kvinnor får ökade möjligheter att ta sig in på arbetsmarknaden.

Områden som vi har sett som angelägna att få en snabb hantering av är t.ex. utvärdering av ALU-verksamheten, den reform som startade under förra mandatperioden av den borgerliga regeringen. Då var den hårt kritiserad av den socialdemokratiska oppositionen, men nu ser det ut som om det är ingen hejd på vad ALU skall lösa.

Starta eget-möjligheten för kvinnor är en annan fråga som vi aktualiserar i motion och reservation. Vi har hårt drivit kravet att ge mera till anslaget för lönebidrag och för dem som är verksamma inom Samhall. Detta i avsikt att förhindra uppsägningar som skulle innebära att handikappade, dvs. de som har det svårast på arbetsmarknaden, skulle drivas ut i öppen arbetslöshet. Starta eget-stödet för kvinnor tycker vi skall vara betydligt bredare än vad regeringen föreslår. Arbetsmarknadsutbildningen menar vi måste ta sikte på dagens och morgondagens arbetsmarknad och inte utgå från det historiska.

Utskottet har på fem tunga områden tagit intryck av det som Folkpartiet prioriterar och där vi underkänt regeringens förslag:

Det gäller den hårda prutningen på Samhall.

Det gäller de knappa resurserna på arbetshandikappades lönebidrag.

Det gäller invandrarkvinnornas svåra situation.

Prot. 1996/97:44

12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Det gäller arbetsförmedlingsnämnderna som har satts under alltför hård styrning.

Det gäller den höga volymen av arbetsmarknadspolitiska åtgärder som, om regeringens förslag hade godtagits, skulle ha blivit alltför svaga och haft alltför låg kvalitet.

Dessutom skriver utskottet i mycket kritiska ordalag att de höga arbetslöshetstalen under inga omständigheter kan accepteras. Utskottet instämmer i vår uppfattning om allvaret i den aktuella arbetssituationen för ungdomarna. Man säger att det är någon förbättring för gruppen, men inriktningen måste ändå vara att arbetslösa snarast skall erbjudas ett arbete, en utbildningsplats eller en åtgärd. Även om majoriteten inte har velat göra ett formellt tillkännagivande, förutsätter vi att regeringen tar allvarligt på problemen.

I betänkande AU7 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet konstaterar utskottsmajoriteten att ramen höjts med nästan 1 miljard kronor i förhållande till regeringens förslag. Uppräkningen är en följd av utskottets ställningstagande till förändringar i a-kassan som riksdagen beslöt i somras och som skulle ha trätt i kraft vid årsskiftet. A-kasseförsäkringen kommer under våren, säger utskottsmajoriteten. Några föga originella principer är med, men man vill skjuta förändringarna till nästa halvårsskifte.

Hela denna fråga har blivit tung för regeringen och Socialdemokraterna, därför att man under oppositionstiden så hårt gick mot de förändringar och reformer som fyrpartiregeringen fick riksdagens stöd för. Folkpartiet var med och medverkade till en sänkning av a-kassan vid arbetslöshet till 80 %. För detta fick både vi och dåvarande regeringspartier utstå mycket smälek såväl från fackligt håll, särskilt LO, som – och inte minst – här i riksdagen från dåvarande oppositionen som skällde som bandhundar. Trots att Socialdemokraterna spelade med i den opinion som krävde en snabb återgång till 90 % aktade man inte för ord att i egen regeringsställning ytterligare sänka a-kassan till 75 %. Det var någonting som vi i Folkpartiet motsatte oss. Vi höll fast vi 80 %-nivån, och därför tycker vi att det är bra att Socialdemokraterna nu äntligen söker räkna upp det till den nivå som vi för vår del anser vara en anständig balanspunkt.

Vi har också under mycket lång tid hävdat att egenavgiften skall räknas upp så att staten får ett mindre finansieringsansvar och den enskilde får stå för en större del av försäkringsavgiften. Kompensation skall utgå genom en skattesänkning. Slutsatsen är att vi fortfarande inte har fått en långsiktigt stabil reform genomförd på a-kasseområdet. För detta bär den socialdemokratiska regeringen ett stort och avgörande ansvar för. För mig är det obegripligt hur en socialdemokratisk regering kan ha okänsligheten – såväl ideologiskt som praktiskt – att riva upp en statlig allmän och obligatorisk arbetslöshetsförsäkring. Men varken handlande eller ideologi överraskar numera. Raserandet av den statliga a-kassan har slagit allra hårdast mot dem som har haft det allra svårast. Ur arbetsmarknadspolitisk och socialpolitisk synpunkt är detta mycket olyckligt.

Som jag sagt har det för Folkpartiet varit ett angeläget mål att pressa ned den totala arbetslösheten. Vi har pekat på åtgärder som skulle kunna öppna för att dynamiken i inte minst tjänstesektor och småföretagarkretsar skulle kunna släppas loss utan att den sociala ambitionen eller trygghetssystemen skulle raderas. De konstgjorda nedgångarna i arbetslöshets-

talen genom att folk sätts in i temporära åtgärder eller sätts på en utbildning som nästan garanterat inte leder till jobb är någonting som vi måste komma bort ifrån. Hela politiken måste inriktas på att få fram nya riktiga jobb. Målet måste vara färre arbetslösa och fler i arbete.

Regeringen kan nu sägas ha tagit några steg i rätt riktning. Jag sade i inledningen på mitt anförande att det ser ut som om man är på väg att tänka om, men det förutsätter att mycket av innehållet i återställarpolitiken rensas bort och att man ser till helheten. Det förutsätter att man undanröjer hot som för tidig kärnkraftsavveckling eller chockhöjda elpriser kan leda till, att regelsystemet får en anpassning till modern arbetsmarknadspolitik, att skatter och pålagor reduceras till hanterliga nivåer och att arbete, sparande och nyföretagande uppmuntras.

Kan de slutsatserna bli förhärskande skulle det vara möjligt att finna en ny arbetsmarknad där fler fick plats, en arbetsmarknad där de handikappade inte trängs ut av njugghet och kyligt bemötande och där ett meningsfullt arbete kommer i förgrunden då välfärden skall säkras.

Jag vill med anförda, fru talman, yrka bifall till Folkpartiets reservationer i nämnda betänkande.

Anf. 3 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Det är i dag en svart dag för arbetarrörelsen. Massarbetslösheten är här, och riksdagen eller åtminstone dess majoritet har inga förslag för att häva den. Riksdagen fattar inget riktigt bra beslut när det gäller a-kassan men rättar kanske till en del. Riksdagen hotar att fatta ett förödande dåligt beslut när det gäller arbetsrätten.

Ett särskilt yttrande ligger på bordet. Det hann inte komma ut i tid från arbetsmarknadsutskottet. Det speglar snarast de kaotiska arbetsförhållanden som har rått inom utskottet – med omöjliga tidsfrister och tidsbrist, med inläggning av lagstiftning om arbetsrätten i budgetprocessen, med panik och en AMU-proposition som kom till för att hindra en hotande konkurs för ett statligt företag.

Kanslipersonalen har gjort ett oerhört arbete, och jag vill från denna talarstol framföra mitt stora tack till utskottspersonalen.

Däremot är det inte bra att det blir på det här sättet. Riksdagen får inte den ställning som riksdagen skall ha. Beredningen blir inte så bra som beredningen skall bli. Analysen förs inte så långt som analysen borde föras. Den politiska hanteringen är bristfällig på det viktigaste område som vi har. Det har förekommit en sådan diskussion. Jag tycker att grundproblemet ligger hos regeringen, men man borde även tänka över riksdagens behandlingsformer.

Jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer och inte minst de särskilda yttranden som vi har tvingats till i betänkandena AU1 och AU7 på grund av den nya budgetprocessen, men jag nöjer mig för kammarens praktiska hantering med att yrka bifall till reservationerna nr 3 och 9 i betänkandet AU1. I övrigt hänvisar jag till de särskilda yttrandena.

Låt mig mycket kort börja med a-kassan. Det har under mycket lång tid varit ett misskött område. Det har varit ryckigt, och det har svajat. Förslag har lagts fram och dragits tillbaka. Det har varit dålig kvalitet på förslagen. Riksdagen har gått in och ändrat i olika paragrafer när förslagen från regeringen har kommit.

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Här stod majoritetens företrädare i somras och talade om hur viktigt det var att sommarbeslutet från den 12 juli skulle gälla fr.o.m. den 1 januari. Vi var emot detta, och hade goda argument för det. Nu återopas just de argumenten för att dra tillbaka beslutet. Men tänk vilken oro det har varit för de arbetslösa! Tänk vilket kaos det har varit för a-kassorna som skall administrera detta! Det är ett exempel på en riktigt dålig hantering.

När nu riksdagen ändå säger att den drar tillbaka beslutet och att den inväntar en bättre propositionen menar man trots allt att den bortre parentesen skall ligga fast och gälla retroaktivt fr.o.m. den 1 januari 1996. Från Vänsterpartiet är vi mycket kritiska mot det, och jag vill fråga arbetsmarknadsminister Margareta Winberg om ni verkligen kommer tillbaka på det sättet.

Det antyds också att de hårdare reglerna för att komma in i a-kassan blir kvar, men jag tror inte att det är alldeles säkert. Min andra fråga till Margareta Winberg är: Det är väl inte så att ungefär samma förslag kommer tillbaka? I så fall tror jag inte bara att regeringen drabbas av en proteststorm och en förödande svekdebatt utan att ånyo också de arbetslösa, som då faktiskt hamnar utanför trygghetssystemet, kommer att drabbas.

Jag vill också ta upp en mer principiell fråga. Kraven på omställningsförsäkringen har ökat, med hårdare krav på avstängning och en av regeringen lanserad bortre parentes för en utförsäkring. Men samtidigt har kvaliteten på de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna sänkts. Jag tycker att detta reser en principiellt väldigt viktig fråga: Skall vi ha en omställningsförsäkring som hjälper den arbetslöse från jobb över arbetslöshet till nytt jobb, eller skall vi, som det nu börjar bli, ha en arbetslöshetsförsäkring som kan omsättas i ALU- och OTA-verksamheter, där man förbrukar sin trygghetsförsäkringstid men inte stärker sin position särdeles mycket i förhållande till arbetsmarknadens krav?

Detta är inte så mycket en kritisk fråga, utan det gäller faktiskt ett mycket besvärligt spörsmål. Jag skulle vilja se hur arbetsmarknadsministern ställer sig till den problematiken.

Så över till massarbetslösheten. Massarbetslösheten är här: Antalet i arbetskraften har sjunkit i november 1996, och det gäller oavsett om man jämför med oktober detta år eller med november 1995. Antalet sysselsatta har sjunkit, och antalet arbetslösa har ökat. Antalet som varit arbetslösa under mer än sex månader har ökat. Antalet i arbetsmarknadsåtgärder har ökat. Antalet personer med lönebidrag har sjunkit. Antalet sysselsatta i Samhall har sjunkit osv. Det är en skräckläsning för alla oss som är intresserade av full sysselsättning och som inser massarbetslöshetens fasor för människor.

Jag skall inte dra ytterligare siffror, men när jag ser i Konjunkturinstitutets novemberrapport finner jag att det på t.ex. det område som politiker hanterar görs ett klart uttalande:

Den sammanlagda konsumtionsvolymen beräknas falla med 1 % 1996. Betydande minskning har skett av personer i beredskapsarbete och utbildningsvikariat i kommunal regi under 1996. 1997 beräknas sysselsättningen fortsätta att falla osv.

Det här går inte längre, Margareta Winberg. Vi måste få fokus i politiken på arbetslöshetsbekämpning och på att främja och utveckla sysselsättning.

Problemen är också strukturellt svåra. Siffrorna för skogslänen, för Norrland, för kvinnor – vars arbetslöshet ökar – för handikappade, för invandrare och för dem som är över 55 år, dvs. för alla svåra områden, är naturligtvis värre än de genomsnittliga siffrorna. För alla svåra grupper försämras situationen. Jag vill erkänna att detta inte är lätt. Det finns inga enkla lösningar.

Jag tycker att Kent Olsson skulle sänka ljudnivån litet grand med tanke på att de förslag som ni har faktiskt är prövade. Det var ni som ledde in oss i massarbetslöshetens rike, och ni vill ha oss kvar där. Det passar det systemskifte som den moderata politiken syftar till.

Alla skyller nu på Margareta Winberg, men det är inte hennes sak att lösa arbetslöshetsproblemet. Det är finansminister Åsbrinks, näringsminister Sundströms, kommunminister och inrikesminister Anderssons och varför inte stabilitetsminister Perssons uppgift. Margareta Winberg har sitt ansvar, men att tro att arbetsmarknadsministern löser arbetslöshetsproblemet leder helt fel.

Det är andra frågor – naturligtvis konjunkturfrågor men också i mycket strukturförändringar som gäller produktivitetens utvecklingen i näringslivet, med en EU- och EMU-anpassning som regeringen kollektivt har valt och får stå ansvarig för – som har lett till att man tillsammans med Centern gjorde upp om en finanspolitik som skär bort arbetstillfällen. Visst har vi 0 % inflation, men vi har fått 13 % arbetslöshet och mer därtill om vi ser på den latent arbetslösheten.

Därmed kommer jag till den andra principiellt bekymmersamma frågeställningen. Sysselsättningspolitiken skall halvera och minska arbetslösheten. Enligt Vänsterpartiets uppfattning är det finanspolitik, näringspolitik, kommuner, arbetstidsförkortning och arbetsmarknadspolitik som gäller. Men arbetsmarknadspolitik har operativa mål, och regeringen har just nappat på Arbetsmarknadspolitiska kommitténs förslag att sätta mycket bestämda operationella mål; att korta vakanstiderna, att minska långtidsarbetslösheten och rundgången vid långtidsinskrivning. Som svar på detta ställer Socialdemokraterna ett volymkrav på 228 000. Det har ingenting att göra med långtidsarbetslöshet eller långtidsinskrivning. Möjligtvis har det någonting att göra med att halvera arbetslösheten.

Man kan inte använda arbetsmarknadspolitik för att halvera arbetslösheten. Det kan inte vara så att bara för att man har en hammare som heter AMS förvandlas alla problem till spikar. Detta är mycket allvarligt, och jag hoppas att Margareta Winberg vill kommentera det.

Jag vill också gärna att hon kommenterar något annat. Jag såg ett TT-meddelande i går om att den svenska arbetsmarknadspolitik åtnämnade temporärt skall ut och ta en *time out* på 4–10 år, vilket är en ganska festlig tidsbeskrivning. Den skall lokalanpassas, och då skall det bli fler jobb. Men blir det så? Titta på den osorterade och spontanistiska decentralisering som nu har förekommit. Vi har försöksverksamhet och litet avreglering och nu har vi fått arbetsförmedlingsnämnder.

Men jag hör mest protester. Man säger: Hur skall det här gå? Ni sätter volymkrav på oss, och vi klarar inte det. Här sätter ni högsta begränsningar på rekryteringsstöden, som är den billigaste åtgärden på den rik-

tiga arbetsmarknaden. Vi kan få ut massor av det. Men det går inte, därför att ni har satt gränser. Här plockar ni ned reglerna för utbildningsvika-riat så att de blir sämre. Här missar vi arbetsmarknadsutbildning i goda volymer för att verkligen stärka den enskildes möjlighet att få ett riktigt jobb.

Jag är övertygad om att Margareta Winberg har hört om dessa pro-blem. Utskottet har förstått detta, och det finns alltså någonting som sva-rar mot ett slags tillkännagivande om djup oro för den oanalyserade be-skrivningen av volym och av arbetslöshetsproblem. Men Kommunför-bundet är på det klara med detta – massor av kommuner är på det klara med det. Det bara vräker in skrivelser som talar om de här problemen. Varenda länsarbetsnämnd är på det klara med problemen. Och det är faktiskt som om de skulle läsa direkt ur Vänsterpartiets motion. Är inte det konstigt? Vänsterpartiet har påpekat precis dessa problem. Man kan nästan säga att det är fråga om tekniska problem, och inga oerhörda poli-tiska problem. Men det blir politiska problem.

Samtidigt plockar regeringen bort resurser. Volymen pengar minskar, men volymen åtgärdskrav ökar. 3 miljarder kronor plockades bort i våras, och vi såg att den öppna arbetslösheten och a-kassekontot steg med drygt 3 miljarder kronor över sommaren. Självfallet finns det ett samband. Jag vill peka på dessa frågor, och jag hoppas att Margareta Winberg skall ta sig an dem mycket seriöst.

Jag hoppas också att hon vill kommentera litet grand det som jag har förstått var uppe i går, dvs. att makten över arbetsmarknadspolitiken – som hon säger – är på väg att lämnas över till kommunala arbetsförmed-lingsnämnder. I så fall lär man göra något helt annat åt volymkrav osv. Margareta Winberg säger att man då också har mer resurser till otradi-tionella medel. Så bra! Det stod som ett av kraven i Vänsterpartiets mo-tion till budgeten. Det finns inga otraditionella medel som kan användas av kommuner för arbetslöshetsprojekt. Om man skulle få i gång en bra kommunal arbetsmarknadspolitisk verksamhet skulle kommunerna helt enkelt få hosta upp alla pengar, dvs. ett rakt brott mot finansieringsprin-cipen. Kommentera gärna dessa ting, Margareta Winberg.

Det finns några riktigt svåra saker, tycker jag. Även om konjunkturen tar fart kommer det att bli stora problem därför att Sverige har en struktu-rell arbetslöshet. Allt fler riskerar nu att ställas utanför den ordinarie arbetsmarknaden. De finns i a-kassesystemet. Man säger till dem: Nu måste ni göra någon nytta. In igen – på OTA, på ALU, på Kalmarmodell-en eller på någonting. Men ni är inte anställda, ni har inga riktiga löner och ni får inte göra riktiga jobb!

Hur skall vi lösa detta problem på sikt? Vänsterpartiets förslag är att de ordinarie budgetarna för de viktiga välfärdsinsatser som görs i kom-muner och landsting måste ges större resurser. Det finns en mängd speci-fika problem som Vänsterpartiet har tagit upp.

I fråga om kvinnors arbetslöshet har Vänsterpartiet föreslagit ett riktat stöd på en miljard kronor för kompetensutveckling. Utskottet avslår detta utan någon egentlig motivering. Men jag förstår ju att motiveringen är att det inte finns pengar.

Vänsterpartiet har föreslagit obligatoriska praktikplatser så att vi las-tar över en del av kostnadsansvaret för ungdomar och invandrare – de nya på arbetsmarknaden – på näringslivet. Staten kan inte ta alla kostna-

der för de marknadsmisslyckanden som finns på arbetsmarknaden. Något krav måste ställas även på näringslivet.

När det gäller lönebidragen och Samhall är jag helt överens med Elver Jonsson. Vänsterpartiet har ställt långtgående krav för att sysselsättningsgraden bland de handikappade inte skall minska, så som nu har skett.

JÄMO borde få ytterligare pengar för att på allvar kunna ta sig an frågan om lönediskriminering.

Det är besvärande tyst om invandrare i propositionen och i utskottets betänkande. Bland invandrarna är arbetslösheten så katastrofal att det krävs mycket riktade insatser. Vänsterpartiet har föreslagit en del, men har inte alla lösningar. Det krävs mycket stora insatser.

Låt mig sedan säga att det ligger ett rättelseblad – ett särskilt yttrande som aldrig kom med – på bordet. I det tas frågan om möjligheterna av att disponera om medel upp. Det handlar alltså om att använda större resurser i kommunal verksamhet och inom offentlig sektor, där framför allt kvinnor har oerhört viktiga jobb. Frågan har tagits upp av Inger Segelström och flera s-kvinnor i motion A811. På ett ganska lättfärdigt sätt sägs att det är väl bara att lyfta över socialbidrag, arbetsmarknadspolitik och a-kassa och skapa 100 000 nya jobb. Vad vi i Vänsterpartiet säger i yttrandet är att inom ramen för vår budgetpolitik – som avvisades av Inger Segelström och majoriteten – hade det funnits utrymme för väsentligt större satsningar på kvinnojobb i kommunerna.

Även om jag bortser från denna utomordentliga vänsterpolitik som inte accepterades skulle man i ett konjunkturläge utan alternativa arbetsplatser med fördel ha kunnat lägga större resurser på att skapa riktiga jobb i kommunerna. Därmed blir trycket på a-kassa och arbetsmarknadspolitik lägre, och det blir då en slags automatisk växling. Frågan är inte så enkel, men jag betonar att om man på allvar skall komma åt den här aspekten lär man också rösta rätt när man röstar om den grundläggande frågan – nämligen hur man fördelar resurser. Jag tror att vi får återkomma till den frågan framöver.

Fru talman! Låt mig slutligen säga att Centern inte är något bra stöd i arbetsmarknadspolitik och i att bekämpa arbetslösheten. Vi såg alla hur det var under Hörnlunds period, och Margareta Winberg och jag var då väldigt överens. Margareta Winberg och Elving Andersson! Jag tycker inte att det bär framåt. Varför inte Hans och Greta? Skulle inte det låta mycket bättre än Margareta och Elving? Skulle inte det vara ett starkare par när vi har att hantera stabilitetsministern och Finansdepartementet?

Anf. 4 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! I vissa delar kan jag dela Hans Anderssons kritik av regeringen. Men de metoder han vill få bort arbetslösheten med är de gamla vanliga vänstermetoderna. I dag är väl i stort sett de flesta överens om att det är en felaktig politik att ytterligare utvidga den kommunala sektorn. Det är den gamla vanliga vänsterpolitiken: Man vill ha högre skatter och fler människor i den offentliga sektorn.

Jag har litet svårt att förstå varför Hans Andersson säger att Moderaterna skulle vilja ha en hög arbetslöshet. I Moderaternas program har klara utgångspunkter lagts fast för hur moderat politik kommer att minska arbetslösheten. Liksom de flesta ekonomer säger vi moderater att sänka

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

skatter innebär minskad arbetslöshet. Vi ser en förändrad lönebildning som ytterligare ett sätt att minska arbetslösheten, och en ändrad arbetsrätt som fullständigt naturlig. Här är de flesta ekonomer och de flesta människor helt överens.

Detta passar inte in i Hans Anderssons ideologi, och det förvånar mig inte. Men jag blir ändå oerhört förvånad när han säger att man skall minska arbetslösheten genom att öka den offentliga sektorn.

Även om vi har olika åsikter tycker jag att vi bör ha något slags respekt för att vi kanske allesammans vill minska arbetslösheten. Jag är helt övertygad om att Hans Andersson vill det, och jag tycker inte att floskler om att Moderaterna tycker att en hög arbetslöshet är bra hör hemma i en seriös debatt, fru talman.

Anf. 5 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vet att detta är känsligt. Det kan låta väldigt elakt. Men det är så att Moderaterna vill ha ett samhällssystem där kapitalistiska marknadskrafter härskar. När de härskar på arbetsmarknadens område är fackföreningar och centrala kollektivavtal ett hot. De blir en kartell, som Moderaterna brukar säga. Då kan en arbetslöshet vara rätt så bra, därför att den driver ned löneanspråken. Då är det farligt med hög nivå på ersättningsnivån i a-kassan. Högerinriktade politiker brukar vilja sänka den, för då bli reservationslönen lägre osv. Det gynnar precis den orättvisa fördelningspolitik som Moderaterna står för.

Redan 1997 vill Moderaterna plocka ned 4 ½ miljard kronor på a-kassesidan. Varsågod och skölj! Tala om vem det drabbar. Håna inte sossarna för att de också gör så att de arbetslösa drabbas.

Jag ser att 1,6 miljarder ryker från den aktiva arbetsmarknadspolitiken. Var finns jobben? De finns kanske i kommunerna, varifrån ni plockar enorma miljardbelopp. Er politik innebär att ni tar bort resurser från de områden där det i dag finns jobb. Ni är stenålderskonservativa när det gäller frågor om arbetstid. Ni tror tydligen att det blir mera jobb för flera människor om det är som i dag då alltför jobbar över och allt färre inte jobbar någon tid alls.

Nej, Kent Olsson, sänk tonläget!

Anf. 6 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Vem som har högt tonläge kan väl alltid diskuteras. Men det är alldeles riktigt, Hans Andersson, att vi tror att individuella avtal kommer att ge fler jobb. Jobben har faktiskt förändrats. Det ser inte ut som i Hans Anderssons gamla ideologi där människorna fanns ute på industriarbetsplatserna. Vi har en helt ny tid. Vi har en datatid, då fler människor kan jobba hemma än på arbetsplatsen. Det är en förändrad värld. Här ges möjlighet till något helt annat än i Hans Anderssons värld.

Vi tror faktiskt också, och det kan man konstatera, att en av dagens största förändringsmotståndare vad gäller arbetsrätten är facken. De människor som har jobb slår vakt om de privilegier som finns i stället för att förändra arbetsrätten. I stort sett alla företagare är i dag överens om att det bör göras, Hans Andersson. Det vore ganska bra om Hans Andersson också lyssnade till vad företagare säger. Det är ju faktiskt i företagen de nya jobben kommer till. Det har till på köpet den socialdemokratiska

regeringen insett. Att Hans Andersson inte har insett detta är faktiskt beklagansvärt.

Vi från moderat sida har sagt att vi vill ha kvalitet på åtgärderna i arbetsmarknadspolitiken – inte kvantitet. Om jag inte läste fel i reservationen delar Hans Andersson min uppfattning kring detta, dvs. att det skall vara kvalitet på den arbetsmarknadspolitiska utbildningen och inte enbart kvantitet. Det är viktigt att de människor vi satsar resurser på också ges möjligheter att få arbete. Det är för oss en reell aktiv arbetsmarknadspolitik. Det får inte bara finnas ett volymkrav. Det är möjligt att Hans Andersson har ändrat sig sedan han skrev sin reservation i betänkandet.

Anf. 7 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Nej, jag tvingas inte ändra mig så ofta – inte för att jag är konservativ, men därför att jag tänker före och är konsekvent.

Det är en ny tid med distansarbete och datorer. Det är mycket bra. Jag trivs också i den tiden. Låt oss förenas i att vi behöver reformera arbetsrätten med avseende på den nya arbetsmarknadsstruktur vi har fått. Vi skall inte försämra löntagarnas ställning.

När det gäller arbetsrätten kan jag konstatera att den socialdemokratiska utskottsmajoriteten tyvärr säger att utskottet varken vill ge Moderaterna eller Vänsterpartiet medhåll i deras ytterlighetsuppfattningar. Jag kan möjligtvis förstå det i förhållande till Moderaterna, men att min uppfattning skall vara en ytterlighetsuppfattning därför att jag inte vill försämra arbetsrätten tycker jag är något udda.

Vi behöver både företagen och kommunerna. Jag har hela mitt liv arbetat i näringslivet och företagen. Vi måste förbättra förutsättningarna för konkurrenskraft, produktivitetsutveckling och kompetensutveckling. Följ med på det i stället! Då skall vi satsa på personal och på kvalitet i produktionen.

När det gäller kvalitet och kvantitet i arbetsmarknadspolitiken står jag fast på det jag sade. Jag har som en huvudpunkt att kvaliteten skall höjas. Jag tror det framgick av mitt huvudanförande. Men jag är inte intresserad av kvalitet för tio stycken. Jag är intresserad av att det skall vara kvalitet för så många som möjligt och av att vi skall få människor i jobb. Ni skär ju ned kvantiteten. Sedan kan man upprätthålla en kvalitet på för låg nivå. Det är jag inte intresserad av.

Jag kan slutligen ge Moderaterna ett visst erkännande. Ni är konsekventa. Ni har faktiskt analyserat frågan. Det är inte så att ni bedriver någon mycket kortsiktig hästhandlarpolitik för att nå kortsiktiga framgångar, som vissa andra partier som tidigare satt i den regering ni tillhörde. Men er lösning leder helt fel. Därför är det mycket bra att vi har denna debatt. Det är mycket bra att det visas hur stor skillnad det är på en vänstersolidarisk politik på arbetsmarknaden och en hård för marknadsliberalism av moderat tappning.

Anf. 8 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! Det är litet osannolikt att vi i Sveriges riksdag, där vi fattar beslut som rör alla människor i vårt land, debatterar så många kommande beslut på en gång under så stor tidspress som i dag. Pressen varit enorm speciellt på arbetsmarknadsutskottets kansli de gångna veckorna.

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Jag tackar också kansliet för dess stora insats. Det har varit litet för mycket denna gång.

Miljöpartiet har under denna mandatperiod lagt fram en mängd förslag – förslag som avslås. Det gäller speciellt inom arbetsmarknadsområdet. Vi bjuder på att vi har kommit fram med många förslag, men det känns tråkigt att de partier som inte sitter i regeringsställning inte kan få litet *credit* för de förslag som framförs och som senare dyker upp i regeringsförslag. I Miljöpartiet har vi dock alltid resonerat som så, att det allra viktigaste är att våra förslag genomförs.

Under den allmänna motionstiden och som svar på regeringens propositioner har vi tagit fram flera förslag som syftar till att minska arbetslösheten. Ett av dessa förslag är förslaget om sabbatsår, som statsminister Göran Persson och arbetsmarknadsminister Margareta Winberg kallar för friår. Motionen om sabbatsår lade vi fram första gången under allmänna motionstiden 1994/95, därefter som svar på regeringens sysselsättningsproposition, och nu sist som partimotion under allmänna motionstiden 1996. Förslaget går ut på att den som jobbat några år skall kunna ta ledigt ett år mitt i livet för att studera, vara hemma hos sina barn eller göra något som man länge velat göra. En arbetslös människa får en ny chans till arbete. Kravet är att någon ur arbetslöshetskön skall kunna återkomma till arbetslivet. Den som tar tjänstledigt får 85 % av a-kassan enligt Miljöpartiets förslag. För statskassan ger detta enligt våra beräkningar minskade utgifter, eftersom ersättningsnivån i sabbatspengen är 15 % lägre än vad den arbetslöse, som nu erbjuds jobb, tidigare har fått. På så sätt drar också staten in pengar.

Fru talman! Detta förslag skiljer sig från Göran Perssons friår och från den danska modellen för sabbatspeng – *orlov* – liksom från det system som nu prövas i Finland.

Arbetslösheten ligger kvar på en mycket hög nivå i Sverige. I dagsläget är 694 000 människor arbetslösa. Samstämmiga konjunkturbedömare menar att arbetslösheten inte kommer att minska mer än marginellt till följd av ekonomisk tillväxt. Företagen nyanställer väldigt litet även när order på order strömmar in. Offentlig sektor har fortsatt besparingskrav inte minst inom kommunerna. Detta leder till att de inte kan förväntas anställa någon större mängd personal, trots att det verkligen behövs.

Fru talman! I Danmark har man sedan 1993 nästan halverat kostnaden för arbetslösheten – från 13,7 till 6,8 miljarder svenska kronor per år. Samtidigt med detta har arbetslösheten sjunkit från 10 % till 6 %, och trenden är fortsatt nedåtgående. Danmark är undantaget bland länderna i Europa. Det är det lysande undantaget som vänder arbetslöshetssiffrorna. Det är inte att undra på att vi alla vänder våra blickar dit för att se och lära.

Det danska friåret har fått en central roll i arbetsmarknadspolitiken. Friåret används i Danmark för utökad föräldraledighet och för studier, ledighet för att resa eller för att äntligen få tid för det där projektet som legat på hyllan alltför länge på grund av tidsbrist.

Fru talman! Miljöpartiet föreslår alltså en enhetlig sabbatspoäng på 85 % av a-kassan, tillgänglig för alla och utan att staten bestämmer vad ledigheten skall användas till.

Vi föreslår att sabbatsåret införs snabbt och fullt ut, inte som ett försök i vissa kommuner, även om det i Trelleborgs kommun genomförs på

grund av bl.a. Miljöpartiets motioner där. Detta mot bakgrund av att vi redan har de danska erfarenheterna att luta oss mot samt att arbetslösheten måste bemötas med kraftfulla åtgärder. Däremot kan vi tänka oss en tvåårig försöksperiod som sedan utvärderas och följs upp. Vad kan det betyda för de människor som får en ny chans på arbetsmarknaden? Vad betyder ett sabbatsår för dem som kan ta ledigt ett år? Vi tror att ett försök likt det vi beskriver skulle kunna sätta i gång kreativa processer såväl inom som mellan människor. Vi tror också att det skulle kunna vara en chans att få i gång nytt företagande.

Med vår modell tjänar alla på förslaget. Den anställde som väljer sabbatspoäng kan berika sitt liv, den arbetslöse får en chans att komma in på arbetsmarknaden och staten betalar ut lägre ersättning än i dag, nämligen 85 % av a-kassenivån för den som väljer sabbatspoäng mot 100 % för den som tidigare var arbetslös.

Fru talman! Det största och mest genomgripande förslag som Miljöpartiet har för att kraftigt minska arbetslösheten är att dela på jobben. En sänkt arbetstid till 35 timmar i veckan skulle kraftigt öka efterfrågan på ny arbetskraft. Den sänkningen bör göras denna mandatperiod. Nu höjs röster ute i samhället med krav på sänkt arbetstid. LO-förbundet SEKO kommer att satsa på kortare arbetstid i 1997 års avtalsrörelse. Det är medlemmarnas önskemål att arbetstidsförkortningen skall vara det starkaste kravet i lönerörelsen.

En SEKO-enkät liksom en SIFO-undersökning visar att så många som 77 % väljer kortare arbetstid på bekostnad av framtida löneförhöjningar. Bland kvinnorna är det så många som 85 % som vill byta bort 5 % högre lön mot två timmar kortare arbetstid.

En kraftig arbetstidsförkortning som kan ske med stora tal på en gång ger störst effekt. Människor som har jobb jobbar allt hårdare. Minskningen av arbetskraft inom både privat och offentlig sektor har medfört att människor mår allt sämre.

Inom statliga verk kommer personalen att minska på grund av spar-krav. 15 000 tjänster skall bort inom Polisen, främst administrativa tjänster. Neddragningarna drabbar främst kvinnorna. Högt betalda poliser kommer i framtiden att få utföra de jobb som de uppsagda kvinnorna tidigare utfört.

Vad sker med dessa kvinnor inom vården, Postverket och Polisen, som mister sina arbeten? De går ut i arbetslöshet – en arbetslöshet som de delar med de tiotusentals kvinnor som tidigare arbetat med kontorssysslor och andra administrativa sysslor och som redan länge varit arbetslösa. Detta är kvinnor som har mycket liten chans att finna ett arbete likt det de tidigare haft.

På så sätt delar vi alltså på pengarna då de som har jobb får jobba allt hårdare och betala alltmer för arbetslösheten. Det är bättre, fru talman, att dela på jobben. Människor kommer att må bättre, vilket har visats vid de arbetstidsförkortningsförsök som genomförts i Sverige, och i rapporter från bl.a. Tyskland och fackförbundet IG-Metall och den genomförda arbetstidsförkortningen vid Volkswagen.

Produktiviteten ökar vid en arbetstidsförkortning. Det utrymmet kan utnyttjas fördelningspolitiskt bl.a. för att höja timlönerna och sänka egenavgifterna. Alltså, fru talman, är en arbetstidsförkortning i det läge som

råder i Sverige ett av de bästa sätten att komma till rätta med arbetslösheten.

Av arbetarkvinnorna i Sverige i åldern 60–64 år har 59 % förtidspension eller sjukbidrag. För arbetarmännen är motsvarande siffra 48 %. För tre arbetarkvinnor av fem och varannan man håller inte kroppen fram till den ordinarie pensionsåldern. De tvingas avbryta i förtid på grund av att deras arbete slitit ut dem. Samtidigt finns bilden av hårt arbetande människor som har svårt att få tiden att räcka till för jobb, familj och sociala förpliktelser. Vi jobbar övertid mer än på länge. Medelarbetstiden har ökat med nästan 2 % sedan 1993. Detta har medfört att arbetslösheten har ökat med 70 000 personer.

Är inte det en ganska barock situation? Många människor känner sig stressade och otillräckliga och slits ut därför att de har för mycket att göra, andra mår dåligt därför att de inte kan eller får arbeta. Man tycker att lösningen på problemet borde vara uppenbar.

I dag delar vi alltså på pengarna, och de som sliter hårt får avstå en allt större del av det de tjänar till dem som inte kan försörja sig själva. Som vi hörde räcker inte ens det till. Allt fler ställs också utanför en anständig arbetslöshetsersättning och hänvisas till socialbidrag. Vore det inte en bättre fördelningspolitik att dela på arbetstillfällen i stället för på pengar?

Såvitt jag vet har båda de partier som står bakom sommarens sysselsättningsproposition, Socialdemokraterna och Centerpartiet, sex timmars arbetsdag på sitt program. Varför finns det inte ett ord om arbetstidsförkortning i den propositionen? Vad väntar ni på? Med så mycket som nästan 13 % arbetslösa är det nu en lämplig tidpunkt att genomföra en ordentlig arbetstidsförkortning. När kommer förutsättningarna att vara bättre än nu?

Vi i Miljöpartiet har presenterat ett konkret genomarbetat förslag på hur en arbetstidsförkortning till 35 timmar i veckan kan genomföras de närmaste åren.

Det är helt okej att låna även den här delen av vår politik. Vi står till förfogande när som helst för samtal om en arbetstidsförkortning. Att dela på jobben är nämligen det mest medmänskliga, produktiva och humankapitalbesparande vi kan göra. Om det känns för genant att fråga oss direkt går det bra att gå upp till vårt kansli och hämta den rapport vi har skrivit. Vi kan lägga ut den vid dörren som en julklapp.

Fru talman! Miljöpartiet gick redan i sysselsättningspropositionen emot försämringarna i a-kassan och ville få ett svar från arbetsmarknadsministern om vad som händer med dem som ramlar ur systemet efter den bortre parentes. De regler som för närvarande gäller för kvalificering till a-kasseersättning respektive kontant arbetsmarknadsstöd gör att många stängs ute och tvingas leva på socialbidrag från föräldrarna. Det gäller särskilt ungdomar som aldrig kommit in riktigt på arbetsmarknaden. De nuvarande kvalificeringsreglerna slår snett och skapar orimliga tröskeffekter.

Ungdomar som saknar ett till ett halvt års ordinarie arbete för att kvalificera sig kan i många år få leva på socialbidragsnivå, medan den som lyckas kvalificera sig för a-kassa genom att jobba denna tid kan leva på en avsevärt bättre nivå under lika lång tid.

Mot den bakgrunden har Miljöpartiet avvisat regeringens förslag om att en höjning av ersättningsnivån till 80 % i a-kassan finansieras genom skärpta kvalifikationskrav. Vi välkomnar naturligtvis att vi nu i utskottet skjuter på försämringarna. Vi tycker att golvnivån i a-kassan på 230 kr per dag, vilket också utgör KAS-nivå, är alldeles för låg.

Miljöpartiet anser det nödvändigt att höja ersättningsnivån i a-kassan och andra socialförsäkringar till 80 % för lägre avlönade. Detta får dock inte finansieras genom att flera helt stängs ute från försäkring genom skärpta kvalifikationskrav eller en bortre parentes utan att något sägs om vad som skall komma efter parentesen. Det får heller inte finansieras genom manipulationer med en årlig uppräkningsnivå för dem som redan är arbetslösa. Vi anser att finansieringen i stället bör ske genom införandet av ett brutet tak i de kortvariga ersättningssystemen.

Vårt förslag innebär att ersättningen höjs till 80 % för inkomster upp till en brytpunkt som för närvarande föreslås ligga vid 4,2 basbelopp, ca 12 700 kr per månad. Vid inkomster därutöver skall ersättningen vara 80 % för den del av inkomsten som ligger under brytpunkten och 40 % för den del av inkomsten som ligger över brytpunkten. Varför inte, Margareta Winberg, lyssna på Miljöpartiet även när det gäller detta förslag?

Miljöpartiet har också gått emot regeringens förslag om en bortre parentes i a-kassan. Om och när den bortre parentesen genomförs – trots att man skjuter upp försämringarna skall den ju gälla från den 1 januari 1997 – är det en absolut och ovillkorlig förutsättning att a-kassan ersätts av ett annat godtagbart system. Det är inte acceptabelt att de som utförsäkras skall tvingas leva på KAS eller socialbidragsnivå. Vårt förslag är i stället en grundskyddsnivå lika för alla.

Fru talman! Miljöpartiet har också en hel del andra förslag. Bl.a. har vi pratat om kollektivverkstäder för hantverkare. Vi vill att man skall avsätta medel i länsarbetsnämnderna för just kollektivverkstädernas praktiska vidareutbildning, speciellt där man inte har möjlighet att söka stöd genom driften. Detta skulle ha väldigt stor betydelse för många.

Vi har också givit ett annat förslag till arbetsdelning i stil med den danska sopåkarmodellen som vi har tagit upp förut i denna kammare. Vi har också ett förslag om s.k. puljejobs, som vi kallar för åtgärder för långtidsarbetslösa.

Vi har, fru talman, yrkat för lönebidragen. Vi vill att 100 miljoner utöver propositionens förslag skall läggas på anslaget för 1997, och de kommande två åren 200 miljoner varje år. Vi har också ett särskilt yttrande vad gäller samma hårda besparingskrav och återräkning av medelstillsdelningen för 1997, och där vill vi att de negativa sysselsättningseffekterna för de arbetshandikappade skall undanröjas.

Vi stöder också i ett särskilt yttrande en motion från Vänsterpartiet om betydelsen av forskning kring sjukdomen fibromyalgi och kring elöverkänslighet. Miljöpartiet har lagt fram en mängd motioner om just elöverkänslighet.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservationerna nr 4, 20 och 22, men står naturligtvis bakom alla Miljöpartiets förslag.

Anf. 9 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väsentligt att åtminstone några minuter får upptas av oss som vill förkorta arbetstiden.

Jag har några frågor. Vänsterpartiet har tyckt att det var viktigt att inleda försöksverksamhet i olika branscher. Vi har en ganska ensidig erfarenhet av arbetstidsförkortning i Sverige. Vi har avsatt 2 miljarder kronor som ram inom vilken man gör en sänkning av arbetsgivaravgifter för de verksamheter och arbetsgivare som sänker arbetstiden och samtidigt ökar sysselsättningen. Vi tycker att det är väldigt bra och väl motiverat. Min fråga är varför Miljöpartiet inte alls har satsat på denna typ av praktisk försöksverksamhet och också budgeterat för den.

Min andra fråga rör att vi har samma uppfattning om behovet av en lagreglerad arbetstidsförkortning med samma tidsintervall och att gå ned till 35-timmarsvecka. Men ni i Miljöpartiet räknar såvitt jag förstår hem rätt mycket dynamiska effekter. Vi har inte vågat det. Vi vet att det blir flera jobb, men ni använder ganska höga siffror, tycker jag. Vi har samma förslag, men vi drar inte ned på annan verksamhet så mycket som ni gör.

Min tredje fråga är: Hur motiverar Barbro Johansson att Miljöpartiet drar ned 855 miljoner kronor på arbetsmarknadspolitiska åtgärder redan i år? Enligt min uppfattning är det helt otillräckligt. Jag vill lägga till 3 miljarder för att få in människor som är arbetslösa i aktiviteter.

Det finns en grad av orealism i er politik, vilket jag beklagar, eftersom det är så viktigt att vi som slåss för arbetstidsförkortning har en bred palett, många åtgärder och en realistisk uppfattning om hur jobb kommer till stånd. Om man inför en a-kasseförsäkring på 80 % upp till 4,2 basbelopp och på 40 % därutöver, ja då är det adjöss med den inkomstrelaterade a-kassan. Se upp för det kravet och tänk igenom det igen, Barbro Johansson!

Anf. 10 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Det var många frågor som Hans Andersson ställde till mig, så jag kanske inte kan komma ihåg alla på en gång här nu.

En fråga gällde att vi drar ned på arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vi vill ju ha en generell arbetstidsförkortning genomförd. Som jag sade förut till arbetsmarknadsminister Margareta Winberg lade vi i somras fram en rapport som vi har fått väldigt stöd för från forskare som tyckte att detta var mycket väl underbyggt. Vi har i vår budget räknat med att om man nu inför arbetstidsförkortning som vi gör så kommer arbetslösheten att minska, och i storleksordningen 200 000 nya jobb kan skapas. I och med att arbetslösheten minskar och fler kommer in i riktiga jobb kommer också de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna att minska. Det är det vi har lagt in i vår budget.

Därför har vi i vår budget haft ett litet högre anslag nästa år, 1997, medan vi däremot sänker det de två följande åren. Det beror alltså på arbetstidsförkortningen.

Hans Andersson pratade också om åtgärder för att införa arbetstidsförkortning i speciella branscher. Om jag nu förstod frågan riktigt kan jag säga att jag tycker att försök naturligtvis är bra, men vi vill få igenom detta på en gång och alltså minska veckoarbetstiden till 35 timmar för att få så stor effekt som möjligt. Vi har dock också en motion som handlar om att man i Uppsala kommun nu inför arbetstidsförkortning på försök.

Anf. 11 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Men reservation 22 handlar om 1997. Med all respekt för den här rapporten är det snart jul – god jul, förresten, Barbro Johansson – och alltså är det snart 1997. Jag undrar hur vi skall kunna dels få ett beslut, dels översätta det ut till branscherna och dels förstå hur man skall genomföra detta och åstadkomma nyanställningar under 1997, så att 855 miljoner skulle kunna sparas i förhållande till regeringens förslag. Detta kommer att medföra ökad arbetslöshet.

Dessutom är behoven oändligt mycket större. Jag har i mitt parti kämpat till mig 3 ½ miljard för att åtminstone i någon mån ha högre aktivitet. Vad jag menar är bara detta: Vi är väldigt överens om tagen – vi skall slåss tillsammans för arbetstidsförkortning – men gör man detta litet orealistiskt blir man inte riktigt tagen på allvar av de stora, mäktiga elefanterna som Johnny Ahlqvist och – Gud förbjude mig att säga det i sammanhanget – Margareta Winberg.

Anf. 12 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tror att jag blir tagen på allvar, Hans Andersson.

De minskade anslagen beror som sagt var på att vi vill sänka arbetstiden och räknar med att det ger en sådan stor effekt. Vi har också ökade ekonomiska ramar för kommunerna. Det kommer också att innebära lägre arbetslöshet.

Vi vill i vårt förslag sammanlagt under de tre kommande budgetåren tillföra kommunerna 15 miljarder kronor. Det är alltså mycket mera än kommunerna föreslår. Redan nästa år ligger anslagen på 2,7 miljarder tror jag, nästkommande år på ungefär 4,5 miljarder och det sista året på 7 ½ miljard. Vi tillför alltså kommunerna mer, och det kommer också att hjälpa till i både hemvården och sjukvården. Som jag tidigare har nämnt har kommunerna det just nu väldigt besvärligt, och just där kommer vi också att se en minskad arbetslöshet.

Anf. 13 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Så skall vi då återigen – för vilken gång i ordningen detta är vet jag inte – debattera arbetsmarknadspolitiken, eller snarare regeringens och Centerpartiets brist på politik för att bekämpa arbetslösheten.

Som vi redan hört ser det ut att bli en traditionell debatt, där vi från oppositionen efterlyser politiska förslag från riksdagsmajoritetens sida och redovisar våra egna partiers recept för att få fler i arbete.

Jag skulle kunna fortsätta i samma stil och rada upp statistik som visar regeringens misslyckande med att minska arbetslösheten. Vi kan ju konstatera att arbetslösheten nu tvärtom stiger enligt AMS senaste veckostatistik. Från förra veckan har antalet öppet arbetslösa ökat med 4 359 personer till nära 350 000. Totalt närmar sig arbetslösheten, räknat i öppet arbetslösa och arbetslösa i åtgärder, 700 000 personer.

Man kan gå igenom en lång lista med arbetsmarknadspolitiska regeringsförslag som har misslyckats. Det handlar om RAS, avskaffandet av ungdomspraktiken, offentliga tillfälliga arbeten, Europastipendier, lönebidragshanteringen osv.

Samtidigt skulle jag också kunna peka på hur regeringens politik är direkt företagsfientlig. Några exempel är förtida momsinsbetalning, dub-

belbeskattning, förlängd sjuklöneperiod, sjabblet med riskkapitalavdrag – ja, listan skulle kunna bli mycket lång.

Det går också, fru talman, att raljera en lång stund med regeringens oförmåga att hantera a-kassefrågan på ett anständigt sätt och den totala vilsenhet som präglat hanteringen av denna fråga.

Jag kan också peka på ett antal tillfällen då vi från oppositionen erbjudit regeringen samarbete för att lösa arbetsmarknadsfrågorna, men då regeringen bara kallt avvisat detta och menat sig vara god nog på egen hand.

Uppräkningen skulle kunna göras oändligt lång över regeringens misslyckanden vad gäller vallöftet att få ned arbetslösheten till 5 % redan 1995, och nu det nya målet att halvera den öppna arbetslösheten.

Fru talman! Jag tänker dock inte fortsätta på det spåret. Det är rätt meningslöst och obehövligt. Verkligheten finns här utanför riksdagens väggar. Svenska folket har redan dömt ut regeringens politik på det arbetsmarknadspolitiska området. Domen är hård och berättigad.

Jag tänker i stället, fru talman, ägna min debattid åt att skissa ett scenario för hur vi tillsammans som fristående partier skulle kunna söka ta oss ur det massarbetslöshetens järngrepp som Sverige nu sitter fast i. Jag har sex centrala punkter i ett sådant här program.

1. Samverkan mellan partierna. Läget är nu så allvarligt att det kan jämföras med det läge som rådde när fem partier gemensamt sökte försvara den svenska kronan hösten 1992. Varför kan inte regeringen ta ett motsvarande initiativ som den dåvarande fyrpartiregeringen gjorde och inbjuda till krisöverläggningar, där man lägger den egna partiprestigen åt sidan och söker finna det som kan förena i ett nationellt krisläge? Jag menar att vi är inne i ett sådant läge, fru talman, när vi har en permanentad massarbetslöshet på den nivå vi har. Då efterlyser jag litet mer av det gemensamma, för att vi skall försöka finna varandra och lägga bort prestigen.

2. Inse att vi borde ha ett närmast undantagsliknande tillstånd, då extraordinära metoder måste till för att bryta den negativa sysselsättningspiral som landet befinner sig i. I det här läget måste det vara nödvändigt att pröva förslag och åtgärder som av de olika partierna av olika skäl anses tabubelagda. Det är inte negativism till olika förslag som behövs, utan modet att pröva sådant man förut inte kunnat tänka sig, allt i syfte att vända en negativ spiral till en positiv.

Fru talman! När man är flera partier tillsammans kan det också vara lättare att gemensamt ta ansvar för förslag som på grund av mytbildning eller av andra orsaker sablas ned i den allmänna debatten. Frågan om tjänsteföretag i hushållssektorn är ett tydligt exempel, där det uppenbarligen i dag finns en vilja hos rätt många partier att finna en lösning, men där man ändå har svårt att komma till skott.

3. Ett företagsinriktat program, som tar bort det som är och upplevs som spärrar och hinder för företagande, ett program som kan börja staka ut vägen till stabila och långsiktiga villkor för landets företagare. Här kan det handla om riskvilligt kapital, hur det skall komma till, om skattefrågorna och om att ta bort byråkratin.

4. En skatteväxling riktad så att skatterna inom tjänstesektorn sänks genom att miljöavgifter höjs. Debatten om det här har under den senaste tiden koncentrerats på hushållssektorn, och det är bra. Här finns ju fär-

diga modeller, som snabbt skulle öka sysselsättningen inom denna sektor. Det finns modeller från andra länder; det är den danska och den franska, och vi kanske kan finna den egna modellen i det här sammanhanget. Men det viktiga är att vi skall komma i gång med det här. Jag välkomnar att också Folkpartiet, som tidigare inte har anammat de här idéerna, nu är uppe på vagnen.

5. Se till att uppsägningarna inom kommuner och landsting avbryts och ersätts med en kraftfull satsning på vård och omsorg. Omfördelningen av ekonomiska resurser, som säkerställer en värdig vård och tryggare arbeten i kommuner och landsting, är en del i detta.

6. Ett avregleringsprogram för arbetsmarknadspolitiken. Att riva rigida regelsystem och föra ned besluten så att kommuner, arbetsförmedlingar och försäkringskassor samverkar är centralt för detta. Och här tar ändå regeringen och riksdagens majoritet steg i rätt riktning. Men det måste göras mera.

Fru talman! Jag skulle i dag vilja ha svar från såväl arbetsmarknadsutskottets ordförande som arbetsmarknadsministern om hur man ser på ett sådant här skisserat program. Jag tror att det under den här mandatperioden kan vara sista chansen till en samling över partigränserna för att bekämpa arbetslösheten.

Varför kan då inte regeringen erkänna sitt misslyckande att på egen hand klara sysselsättningsfrågorna och sedan prestigelöst – det gäller också från oppositionens sida – gå in i en rejäl diskussion om hur vi skall ta oss ur denna för landet och för enskilda arbetslösa fullständigt förödande situation?

Det handlar inte i första hand om ministrars eller regeringens misslyckande, utan om att den politik som förs har lett till en förtvivlan och uppgivenhet hos alla dem som förvägras möjligheten till ett arbete. Det är för deras skull, för de arbetslösas skull, som vi nu borde kunna ta gemensamma tag.

Men det är ju regeringen, fru talman, som har ansvaret för att någonting här skall kunna komma till, och det är därför jag vill ha ett svar på de här frågorna.

I väntan på de svaren vill jag också kort kommentera våra reservationer till det betänkande vi har att besluta om.

Vad gäller inriktningen av arbetsmarknadspolitiken yrkar jag bifall till reservation 5, som är en kortfattad redovisning av ett kristdemokratiskt synsätt på hur arbetsmarknadspolitiken skall reformeras. Det handlar om att flytta ned besluten till den lokala nivån och samverka över kommun-, arbetsförmedlings- och försäkringskassegränserna, att ta till vara de krafter som finns i den ideella sektorn, hos företagare och andra och verkligen få en kraftsamling på det lokala planet. En ordentlig satsning på att skapa förutsättningar för ungdomar att få fotfäste på arbetsmarknaden, genom lärlingssystem och ungdomslöner, är en annan del. Att pröva arbetsdelning inom offentlig sektor är ytterligare ett förslag.

Jag yrkar också bifall till reservation 6, som innebär att vi behåller personal inom vård- och omsorgssektorn och medger att länsarbetsnämnderna kan skriva kompetensutvecklingsavtal med kommuner och landsting när personal är uppsägningshotad.

Från Kristdemokraternas sida står vi givetvis bakom övriga reservationer från vårt håll, om arbetet med arbetsmarknadsfrågorna inom EU

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

och om ett nytt sätt att förbättra effektiviteten i arbetsmarknadsåtgärder. Men för att spara tid yrkar jag nu inte bifall till dessa reservationer.

Vad gäller själva anslagsdelen har vårt ramförslag tidigare avvisats, varför vi nu inte deltar i beslutet om innehållet. Jag hänvisar då till vårt särskilda yttrande och vill särskilt understryka att det centrala AMS bör bantas till förmån för fältverksamheten på arbetsförmedlingarna. Jag vill understryka sabbatsåret som en möjlighet att skapa vikariatsplatser. Barbro Johansson nämnde det tidigare. Jag skall inte själv göra anspråk på upphovsrätten till detta, men det är krav som vi har drivit sedan 70-talet. Så fort vi kom in i riksdagen lade vi förslag om det, och det är positivt att flera nu omfattas av den tanken. Jag väntar bara på att regeringen skall konkretisera detta och lägga en proposition om detta på riksdagens bord.

Ett annat förslag från vår sida är att lönebidragen för ideella organisationer bör säkerställas på hög nivå för att arbetshandikappade inte skall riskera uppsägning.

Vad gäller de arbetshandikappade är det bra att utskottsmajoriteten delvis gått oss till mötes i frågan om ökade resurser till Samhall. Det underlättar verksamheten och förhindrar en del av de uppsägningar som var planerade. Men, fru talman, det räcker inte riktigt. Det borde vara mera.

Vad gäller a-kassan har vårt ramförslag tidigare avvisats, varför vi nu inte heller i detta fall deltar i beslutet i fråga om innehållet. Vi är, som flera varit tidigare, oerhört kritiska till hur regeringen och Centerpartiet har hanterat a-kassan med ständiga regelförändringar fram och tillbaka.

Fru talman! Jag vill för min del understryka att det ändå är bra att majoriteten nu följer det kristdemokratiska förslaget om att riva upp beslutet från den 12 juli och inte ytterligare försämra arbetsvillkoren vid årsskiftet. Jag hoppas verkligen att vi nu under våren skall kunna nå en samlad helhetslösning vad gäller arbetslöshetsförsäkringen. Ambitionen från vår sida är att delta konstruktivt i samtalen om detta för att finna en stabil lösning.

Till sist, fru talman, hoppas jag nu få ett svar på vår lilla invit för att finna gemensamma lösningar och ta landet ur massarbetslöshetens järngrepp.

Anf. 14 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skall först säga att jag är glad över att Kristdemokraterna och Dan Ericsson liksom vi faktiskt har stått upp för arbetshandikappade när det gäller både lönebidrag och Samhall. Beloppen är litet olika; vi föreslår litet mer pengar. Men ni har ändå bidragit till en konstruktiv lösning, och det tycker jag är bra.

Jag begärde ordet därför att jag är litet rädd för det som Dan Ericsson sade. Det skall visserligen inte gå prestige i detta, och vi bör också samarbeta. Så långt ställer jag upp. Men sedan åberopar han undantagstillstånd, den hemska hösten 1992 och fyrpartiregeringens initiativ att bjuda in socialdemokratisk opposition till fruktlöst försvar för en valuta som var fel på nivå. Man gjorde fel analys av läget. Statsminister Bildt talade om rötmanad och sommarjournalistik. Man förstod inte vad det handlade om. Jag hörde på Ekot i morse att vi förlorade 5 miljarder kronor per dag. Detta var en katastrofal politik. Ett akut svårt läge ledde till att man blev förblindad.

Lika förblindad tror jag att kd är i många frågor. Man tror att undantagstillståndet kan lösas genom att avreglera arbetsrätten en god bit. Man tror mycket på Essenpunkterna. Jag ser dem som en fasa, åtminstone för arbetstagare och när det gäller att bekämpa arbetslösheten. Piglösningen är ingen lösning vi gillar. Mycket av den avreglering som kd är inne på och vill få igenom på grund av ett akut krigstillstånd tror jag är mycket farligt.

Sedan vill jag med samma envetenhet som till en del andra ställa frågorna: Hur klarar ni av att vara så duktiga arbetsmarknadspolitiskt och ändå plocka bort ungefär 4 miljarder från arbetsmarknadspolitik, utgiftsområde 14, och 1 ½ miljard från utgiftsområde 13 redan nästa år?

Se, det var inte dåliga dynamiska effekter när man bakade den budgetbullen, Dan Ericsson! Jag kan jämföra exakt med våra förslag, och jag kan jämföra exakt med hur mycket pengar vi tvingas lägga på arbetsmarknadspolitik och a-kassa för att inte svika de arbetslösa. Det är viktigt att vara korrekt i beräkningarna.

Anf. 15 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Det här är ju typiskt för Hans Anderssons debattstil. Så fort man försöker öppna för något slags konstruktiv dialog och finna metoder för att hitta lösningar på svåra problem kastar sig Hans Andersson direkt över det, pekar på vad som gick snett och på vad som inte blev bra och säger att vi inte skall göra om sådana misstag.

Nej, det är klart, Hans Andersson – då skulle vi ju inte komma någonstans. Då kan vi stå där med våra olika förslag och rösta på dem rakt upp och ned. Då får vi ju inte någon debatt. Är det på det sättet som vi i sak skall försöka debattera arbetsmarknadspolitiken? Då tror jag inte att Hans Andersson har så mycket att tillföra.

För övrigt, Hans Andersson, är er trovärdighet i fråga om riksdagsbehandlingen allvarligt skadad. I början på den här veckan yrkade ni bifall till vissa saker som kunde samla majoritet och fälla regeringen. Men sedan, när det verkligen gällde i omröstningen, tog ni ändå tillbaka detta och stod lojalt upp som regeringens stödtrupp.

Ni har inte längre någon trovärdighet när ni yrkar bifall till saker. Vi vet att ni ändå till syvende och sist kommer att backa upp regeringen.

Sedan till våra anslag till arbetsmarknadspolitiken. Vi har faktiskt lagt fram förslag om 14 miljarder i tillväxt och företagsåtgärder. Detta kommer att skapa sysselsättning, det kommer att göra så att fler får arbete. Vi har lagt fram förslag om 6,5 miljarder till kommuner och landsting. Detta kommer att skapa sysselsättning. Detta kommer att ge arbete. Det kommer definitivt att minska arbetslöshetskön. Det är det som är poängen med vårt förslag.

Anf. 16 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vet inte exakt vad som åsyftades med ”i början på den här veckan”. Kanske var det kalkning, eller måhända åderförkalkning på något håll.

Jag vill ägna mig åt väsentligheter. Jag läser ur den sammanställning som utskottskansliet har gjort och som är väldigt bra. Jag ser att ni plock-

ar bort 4 miljarder 1997 från arbetsmarknad och 1,4 miljarder för att vara exakt från a-kassa.

Jag vet att ni satsar en del på näringslivspolitik. Bra! Men ni kommer inte att klara arbetslösheten under 1997. När det gäller era 6,5 miljarder på kommunsidan som ni stoltserar med finns det även där en hel del dynamiska effekter. Ni har litet reella pengar vad gäller egenavgifter. Men det mesta är luft, Dan Ericsson.

Så till er samverkansinvt. Titta i arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 4 på vad ni kommer att göra! Där har ni skrivit ihop er med moderater och folkpartister om en ytterligare avreglering av arbetsrätten. Skall ni försöka få samverkan med regeringen om det? Nej, så långt tror inte jag att regeringen går. Det kan jag säga som vänsterpartist.

Men som sagt: Ni kan inte mygla med budgeten. Ni kan inte löva av de arbetsmarknadspolitiska medlen och samtidigt låtsas som om ni har pengar till utbildning, LAN-avtal med kommunerna, rekryteringsstöd osv. Jag är ledsen, Dan Ericsson, men det blir en högre öppen arbetslöshet, åtminstone på kort sikt.

Anf. 17 DAN ERICSSON (kd) replik:

Fru talman! Huruvida Hans Andersson har problem med åderförkalkning skall jag inte uttala mig om. Men faktum är att ni i måndags yrkade bifall till förslag som samlade en majoritet. Men sedan, precis innan omröstningen på tisdagen, sade ni: Vi har ändrat oss. Vi faller inte regering-
en.

Vi vet ju att när det kommer till kritan kommer det alltid att vara så. Ni är regeringens lojala stödtrupp. Det kommer också att gälla i de här frågorna, om saken skulle ställas på sin spets.

Om inte Hans Andersson tror att 20 miljarder satsade på företag, på tillväxt och på kommuner och landsting ger ett enda jobb, tror jag att Hans Andersson är illa ute i debatten. Det är klart att det ger sysselsättning. Det kommer att kapa arbetslöshetsköerna. Det är ju det som är poängen.

För övrigt, Hans Andersson, är ni i Stockholms läns landsting beredda att göra nedskärningar inom vården med 3 miljarder. Hur slår detta mot sysselsättningen inom vård och omsorg? Hur slår detta mot hur omsorgen bedrivs? Är det en värdig vård och omsorg? Det är detta som Vänsterpartiet står för i Stockholms läns landsting.

Hans Andersson uppmanade tidigare Kent Olsson att tala med något lägre tonfall. Jag tror att Hans Andersson själv faktiskt bör stämma ned sig litet i sina ordval.

Anf. 18 JOHNNY AHLQVIST (s):

Fru talman! Låt mig först, innan jag går in på betänkandet, framföra ett tack till arbetsmarknadsutskottets kanslipersonal.

Det betänkande som ligger på bordet i dag är ett av de största betänkanden vi har haft här, med inte mindre än 259 motionsyrkanden. Naturligtvis har detta haft till följd att det har blivit ett antal tillkännagivanden.

Jag vill redan från början säga några ord till Elver Jonsson, som försöker göra ett stort nummer i massmedierna av att det är en spricka mel-

lan s-gruppen i utskottet och arbetsmarknadsministern, av att vi inte går i takt.

Så är det faktiskt inte. Om det finns 250 yrkanden är det väl helt normalt att det blir ett och annat tillkännagivanden.

Jag tror att Elver Jonsson kanske skall gå tillbaka till 1993–94 och rannsaka de åren. Jag roade mig i går kväll med att ta fram ett antal betänkanden från när vi hade en borgerlig regering. I det betänkandet fanns det nio tillkännagivanden. Totalt under det året var det 102 tillkännagivanden. Så jag tror att det tillkännagivande som vi har gjort i arbetsmarknadsutskottet är en liten krusning.

Jag vänder mig också mot att Vänsterpartiet i massmedier påstått att frågorna inte hanteras rätt i utskottet. Man kan vara populist på många områden, Hans Andersson, men jag tycker faktiskt inte att man skall vara populist när det gäller det formella. Vi har haft elva sammanträden i arbetsmarknadsutskottet innan vi lade fram det här betänkandet på riksdagens bord. Har Hans Andersson synpunkter på att utskottshanteringen inte varit den rätta tycker jag att det vore bra om han framförde dem på utskottets sammanträden och inte i massmedierna. Det måste finnas en viss renhårighet hos politiker, men det kan man naturligtvis inte förvänta sig från Vänsterpartiet.

Fru talman! Låt mig först yrka avslag på samtliga reservationer och bifall till hemställan i betänkandet.

Som jag sade är det här ett betänkande som spänner över stora delar av arbetsmarknadspolitiken. Det innehåller ett antal yrkanden där man kan se de stora skillnaderna i synen på svensk arbetsmarknadspolitik. Genom betänkandet fullföljer vi det samarbete vi hade med Centern inför 12 juli-beslutet, där vi kanske har en annan syn på hur man i framtiden kan lösa problemen på arbetsmarknaden.

Jag har inte tänkt gå in på hela betänkandet, utan jag tänker bara redovisa den del där vi fullföljer 12 juli-beslutet.

Det finns också en inriktning i betänkandet som innebär mer samförstånd och mindre konfrontation, vilket jag tror är nödvändigt om man skall klara det gemensamma målet att halvera den öppna arbetslösheten. Det inser nog alla – utom Moderaterna. De väljer i sina motioner en helt annan linje med konfrontation och mer osäkerhet för vanliga människor.

Fru talman! Jag måste också litet grand få kommentera de inlägg vi har hört. Detta är, som någon sade tidigare, den tredje debatten om arbetsmarknadspolitik vi har haft på mycket kort tid. En sammanfattning av de talare som varit uppe i talarstolen före mig skulle kunna vara det ständigt återkommande temat: pessimism, kverulans och ett evinnerligt eländesomkväde från oppositionen. Jag har aldrig hört så många dysterkvistar yttra sig i en debatt. Det är inte att undra på att osäkerhet och pessimism bryter ut och utvecklas ute bland människor. Varenda talare här har bara talat om eländes elände. Och jag kan förstå att de gör det, fru talman, för de har inget konkret att redovisa i sina egna motioner. Det finns inget konkret, enligt alternativ från oppositionen till det socialdemokratiska alternativet. Då är det förstås bättre att bygga upp sina anföranden på att beskriva hur eländigt allting är. De tongångarna har vi haft i många andra debatter också.

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Jag tycker faktiskt att det var skönt att Dan Ericsson gjorde en invit och öppnade för en diskussion om sakfrågorna, i stället för att vi bara skall hålla på och beskriva allt elände.

Jag har i de tidigare debatterna blivit så oändligt trött på att höra Per Unckel tjata om siffror, sänkta skatter och alltihop. Han vet ju det här, för han har försökt med sänkta skatter under en regeringsperiod. Inte blev det fler arbetstillfällen för det. Nu har han fått en mycket värdig efterträdare i Kent Olsson, som lägger an precis samma tema. Han har inget konkret att komma med, utan det är bara jämmer och elände.

Jag blir också trött på allt prat från talarstolen om att arbetsmarknadspolitiken skall lösa alla problem. Vi har sagt det tidigare från arbetsmarknadsutskottet, och jag vill betona det ytterligare en gång: Arbetsmarknadspolitiken skapar inte fler jobb. Dess uppgift är att förbereda och underlätta för arbetslösa människor att komma in i en sysselsättning.

Arbetsmarknadspolitiken är en del av en stor sysselsättningspolitik där också ekonomisk politik, utbildnings- och näringspolitik är viktiga inslag. Men jag tror ändå inte att vi här kan klara alla dessa problem själva. Jag tror att det är på tiden att vi inser att det ute i Helsingborg, Tranås eller Uddevalla kanske kan finnas möjligheter att lösa detta, för det är där jobben skapas. Jobben skapas inte i riksdagen.

Jag tror att alltför många politiker, inklusive socialdemokrater, går omkring och tror att det går att lösa allt centralt, att vi skulle kunna ta hela Sverige i ett enda stort grepp och – vips – trola bort arbetslösheten och skapa jobb. Det spelar egentligen inte så stor roll hur många miljarder hit eller dit det handlar om, men det spelar roll för dem som är arbetslösa att man gör någonting för att få i gång jobben.

Jag har aldrig träffat någon av de 600 000 arbetslösa Kent Olsson hänvisar till som presenterat sig som ”en av de 600 000 arbetslösa”. Det handlar inte om statistik, Kent Olsson, det handlar om problem för individer och människor som vi måste försöka komma till rätta med. Men som vanligt gömmer sig Moderaterna bakom statistik och åter statistik.

Att ohyggligt många människor i dag saknar rätten att gå till ett arbete behöver vi inte träta om. Det vet vi alla. Men Kent Olsson, Hans Andersson, Elver Jonsson och Dan Ericsson måste sluta tro att vi kan lösa alla problem här i riksdagen. Vi är inte någon sorts Peter Pan som med ett trollspö kan skapa alla de här arbetstillfällena.

Jag tror att man ute i kommunerna kan ha en större förmåga att göra det här. Jag tror då att det är viktigt att vi ger en möjlighet att bedriva arbetsmarknadspolitik även på det kommunala planet. Har vi nu lyckats halvera räntan, industrin satsar 2 000 kr varje sekund på framtiden och vi ger denna möjlighet åt kommunerna ute i landet, då tror jag faktiskt att de kan klara detta, kanske på ett bättre sätt än vad vi kan göra här.

Om kommunerna nu tar tillfället i akt har man chansen att skraddarsy lösningar för varje enskild individ. Man har möjlighet att göra det som passar bäst i just den kommunen. Vad det handlar om är att varenda kommun genom 12 juli-beslutet har fått den här chansen. Varenda kommun kommer att få en arbetsförmedlingsnämnd, och varenda kommun kan nu få möjligheter att satsa på detta.

Jag tror ändå inte att det är dags att skrota den traditionella arbetsmarknadspolitiken, men vi måste vara öppna för förändringar i den. Den inrättades en gång på 1950-talet, och jag tror inte att den klarar de nya

förändringar som har skett. Samhället förändras ständigt, och då måste vi också anpassa arbetsmarknadspolitiken därefter.

Med en lokal anpassning av arbetsmarknadspolitiken på varje ort kan man där med sina förutsättningar, sina möjligheter och sina problem skapa en samling kring sysselsättningsmålet. Då blir faktiskt arbetsmarknadspolitiken ett instrument för ett brett samarbete där alla goda krafter kan hjälpas åt i form av vuxenutbildning, utbildningscenter, företagare, offentliga arbetsgivare, myndigheter och inte minst organisationer av olika slag.

Fru talman! Jag tror på den här lösningen. Det gör den socialdemokratiska riksdagsgruppen och arbetsmarknadsminister Margareta Winberg också. Men jag kan inte förstå varför inte Moderaterna kan lita på sina förtroendevalda ute i kommunerna.

Jag tycker också att det är dags för Vänsterpartiet att redovisa sin inställning i den här frågan. I tidigare debatter har Vänsterpartiet varit mycket svalt i den här frågan och menat att allt i stället skall ligga på det centrala planet. Men nu kanske Vänsterpartiet har börjat svänga om och se att det inte går med bara centralstyre.

Jag tror att vi kan lösa problemen med arbetslösheten om vi börjar inse att det faktiskt är människor av kött och blod det handlar om, människor som måste få hjälp för att komma tillbaka till ett jobb. Kan man föra samman de goda krafterna – näringsliv, arbetsförmedling, skola, arbets-sökande och fackförening – tror jag faktiskt att man kan göra mycket i den delen.

Vi måste nu för en gångs skull kanske ändra oss och säga att vi inte skall detaljstyra allting från riksdagen – eller regeringen. Det är dags att vi förlitar oss på att människor ute i landet förstår sig på en del saker bättre än vad vi politiker gör. Vi har nu sagt: Nu har ni möjligheten. Det enkla rådet till kommunerna är egentligen: Gör vad ni vill! Fixa detta! Men klara de mål som är uppsatta för att minska arbetslösheten!

Fru talman! Jag vill också kort kommentera diskussionen om arbetslöshetsförsäkringarna. Man har från visst håll försökt göra ett stort nummer av att vi skjuter det beslut som fattades den 12 juli på framtiden. Jag tycker inte att det är något fel i att som politiker vara lyhörd för vad folk tycker och tänker i olika frågor. I den här frågan har det varit en massiv kritik mot riksdagen, inte minst mot mig själv och Margareta Winberg. Då tycker jag att det är bra om man som politiker vågar erkänna att man kanske gjort ett fel och skjuter detta framför sig för att kunna återkomma med något bättre. Då tycker jag inte, Hans Andersson, att man skall ta kortsiktiga politiska poäng genom att kritisera detta. Då tycker jag faktiskt inte att man är någon värdig politiker.

Sedan får man höra Elver Jonsson lovprisa den statliga a-kassan, som infördes under den borgerliga regeringen. Men, Elver Jonsson, den a-kassan hade inte gett mer trygghet i dag än det förslag som vi nu skrotar. Det var ungefär samma riktlinjer, samma infallsvinklar i den statliga a-kassan. Elver Jonsson sade att detta hade varit den stora lösningen. Det skiljer litet grand här, Elver Jonsson, därför att ni inrättade en arbetslöshetskassa där staten skulle subventionera administrationskostnaderna, det gjorde ni med en enda tanke, att man skulle få en överströmning från de fackliga a-kassorna till den statliga a-kassan. Jag tror aldrig att vi kommer tillbaka till att vi skall ha en sådan uppläggning.

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Fru talman! Det har diskuterats mycket om vad oppositionen säger och här har varit stora diskussioner mellan Dan Ericsson och Hans Andersson om de olika budgetförslagen. Men det är faktiskt så att samtidigt som moderaterna säger att man vill satsa mer, man skall förbereda mer så att folk kommer ut i jobben, drar man in 6,1 miljarder från de arbetsmarknadspolitiska anslagen. Jag tycker att det hade varit bra om Kent Olsson hade kunnat redovisa hur den ekvationen skall gå ihop.

Det är inte det enda. Man drar in 60 miljarder genom sänkta skatter, 15 miljarder från kommunerna. Vad händer med de 15 miljarderna, Kent Olsson? Naturligtvis slår det ut i arbetslöshet på det kommunala planet. Samtidigt säger ni att ni skall lösa detta, när de metoder som moderaterna anför i sina motioner inte är trovärdiga, aldrig har varit det och inte kommer att vara det i framtiden heller.

Jag vill ställa en fråga till Elver Jonsson, för jag fick inget svar för fjorton dagar sedan när vi hade en debatt. Jag tycker att det är mycket intressant när man från Folkpartiet drar in mer pengar från det arbetsmarknadspolitiska anslaget än det finns på anslaget. Det hade varit roligt att få en redovisning av hur den ekvationen går ihop. Jag kanske inte var den bäste i matematik när jag gick i skolan, men ni vill dra in 5,7 miljarder från arbetsmarknadsåtgärder, där det rimligtvis inte finns mer än något mellan 3 ½ och 4 miljarder. Varifrån tar ni de andra miljarderna?

Fru talman! Vänsterpartiets företrädare har i sin inledning sagt: Mer pengar hit och mer pengar dit. Hans Andersson, det finns ingen trovärdighet i detta. Det är populism. Jag sade till Hans Andersson i den förra debatten att populismen i Sveriges riksdag äntligen har fått ett ansikte genom honom. Hans Andersson bekräftar detta ytterligare i dag. Det är inte realistiskt att säga att man skall kunna satsa miljard efter miljard på olika områden. De miljarderna har inte Hans Andersson och Vänsterpartiet någonstans.

Fru talman! Om det blir någon form av Hans eller Greta, som nämndes här, tror jag arbetsmarknadsministern får svara på. Däremot tycker jag att det kanske hade varit mer trovärdigt om Hans Andersson hade hänvisat till någon annan stor människa, nämligen Hans Christian Andersen, den danske författaren. Mellan honom och Hans Andersson i riksdagen finns mycket stora likheter. Bägge två är mycket duktiga på att måla upp luftslott och skriva fantasisagor.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 19 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! Arbetsmarknadsutskottets ordförande klagar på att vi kve-rulerar. Ja, vi tar det här på största allvar, Johnny Ahlqvist. Vi är bekymrade över att den socialdemokratiska politiken inte har medfört några nya jobb under de två och ett halvt år man har varit vid makten. Vi är bekymrade över AMS prognoser för framtiden. Vi blir också bekymrade när Johnny Ahlqvist i dag inte på något sätt talar om hur man skall lösa arbetslöshetskrisen.

När Johnny Ahlqvist gick fram hade jag en förhoppning om att Socialdemokraterna nu skulle tala om hur man ville lösa problemet. Inte ett ord om detta. Han var trött på att höra siffror, sade han. Det är klart att han är trött. Jag hade också varit trött om jag hade varit socialdemokra-

tisk politiker och fått höra sanningens siffror, dvs. siffror som inte ger något hopp.

Vi har presenterat vår politik i motioner och jag presenterade den från talarstolen. Där talar vi om hur vi vill förändra situationen på arbetsmarknaden. Vi tror att vi måste förändra arbetsrätten, vi tror att vi måste förändra lönebildningen och att vi måste sänka skatter. Vi måste göra det företagsvänligt i Sverige.

Men det som socialdemokraterna väljer att angripa oss för är att moderaterna skall dra in pengar från den kommunala sektorn. Ja, det är riktigt. Vi drar in pengar från den kommunala sektorn, men, och det nämner inte Johnny Andersson, samtidigt som vi gör detta sänker vi skatter. Människor får alltså mer pengar över. Vår politik bygger på en helhet i detta. Det bygger också på en helhet när vi vill satsa på offensiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder med kvalitet i stället för kvantitet.

Anf. 20 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Det verkar som om Kent Olsson blev mycket irriterad av att jag kritiserade den moderata politiken, för han döpte om mig i replikskiftet. Men jag heter fortfarande Johnny Ahlqvist, Kent Olsson.

Kent Olsson säger att Socialdemokraterna inte gör någon satsning på företag. Men företagen har ju inte den uppfattningen, Kent Olsson. Man satsar 66 miljarder detta år på industriinvesteringar. Hade man satsat 66 miljarder på detta om man hade misstrott den socialdemokratiska politiken? Det är inte så, Kent Olsson, att vi för en politik som slår snett mot de mindre och medelstora företagen. Tvärtom har vi gått ut och sagt att vi måste göra någonting för de företagen.

Sedan är det ju så här, Kent Olsson, att i Stockholmsregionen finns det i dag 11 000 fler jobb än det fanns 1995. När Kent Olsson säger att arbetslösheten har ökat stämmer det inte med verkligheten. Men man kan aldrig använda sig av statistik. Det är ju det jag säger i min inledning, Kent Olsson. För moderaterna är de arbetslösa ingenting annat än statistik och åter statistik. För oss socialdemokrater är de arbetslösa människor av kött och blod. Den dag man från moderaternas sida kan diskutera på det sättet och se människorna som någonting annat än statistik kanske vi kan börja diskutera hur vi skall arbeta gemensamt i arbetsmarknadsutskottet. Men när moderaterna konsekvent har den här inställningen finns det inga öppna dörrar däremellan.

Anf. 21 KENT OLSSON (m) replik:

Fru talman! För oss är de arbetslösa verkligen kött och blod, Johnny Ahlqvist. Vi har lagt fram ett antal förslag som vi är helt övertygade om leder till att arbetslösheten kommer att minska. Socialdemokraterna väljer ju att lägga fram förslag som de inte själva tror på. Senare i eftermiddag kommer vi att debattera förändrade arbetsrättsregler. Om jag inte minns fel har statsminister Göran Persson sagt att man egentligen inte tror på de här förslagen, men man lägger fram dem ändå.

Det är skillnaden mellan socialdemokratisk politik och moderat politik. Vi tror på våra förslag. Vi är helt övertygade om att våra förslag kommer att medföra att vi får en minskad arbetslöshet. Den ena undersökningen efter den andra tyder på detta. Sänkta skatter ger fler jobb,

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

minskade bidrag ger fler jobb, en spetsad arbetsmarknadsutbildning ger fler jobb, en förändrad lönebildning ger fler jobb. Vi kan se oss om runt om i världen och konstatera att sådan är situationen. Det är skillnaden. Vi står alltså för att vår politik ger fler jobb.

När jag hör Johnny Ahlqvist förundrar jag mig. Var finns optimismen inom socialdemokratin, var finns möjligheterna att få fram fler jobb? Ingenstans hör jag detta, inga förändringar, som EU säger, om sänkta skatter. Allmänt prat om en sysselsättningsunion, som inte ger några jobb. Skulle Johnny Ahlqvist nu kunna tala om för mig i nästa replik: Var någonstans och hur tänker Socialdemokraterna se till att minska arbetslösheten och få fram nya jobb? Det har vi ännu inte hört i kammaren i dag, och det vore kanske intressant om riksdagens största parti hade några idéer kring detta och inte bara sade att statistiken inte är så viktig. Det är viktigt för de arbetslösa människorna att det tillskapas jobb i det här landet.

Anf. 22 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Om Kent Olsson läser det betänkande som vi har utformat i arbetsmarknadsutskottet kan han se att där finns konkreta förslag på hur vi skall kunna minska arbetslösheten. Vad jag vill diskutera med Kent Olsson är det alternativ som Moderaterna för fram. Detta innebär, som jag sade från talarstolen, en större otrygghet för människorna.

Kent Olsson säger att Moderaterna vill ha en spetsad arbetsmarknadsutbildning. Men hur skall man kunna spetsa en arbetsmarknadsutbildning när man drar bort 6,1 miljarder från anslaget? Den ekvationen går inte ihop, Kent Olsson. Den ekvationen är inte trovärdig.

Kent Olsson sade också att 55 arbetstillfällen försvinner från Vargön, och det är naturligtvis beklagligt. Men vad kommer att hända om man drar in 15 miljarder från den offentliga sektorn? Kent Olsson och Moderaterna säger inte att detta kommer att resultera i arbetslöshet för sjukvårdsbiträden, undersköterskor och kommunalanställda. Moderaterna prioriterar inte den gruppen.

Vad gäller lönebildningen hänvisar alltid Moderaterna till USA och Nya Zeeland, men man nämner inte att år 1979 kunde 10,5 % av mänskorna där inte försörja sig på ett arbete och att den siffran 1990 har ökat till 17 %. Det är den utformning av lönebildningen som Moderaterna vill ha i det svenska samhället, men den utformningen betackar vi socialdemokrater oss för.

Anf. 23 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Utskottets ordförande öppnade mjukt och försiktigt, och mycket av det han sade gick att instämma i. Han talade om samling och om att öppna den traditionella arbetsmarknadspolitiken och söka nya vägar. Det var nästan så att det han sade hade en liberal klang. Han sade också att det inte går att lösa allt centralt. Oerhört klokt tänkt – om ändå den socialdemokratiska regeringspolitiken präglades mer av det!

Han sade också att arbetsmarknadspolitiken inte kan lösa allt. Det är något som jag har försökt säga rätt många gånger i den här kammaren. Arbetsmarknadspolitiken kan aldrig bli något annat än ett komplement, men för den skull är det ju inte oviktigt hur detta komplement ser ut.

Johnny Ahlqvist var något störd över att jag hade talat om det tillkännagivande utskottet ger, men det låg ingen anklagelse i det jag sade, utan det var ett försök till beröm. I sak innehåller det tillkännagivandet utomordentligt viktiga justeringar. Det gäller möjligheten för de arbetshandikappade att få vara kvar på sina jobb, det gäller kvaliteten i arbetsmarknadsutbildningen, det gäller invandrarkvinnornas svåra situation, och det gäller att de kommunala arbetsförmedlingsnämnderna inte skall styras så hårt. Detta ligger också i linje med vad Johnny Ahlqvist sade. Det är klokt att utskottet och också Socialdemokraterna i de här viktiga arbetsmarknadspolitiska frågorna hade kuraget att korrigera de förslag från regeringen som vi har underkänt.

Johnny Ahlqvist säger också att man fullföljer samarbetet med Centerpartiet. Ja, det är möjligt att man fullföljer det samarbetet, men det är också mycket som avbryts. En hel del förslag under detta år har tillkommit under panik och varit föga genomtänkta.

Anf. 24 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Elver Jonsson får det nästan att framstå som att vi är överens om det mesta. Vi är överens om mycket. Det gäller t.ex. de tre ben som Elver Jonsson återoppar hela tiden, nämligen en aktiv arbetsmarknadspolitik, näringspolitik och sunda statsfinanser. Där har vi inga skiljaktiga meningar. Jag blev litet orolig när Elver Jonsson sade att jag lät som en sann liberal, och jag funderade på vad jag hade sagt för fel, för det facket vill jag inte placeras i. Elver Jonsson kanske missar en sak när han talar om de tre benen. Den som har sett ett bord eller en stol med tre ben vet att det är betydligt lättare att välta än ett bord eller en stol med fyra ben. Vad som inte finns med i Folkpartiets förslag är det fjärde benet, som Socialdemokraterna har, nämligen satsningarna på utbildning. Om vi skall kunna hitta en samsyn mellan Folkpartiet och oss är det viktigt att Folkpartiet kompletterar de tre benen med ett fjärde, nämligen utbildningssatsningarna.

Anf. 25 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag sätter gärna till både ett fjärde och ett femte ben, men de tre första är de mest vitala och de bärande. Vi får inte glömma bort att vi ännu inte har facit på den satsning som nu sker på utbildningspolitikens allmänna del. Jag har här i kammaren några gånger påmint om att vi inte får glömma bort att den utbildning som nu erbjuds riktar sig till den grupp människor i samhället som har den svagaste utbildningsbenägenheten. Det gör att det här är en tung sak.

Johnny Ahlqvist har klagat på att vi är för pessimistiska och att vi kverulerar och kritiserar för hårt. Det är möjligt, men det är en stilla västanfläkt i jämförelse med det som skedde under den förra mandatperioden, som den minnesgode kanske erinrar sig. Samtidigt erkänner Johnny Ahlqvist – och det skall han hållas räkning för – att kritiken har påverkat också de ställningstaganden som den socialdemokratiska utskottsgruppen står bakom i detta betänkande.

Vi behöver ha en helhetssyn. Vi behöver ompröva mycket – inte satsa på återställare av 1994 års höstmodell, utan något nytt och konstruktivt. Tjänste- och servicesektorn behöver lyftas fram, skatter och avgifter bör

ligga på en rimlig nivå, och kvaliteten i utbildningen skall höjas. På de punkterna finner jag att det finns ett betydande stöd långt in i socialdemokratiska kretsar, och jag är därför rätt hoppfull om att regeringen ändå skall ta till sig det här. Jag tror nämligen att det är viktigt att vi korrigerar det här, i en ny tid då det är betydligt svårare att hjälpa människor till ett eget arbete, men för den skull inte mindre viktigt.

Anf. 26 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det har alltid varit oppositionens stora fördel att kunna vara kverulanter. Det var också vi när vi satt i opposition. Det är alltid lättare för oppositionen att lösa arbetslöshetsproblem och alla andra problem, eftersom man inte behöver ta det ekonomiska ansvaret.

Det är positivt att höra att Elver Jonsson säger att man inom Folkpartiet är beredd att satsa mer på utbildning. Utbildningssatsningar har ju en direkt bärighet på det som Elver Jonsson efterlyste från talarstolen, nämligen en bra näringspolitik. I dag hör vi att företagen är beredda att anställa mer folk, men de kanske inte kan få tag på den sorts människor som de behöver anställa. Det är oerhört viktigt att man inte får nya flaskhalsproblem, utan att man får tillgång till arbetskraft som omedelbart kan sättas in på de lediga jobben. Jag tror att vi har i stort sett samma syn på detta, Elver Jonsson.

Jag har fortfarande inte fått ihop ekvationen vad gäller att Folkpartiet vill dra in 5,7 miljarder fastän det bara finns 4 miljarder. Men vi får väl ha fler debatter, så att jag kan få ett svar på detta. Elver Jonsson säger ju samtidigt att Folkpartiet går i bräsch när det gäller satsningar på kvinnorna. Det är väl inte riktigt med sanningen överensstämmande. Om man minskar de arbetsmarknadspolitiska medlen slår det kanske hårdare mot kvinnorna. Då är det lätt att skriva i en reservation att man skall göra så eller så, men verkligheten är ju en annan, Elver Jonsson.

Anf. 27 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Det var en sur utskottsordförande! Jag vill ändå börja med att gratulera honom. Jag var inte så elak i mitt huvudanförande, utan jag gratulerade Johnny Ahlqvist till att han i vissa fall, för skams skull, bidrog till en del tillkännagivanden.

Jag vill ändå vända mig mycket kraftigt emot anklagelserna om att jag inte i utskottet framför mina synpunkter. Jag vill påstå att jag hör till de aktivare i utskottet – så aktiv att jag i samtliga de fall som jag har tagit upp dessutom har talat och motiverat mitt ställningstagande om att det har skett en dålig beredning. I några fall föreligger det dessutom ett särskilt yttrande i frågan, som ändå utskottsordföranden borde ha läst.

Det är inte bara jag som har denna uppfattning vad gäller beredningen. Jag hör ungefär motsvarande domar, mycket hårdare formulerat, från fackföreningsrörelsen. Jag hör oerhört mycket kritik från AMS, från forskare, från kommunerna, osv. Det är en bekymmersam situation för arbetsmarknadspolitiken och sysselsättningspolitiken, och så har det varit länge. Det borde väl Johnny Ahlqvist kunna erkänna.

Johnny Ahlqvist anklagar oss för att vara pessimister och kverulanter, men vi är ju tvärtom fyllda med förslag, progressiva förslag, som dessu-

tom innehåller sådant som arbetstidsförkortning och ett delat, nytt socialt och finansiellt ansvar, där näringslivet bär sin del.

Men vi kan inte bortse från siffrorna. Det är inte H C Andersen som skriver Konjunkturinstitutets rapport, AKU-statistiken, och alla siffror i november är negativa. Johnny Ahlqvist måste försöka att besinna sig! Detta gäller likaså AMS prognoser och rapporter. Jag är mycket olycklig över detta, och det är vi alla. Jag söker inte strid om det utan vill att regeringen mer fokuserar arbetslöshetsfrågorna.

Johnny Ahlqvist säger: Ni har inget gemensamt alternativ. Tacka för det! Vi står för totalt skilda uppfattningar inom oppositionen. Vad jag kräver ur arbetarrörelsesynpunkt är att regeringen, som jag uppfattade fick ett mandat tillsammans med oss från väljarna år 1994, återkommer till huvuduppgiften att bekämpa arbetslösheten och göra det på ett rättvist sätt.

När det gäller arbetsmarknadspolitiska åtgärder vill jag läsa ur statistiken, även om Johnny Ahlqvist tycker att det bara är siffror. Arbetsmarknadsutbildning har minskat med 17 % på ett år, beredskapsarbete har minskat med 39 % på ett år, utbildningsvikariat har gått ned med 17 % på ett år, rekryteringsstöd har minskat med 32 % på ett år, lönebidrag har minskat med 8 %, och ALU gått upp med 27 %. Så är tendensen. Det är också vad AMS varnar för.

Det är usel kvalitet, och en usel utveckling. Vi var helt överens om detta under förra mandatperioden. Johnny Ahlqvist skall hålla sig till konsekvens och sanning!

Anf. 28 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det var inte mycket man behövde kritisera Vänsterpartiet för. Halva Hans Anderssons inlägg handlade återigen om statistik, statistik och åter statistik och eländes elände. Jag vet inte vad det konstruktiva i Vänsterpartiets politik är.

Det är klart att jag är lika bekymrad över att man minskar på arbetsmarknadsutbildningen, Hans Andersson. Men det är inte relevant att göra den jämförelse som Hans Andersson här gör. Vi har i utskottet sagt att om man skall satsa på arbetsmarknadsutbildning framöver får det inte bli någon sorts förberedande utbildning, utan den utbildningen skall ske inom det reguljära utbildningssystemet. Om man räknar bort en del av den statistiken tror jag faktiskt att katastrofen inte är så stor som Hans Andersson här försöker låtsas att den är.

Hans Andersson tyckte kanske att jag var för kritisk när det gällde beredning. Jag delar Hans Andersson uppfattning, och det sade jag i den förra debatten, att den nya budgetprocessen inte är avpassad efter hur verkligheten ser ut i riksdagsarbetet, utan vi måste börja betydligt tidigare om man skall kunna klara av detta.

Men jag vet inte om man som Hans Andersson i massmedierna kan rikta kritik mot att utskottsberedningen inte har fungerat. Som jag sade inledningsvis har utskottet haft elva sammanträden för att göra dessa betänkanden. Vi har haft extrasammanträden, och vi, och framför allt personalen, har ställt upp. Jag tror inte att det är så dåligt berett som Hans Andersson låter göra gällande. Men det är en infallsvinkel om man vill svärta ned socialdemokratiskt politik.

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Jag har fortfarande inte fått något svar från Hans Andersson på hur man skall finansiera alla de löften man ställer ut i dagens debatt.

Anf. 29 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag vill säga några saker. Det finns ett förslag om att man skall ha ökad lokal samverkan, någonting som Johnny Ahlqvist här kan ställa upp på. Vi satt själva i samma kommitté, Arbetsmarknadspolitiska kommittén, som ville se en lokal samverkan mellan AMI, arbetsförmedlingarna, försäkringskassan och kommunen för att på bästa effektiva sätt genom individuella handlingsplaner hjälpa dem som hade bekymmer. Det är någonting som jag hoppas skall komma till stånd. Utskottet talar väl om det. Skulle inte Johnny Ahlqvist kunna utöva något större påtryckningar så att regeringen kunde kläcka ur sig ett förslag? Det skulle jag vara tacksam för.

Sedan vill jag ägna den sista minuten av min taletid till något annat. Johnny Ahlqvist sade i sitt anförande: Nu är det dags för en ny arbetsmarknadspolitik. Det var ungefär som TT-meddelandet från Margareta Winberg i går. Nu måste de lokala parterna klara det mesta. Hans Andersson gillar väl inte det. Han vill bara att staten skall ingripa. Vad kommer detta ifrån? Det stämmer inte. Läs motionerna, och se vad vi säger!

Är det någon ny politik som föreligger vid sidan av den politik som finns i det tjocka betänkande som Johnny Ahlqvist har? Det finns inga nyheter där, utan det är en uppföljning av sommarens beslut. Vi har snarast sett problem med arbetsförmedlingarnas sätt att fungera. Vi har sett problem med regeringens volymkrav. Vi har sett problem med att regeringen sätter rekryteringsstöd högst.

Jag ser bara problem. Det är inte jag som är kverulant, utan det är de som på lokalt plan skall arbeta med de instrument som riksdagsmajoriteten har beslutat om på regeringens uppdrag som klagar. Det verkar nu som att Johnny Ahlqvist förespråkar en totalt annorlunda politik. Vi skall inte ha någon nationell politik kvar. Det är ett sätt att gå den europeiska vägen, befria den ekonomiska politiken från arbetslöshetsspöket och lasta över det på social politik i kommunernas regi.

Om så är fallet är vänsterpartisterna bestämda motståndare till en sådan inriktning tillsammans med hela den samlade fackföreningsrörelsen. Låt oss återkomma till de sammanhangen senare, Johnny Ahlqvist.

Anf. 30 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag sade inte att man skulle föra ned all arbetsmarknadspolitik på det lokala planet. Jag sade att vi kanske var tvungna att ta hjälp från kommuner och andra intressenter på ett helt annat sätt än vad vi har gjort i den tidigare arbetsmarknadspolitik.

Naturligtvis har staten det övergripande ansvaret för arbetsmarknadspolitik, eftersom det är en del av den ekonomiska politiken. Därför kan man inte göra på något annat sätt. Jag tycker att Hans Andersson åtminstone kunde lyssna på vad jag säger här.

När det gäller rehabiliteringsförslagen har jag ingen annan uppfattning än Hans Andersson i den frågan. Nu har arbetsmarknadsministern suttit och lyssnat både på Hans Andersson och mig i debatten, så vi kan

kanske förvänta oss att det kommer ett förslag på den del som gäller rehabiliteringen.

Det var ett bra förslag som Arbetsmarknadspolitiska kommittén tog fram. 60 000 människor faller i dag mellan stolarna och kastas mellan försäkringskassa och arbetsförmedling. Det är inte något värdigt sätt att behandla människor på. Jag tror säkert att det kommer ett bra förslag från Arbetsmarknadsdepartementet om detta.

Herr talman! Jag är ändå orolig. Jag säger inte att man i Vänsterpartiet är populisterna om jag inte har fog för detta. Vänsterpartiet är det enda parti i denna kammare som har lagt fram förslag som bryter igenom det utgiftstak som riksdagen beslutade om under våren. Vad händer om man spränger detta utgiftstak? Jag tror att det finns samlad bedömning både i denna kammare och i verkligheten utanför denna kammare att detta skulle innebära en ränteökning.

Vad får en ränteökning till följd, Hans Andersson? Jo, prisökningar, hyresökningar och att investeringsräntan stiger. Vad innebär detta? Ökad arbetslöshet. Därför tycker jag att det hade varit rimligt att Hans Andersson kanske hade accepterat att man har ett utgiftstak som riksdagen har beslutat om och inte säger till väljarna där ute: Vi vill göra det här, och vi vill göra det här. Det är ingen verklighet, Hans Andersson.

Anf. 31 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Johnny Ahlqvist sade att det var skönt med en invit från Dan Ericsson. Men för att det skall bli någonting av det hela vill jag ha svar på det skisserade program som jag berörde i mitt anförande.

Det handlar först bl.a. om att avreglera arbetsmarknadspolitiken. Såvitt jag förstod av det inlägg som Johnny Ahlqvist gjorde är han inne på den inriktningen. Jag skulle bara vilja ha det bekräftat. Då kan vi bocka av det som den första punkten där vi är överens.

Det andra var satsningen på kommuner och landsting för att förhindra uppsägningar och se till att vi har en värdig vård och omsorg.

Det tredje var tjänstesektorn. Det aktuella i debatten i dag är tjänsteförretag i hushållssektorn. Hur ser egentligen Johnny Ahlqvist på detta? Det finns olika förslag. Finns det möjlighet att vi kan samlas till en konkret åtgärd just på detta område?

Det fjärde jag pekade på var ett företagsinriktat program för att underlätta företagande. Jag skulle vilja ha något svar på dessa frågor.

Herr talman! Johnny Ahlqvist sade att han inte är Peter Pan som kan lösa alla frågor. Jag tror väl inte att någon tar Johnny Ahlqvist för Peter Pan. Men det får inte heller bli så att han blir en John Blund som säger god natt till arbetsmarknadspolitiken.

Anf. 32 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det verkar som att sagostunden fortsätter här i kammaren. Jag sade faktiskt inte att jag skulle vara någon sorts Peter Pan. Jag sade att det finns alltför många politiker i det här landet som tror att man kan lösa allting genom centrala beslut. Vips kan man med ett trollspö trola bort arbetslösheten!

Vi får inte ha någon övertro på oss själva att vi kan klara av allt detta. Jag syftade på den första punkt som Dan Andersson tog upp. Jag menade

att man kanske måste avreglera litet grand av arbetsmarknadspolitiken och kanske ha enklare mål där vi i stället gör en målstyrning från riksdagen och regering och riksdag gör en beställning till dem som skall verkställa detta: Lös detta problem. Ni får göra hur ni vill på det kommunala planet. Det var vad jag menade. Där kan vi vara överens, Dan Ericsson och jag.

När det sedan gäller tjänsteföretagen finns det en utredning – jag vet inte om den är klar ännu – som ser över frågan och som skall återkomma med ett förslag. Vi får väl se vad utredningen kommer fram till. Jag kan inte se någon anledning till att föregripa utredningens resultat. Jag tror själv att det kan innebära ett antal arbetstillfällen i den privata tjänstesektorn. Men skillnaden mellan Dan Ericssons och min uppfattning är kanske att jag tycker att man skall kunna hjälpa företaget och inte den enskilde människan som får servicen utförd. Här har vi kanske litet svårare att diskutera oss samman.

Anf. 33 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Johnny Ahlqvist förväxlar mig med Dan Andersson, som väl utreder frågan om tjänsteföretagen. Det skall i och för sig bli intressant att se om det blir ett förslag som vi kan samlas om, oavsett våra efternamn.

Jag vill peka på att vi för kristdemokraternas del har lyft fram den danska modellen, som innebär att man underlättar för företagande i tjänstesektorn. Det är detta som det handlar om hela tiden, vilket Johnny Ahlqvist borde ha lärt sig efter det antal debatter som vi har haft i detta ämne. Jag noterar att han ännu inte har tagit till sig det.

Sedan, herr talman, går det inte att likt Peter Pan vifta med trollspöet och med några centrala beslut lösa det hela, utan det skall ned i verkligheten, på den kommunala nivån. Det är också precis det som vi kristdemokrater står för och som vi har skrivit i reservationer och i särskilda yttranden. Vi måste också i arbetsmarknadspolitiken föra in subsidiaritetsprincipen, det svåra ordet, som innebär att besluten förs ned till lägsta möjliga effektiva nivå. För den skull skall vi inte totalt avhända oss det nationella ansvaret för arbetsmarknadspolitiken. Men det är på den lokala nivån som problemen kan lösas. Det är därför det måste ske en samverkan mellan kommun, arbetsförmedling och försäkringskassa. För att konkret kunna göra någonting måste man också ha gemensamma ekonomiska resurser, och man måste riva upp regelsystemen, som är för rigida.

Min tolkning av Johnny Ahlqvists inlägg är att ni faktiskt är helt inne på detta med subsidiaritetsprincip också i arbetsmarknadspolitiken.

Anf. 34 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det måste väl ändå framgå av det betänkande som vi diskuterar i dag vad inställningen bland socialdemokraterna är. Jag försökte också redogöra för den från talarstolen, men jag vet inte om Dan Ericsson inte lyssnade på mig vid det tillfället. Jag redogjorde i alla fall för vår syn på frågorna. Jag sade att jag förutsätter att det pressmeddelande som gick ut från Arbetsmarknadsdepartementet i går andas samma syn på frågorna. Jag tycker att Dan Ericsson skall ställa frågan till arbetsmarknadsministern.

Vi som har suttit i Arbetsmarknadspolitiska kommittén för att försöka forma arbetsmarknadspolitiken tror att det kanske finns bättre krafter på det lokala planet. Om man för in företagare, fackföreningar, kommuner och arbetsförmedlingar, tror jag att man kan finna bra lösningar på många av problemen.

När det gäller punkt 5 i Dan Ericsson förslag om satsningar på vård och omsorg överlämnar jag med varm hand frågan till arbetsmarknadsministern.

Anf. 35 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag välkomnar det som Johnny Ahlqvist sade i talarstolen, att bl.a. arbetsmarknadspolitiken skall föras ned till det lokala planet för samordning. Jag har suttit i Arbetsmarknadspolitiska kommittén, där vi i Miljöpartiet avgav en reservation. Vi vill nämligen gå längre med en sammanslagen organisation, i vilken vi vill att arbetsförmedling, försäkringskassa och delar av socialtjänsten skall ingå. Vi vill också att de olika ersättningssystemen skall samordnas. Vi är nu på rätt väg. Vi hoppas att vi med arbetsmarknadsministrarnas hjälp skall gå vidare med detta och att det så småningom skall komma ett bra förslag från regeringen i frågan.

Jag vill upprepa en fråga som jag brukar ställa till Johnny Ahlqvist. Det gäller den bortre parentesen i a-kassan. Försämringarna i a-kassan skjuts nu upp till mars, och det skall komma ett nytt förslag som skall grunda sig på ARBOM-utredningen. Men den bortre parentesen skall ju dock börja gälla från den 1 januari 1996. Därför undrar jag om Johnny Ahlqvist tillsammans med arbetsmarknadsministern nu har kommit på vad de som blir utförsäkrade 1998 skall göra efter den bortre parentesen.

En annan fråga gäller detta med arbetstidsförkortning, som jag har fört fram många gånger. Varför vill inte Johnny Ahlqvist göra upp med kvinnorna inom det socialdemokratiska partiet, som verkligen vill ha en arbetstidsförkortning, så att en sådan kan genomföras så småningom? Likaså borde man efter Miljöpartiets modell införa det s.k. friåret, som vi kallar för sabbatsår.

Anf. 36 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! När det gäller den bortre parentesen vet Barbro Johansson mycket väl att denna riksdag har fattat ett principbeslut om att arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring. Skall det vara någon trovärdighet i att ha en omställningsförsäkring, kan det ju inte vara någon sorts allmän medborgarlön som skall gälla hela livet. Då måste det faktiskt vara så att man efter en viss tid inte längre omfattas av försäkringen, utan då måste ett annat system träda in. Just därför har arbetsmarknadsministern sagt och det sägs i utskottsbetänkandet att vi skall ta ett samlat grepp om hela arbetslöshetsförsäkringen. Det är ju därför vi skjuter upp beslutet från den 12 juli. Under tiden har Arbetsmarknadsdepartementet möjlighet att återkomma till riksdagen med en samlad lösning för hela arbetslöshetsförsäkringen. Där kommer naturligtvis att ingå vad som händer efter den bortre parentesen.

När det gäller arbetstidsförkortningen tror jag att man från Miljöpartiet har någon form av övertro på den. Jag är inte motståndare till en arbetstidsförkortning. Men den skall inte användas som ett sätt att minska

arbetslösheten, som Miljöpartiet föreslår, för då fördelar man bara arbetslösheten i stället. Arbetstidsförkortning löser inte alla problem. Men jag kan återkomma i nästa replik, herr talman, för att vidareutveckla min syn i denna fråga.

Anf. 37 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis välkommet att det äntligen skall komma ett förslag om vad som skall hända efter den bortre parentesen i och med att den nu börjar rulla från den 1 januari 1996. Jag hoppas att förslaget skall vara framme i mars månad då propositionen läggs fram.

När det gäller arbetstidsförkortningen tycker vi självfallet att det är ett bra sätt att lösa arbetslösheten, men det är också ett bra sätt att åstadkomma att människor mår bättre, som jag har framfört. Det har gjorts försök med arbetstidsförkortning i Sverige. Vi vet att det också har gjorts försök i bl.a. Tyskland, där man säger att en miljon nya arbeten har skapats på grund av arbetstidsförkortningen. Varför skall vi i Sverige och i denna kammare hålla på att vi måste ha en arbetstid som är 40 timmar i veckan? Vi måste komma ned till lägre nivåer. Varför kan alla andra länder utom Sverige införa arbetstidsförkortning? Titta bara på Finland, som nu har genomfört en arbetstidsförkortning, och på Danmark där man nu har en kortare arbetstid än vi. Även i Norge har man minskat arbetstiden. I Tyskland har man som sagt fått fram många nya arbetstillfällen.

Anf. 38 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Barbro Johansson, vi är ju inte oense i denna fråga. Jag har sagt att jag för min del inte kan se fyrtytimmarsbegreppet som något ytterst heligt. Men jag tycker inte om när man från Miljöpartiet försöker använda förslaget om arbetstidsförkortning som ett argument för att lösa arbetslösheten, för det gör den inte.

Både Barbro Johansson och jag har varit i Tyskland och studerat de experiment som har förekommit där. Men det var ju så, Barbro Johansson, att arbetstiden faktiskt blev längre efter att man hade infört sänkningen, eftersom man i stället höjde sin lön. Arbetstiden sänktes till 35 timmar, men den genomsnittliga arbetstiden blev 41 timmar. Därmed ökade man den ursprungliga arbetstiden med en timme, av ekonomiska skäl.

Sedan är det nog viktigt att vi som politiker även tar hänsyn till och lyssnar på vad folk tycker i arbetstidsförkortningsfrågan. Det har gjorts försök i bl.a. Växjö. Växjö kommun har 5 000 anställda. De erbjöds alternatiaven fem timmars arbetstidsförkortning per vecka eller en tioprocentig lönehöjning på två år.

Av de 5 000 människor som har fått detta erbjudande, Barbro Johansson, är det 160 som har tackat ja. Det är alltså långt ifrån de 77 % som Barbro Johansson sade vill ha en kortare arbetstid. Jag tycker att det är viktigt att vi för en dialog med de människor som kanske vill ha kvar arbetstiden och i stället få högre lön.

Anf. 39 ELVING ANDERSSON (c):

Herr talman! Varje gång vi under de senaste åren har haft en arbetsmarknadspolitisk debatt, har det skett mot en väldigt dyster bakgrund. Så

är tyvärr fallet också i dag. Massarbetslösheten består, och enligt AMS prognoser finns det ingen större ljusning i sikte. Arbetsmarknadspolitikerna är en väldigt viktig del av den politiska helheten. Men det är inte i första hand genom arbetsmarknadspolitikerna som nya jobb kan skapas, utan inom andra politikområden. Då handlar det om ekonomisk politik, skattepolitik, näringspolitik, energipolitik, utbildningspolitik osv.

En av de absolut viktigaste förutsättningarna för tillväxt och nya jobb, är att vi har ordning och reda på statens affärer. Den viktiga grundstenen är nu lagd. Genom samverkan mellan Centern och Socialdemokraterna har ett omfattande saneringsarbete genomförts. Budgetunderskottet minskar dramatiskt, och räntan sjunker. Om vi över huvud taget skall kunna driva en framtidsytande politik för nya jobb, måste det ske av egen kraft och inte med lånade pengar. Detsamma gäller för övrigt hela välfärdspolitiken i vid mening.

Det finns som sagt många ljuspunkter i ekonomin i Sverige. Räntan har sjunkit med 4,5–5 % under de senaste 18 månaderna. Statens upplåningsbehov har minskat med mer än 100 miljarder kronor. Kronan har stärkts. Inflationen är näst intill obefintlig. Det här skapar en väldigt bra grund för tillväxt och nya jobb. Den relativt låga räntan är också en starkt bidragande orsak till att investeringarna i näringslivet nu beräknas komma upp i rekordnivåer. För nästa år redovisas investeringar på 65–70 miljarder kronor i näringslivet.

I det sysselsättningspolitiska beslut som fattades i somras, den 12 juli, ingick flera delar som träder i kraft först vid stundande årsskifte och som vi alltså inte har sett effekterna av än. Det gäller bl.a. de sänkta arbetsgivaravgifterna riktade mot de minsta företagen, lindrad dubbelbeskattning och förbättrad kapitalförsörjning för småföretagen. Det gäller också de här tre speciella programmen som får 1 miljard kronor var, ett program för småföretagsutveckling, ett program för kretsloppsanpassning och så det s.k. Östersjöprogrammet.

Jag är övertygad om att inte minst dessa miljardprogram är en viktig upptakt för en hållbar utveckling med nya jobb. Det är i första hand inom de mindre företagen som den stora potentialen för nya jobb finns. De förbättringar som görs för just småföretagen, kommer att fungera som en viktig vitamininjektion.

Den s.k. gröna sektorn är enligt OECD världens snabbast växande marknad. Här måste ambitionen vara att Sverige skall vara världsledande. Det handlar om allt från traditionellt kretsloppsarbete med återanvändning och återvinning till miljöteknik i den internationella frontlinjen. Det handlar om upprustning av VA-system, sanering av förgiftade markområden osv. Jag är också övertygad om att omställningen av energipolitiken, med avveckling av kärnkraften och utnyttjande av förnybara, inhemska energikällor, är ett annat område som ger stora möjligheter för ny sysselsättning i vårt land.

De två aktuella betänkanden som nu diskuteras är omfattande och berör en mängd olika frågeställningar och områden. Jag tänkte kommentera några av dem här, närmare bestämt fem stycken.

Det första område som jag vill ta upp är målsättningarna för AMS verksamhet. Det finns de facto en klar och tydlig konflikt mellan kvantitativa mål och kvalitativa mål. Om det kvantitativa målet ges alltför hög prioritet, är risken uppenbar att det blir åtgärder som är billiga som priori-

teras i första hand – oavsett vilken kvalitet det är på åtgärderna. Givetvis är det viktigt att många erbjuds olika arbetsmarknadspolitiska åtgärder, men det är samtidigt viktigt att kvaliteten upprätthålls. Jag tycker att det är väldigt bra att utskottet är tydligt på den punkten och säger att det är särskilt viktigt att tillräckligt utrymme skapas för arbetsmarknadsutbildning i form av kvalificerad yrkesutbildning.

Jag vill också för egen del gärna understryka detta uttalande. Det vill jag göra mot bakgrund av att det redan i dag finns en brist på arbetskraft inom vissa yrkesområden. Konjunkturen är enligt alla bedömningar på väg uppåt, och då är det särskilt viktigt att uppgången inte motverkas av att det uppstår flaskhalsar i produktionen genom att speciella kompetenser blir en bristvara. Skulle en sådan situation uppstå är det dessutom risk för löneglidning och ökad inflation. Utskottets tillkännagivande på den här punkten är mycket viktigt. Jag utgår från att regeringen och arbetsmarknadsministern noga följer frågan och vidtar åtgärder om det är nödvändigt.

Det andra område jag skulle vilja kommentera, är de arbetshandikappades situation. Det sparbeting som regeringen i budgetpropositionen lagt på Samhall innebär en uppenbar risk för att arbetshandikappade sägs upp. Självklart skall även Samhall effektiviseras, och det skall ställas krav på ökad produktivitet osv. Men utskottet har på denna punkt gjort en annan bedömning än regeringen, och därför tillförs Samhall ytterligare 75 miljoner kronor. Jag bedömer att inga arbetshandikappade skall behöva sägas upp inom Samhall med detta tillskott.

Frågan om dem som, inte minst inom den ideella sektorn, är anställda med lönebidrag, har ju varit en följetong under det senaste året. Det har kommit ett par utskottsinitiativ för att förhindra uppsägningar på grund av sänkt bidragsnivå. Jag hoppas att vi nu under våren definitivt skall kunna ta ställning för att skapa trygghet för dessa människor. Min och Centerns utgångspunkt är att det inom den ideella sektorn även fortsättningsvis skall kunna utgå bidrag med upp till 90 % av lönesumman.

Det tredje område som jag vill beröra är jämställdhet och kvinnornas situation på arbetsmarknaden. Hittills har arbetslösheten varit lägre bland kvinnor än bland män, men nu närmar sig kvinnorna männen, och kvinnornas arbetslöshet kommer med all sannolikhet att passera männens under det kommande året. Det beror bl.a. på att den offentliga sektorn kommer att dra ned ytterligare.

Det är därför oerhört viktigt att arbetsmarknadspolitiken särskilt inriktas på kvinnornas situation. Tyvärr har de arbetsmarknadspolitiska insatserna inte fördelats på ett ur jämställdhetssynpunkt godtagbart sätt. Enligt utredningen *Hälften kunde vara nog*, kommer inte kvinnor i fråga för dyrare arbetsmarknadsinsatser i samma utsträckning som män. Kvinnor får oftare erbjudanden om s.k. kallas-vid-behov-arbeten. De får kortare arbetsmarknadsutbildningar och deltar inte lika ofta som männen i projektanställningar.

Detta är självklart inte en acceptabel situation. Utskottet gör mycket skarpa markeringar på den punkten och utgår från att jämställdhetsaspekten bättre skall präglade arbetsmarknadspolitiska insatserna i framtiden.

Det fjärde område som jag vill kommentera handlar om decentraliseringen av arbetsmarknadspolitiken. I beslutet i somras ingick också ett

beslut om decentralisering av arbetsmarknadspolitiken. Det var första steget i ett viktigt systemskifte. Det finns nu en lokal arbetsförmedlingsnämnd i varje kommun, och en majoritet av ledamöterna tillsätts på förslag av kommunen. Det skapar förutsättningar för en bättre lokal anpassning och för en bättre samverkan mellan den statliga arbetsförmedlingen och kommunens resurser.

Det finns dock signaler från många kommuner om att man känner sig kraftigt kringskurna i sin verksamhet i de lokala arbetsförmedlingsnämnderna. Därför är det viktigt att följa upp det här beslutet så att det inte blir en pappersreform utan en reform som verkligen leder till mindre av centrala riktlinjer och till mer av lokala initiativ utifrån den enskildes och den lokala arbetsmarknadens förutsättningar.

Det är därför bra att utskottet gör ett tillkännagivande på denna punkt där utskottet med kraft understryker att arbetsförmedlingsnämnderna, med utgångspunkt i den nationella arbetsmarknadspolitiken, måste ges största möjliga frihet att utveckla en lokal samverkan mot arbetslösheten. Jag välkomnar också att Johnny Ahlqvist, arbetsmarknadsutskottets ordförande, ägnade en stor del av sitt anförande åt just den här punkten. I det sammanhanget lät han som en sann decentralist. Det gläder mig.

Det femte och sista området som jag vill kommentera handlar om a-kassan. Utskottet föreslår att ikraftträdandet av de förändringar som vi i somras beslöt skall skjutas upp. Det är bra. A-kassereglerna och det trygghetssystemet är komplicerade och långsiktiga. Under de senaste åren har vi ett stort antal gånger gjort förändringar i regelsystemen. De här täta förändringarna har skapat osäkerhet, problem med övergångsregler osv.

Till våren skall en proposition komma som förhoppningsvis är av det slaget att vi kan ta ett helhetsgrepp om a-kassan vad gäller både regelverken och detta med en långsiktigt hållbar finansiering. Jag hoppas att det systemet blir robust för en lång tid framöver. Därför är det klokt att nu skjuta upp ikraftträdandet, så att vi till våren samlat kan behandla hela a-kasseproblematiken.

Jag vill passa på att redan nu redovisa några principer som jag menar måste ingå i det kommande beslutet. A-kassan skall vara en tydlig omställningsförsäkring för dem som har en fast förankring på arbetsmarknaden. Ersättningen skall vara tidsbegränsad, dvs. den bortre parentes som ingick i 12 juli-beslutet skall ligga fast. Egenföretagarnas möjligheter att erhålla a-kassa, som i dag är mycket begränsade, måste rättas till och förbättras. Det behövs en från de fackliga organisationerna fristående a-kassa. Ersättningsnivån skall vara 80 %. Ökade egenavgifter skall tas ut för att finansiera omläggningen.

Avslutningsvis, herr talman! Tillväxt, ekonomisk stabilitet med ytterligare sänkt ränta, bättre möjligheter för småföretagen att utvecklas och växa, startande av nya företag där inte minst kvinnors företagande tas till vara, skatteväxling med sänkta arbetsgivaravgifter och höjda miljöavgifter, utveckling av den s.k. gröna sektorn, kunskap och kompetensutveckling är några av de nyckelfaktorer som är nödvändiga för att vi återigen skall kunna få målet om full sysselsättning i vårt land i sikte.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till hemställan i utskottsbetänkandena nr 1 och 7.

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Anf. 40 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Med tanke på önskemålet att vi skall begränsa våra yrkanden under beslutspunkterna yrkar jag för Folkpartiets del bifall till reservationerna 2, 10 och 21.

Jag har med intresse lyssnat på regeringens stabilaste support. Centern har ju intagit rollen som opposition i karantän. Elving Andersson säger att det gäller att få ordning på statens affärer. Man kan undra vem Elving Andersson talar till. Möjligen talar han till Vänstern, som har gjort ett genombrott i fråga om det s.k. taket. I övrigt finns det en samstämmighet kring att hålla ordningen att beslut ändå skall ligga fast.

Detta med sunda statsfinanser, den s.k. gröna sektorn och miljösatseringen är riktiga och fina åtgärder. Också det här är politiskt okontroversiellt när det gäller att verbalt bli överens. Däremot blir det litet knepigare när Elving Andersson talar om avvecklingen av kärnkraften, i vars spår följer höjda elskatter som slår ut en mängd jobb om det här blir verklighet. Detta gäller också i våra hemtrakter, Elving Andersson! Jag vill varna för en sådan utveckling.

Vad Centern har medverkat till handlar om att fördubbla den tunga sjuklöneperioden för företagen, att kräva företagen på förskott vad gäller moms och att skrota den statliga a-kassan. Jag trodde att Centerpartiet skulle hålla Börje Hörnlunds gärning bättre i helgd och inte vara med på sådana beslut.

Anf. 41 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Till a-kassan återkommer vi ju till våren, så vi får väl diskutera de principerna då.

Det är bra att det finns en bred uppslutning kring vikten av att vi skall ha ordning på statens affärer. Men sedan samarbetet mellan Centern och regeringen inleddes för drygt ett och ett halvt år sedan har det här de facto skett. Det har bl.a. lett till sänkta räntenivåer, något som är en viktig förutsättning för tillväxt, investeringar i näringslivet osv.

Elver Jonsson kommenterade kärnkraftsavvecklingen. Där pågår ju nu diskussioner. Vad Centern har för åsikter i dessa sammanhang är ingen hemlighet. Jag vågar definitivt påstå att det inte finns något självklart samband mellan tillgången på kärnkraftsel och sysselsättningen. Om det hade funnits ett sådant självklart samband skulle vi i dag naturligtvis inte ha haft några sysselsättningsproblem. Vi har ju mer elkraftsproducerad elenergi än vi någonsin haft. Det är alltså helt andra mekanismer som hanterar detta.

Jag tror att vi kommer att hitta system så att vi klarar den mest elintensiva industrin. Elver Jonsson, se det här som en möjlighet, inte som ett hot! Vi skall satsa på att ta till vara de oändliga rikedomar som finns i vårt land i form av olika biologiskt baserade energiresurser. Det är till gagn för miljön, och det kommer att skapa en mängd nya jobb också på ställen i landet som i dag kanske har den allra svagaste arbetsmarknaden. Det här är alltså en möjlighet, inte ett hot, Elver Jonsson!

Anf. 42 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Vad ni i Centern tycker i kärnkraftsfrågan är naturligtvis väldigt bekant, och det är väl det som oroar. Jag vill närmast varna för att

följa den linjen fullt ut. Nu säger Elving Andersson att det inte finns något samband mellan kärnkraften/eltillgången och antalet arbetstillfällen. Nej, inte totalt sett, men det finns här ett betydande inslag när det gäller möjligheten att tillhandahålla arbetsplatser. Det gäller då tillgången på el, framför allt i elintensiva verksamheter. Sådana har både Elving Andersson och jag alldeles inpå knutarna. I en del fall kommer det att vara helt avgörande för pris och tillgång om de arbetsplatserna blir kvar.

Elving Andersson säger att vi senare återkommer till a-kassan. Det är helt riktigt. Men jag tycker att Elving Andersson inte skall underskatta sitt eget partis insatser i den fyrpartiregering som ändå inledde ett lyckosamt saneringsarbete, som den nuvarande regeringen och riksdagen till väsentliga delar trots allt fullföljer. Egentligen är den punkten alltså inte särskilt kontroversiell. Men det är klart att det efter 20 eller 30 års missbedömning av ekonomin tar ett antal år att rätta till det hela. I det arbetet är, tror jag, flertalet i denna kammare beredda att medverka.

Anf. 43 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Helt kort bara ytterligare en kommentar när det gäller energifrågorna. Elver Jonsson varnar nu för Centerns ståndpunkt i de frågorna. Det är beklagligt att behöva konstatera att Centern är det enda partiet i dag som står för Linje 2-alternativet, som vann folkomröstningen. Den linjen stod ju Folkpartiet bakom i folkomröstningen, men den har man nu fullständigt övergett. Elver Jonsson borde snarast vara tacksam för att någon tar upp den fallna manteln här och ser till att folkomröstningsresultatet inte fullständigt förfuskas.

Herr talman! Det är bra att Elver Jonsson redovisar att det finns en stor samsyn på grundläggande områden. Det framgick också i tidigare replikskifte här mellan honom och Johnny Ahlqvist. Det gällde då bl.a. nödvändigheten av sunda statsfinanser, en ökad decentralisering av arbetsmarknadspolitiken, synen på de handikappade samt de små företagens betydelse för sysselsättningsutvecklingen.

Jag tycker att det är viktigt att vi tar till vara den grundläggande samsyn som finns och ser till att skapa kraftfulla politiska åtgärder med bred politisk förankring här i riksdagen för att föra de här frågorna framåt.

Anf. 44 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! När man hör Elving Andersson prata låter han betydligt mer förnöjsam än arbetsmarknadsutskottets ordförande. Man får en känsla av att allting är frid och fröjd. Man får en känsla av att Centern står totalt bakom de socialdemokratiska förslagen om höjda skatter. Han nämner ingenting om de höjningar av energiskatterna som bidrar till att arbetslösheten ökar vid t.ex. Vargön Alloys och på många andra ställen. I den här veckan har vi också fattat beslut som innebär att representationsavdraget minskar. Det innebär en ökad arbetslöshet inom restaurangbranschen.

Nu tar Elving Andersson fram avvecklingen av kärnkraften som ett exempel på hur man kan skapa fler jobb. Då kan man fråga varför ett teknikfientligt parti som Centerpartiet inte gör andra förändringar som skapar fler jobb. Det är väl synd att den tekniska utvecklingen har bidragit till att man inte längre bär omkring saker. Det skulle ju också kunna

skapa fler jobb om man inte körde omkring med lastbilar. Jag är litet förvånad över inställningen att en kärnkraftsavveckling skapar fler jobb. Fråga industrier runt om i landet om de tror att det skapar fler jobb!

Det finns inga reservationer från Centern vad gäller arbetsrätten i det betänkande som vi skall behandla i eftermiddag. Har Centern övergett sin inställning att förbättra för företagen, eftersom man inte har några reservationer här? Tror man numera att det är de lokala arbetsförmedlingarna som skapar fler jobb? Det skulle vara intressant att höra Elving Andersson utreda detta. Jag är bekymrad över den inställning som Centerpartiet intar i flera viktiga frågor.

Anf. 45 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har ibland tvingats konstatera att jag tycker att Kent Olsson är osaklig i debatten. Jag är tyvärr tvungen att göra det i dag också. Antingen är Kent Olsson osaklig eller så sov han under hela mitt anförande. Jag vet inte vilket som är det rätta svaret, men det kan ju Kent Olsson svara på.

Jag var mycket tydlig och sade att det inte är med arbetsmarknadspolitiken som vi skapar de nya jobben och inte med de lokala arbetsförmedlingsnämnderna. Det handlar om näringspolitik, skattepolitik, energipolitik, miljöpolitik osv. Arbetsmarknadspolitiken har en helt annan roll. Jag har aldrig gjort de påståenden som Kent Olsson säger att jag har gjort.

Sedan pratade Kent Olsson om höjda skatter och annat. Men han berättade inte vad den moderata ekonomiska politiken får för effekter i kommuner och landsting. Det var han väldigt tystlåten om. I de budgetramar som avslogs för fjorton dagar sedan ligger besparingar på den kommunala sektorn med ca 10–15 miljarder kronor under nästa år. Vad kommer det att resultera i när det gäller försämrad kvalitet i vård och omsorg för gamla, sjuka och barn och i utbildningen? Det är den ena frågan. Den andra frågan är: Vad kommer det att resultera i när det gäller antalet sysselsatta i den offentliga sektorn? Det kommer att innebära minst 40 000 ytterligare arbetslösa.

När man pratar skatter med Kent Olsson glömmar han också alltid att berätta att han och hans moderata kolleger vill ha en fördubblad skatt på maten. Man kan ju fundera över varför de vill det.

Sedan är det inte så, Kent Olsson, att Centern är ett teknikfientligt parti. Tvärtom ser vi stora möjligheter i den nya moderna tekniken. Det är med hjälp av den tekniska utveckling som har skett, inte minst på miljöteknikområdet, som vi kan göra något mycket positivt av att avveckla en gammal föråldrad teknik som är på väg ut nästan över hela världen, nämligen kärnkraftstekniken. Det nya som kommer nu, Kent Olsson, är att ta vara på de biologiska resurser som är långsiktigt hållbara, som skapar en bra miljö, sysselsättning osv. Det är dessa möjligheter som nu finns inom räckhåll tack vare nyttjandet av modern teknik.

Anf. 46 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Finns det någon mer än Elving Andersson och Centerpartiet som tror att höjda skatter skapar fler jobb? Åk ned till Vargön Alloys och fråga hur de ser på Centerpartiets politik med höjda energiskatter. Ett parti som säger sig vilja sänka arbetslösheten går med berätt

mod in och ökar arbetslösheten vid Vargön Alloys och på flera andra ställen. Jag skulle vilja ha en förklaring av Elving Andersson till detta. Har jag läst fel i tidningarna om att man varslar folk? Om det är så ber jag om ursäkt, men jag har fått för mig att arbetslösheten ökar i Vänersborg och på andra ställen delvis, eller helt, beroende på Centerns politik.

Vi moderater har sagt att vi behöver göra en förändring i kommuner och landsting. Vi behöver minska den offentliga sektorn. Men samtidigt har vi sagt, vilket Elving Andersson glömmer bort, att vi också skall sänka skatter. Detta innebär att vår politik står på två ben. Vi vill ha en sänkning av skatter samtidigt som vi vill ha en besparing i de offentliga finanserna.

Här kan man kanske se en skillnad mellan Elving Anderssons syn och Socialdemokraternas. Socialdemokraterna har ju sagt att de nya jobben kommer i företagen. Men vad jag förstår menar Elving Andersson att en stor del av de nya jobben skall komma inom den offentliga sektorn. Har ni bytt politik nu? Är det en utbyggnad av den offentliga sektorn som är det nya? Det vore också intressant att höra.

Vi har sagt att momssänkningen på mat var onödig. Det är andra skatter som vi anser är betydligt viktigare. Det gäller t.ex. fastighetsskatten som slår betydligt hårdare än vad momsen på mat gör.

Anf. 47 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte riktigt var jag skall börja. Jag tycker att man kan ställa litet krav på saklighet och konsekvens i ett anförande i Sveriges riksdag även av Kent Olsson. Även om förväntningarna var oerhört små när vi började den här diskussionen, eftersom jag känner Kent Olsson sedan tidigare, måste jag säga att efter det här blir jag närmast beklämd.

Vem i Centern har hävdad att den nya tillväxten av jobb skall komma i offentlig sektor? Jag betonade mycket tydligt att det måste ske i småföretagen, i tjänstesektorn, i den gröna sektorn osv. Men vi måste också ha en offentlig sektor. Det är inte fråga om att den skall växa. Vad Kent Olsson vill göra är ju att sparka ut 40 000 kvinnor i arbetslöshet under 1997. Frågan är vilken nivå vi skall ha på den offentliga sektorn för att vi skall kunna erbjuda människor en godtagbar nivå när det gäller vård och omsorg osv. Det handlar inte om att vi skall skapa de många nya jobben i den offentliga sektorn, men vi måste ha en offentlig sektor som kan leva upp till de krav som vi har rätt att ställa.

Kent Olsson återkommer också till energipolitiken och säger att det finns egentligen inga andra än jag och möjligen ytterligare några centerpartister som tror att alternativ energi kan skapa nya jobb. Det var synd att Kent Olsson inte var med nere i frukostmatsalen för ett par veckor sedan när Svensk biobränsleförning hade ett frukostseminarium. Där redovisade man vad ganska försiktiga satsningar på energiproduktion med svenska bioråvaror som bas kan ge när det gäller sysselsättning. Här finns oerhört mycket att göra.

Avslutningsvis säger Kent Olsson att hans och moderaternas politik står på två ben. Tyvärr tror jag inte det. Det verkar som om den hade rasat ihop i en hög och mer liknar plockepinn än något annat.

Anf. 48 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Herr talman! Låt mig börja med en reflexion kring det senaste meningsutbytet. Jag önskar att debatten inte skulle föras på en så låg nivå som jag tyckte att Kent Olsson gjorde. Jag delar helt Elving Anderssons uppfattning därvidlag. Litet intellektuell skärpa skulle inte skada, för politikens och vårt anseendes skull.

Kent Olsson sade i sitt anförande att han inte ser några resultat efter två och ett halvt år. Han sade att ingenting har hänt. Han sade att detta är ett fiasko för landet och företagarna. Jag skall senare återkomma till att bemöta just detta. Jag tror inte att Kent Olsson lyssnade på radion i morse eller ens läste tidningen. Den stora nyheten var att Dagens Nyheter avslöjar hur mycket det kostade att försöka att hålla kronkursen 1992. Där framställs siffror, som jag inte kan bekräfta, men jag läste att det var 5 miljarder per dag. Totalsumman ligger på 160 miljarder, 55 miljarder dagen innan man släppte kronan.

Då inställer sig frågan, Kent Olsson: Hur kommer det sig att detta skedde, denna spekulation mot den svenska kronan? Jo, därför att vi 1992 hade en regering som tillät att ett budgetunderskott steg kraftigt som satte i gång en statsskuldssnöboll. Ni lånade pengar till reformer och konsumtion. Det gjorde att marknaden, de finansiella placerarna, fullständigt tappade förtroendet för den ekonomiska politiken. Så började man spekulera. Man trodde nämligen att denna ekonomiska politik skulle bidra till en inflation som skulle kunna undergräva kronans värde. Regeringen Bildt tvingades till ett samarbete med socialdemokratin. Vi accepterade det därför att landet då var i kris. Vi ställde upp på ett krispaket. Vi ställde upp på ett krispaket till. När det tredje budet kom sade vi nej.

Denna slappa ekonomiska politik ledde till krispaket som bestod i sänkta ersättningsnivåer, en karensdag, egenavgifter, höjd pensionsålder, sänkt pensionsnivå, reduktion av bostadssubventioner osv. Jag tycker att detta är ett väldigt tydligt exempel på vad en slapp ekonomisk politik kan leda till. Det är också ett mycket illustrativt exempel på att vi behöver ha ordning på vår ekonomi. I dag är situationen en annan. I dag behöver vi inte springa till Moderaterna och be om stöd till krispaket, inte till Kristdemokraterna heller för den delen. Vi har fått ordning på vår ekonomi. Vi har stärkt våra finanser med ungefär 127 miljarder. Vi har kraftigt minskat budgetunderskottet på dessa två år. Räntan har sjunkit, inte stigit, som den gjorde då när ni med Bildt i spetsen regerade. Reporäntan har sjunkit 24 gånger sedan 1994, från 8,91 % till 4,35 %. Visst har det hänt ett och annat, Kent Olsson, under de här dryga två åren.

Herr talman! Sverige lider av arbetslösheten. Ja, därom är vi alla överens. Det är en plåga för den enskilde och för ett samhälle. Därför får vi aldrig svikta i vår tro att detta skall vi lämna bakom oss. Vi skall åter till ett samhälle med full sysselsättning. Ett första steg är det mål som regeringen har satt upp, att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000. Men vi får inte heller bli så förblindade av alla dystra siffror att vi inte ser ljuspunkterna. Ibland känner jag att vi alla har drabbats av någon sorts kollektiv depression så att vi ser selektivt, dvs. bara det svarta och dystra och inte det andra. Vi sorterar bort det som kan förefalla – och är – positivt och som på litet sikt kommer att förändra det som i dag är mindre positivt. Det är förklarligt att man gör så här.

Låt oss för ett ögonblick vända på perspektivet och resa några andra frågor, t.ex.: Är Sveriges situation så eländig som många talare i dag har gett uttryck för? Finns det inga tecken i skyn? Skulle vi möjligen genom en annan debatt rent av hjälpa en positiv utveckling på traven?

Jag skall ge några svar. Det finns ett antal faktorer som ger anledning till en sansad optimism. Sverige hör fortfarande till de länder som har de minsta sociala och ekonomiska klyftorna. Vi har tvingats göra omfattande besparingar, men vi har ändå lyckats behålla kärnan i vår modell och välfärd. När utvecklingen i ekonomin nu vänder är detta en god grund att bygga vidare på.

Regeringens bedömning i budgetpropositionen är att arbetslösheten sjunker till 6,9 % nästa år. Denna bedömning har av många kritiserats för att vara för optimistisk. Men vi ser just nu att antalet nyanmällda platser ökar något. Antalet varsel och konkurser minskar. Det finns en mycket svag, men ändå, uppåtående tendens när det gäller sysselsättningen. Perioden är kort och förändringarna små, men man måste se det i ljuset av det som händer i ekonomin i övrigt. Det ser positivt ut för ekonomin, men det avspeglar sig ännu inte i arbetslöshetsstatistiken. Vi vet att vändningen kommer, frågan är bara när och i vilken omfattning.

I förra veckan kom Konjunkturinstitutets ekonomiska prognos. Den bekräftar på ett bra sätt den bedömning som regeringen gjorde i finansplanen. För ovanlighetens skull är de flesta ekonomer eniga i synen. Vi står inför en konjunkturuppgång. Inflationstakten är rekordlåg, historiskt och internationellt. Exporten fortsätter att utvecklas positivt, och produktionskapaciteten i näringslivet förbättras. Det gör att det finns goda tillväxtutsikter. Enligt Konjunkturinstitutet beräknas underskottet i den offentliga sektorns sparande bli 3 % av bruttonationalprodukten redan innevarande år och nästa år mellan 1,5 och 2 %. Statens lånebehov minskar kraftigt.

Den sanering som vi gjort, tillsammans med framför allt Centerpartiet men också i vissa delar med Vänsterpartiet, slår igenom på en rad andra områden. Räntan har som sagt sänkts 24 gånger sedan 1992. Räntegapet i jämförelse med övriga länder, främst Tyskland, har minskat kraftigt. Det har alltså varit stora och dramatiska förändringar inom de här två åren. Jag tycker att vi med stolthet kan säga att vi har återupprättat förtroendet för den ekonomiska politiken i Sverige. Därmed har vi politiker återtagit den makt som vi inte hade för två år sedan och som den borgerliga regeringen inte hade 1992. Vi är åter, som jag brukar uttrycka det, herrar och damer i eget hus.

Det har varit smärtsamt, det vet vi alla. Det är tunga pålagor som vi har tvingats lägga på alla grupper i Sverige. Men nu kan vi se att en skördetid kommer. Nu står vi inför 1997 då politiken kommer att bära frukt också vad gäller fler arbeten. Vad är det för tecken som tyder på just det? Jo, efterfrågan på hemmamarknaden ökar. Traditionellt betyder det mer för sysselsättningen än exportmarknaden. Den privata konsumtionen ökar när det gäller det som brukar betecknas som sällanköpvaror, och den ökar för bilar. I morse kunde vi på nyheterna höra att vi på fastighetsbranschen kan se en tydlig positiv rörlighet. Står de gamla tecknen sig kommer detta att resultera i fler jobb.

Den ljusa ekonomiska situationen gör också att människor börjar få mer pengar över. För hushållen betyder det i år att deras disponibla in-

komster ökar med ungefär 2 %. Det betyder mycket att räntan har sänkts. Den person som tog ett lån med fast ränta under fem år hösten 1994 betalade ca 13 procentenheter. I dag går det att binda samma lån vid 7,75 %, och det är en mycket stor skillnad. Ett företag som gör en investering kan i dag få ned räntekostnaden jämfört med 1994 med 40 %.

Jag säger detta för att peka på den positiva betydelse som den ekonomiska politiken har för enskilda och företag, även om man som enskild inte alltid känner det direkt. Men ingen behöver i dag längre vara rädd för skyhöga räntor av det slag som vi såg tidigare.

Det finns också andra positiva tecken. Det finns branscher och regioner som växer. Till de senare hör Stockholmsregionen samt Kronobergs och Kristianstads län. En bransch som utvecklas positivt är, som många här har sagt, den privata tjänstesektorn, främst uppdragsverksamheten, dit bl.a. databranschen räknas.

Vissa delar inom industrin utvecklas bra. Det gäller elektronik-, kemi- och läkemedelsindustrin. De personer som analogt med detta nu efterfrågas är de som har hög utbildning eller bred yrkeskompetens.

Men jag vill med tanke på den debatt som har förts säga att vi för den skull inte skall glömma bort den offentliga sektorn. Nyligen fick kommuner och landsting 3 miljarder extra, vilket i sin tur förhindrar uppsägning av mellan 10 000 och 15 000 personer, företrädesvis kvinnor, som jag tycker att vissa debattörer har talat väldigt bra om. Det gäller inte minst Elving Andersson. Den debatten behöver jag inte upprepa.

Herr talman! I dag överlämnar vi till Bryssel vårt förslag vad gäller territoriella sysselsättningspakter. Det är ett förslag där EU skall välja ut ett sextiotal områden som skall belysas och fungera som föredömen för andra.

De områden i Sverige som är aktuella är Öresundsregionen, Kalmar, Värmlands och Jämtlands län, del av Stockholm och Strömstad. Dessa regioner har var och en något särskilt. De drivs av olika motorer – det kan vara landstinget eller kommunen eller en kombination med näringslivet – och de har alla sin speciella framtoning. Vi lämnar i dag över dem till Bryssel och hoppas att få acceptans för att de regionerna skall bli föredömen i Sverige för de andra EU-länderna.

Herr talman! Vi står nu inför 1997. Då träder en rad beslut som i juni fattades av riksdagen i kraft. Om 19 dagar öppnas ytterligare möjligheter. Då händer en mängd saker som har räknats upp av både Johnny Ahlqvist och Elving Andersson och som jag därför inte behöver upprepa. Till de uppräknade punkter som är positiva för näringslivet och för de enskilda människorna skall läggas den utbildningssatsning som diskuterades här i kammaren i går.

På det här viset skall vi steg för steg pressa ned arbetslösheten. Varje halvår skall vi komma tillbaka hit till riksdagen. Det är en tvingande metod som jag tycker är mycket bra och som vi har åtagit oss. Då kan vi se hur långt vi har kommit och säga: Här är vi nu, men vi skall dit, och därför föreslår vi det här.

Det finns, som många har sagt, inga enkla trollformler för detta arbete, utan det är en process som kräver en rad olika insatser av en rad olika aktörer, inte enbart av vare sig arbetsmarknadsministern, regeringen eller ens hela riksdagen.

Jag skulle, om jag hade haft tid, också ha velat säga någonting om det övriga arbete som vi håller på med i EU och som handlar om sysselsättningsrapporten, den rapport som i dag och i morgon diskuteras i Dublin och som är väldigt svensk. Jag får återkomma till detta i en replik.

Anf. 49 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag skulle bara vilja höra om Margareta Winberg i en replik har tid att svara på några av de frågor som jag ställde. En del frågor kretsade kring a-kassans roll och de motsättningar som man kan se mellan ökade krav på en omställningsförsäkring och utnyttjande av a-kassan för sysselsättningsskapande verksamhet. Andra frågor handlade om motsättningen mellan sysselsättningspolitiska och arbetsmarknadspolitiska mål som de är formulerade i regeringens och riksdagens texter.

Det var trots allt en ganska positiv syn som Margareta Winberg gav uttryck för. När jag har gått igenom AMS prognoser och arbetsmarknadsutsikter för 1997 har jag på s. 39 funnit en sammanfattning som är oerhört dystert. Där beskrivs ökade regionala obalanser, växande strukturell arbetslöshet, ökade svårigheter för korttidsutbildade kvinnor, äldre arbetssökande, handikappade och utomnordiska medborgare, som ser framför sig ökad rundgång och längre inskrivningstider.

Samtidigt ser jag på den åtgärdsplan som jag i en replik till Johnny Ahlqvist beskrev. Det är uppenbart att vi har tappat kvalitet i arbetsmarknadspolitiken, och jag är intresserad av att höra hur Margareta Winberg ser på den frågan.

Vad sedan slutligen gäller det initiativ som tas i Bryssel vill jag säga: Kunde ni inte ta rejäla initiativ i Sveriges riksdag här i Stockholm? Det vore fina fisken. Det trista är att vi annars på något sätt blir beroende av bidrag och av vad man säger i Bryssel. Jag vet inte riktigt vad det nya initiativet innebär, men vad jag saknar är konkreta program som utvecklar olika regioner i Sverige. Vi skall snart tala om regionalpolitik, men visst saknas det väldigt mycket på det sysselsättningspolitiska området.

Anf. 50 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Låt mig säga någonting om a-kassans roll. A-kassan skall – det är därför som vi gör om den från grunden – byggas om till att bli en omställningsförsäkring. Det betyder att när vi kommer tillbaka till riksdagen i mars med en proposition är det förhoppningsvis fråga om en sammanslagning av KAS och a-kassan. Det kommer att föreslås en höjning av ersättningsnivån från 75 % till 80 %. Den höjningen kommer att vara finansierad i enlighet med de överenskommelser som socialdemokraterna tidigare har träffat med Landsorganisationen.

Det kommer att finnas en bortre parentes, men vi kommer också att presentera vad som skall hända inte bara bakom den bortre parentes utan kanske framför allt inom denna. Det är viktigt att så få som möjligt hamnar bortom parentesen. Då måste vi kraftsamla ännu mer och på ett annat sätt än vi gjort hittills.

Jag skulle också vilja säga något om en fråga som Hans Andersson ställde tidigare. Han ställde också en fråga om det arbetsvillkor som riksdagen nu beslutar att skjuta upp för att vi skall kunna bygga a-kassan i ett sammanhang. Det arbetsvillkoret var oerhört restriktivt, och det var väl

Prot. 1996/97:44
12 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

också därför som det väckte så mycket protester och reaktioner. Det är en självklarhet för mig att man i ett sådant läge inte återkommer till riksdagen med ett likadant förslag. Därmed är inte sagt att det skall se ut just så som det gör i dag. Arbetsmarknaden förändras, och då kan det behöva göras vissa justeringar också i arbetsvillkoret.

Anf. 51 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag väljer att tolka situationen positivt. Jag har uttryckt utomordentligt hård kritik mot det a-kassebeslut som har fattats tidigare och är alltså mycket stark motståndare till den lösning som regeringen då föreslog. Det är tillfredsställande att Margareta Winberg särskilt markerar att arbetsvillkoren, som de tidigare utformades, inte är realistiska.

Låt mig säga att vi väl skall ha en konstruktiv attityd och försöka bidra till att skapa en bättre situation. Låt mig upprepa Vänsterpartiets inställning, nämligen att det handlar om en omställningsförsäkring från jobb och över arbetslöshet till jobb. Det handlar inte om en omställning från jobb till en försörjning på mycket låg nivå, där man hamnar utanför arbetsmarknaden.

Jag ställde några andra frågor också. Låt mig ta upp frågan om den offentliga och den kommunala sektorn. Det finns många människor som har jobbat i offentlig sektor; på en skola, på ett sjukhus eller på ett vårdhem. Sedan har de blivit arbetslösa, gått ut och fått a-kassa och kommer i dagens situation tillbaka till offentlig sektor i olika former genom ALU, OTA eller vad det kan vara. Detta kan vara början på en total segregering av svensk arbetsmarknad, där några har jobb, avtalsvillkor och rimliga löner medan andra jobbar men inte på riktigt, trots att de behövs så väl.

Vore det inte bättre, Margareta Winberg, att lyfta över en del av resurserna till ordinarie, riktiga jobb som verkligen behövs? Det finns motionsyrkanden om detta. Det vore också en stor kvinnosatsning. Vi i Vänsterpartiet, och många inom socialdemokratin, har varit inne på detta. Men vi kan inte göra någonting om inte sanktioner kommer från regeringen – åtminstone kan inte riksdagsmajoriteten göra särskilt mycket, har jag lärt mig.

Anf. 52 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag delar Hans Anderssons uppfattning om a-kassans roll. Den skall vara en omställningsförsäkring när man mister ett jobb, för det kommer att hända. Jag tror att vi kommer att se framför oss en arbetsmarknad som blir mycket annorlunda än den vi är vana vid. Det betyder att man inte börjar som 18-åring på ett jobb för att sluta på detsamma. Man kommer att behöva byta jobb under sitt liv. Sannolikt kommer man kanske att bli arbetslös under en period, och då skall arbetslöshetsersättningen vara en omställningsförsäkring så att man kan gå från ett jobb till ett annat. I den skall också finnas möjligheter till utbildning och kompetenshöjning.

Den offentliga sektorn har debatterats mycket den senaste tiden. Som jag sade har det satsats tre miljarder kronor ytterligare på den. Jag tycker att det är väldigt intressant att konstatera den oerhörda attitydsförändringen till offentlig sektor som man ser om man jämför 90-talet med 80-talet. Då var nämligen offentlig sektor någonting som väldigt många, om inte

pratade illa om, så i alla fall väldigt gärna ville skära ned för nedskärans egen skull. Det var en ideologi att den offentliga sektorn skulle bli så liten som möjligt. Det var en ideologi att avreglera och privatisera. I dag hör vi inte alls den debatten, utan i dag tycks en stor majoritet av svenska folket och uppenbarligen också av riksdagen vara glad i den offentliga sektorn. Detta kommer naturligtvis också att återspegla sig i politiken vad det lider.

Låt mig avslutningsvis kommentera sagan om Hans och Greta. Den var väldigt ruskig. Hans och Greta var rätt illa ute. De lockades av häxan och de förföriska pepparkaksdofterna. Men det var en falsk lockelse, och häxan försökte förgöra dem. Därför, Hans Andersson, kanske det kan vara klokt att ha en Elving för att hålla häxan borta.

Anf. 53 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Jag skall till skillnad från arbetsmarknadsministern inte ägna mig åt att bedöma den intellektuella skärpan i samtalet.

Jag kan dock konstatera att det inte enbart är jag som talar om fiasko för den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken. I Aftonbladet den 4 december skriver man med stora bokstäver om detta, över en femspaltig rubrik och med en bild på en förtvivlad arbetsmarknadsminister. Tidningen konstaterar att arbetslösheten är lika hög som när s vann valet 1994.

Detta är fakta. Jag förstår att Margareta Winberg tycker att det är jobbigt att prata kring dessa fakta, och att hon i stället ägnar större delen av sitt anförande åt angrepp på den borgerliga regeringen. I stort sett talar hon som någon form av ekonomiminister. Men när man talar om arbetslöshet är det faktiskt så här. I AMS prognos sägs följande: Antalet arbetslösa personer i åtgärder har stabiliserats på en mycket hög nivå. Tillgången på lediga platser är fortfarande helt otillräcklig för att kunna förbättra situationen för de arbetssökande. Detta står i AMS pressmeddelande.

Låt mig återgå till frågan om det är kommunala jobb eller inte vi skall ha. Jag har ett antal utdrag ur vad arbetsmarknadsministern och finansministern har sagt. Arbetsmarknadsministern sade i ett uttalande i september att det visst måste gå att flytta pengar som ändå finns inom den offentliga sektorn så att kommunerna får litet mer. Vad säger då finansministern om detta uttalande? Jo, att det inte är någon lösning att anställa alla arbetslösa i vården. Vi måste satsa på en livskraftig privat sektor. Det är bara den som kan betala den offentliga sektorn.

Det kanske vore bra om arbetsmarknadsministern och finansministern då och då pratade med varandra så att det blev en intellektuell klarhet i vad den socialdemokratiska politiken består av.

Anf. 54 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Nu refererar Kent Olsson – som vanligt, höll jag på att säga – till vad han läser i Aftonbladet. Det är intressant att han läser Aftonbladet. Samtidigt skall man väl ibland ta det som står i tidningarna med en nypa salt.

Det som jag kommenterade var Kent Olssons allmänna utfall över tillståndet i Sverige. Återigen säger han att det inte blivit några resultat efter två år, att ingenting har hänt, att landet, företagarna och allt är ett enda

fiasko. Jag menar att Kent Olsson har fel i detta. Dessutom har han fel i sak om en siffra när han säger att OTA har gett 186 jobb. Det var i förra veckan! Man skall följa statistiken vecka för vecka. Då märker man nämligen att antalet ökar. I dag finns det upplysningsvis 300 jobb.

Moderaterna har samma recept som vanligt. Jag tycker att det är ganska intressant att Moderaterna är väldigt isolerade i den här debatten. Jag har aldrig fått så många frierier som i dag, av alla utom av Kent Olsson. Det sista är jag glad för, därför att det hade inte passat. Moderaternas recept är det gamla vanliga: skattesänkningar, avskaffande av förmögenhetsskatten, utdelning av aktier, omgående avskaffande av värnskatten, höjning av avdraget för privata pensionsförsäkringar, sänkta kommunalskatter osv.

Men, Kent Olsson, detta är egentligen inte bara ekonomiska teorier. I så fall hade de möjligen kunnat vara intressanta att diskutera här i kamraren. Men detta är också metoder som har prövats i Sverige och i andra länder. Kan Kent Olsson säga var någonstans detta har gett ett för löntagarna och medborgarna godtagbart socialt resultat? Jag har inte funnit något sådant någonstans.

Anf. 55 KENT OLSSON (m) replik:

Herr talman! Margareta Winberg! I stort sett samtliga är överens om att skattesänkningar ger nya jobb. Om jag inte läste fel i ett pressuttalande häromdagen sade också Margareta Winberg att hon kunde tänka sig det för att ge nya jobb.

Jag är glad att jag hade fel. Det är roligt att arbetslösheten minskar med 150 jobb i den offentliga sektorn. Om Margareta Winberg är stolt över det tycker jag att hon skall vara det. Jag tycker nog att det är viktigare att jobben tillkommer i den privata sektorn än i den offentliga. Men visst är 150 jobb någonting man skall vara glad åt. Är man arbetsmarknadsminister får man kanske vara glad åt det lilla.

Jag ställde en fråga tidigare i dag. Var kommer de nya jobben? Vad kan arbetsmarknadsministern säga att hon gör för att se till att få fram de nya jobben, förutom att värnskatten nu tydligen skall vara kvar? När Göran Persson tillträdde sade han att värnskatten skulle tas bort, men nu skall den tydligen vara kvar och döpas om till någon form av vårdskatt.

Vi moderater har klart och tydligt sagt att vi tror att skattesänkningar och förändrade arbetsrättsregler innebär nya jobb. Jag vill höra vad Margareta Winberg tror att det behövs för åtgärder för att skapa nya arbetstillfällen. Arbetslösheten är skrämmande för människor av i dag, och vi har inte hört vår arbetsmarknadsminister nämna någonting som skulle kunna ge nya arbetstillfällen.

Anf. 56 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Det är en sak att säga saker och att tala. Nu säger Kent Olsson att alla tycks anse att sänkta skatter skulle ge fler jobb. För det första anser inte alla det. Det är inte alls någon särskilt vedertagen sanning att det skulle vara så.

Det är intressant att se vad som händer när man praktiserar det – när man tillämpar det i verkligheten. Det visar sig att det inte blir flera jobb om man sänker skatterna för de rika och lägger pålagor på resten av be-

folkningen. Det var ju det ni prövade. Det är det som man har provat i vissa andra länder. Det blir inte fler jobb – i varje fall inte jobb som människor kan leva på. Det är jobb som människor kan leva på som vi vill ha.

Kent Olsson undrar var de nya jobben finns. Jag har i olika sammanhang pekat ut några områden. Tjänstesektorn är naturligtvis ett sådant område. Miljösektorn är ett stort område. Vi skall bygga om Sverige. Vi satsade en miljard på detta den 12 juli. Vi skall påbörja ombyggnaden av vårt land. Vi skall påbörja ombyggnaden av våra hus, våra avloppssystem, våra kök, våra toaletter, vår infrastruktur, vårt energisystem osv. Det är klart att detta kommer att skapa mängder av jobb både i planeringen och senare i produktionen.

Den offentliga sektorn, som betyder så mycket för kvinnorna, pratar ni aldrig något gott om. Det är klart att det kommer att finnas kvar en stor offentlig sektor i Sverige. Den har ett stort folkligt stöd. Det är snart bara Moderata samlingspartiet som talar emot en sådan utveckling.

Jag skall räkna upp något av det vi gör. Vi sänker arbetsgivaravgifterna för de minsta företagen den 1 januari. Riskkapital införs. Vi inför krediter för vissa branscher. Vi inför riskkapitalavdrag och en kvittningsrätt. Vi satsar 100 miljoner på turistmarknadsföring. Vi har inrättat en småföretagarkommitté, osv. Om Kent Olsson försöker att se och ställa samman alltihop kommer han att hitta många förslag. Det behövs nämligen många olika åtgärder och inte bara en enkel metod som heter sänkt skatt. Det löser inte Sveriges problem.

Anf. 57 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Margareta Winberg talade om sänkta ersättningsnivåer. Jag måste ändå få påminna om att det faktiskt är Socialdemokraterna som under 1995 och 1996 har sänkt ersättningsnivåerna i trygghetssystemet till 75 %, vilket starkt har bidragit till att kommunernas ekonomier nu är på väg att knäckas på grund av skenande kostnader för socialbidrag, som betalas ut för att kompensera dessa sänkningar. Det är faktiskt Margareta Winberg och hennes regering som har sänkt bostadsbidragen, som har sänkt barnbidragen och som nu höjer medicinkostnaderna. Jag skulle kunna hålla på länge med att räkna upp hur man för en politik som är en direkt nedrustning av den sociala välfärden.

Sedan, herr talman, vill jag gå över till vad arbetsmarknadsministern sade om kris. Hon sade att hon inte behöver springa till Kristdemokraterna om något krispaket. Nej, det begär jag inte heller. Men jag måste fråga ministern om vi inte har en kris vad gäller arbetslösheten. 700 000 personer är arbetslösa, varav 350 000 är öppet arbetslösa. Är inte det en kris? Delar inte arbetsmarknadsministern den uppfattningen talar vi inte samma språk. Då har vi inte samma verklighetsuppfattning. Då finns det ingen anledning för mig att anstränga mig för att vi skall kunna ta gemensamma tag för att lösa krisen. Om det är som ministern säger, att allt är frid och fröjd, behöver vi inte diskutera så mycket mera.

Hon säger att det kommer en skördetid och att Stockholmsregionen växer. I verkligheten skär man bort tre miljarder i Stockholms läns lands-ting, som direkt drabbar vården och sysselsättningen. Det är verkligheten, Margareta Winberg.

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Winberg säger också att kommunerna nyligen fick extrapengar. Det är inte sant. Man får ett förskott på pengarna, men det löser inte krisen i kommuner och landsting och inom vård och omsorg. Min fråga, som Johnny Ahlqvist hänvisade till ministern, lyder: Hur ser man egentligen på den långsiktiga lösningen för kommuner och landsting? Hur skall man kunna säkra arbetena där och säkra en god vård och omsorg?

Anf. 58 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Det är samma sak med Kristdemokraterna. Ni deltog ju i denna typ av politik mellan 1991 och 1994. Inte var den bra för människorna. Dess mest ödesdigra konsekvens var ju att ni därmed inledde det som kom att bli massarbetslöshet i Sverige. Den är det viktigaste att bekämpa nu, sedan vi har gjort oss av med det tunga arvet från er regeringstid. Jag har just i repliken med Moderaterna räknat upp vad vi har föreslagit och vad riksdagens majoritet också har ställt sig bakom.

Det är klart att det är kris när arbetslösheten är på den nivån. Det jag vände mig emot var att Dan Ericsson sade att det är en kris liknande den som var 1992. Vi har ingen ekonomisk kris i Sverige i dag. Tvärtom har vi tack vare vår samarbetspartner Centern och till viss del Vänsterpartiet en mycket stabil ekonomi i Sverige i dag, om man får använda det uttrycket.

Vi har studerat hur kd har tänkt sig framtiden med tanke på det som Dan Ericsson sade om samarbete. Om man är litet framåtsyftande och ser till er budget för 1999 framstår en mycket märklig bild. Ni ligger på 15 utgiftsområden närmare regeringen, och på 6 områden närmare Moderaterna. När det gäller ekonomisk trygghet vid ålderdom vill ni plussa på en miljard. Moderaterna vill skära 6 miljarder. När det gäller trygghet vid sjukdom och handikapp vill ni skära en och en halv miljard, och Moderaterna vill skära nio miljarder. Så kan man gå igenom område efter område.

Man frågar sig vem ni egentligen vill spela med. Inte är det en entydig inbjudan till regeringspartiet.

Anf. 59 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag förstår att arbetsmarknadsministern har stora problem i denna debatt. Men att nu fly till tiden efter nästa val, då hon kanske räknar med att inte själv administrera politiken längre, tycker jag är att glida undan den aktuella debatten. Om vi skall tala om intellektuell hederlighet tycker jag ändå att vi skall diskutera sakfrågan här i dag.

Ministern hänvisar ständigt till hur det var för ett antal år sedan. Tar inte ministern ansvar för regeringens politik vad gäller de sociala nedskärningarna – sänkningen av ersättningarna till 75 % – som slår stenhårt på kommunernas ekonomi och på verksamheterna där ute? Då måste kommunerna ha pengar till socialbidrag i stället för till vård och omsorg. Tar inte ministern ansvar för sänkningen av bostadsbidraget, som kommer att slå stenhårt för vissa familjer nu från årsskiftet? Tar inte ministern ansvar för sänkningarna av barnbidragen? Tar inte ministern ansvar för att ni nu höjer medicinkostnaderna för de människor som inte har marginaler för att klara ökningarna?

Jag såg en artikel av före vice statsministern på detta tema. Han tyckte att regeringen skulle ta ansvar för den politik man bedriver. Jag tror att det är dags för arbetsmarknadsministern att göra detta.

Jag fick fortfarande inget svar på frågan hur man tänker sig att lösa de ekonomiska problemen ute i kommuner och landsting och hur man skall se till att behålla folk i arbete där, vilket gör att vi kan säkra vård och omsorg. Det kanske är så – jag såg i en kvällstidning att arbetsmarknadsministern hade gjort ett uttalande – att hon inte själv är nöjd med regeringens politik. Eller var det bara så att hon inte ville svara på den frågan?

Anf. 60 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Frågan är vem som flyr. Frågan är vem som inte kommer ihåg eller inte vill komma ihåg. Det var under de tre år som kd satt i regeringsställning som över 100 000 jobb i den offentliga sektorn försvann – 100 000 kvinnojobb, företrädesvis, i kommuner och landsting. Det behöver vi inte tvista om. Statistiken talar i detta fall sitt tydliga språk. Trots detta lyckades ni skapa ett budgetunderskott och en rullande statsskuld som vi sedan fick ärva.

Jag flyr inte undan mitt ansvar. Jag tar det, och jag står för regeringens politik. Vi har sanerat budgeten, och nu tar vi nästa steg. Det betyder att vi med saneringen som grund och inom de ramar som nu finns agerar mot arbetslösheten.

När det gäller kommuner och landsting skulle jag vilja hänvisa till det tal som statsministern höll på LO-kongressen. Han avslutade det med att säga: År 2000 kommer jag väl tillbaka hit – då har de nämligen sin nästa kongress – och då skall jag blicka tillbaka på de år som har gått. Då kommer jag att säga att Sverige åter skall vara världsbäst på vård, omsorg och utbildning.

Ett sådant uttalande förpliktar naturligtvis. Det skall genomföras.

Anf. 61 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Arbetsmarknadsministern har flera gånger återvänt till att flera jobb har försvunnit under den tid då det var en annan regering i kanslihuset. Jag vill bara tillägga att det tragiska är att jobb fortsätter att försvinna och att alltför få nya kommer till.

I arbetsmarknadsministerns anförande fanns det mycket monetärt och litet socialt. Den största socialpolitiska insats som vi kan göra i det korta perspektivet är att se till att vi får en situation med en arbetsmarknad i balans då nya jobb kommer till. Jag har pekat på vad som behöver göras, och på ett antal punkter känns det som om det finns sympati. Jag är därför inte helt utan optimism.

Arbetsmarknadsministern säger att vi inte skall se bara på de mörka sidorna utan också på de ljusa. Det ligger väl i sakens natur att en regering gärna pekar på det positiva medan oppositionens roll är att peka ut problemen. Men vi får väl ändå vara överens om att läget är alltför allvarligt för att man skall blåsa faran över.

Arbetsmarknadsministern nämnde framgångarna på exportsidan och den låga inflationen. Det är riktigt. Jag gratulerar till det. Arbetsmarknadsministern talade också om de uppgörelser som träffats med Vänstern

och med Centern. Med Vänstern blev det ett antal återställare som jag uppfattade att regeringen nu ångrar. Det är bra. När det gäller Centern vill jag säga att jag tycker att den parten har varit alltför smickrad. Jag skall inte lägga mig i kurtisen. Jag tycker att det är okej att regeringen har vänt sig ditåt. Men när man hamnar i en återvändsgränd när det gäller frågan om framtida energipolitik tycker jag att man borde söka sig en tredje part. Kalla det gärna den tredje vägen. Jag tror att det vore lyckat för arbetsmarknadssituationen.

Anf. 62 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag tycker inte att vi skall kalla det så. Den vägpolitik, i bildlig mening, som har förts under 1990-talet har inte lett till något bra.

Jag tycker heller inte att det finns anledning omfamna Elver Jonsson i övrigt. Det är för stora likheter mellan Elver Jonsson och Moderaterna, trots att Elver Jonsson nu försöker att dra sig därifrån och verka litet mer socialliberal. Det vet jag att Elver är, men jag kan tyvärr inte ge samma omdöme om t.ex. partiledaren. Det är därför det är så svårt med Folkpartiet.

Ni delar ju Moderaternas uppfattning när det gäller receptet på hur man skall få fler jobb. Det är skattesänkningar där också. Ni tror visserligen att ni skall klara många fler jobb genom att sänka skatterna bara hälften så mycket som Moderaterna. Jag förstår inte den ekvationen riktigt.

I en sådan här debatt lyfter man inte fram det positiva bara för sakens skull, utan det finns positiva tecken. Jag vill fråga om Elver Jonsson tycker att det är bättre eller sämre nu, på ett par områden. Hushållens disponibla inkomst, alltså de pengar som hushållen har i handen och kan handla för, var under 1991–1994 plus 2,3 %, nu är den 2,5 %. Företagarnas inkomst var under 1991–1994 minus 2,1 %, nu är den +7,3 %. Industrins investeringar var under 1991–1994 0,8 miljarder. I år och två år bakåt är de 26,4 miljarder. Det är siffror som man kan läsa i konjunkturinstitutets rapport.

Jag vill fråga Elver Jonsson: Är det bättre eller sämre på de här punkterna nu än när ni hade ansvaret?

Anf. 63 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Det är en intressant fråga som arbetsmarknadsministern ställer. Arbetsmarknadsministern lutar sig mot det faktum att vi har en lägre ränta, vilket är bra. Det låter också bra, men verkligheten kan vara en annan. Det kostar ca 20 000 för en familj att förtidsinlösa ett lån som är av normal storlek. Man kan då fråga sig om det har varit till någon nytta för barnfamiljerna i det korta perspektivet. De fördelar som Margareta Winberg tycker att hushållen skulle ha fått har ju ännu inte kunnat inkasseras eftersom de ligger långt bort. Det är naturligtvis ändå angeläget att vi försöker hålla räntan låg. Internationellt sett är ju realräntan fortfarande hög.

Jag uppskattar mycket arbetsmarknadsministerns försök att skapa en debatt där den sansade optimismen skulle kunna få inträde. Det är alldeles utomordentligt. Då tror jag nämligen att vi kan komma till konstruktiva och realistiska slutsatser.

När Margareta Winberg ger ett förklenande omdöme om vad t.ex. vår partiledare har sagt om arbetsmarknadspolitiken är det intressant att hon har skrivit det tillsammans med en facklig företrädare som står Margareta Winbergs statssekreterare mycket nära. Det kan väl inte vara ett alltför illa valt sällskap.

Vi skall inte för mycket titta på vem som sällskapar med vem. Jag är inte ute efter någon omfamning av Margareta Winberg vare sig bildligt talat eller på annat sätt. Jag tycker att vi skall söka en sakpolitik som vi kan bli överens om. Det finns möjligheter till det. Men det är viktigt att vi på bl.a. energipolitikens område når en samsyn som gör att vi räddar jobben. Om vi inte gör det har vi raserat möjligheten till en god välfärd.

Anf. 64 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag fällde inga förklenande omdömen om folkpartiets partiledare. Det var ett krasst konstaterande. Vi är nog många som under årens lopp här i kammaren har kunnat se att Elver Jonsson är socialliberal. Det hedrar honom. Jag tycker att det är en fin ideologi. Partiledningen däremot dras mer åt det marknadsliberala hållet och knyts därmed närmare moderaterna. Det tycker jag är tråkigt, för jag tycker inte om den ideologin. Det var inget förklenande i det. Var och en har ju rätt att tycka som man vill här i landet. Det är också någonting som vi skall vara angelägna om att bibehålla.

Jag har en fråga till Elver Jonsson. Ni har ju samma förslag som Moderaterna. Det här skall ske med skattesänkning. Det är så det skall bli fler jobb. Hur kan det då komma sig att ni sänker bara hälften så mycket som Moderaterna men ändå ger så många som 500 000 jobb? Det tycker jag är så märkligt.

Man skulle gärna vilja diskutera arbetsmarknadspolitiken i ett litet vidare perspektiv. Det hinner vi kanske inte i dag. Jag konstaterar ändå att ni gör stora besparingar på arbetsmarknadspolitiken område. Ni säger att ni gör det på AMS och arbetsmarknadsmedlen, och med nära 6 miljarder. Hur går det då för de arbetslösa? Det är en sak att ha åsikter om hur man skall skapa jobben. Men det är egentligen inte den här debattens kärna, utan det är: Hur gör vi med de arbetslösa under den tid de är arbetslösa? Där vill ni skära ned kraftigt. Det betyder att för dem som är i arbetslöshet blir det uppenbarligen sämre.

Anf. 65 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! I sitt anförande uppehöll sig arbetsmarknadsministern länge vid ekonomin. Har man väntat för länge med att åtgärda arbetslösheten, undrar jag. Jag tycker inte att man skall dra för stora växlar, utan vara en smula försiktig.

Om vi ser på Tyskland, som trots en begynnande konjunkturuppgång nu ökar sin arbetslöshet, tror jag att en viss försiktighet bör vara för handen.

Vi i Miljöpartiet vill tillföra 15 miljarder mer än regeringen till kommunerna, vilket vi bedömer skulle ge 20 000 jobb. Det var självklart välkommet att man tillförde 3 miljarder, men mer behövs.

Margareta Winberg kommenterade inte den julkupp som jag från tarstolen nämnde, nämligen Miljöpartiets rapport om arbetstidsförkort-

ning som har bemötts väldigt positivt från forskarhåll. Detta är en mycket möjlig väg att gå. Samma sak gäller mitt förslag om sabbatsår eller friår och sopåkarmodellen som är en arbetsdelningsmodell. Jag vill gärna ha en kommentar till dessa förslag.

Anf. 66 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jämförelsen med Tyskland är inte riktigt relevant eftersom Tyskland ligger efter oss i Sverige i sitt saneringsarbete. Tyskarna har ju under den här hösten med stor möda lyckats få ihop inte ett sådant saneringsprogram som vi genomför i Sverige utan ett betydligt mindre, trots att omfattningen av deras ekonomi är betydligt större. De har så att säga sitt framför sig, medan vi nu, med en stabil ekonomi som grund, kan se 1997 och de kommande åren med viss tillförsikt an.

Vi har diskuterat arbetstid förut, och Barbro Johansson känner mycket väl till min principiella uppfattning. Jag tycker att arbetstidsförkortning vore väldigt angeläget, men jag delar inte Miljöpartiets uppfattning att det är ett sätt att få fler jobb genom att man delar på de arbeten som finns. Jag hör till dem som inte tror att det finns en viss given mängd arbetstillfällen, utan jag tror att utvecklingen, om man driver den i rätt riktning, kommer att visa att det går att skapa ytterligare jobb. Det går alltså att höja den ekonomiska aktiviteten i samhället i Sverige. Därför menar jag att arbetstidsförkortning skall vara en välfärdsreform, något som vi får gott av. Vi kan vara mer ihop med våra barn, ägna oss åt kultur, läsa böcker, gå i skogen eller vad vi nu väljer att göra. Det är min vision av arbetstidsreformen. För övrigt kommer ju ett förslag så småningom till riksdagen i arbetstidsfrågan.

När det gäller friåret har vi beslutat om detta på en socialdemokratisk kongress för 1½ år sedan i Göteborg. Det finns alltså ett sådant kongressbeslut hos Socialdemokraterna, och denna fråga är, precis som väldigt många andra frågor, nu föremål för beredning hos oss i regeringskansliet.

Anf. 67 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret. Det är verkligen positivt att frågan om friår bereds. Jag tackar också för inställningen till arbetstidsförkortning. Visst är det också en välfärdsreform. Som jag har sagt tidigare kommer människor att må bättre med en kortare arbetstid.

Jag vill också ta upp en annan fråga, och den gäller den nya a-kasseutredningen, ARBOM-utredningen. Om den får som den vill till våren kan många komma att hamna utanför a-kassan på grund av de strängare kvalifikationsregler som nu skjuts upp i avvaktan på regeringens proposition med underlag från ARBOM-utredningen. Utredningen visar att de som arbetar halvtid inte kommer att kunna uppfylla kravet på att arbeta 75 timmar i månaden, och de kommer alltså att hamna utanför systemet. Det är de sämst ställda grupperna som hamnar utanför på grund av förändringar i sjukförsäkring, pensionssystem och a-kassa. Utredningen vill också införa rätten att deltidsstämpla, men de som gör det kommer ju tyvärr att stupa på den borte parentes, som jag har tagit upp här förut.

Så till sist, arbetsmarknadsministern: Vilken julklass vill arbetsmarknadsministern ge Sveriges folk? Låt mig också till sist önska arbetsmarknadsministern en god jul så småningom.

Prot. 1996/97:44
12 december

Anf. 68 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Tyvärr är jag ingen jultomte. Det kanske hade varit trevligt i dessa tider. Därför har jag heller inga julklappar, vare sig hårda eller mjuka. Jag har ett antal förslag som är presenterade i budgetpropositionen, och dem diskuterar vi nu.

Jag skall kommentera några av de förslag som Barbro Johansson tog upp.

Vi kommer nu med ett nytt förslag till a-kassa i mars. De hårda kvalifikationsreglerna i det gamla förslaget har nu skjutits upp av riksdagen på grund av den reaktion som de har väckt ute bland människorna i fackföreningsrörelsen och ute på gator och torg. Den arbetsmarknadsminister finns väl inte – överlever i alla fall inte – som kommer tillbaka med exakt samma förslag, fast då inlindat i ett paket. Därmed sagt att detta förslag, i den tappningen, inte återkommer.

Vi kommer att ha en parentes, och det kommer att göra en sak som jag tycker är positiv och som ARBOM-utredningen också föreslår. I dag är det ju nämligen, som Barbro Johansson själv säger, inte möjligt att stämpla upp om man har ett fast deltidsarbete. Men i och med att vi inför en bortre parentes blir detta obehövt, och då kan man också få stämpla upp om man har ett halvtids- eller trekvartstidsjobb. Det blir en positiv sak.

När det gäller den bortre parentesen är det viktigt att klara ut vad som skall hända bortom den. Det skall vi naturligtvis göra, och jag vill upprepa det jag har sagt: Ingen som hamnar bortom parentesen skall hamna i kommunens socialbidragskö. Men lika viktigt är det att se till att det, tiden alldeles innan man hamnar vid den bortre parentes, händer någonting positivt. Man måste kraftsamla där, så att människorna inte trillar ut ur systemet. Det är det vi nu sitter och bereder.

Anf. 69 SIRI DANNAEUS (fp):

Herr talman! Med risk för att göra ordföranden Johnny Ahlqvist ännu mer ledsen måste jag också tala om "eländes elände" som han uttryckte det. Men jag har uppfattat min roll som ledamot i riksdagen så att jag skall uttrycka vad folk tycker.

Arbetslösheten är fortfarande mycket hög. Det kommer allt dystrare rapporter, och de arbetslösa känner sig övergivna och svikna. I intervjuer berättar de om sin rädsla för framtiden och om att de känner sig förnedrade. Och mycket har de ju heller inte att hoppas på, eftersom arbetsmarknadsministern uttalar att denna kurva kommer att vända *någon gång* under 1997. Men när, herr talman, under 1997? Blir det ytterligare en jul med samma höga arbetslöshet?

Denna osäkerhet och rädsla får även konsekvenser för dem som redan har jobb. Alla sparar så mycket de kan. Det gör naturligtvis att efterfrågan minskar, och vi hamnar i en ond cirkel.

Under den tid jag har varit i riksdagen – det är nu snart nio månader – tycker jag att ingenting har hänt som har haft någon som helst kraft att

bryta det här dödläget. Utredningarna tar väldigt lång tid och beslut skjuts på framtiden, och mitt intryck är att de förslag som kommer till utskottet ibland är dåligt förankrade och illa övertänkta. Ministrarna prövar hugskott, och när de inte får ett positivt mottagande drar man tillbaka dem.

Jag har förstått att det i arbetsmarknadsutskottet finns stor erfarenhet, kunnighet och kreativitet, men jag får ändå en känsla av att utskottet står och trampar vatten. Jag kan förstå att många efter lång tid i utskottet instämmer i Hans Anderssons utrop här i debatten om att han var så innerligt trött på de här debatterna som aldrig ledde fram till någonting.

Ett exempel på det här är förslaget om offentliga tillfälliga arbeten. Mycket arbete och tid har lagts ned i kanslier i både departement och utskott, ute i länsarbetsnämnder och på arbetsförmedlingar. Regeringens bedömning var ju att det här skulle leda fram till tusentals jobb, och vad blev det, herr talman? Jo, i dag berättar Margareta Winberg att 300 jobb har skapats på 1½ månad. I Södermanland har det skapats två jobb. Det var mycket skrik för litet ull, sade kärringen som klippte grisen.

I dagarna har vi också fått veta att inrikesministern antligen har insett att kommunerna behöver mer pengar, för att klara äldreomsorg och skola. Man hoppas på 50 000 jobb i offentlig sektor. Hade det då inte varit bättre att inse detta tidigare, så att vi hade sluppit 55-plusdebatten?

Fru talman! Vi folkpartister tycker att arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppgift är att öka rörligheten på arbetsmarknaden, särskilt den yrkesmässiga. Den underlättar framväxten av nya företag och branscher. Utbildningsinsatserna blir därför allt viktigare för att underlätta den här rörligheten. Den nya arbetsmarknaden kräver därför att AMS verksamhet är flexibel.

Tyvärr upplever man nu ute på fältet att man är alltför hårt styrd av regleringar. Det nya volymkravet, som är knutet till anslaget, kommer att få till följd att AMS får satsa på billiga åtgärder och billiga utbildningar. Man vet ju redan i förväg att det inte kommer att leda till så många nya jobb.

Betydligt färre kommer att få den yrkesutbildning som man vet i snitt ger 60–70 % av deltagarna arbete. Enligt AMS kommer 30 000 yrkesutbildningsplatser att försvinna till förmån för billigare praktikåtgärder, med betydligt sämre chans till jobb.

Men för den enskilde är det en kvalitet att kunna gå upp på morgonen och ha något att gå till. Det säger arbetsmarknadsminister Margareta Winberg i en tidningsintervju, i Lärartidningen, tror jag. Det här är häpnadsväckande, när vi samtidigt vet att ministrarnas förslag om a-kassan har en borte parentes. Anledningen till den är ju att de arbetslösa skall använda tiden till utbildning och inte bara stimuleras att stiga upp och gå till en aktivitet.

Fru talman! Kvinnors arbetslöshet är nu på väg att bli större än männens. Det krävs konkreta åtgärder som ökar arbetslösa kvinnors möjligheter att finna nya jobb.

I propositionen säger regeringen sig vara djupt bekymrad, men några förslag till hur man skall bekämpa kvinnors arbetslöshet framförs dessvärre inte, lika litet som mäns arbetslöshet.

Långtidsarbetslösheten, som fortfarande ökar bland kvinnorna, måste särskilt uppmärksammas. Det är angeläget att fler av dem får exempelvis

starta-eget-bidrag. I dag ges de här stöden bara åt kvinnor som har arbetat i offentlig sektor.

Det är också viktigt att bryta det traditionella könsmönstret på arbetsmarknaden. Lika viktigt som det är att släppa in kvinnor på mansdominerade yrken är det att släppa in män på kvinnodominerade yrken. Jag tänker främst på barnomsorg och skola men också äldreomsorg.

I det inte helt okända Vingåker pågår just nu ett s.k. brytprojekt, där arbetslösa män, bl.a. byggnadsarbetare och skogsarbetare, utbildar sig till undersköterskor. Jag besökte dem, och det var fantastiskt att höra hur entusiastiska de var och hur de stortrivdes. Fler länsarbetsnämnder borde uppmuntras till liknande brytprojekt, främst inom skola och barnomsorg.

Det finns därför anledning för regeringen att arbeta fram en konkret plan för hur man avser att bryta det traditionella könsmönstret på arbetsmarknaden.

Tyvär finns det inte heller i propositionen några förslag om en lösning av ungdomsarbetslösheten. Datorteken har visserligen gjort att siffrorna har förbättrats på papperet, men den egentliga arbetslösheten är fortsatt lika hög. Utbildning är naturligtvis oerhört viktig, men många ungdomar är utbildningströtta, och vad de mest behöver är att få in en fot på arbetsmarknaden.

Fru talman! Folkpartiet vill se en offensiv arbetsmarknadspolitik. Vi vill att siffran för nyanmällda platser i statistiken skall öka kraftigt. För att åstadkomma detta krävs det en helt annan politik. Det är jobb genom företagande som vi behöver. Det är i de små och medelstora företagen som de nya jobben skall komma, framför allt i tjänste- och servicesektorn.

För att återkomma till kvinnorna: Det är inte bara de unga raska grabbarna i tekniska yrken som behöver kunna starta eget. Lägg om kursen och släpp fram kvinnorna i barnomsorgen, skolan och äldreomsorgen!

Fru talman! Jag står naturligtvis bakom alla Folkpartiets reservationer.

Anf. 70 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Jag skall också delta i den här debatten, och jag konstaterar med en gång att jag inte behöver höja tonläget för att markera vår ståndpunkt. Jag kan vara mild i tonen, därför att jag har en så stark sak att argumentera kring.

Jag skall först argumentera kring en sak som utskottets ordförande Johnny Ahlqvist tog upp. Han tog upp en väldigt viktig tråd och sade att det är viktigt att bekämpa populismen. Ja, det är det. Låt oss tillsammans göra det, Johnny Ahlqvist!

Vad är då populism? Är det att säga saker som människor tycker om? Då måste det innebära att det parti som har fått mycket röster är populistiskt. Människor röstar väl på partier som de tycker om. Jag tror inte att det är riktigt det som Johnny Ahlqvist menar med populism. Jag tror att han är oroad över att Vänsterpartiet har sagt saker som människor tycker om, och då menar han att vi är populistiska. I så fall har Johnny Ahlqvist tillhört ett populistiskt parti i decennier. Det är alltså inte fråga om det.

Vad kan då populism vara? Ja, det måste vara något annat. Jag menar att populism är att säga det som icke är. När man vet hur det är och säger något annat är man folkförförare. Det är populismen.

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Man har sagt: Ni i Vänsterpartiet orkade inte. Ni höll ut ett tag. Ni orkade säga att man behövde sanera budgeten med fattiga 114 miljarder, men när det kom till de riktiga krafttagen, karlatagen, att nå upp till sådana svindlande nivåer som 118 miljarder, orkade ni vänsterpartister inte med.

Skulle det vara populism? Är det någon i denna kammare som tror att det är skillnaden mellan saklig realism och populism? Det är det inte.

Vad var det vi inte orkade med? Jo, vi orkade inte sänka a-kassan från 80 till 75 %. Varför orkade vi inte det? Jo, det berodde på att vi hade lovat våra väljare att vi skulle höja a-kassan om det gick. Vi hade kritiserat Carl Bildt för att han sänkte a-kassan till 80 %. Vi hade kritiserat Elving Andersson, som sitter här nere, för att han sänkte a-kassan till 80 %. Vi hade kritiserat Börje Hörnlund. Därför orkade vi inte med det. Vi tyckte att ord och handling skall vara ett. Det är populism, att låta ord och handling vara samma sak.

Detta är *Engosoc*, som det stod i 1984, dvs. nyspråk. Det är ingen populism. Det är hederlighet.

Vad är det nu för läge? Nu står ministern Margareta Winberg och säger att vi skall höja a-kassan. Jag skulle naturligtvis då kunna säga att denna minister är en populist, som skall höja a-kassan. Detta statsråd hotar ju statsfinanserna! Men det säger jag inte, därför att det vore inte sant och jag skall inte tala osanning. Det hotar inte statsfinanserna att höja a-kassan.

Vi gick inte med på att sänka a-kassan, och samtidigt gick vi inte med på att sänka matmomsen. Då sade man att vi var populist.

Hans Andersson har stått här och varit oerhört konstruktiv och lågmäld. Hur reagerar man på det? Jo, då kommer standardangreppet 22 b ur SSU:s skolvalshandbok: Populist!

Jag tror att det är sista gången, Johnny Ahlqvist, som jag skall gå upp i den typen av debatter. Vi är beredda att möta er i en saklig diskussion. Jag gick själv upp våren 1995, då det var aktuellt, och sade att vi kunde tänka oss att ha en avtrappande a-kassa, från 90-procentsnivån ned till 80-procentsnivån. Oj, vad jag fick stryk och skäll i mitt eget parti! Oj, vad jag fick stryk och skäll av de arbetslösa! Och vad jag fick skäll av socialdemokrater i korridorerna här! Det är ingen partiståndpunkt. Men det visar vilken vilja vi har att diskutera konstruktivt. Vi har under lång tid kritiserats för populism. Men hör man på arbetsmarknadsministern tycker jag att det till viss del spirar en annan anda i dag. Man tar inte till de enkla standardangreppen.

Varför sänkte man a-kassan? Det var naturligtvis inte för att spara pengar, för då hade man ju inte haft råd att höja den nu. Det kan inte ha varit skälet, för då hade det ju hotat statsfinanserna. Det var en annan tanke bakom. Alla som har läst litet grand teoretisk nationalekonomi, som har följt litet grand av den politiska debatten ute i Europa vet att det var för att sätta ökad fart på de arbetslösa, så att de inte blir lata och låter bli att söka jobb. Det är det som det handlar om.

Så till en annan sak. Man skall sänka reservationslönerna. Så heter det på fint språk. Man skall få en annan lönestruktur. Människor skall ta jobb till litet lägre lön. Det är ju det som det handlar om.

Tänk om ni hade sagt det, Johnny Ahlqvist. Då hade ni i alla fall kunnat debattera frågan litet rakare. Men det är ingen lösning. Därför är det

nu väldigt klokt att gå tillbaka, steg för steg, till det som ni så sent som i somras kallade för populism och osaklighet. Ni tar små, små steg åt rätt håll. Men de behöver bli vänsterkliv.

Jag har bara en halv minut kvar av min taletid, och jag vill därför ställa en väldigt rak fråga. Jag känner en kvinna som har fyllt 55, ministern. Hon bor på en bruksort och är metallare. Vad skall hon göra bortom den bortre parentesen, valåret 1998? Ni har ju fortfarande inte retirerat. Man skall räkna från den 1 januari 1996. Det är inte många av de arbetslösa som har tänkt på det. Från den 1 januari 1996 börjar det ticka. Vad skall denna kvinna göra, statsrådet, om tre år, valåret 1998? Vad skall hon göra?

Anf. 71 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! När jag hör Lars Bäckströms inlägg är jag faktiskt oerhört glad för att jag inte har läst någon teoretisk nationalekonomi. Det sunda förnuftet kan kanske styra politiken i stället för en massa teoretiska lärdomar som Lars Bäckström försöker pracka på kammaren i varenda debatt.

För mig är faktiskt populism när man lovar väljarna något som man inte kan genomföra. Man strör ut pengar och säger: Detta skall vi genomföra. Samtidigt vet man att man inte behöver ta ansvar. I Lars Bäckströms parti sitter man nämligen inte i den ställningen att man behöver ta ansvar för alla de löften man ger i kammaren.

Anf. 72 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Om det är rätt att höja a-kassan nu, Johnny Ahlqvist, varför var det då rätt att sänka den? Gick det att höja den, var det troligen onödigt att sänka den.

För några år sedan hade vi ett lånebehov på ungefär 180 miljarder om året. Det var katastrofalt. Nästa år är det 11 miljarder, nästa år igen 7 miljarder.

Om ni hade följt den hårda linjen och sänkt a-kassan men inte sänkt matmomsen hade det varit system i galenskaperna, som man en gång skrev i Hamlets drama. Men det gjorde ni inte. Ni var populisterna och försökte sockra med momssänkning.

Vi skall i och för sig glömma det gamla. Nu kommer ni tillbaka och säger att det är ansvarsfullt att höja a-kassan – precis det som vi har sagt väldigt länge. Ni säger nu att det är ansvarsfullt att inte genomföra de beslut som Johnny Ahlqvist ville genomföra i somras. Nu är det ansvarsfull politik att skjuta på det.

Det går steg för steg åt rätt håll. Ni gjorde en för kraftig högergir. Populisten Johnny Ahlqvist kände i luften att han gick fel och revade in seglen. Det är bra att vara en sådan populist som Johnny Ahlqvist har varit. Det är klokt att lyssna på rörelsen.

Anf. 73 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Lars Bäckström ger ju själv svaret på frågan om varför vi kan återställa a-kassenivån nu. Det är för att vi inte har det lånebehovet som vi hade bara ett budgetår tillbaka. Ekonomin är på bättringsvägen tack vare de stora beslut som vi har fattat. Det ger oss ett utrymme att

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

höja och återställa a-kassan. Men utöver det ställer vi inte ut några populistiska löften som man gör från Vänsterpartiet.

Så till den bortre parentesen, Lars Bäckström. Margareta Winberg, och även jag, har tidigare sagt att när regeringen återkommer under våren skall det finnas ett totalt samlat grepp över hela arbetslöshetsförsäkringen.

Därför tycker jag att det är så oerhört onödigt när Lars Bäckström propagerar utåt och säger att ingen vet vad som kommer att hända efter den bortre parentesen. Jag lovar Lars Bäckström att vi skall ha klarat ut det innan riksdagen fattar beslut om en ny arbetslöshetsförsäkring under våren.

Anf. 74 LARS BÄCKSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Varför vidhåller då Johnny Ahlqvist att det skall börja ticka från den 1 januari 1997? Varför inte leverera ett klart och samlat beslut? Det är den stora kritiska punkten.

Sedan till budgetsaneringen. Johnny Ahlqvist säger att man måste finansiera höjningen, eller hur? Varför kunde man inte finansiera den höjningen våren 1995, när man sänkte a-kassan? Varför gick inte det?

Lånebehovet har bara genom förbättrad konjunktur under innevarande år minskat med 40 miljarder. Det hade med råge kunnat rymmas att inte sänka a-kassan till 75 %. Det hade ingen avgörande betydelse.

Statsrådet berättar om hur bra allting går, och det gör det ju. Hushållen har mer pengar, och företagen har mer pengar. Räntan går ned och bytesbalansen är rekordartad. De enda som inte har fått det bättre är de arbetslösa. Ni riktar ett slag mot dem. Ni bör ångra det. Ni bör återställa det. Det är bra att ni är på rätt väg.

Vad jag kritiserar är att ni har mage att kritisera oss för populism, när det snarast är ni som gjorde fel och nu på grund av folkopinionen har ändrat er. Varför har ni ändrat er? Jo, ni har ändrat er enbart på grund av opinionen. Eller tyckte ni att ni hade rätt i sak redan från början? Det är det ni egentligen tycker. Det har vi ju hört här. Förslaget om a-kassan var dåligt avvägt. Det har vi hört statsrådet säga. Så det är inte enbart på grund av demonstranter som statsrådet ändrar sig. Förslaget var dåligt i sak. Nu ändrar ni er. Men kritisera inte oss för populism! Det tär på vårt tålamod.

Anf. 75 EWA LARSSON (mp):

Fru talman! Johnny Ahlqvist säger i sitt anförande att han inte vill skrota svensk arbetsmarknadspolitik utan förnya den. Miljöpartiet har många idéer. Men i somras slogs det fast i den här salen att Sveriges arbetsmarknadspolitiska inriktning skall grunda sig på 1960-talets arbetsmarknadspolitik. Denna i dag 36 år gamla arbetsmarknadspolitiska inriktning är ”– – – att lösa upp strukturella obalanser genom att med olika åtgärder underlätta och påskynda anpassning mellan utbud och efterfrågan på arbetskraft.”

På 1960-talet kallade vi det här för flyttlasspolitik. Var hittar Ahlqvist den förnyelse han pratar om?

Miljöpartiet vill t.ex. att ett generellt konstnärstillägg införs. Det kan inte vara rimligt att, som i dag, AMS via olika arbetsmarknadsinsatser

styr betydande delar av svenskt kulturliv. När det gäller t.ex. stats- och länsteatrar kommer ungefär hälften av deras stöd via AMS genom projektbidrag, beredskapsarbete, utbildningsbidrag, a-kassa och kontant arbetsmarknadsstöd.

Inom alla kulturområden ser det ut på ungefär samma sätt. Det är alltså AMS som genom olika stödformer avgör vad som är kulturell kvalitet i dag.

Vad är då lösningen på kulturarbetarnas generellt höga arbetslöshet på ca 20 %? Byt jobb!, säger Kulturutredningen.

Det får enligt Miljöpartiet betraktas som en fullständig katastrof. Vi menar att vi aldrig har behövt våra kulturarbetare så mycket som i dag. Inför ett konstnärstillägg i stället, säger vi. Låt det departement som har bäst kunskap om kultur, nämligen Kulturdepartementet, avgöra kulturella kriterier. Grundtanken bör dock vara att det är konstnärlig aktivitet som skall premieras – ett litet tillägg till den lilla lön som kulturarbetarna ofta har men som inte går att leva på.

Nu avstyrker arbetsmarknadsutskottet det här förslaget med motiveringen att det skulle innebära att åtgärdsmedlen då blev en form av kulturstöd, vilket de inte är avsedda att vara.

Är inte åtgärdsmedlen kulturstöd i dag? Det ju just för att det ser ut som det gör, för att åtgärdsmedlen har blivit kulturstöd, som Miljöpartiet föreslår en förändring. Vi vill helt enkelt föra över medlen dit där de bäst hör hemma. Det kanske finns bättre idéer. Men nu kanske upp till hälften av svenskt kulturliv i dag även i fortsättningen kommer att finansieras via AMS budget. Utskottet väljer att inte kalla det kulturstöd. Då är verkligheten långt från utskottets rum. Det känns dystert.

Anf. 76 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag kan lova och garantera Ewa Larsson att både Arbetsmarknadsdepartementet och Kulturdepartementet tittar mycket seriöst på detta. Det är med anledning av att man håller på att utreda detta som vi har sagt att vi bör avslå motionen. Så är den normala hanteringen i alla utskott. Finns det en utredning som jobbar med en fråga får man avvakta utredningen innan man fattar beslut.

Anf. 77 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag tycker också att vi skall låta parlamentarismen ha sin gång och att vi skall utreda före beslut. Vad jag vänder mig mot är arbetsmarknadsutskottets sätt att säga att det stöd man ger i dag är en arbetsmarknadsåtgärd och inte ett kulturstöd, när vi vet att i princip hälften av svenskt kulturliv lever på detta kulturstöd. Varför inte säga: Vi håller med motionären, vi tycker inte att det här skall vara en form av kulturstöd, vi ser fram emot utredningen, och med det anser vi motionen besvarad?

Anf. 78 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag försöker förklara för Ewa Larsson att detta först skall utredas, och sedan kommer det tillbaka till kammaren och till berörda utskott. Jag tror inte att den lösning som föreslås av Ewa Larsson och i

Prot. 1996/97:44
12 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Anf. 79 EWA LARSSON (mp) replik:

Fru talman! Det är precis vad jag sade i mitt anförande. Det kanske finns bättre och mer omfattande idéer, och därför skall många vara med och diskutera. Men det *är* ett kulturstöd ni i dag betalar ut, och det är det jag vänder mig mot att ni inte kan erkänna.

Anf. 80 JUAN FONSECA (s):

Fru talman! Arbetsmarknaden är ur integrationssynpunkt sannolikt det viktigaste området för väldigt många människor med invandrarbakgrund. I dag går tusentals människor med invandrarbakgrund arbetslösa, och många av dem tvingas att leva på olika typer av bidrag. Det är väl känt att många av dessa är välutbildade. Det sägs, något polemiskt, att Sverige har världens högst utbildade arbetslösa och socialbidragstagare.

Arbetslösheten bland en del utomeuropeiska invandrare är i dag över 50 %. Bland grupper som algerier är arbetslösheten nästan 100 %. Det råder inget tvivel om att Sverige håller på att få en underklass som i stora delar är etniskt betingad.

Fru talman! Jag har i en motion, A227, och även i motion Sf613 tillsammans med Pär-Axel Sahlberg, beskrivit arbetslösheten bland invandrare, och vi har lagt fram en del förslag. Vi lyfter också upp den invandrarpolitiska kommitténs olika typer av förslag i frågan.

Fru talman! Jag tycker att utskottets behandling av min motion är litet märklig. Jag tycker att utskottets majoritet viftar bort frågan om massarbetslösheten bland invandrare på ett litet konstigt och märkligt sätt. Man bara hänvisar till att vi skall vänta på vad regeringen kommer att föreslå nästa år.

Jag tycker att massarbetslösheten bland invandrare är en fråga som borde bekymra även utskottet. Utskottet borde åtminstone ha en åsikt i frågan, en fråga som berör tusentals människor som i dag inte får plats på någon arbetsplats i Sverige.

Jag förväntar mig att arbetsmarknadsministern i mars kommer att lägga fram förslag i frågor som berör massarbetslösheten bland invandrare. Jag förväntar mig också att man då lägger fram förslag när det gäller lagstiftningen mot etnisk diskriminering.

Anf. 81 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag känner det angeläget att säga någonting, för det som Juan Fonseca tar upp är ju så riktigt. Om man tittar på olika grupper i Sverige finns det ingen grupp som har det så svårt på arbetsmarknaden som invandrarna, och särskilt invandrarkvinnorna. Det handlar naturligtvis om våra attityder – arbetsgivarens attityder och samhällets attityder – mot invandrare. Här finns ett stort arbete att göra när det gäller opinionsbildning. Det är också så att invandrarna har en extra kultur- och språkkompetens, och detta måste man som arbetsgivare inse och även kunna använda. Det här *är* en grupp som är prioriterad för regeringen – jag vill gärna säga det.

Jag vill också säga några saker om vad som har hänt. Under 1996 har 5 miljoner avsatts för en informationskampanj som har drivits av AMS. Kompetens kan ha ett konstigt efternamn, heter kampanjen – ett mycket bra namn. Många invandrare får läsa med utbildningsbidrag inom det

reguljära utbildningsväsendet, eftersom de är en prioriterad grupp. Invandrarkvinnor kan få starta-eget-bidrag i ett år, och man skall särskilt prioritera invandrarkvinnornas kooperativa utveckling. 125 miljoner har gått till åtta invandratäta områden.

Exportsäljarutbildning är en mycket bra del i arbetsmarknadspolitiken där man tar till vara just invandrarnas bakgrund, kultur och kompetens. Det visar sig att 70–80 % av dem som får den åtgärden sedan får ett arbete. Det ligger också många projektansökningar hos mig, som framför allt rör invandrarkvinnor och barn. Vi håller nu på att bereda dessa, och jag avser att bifalla en del av dem som är viktiga som pilotprojekt.

Jag delar dock Juan FONSECAS uppfattning att detta är någonting som vi måste ta på mycket större allvar och därmed återkomma med fler förslag till beslut.

Anf. 82 JUAN FONSECA (s) replik:

Fru talman! Det gläder mig verkligen att höra dessa uttalanden från arbetsmarknadsministern. Jag har stor respekt för hennes engagemang i de här frågorna. Jag förväntar mig att de ord som i dag har sagts också läggs fram i det förslag som kommer nästa år, så att vi äntligen kan börja rätta till den enorma arbetslöshet och det socialbidragsberoende som finns i de här grupperna.

Anf. 83 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill också notera det som Juan Fonseca gör. Det här är det kanske allra värsta problemet, och det är en av de riktigt allvarliga bitarna i den strukturella arbetslösheten.

Jag vill ändå säga att utskottet på grundval av en flerpartimotion från kd, m, c, fp, v och mp har tagit upp frågan om just invandrarkvinnornas situation på arbetsmarknaden. Det har lett till ett tillkännagivande till regeringen om att det nu måste komma till någonting som stärker deras situation.

Jag vill betona att frågan om etnisk diskriminering, som Juan Fonseca tar upp, är någonting vi nu har motionerat om i tre år sedan den gamla lagstiftningen kom till. Denna är helt verkningslös, och jag har förstått att det bereds ett nytt lagförslag. Må det komma snart! Det är komplett oacceptabelt att människor med annan etnisk bakgrund diskrimineras såsom i dag sker.

Mycket av det som vi har lyft fram är just åtgärder för att komma åt och hjälpa dem som har det svårast på arbetsmarknaden – att höja arbetsmarknadsutbildningen och att få fram otraditionella medel så att man kan rikta särskilda projekt just till invandrarsidan.

Sist men inte minst: Jag tror inte att det bara handlar om pengar. Det handlar också mycket om attityder, som Margareta Winberg sade. Men jag tror att vår idé om obligatoriska praktikplatser med kollektivavtalade praktikantavtal är en modell som starkt skulle hjälpa till att få in invandrare, och för övrigt även ungdomar, på arbetsmarknaden. Det är att investera i framtiden. Det är att ta vara på en särkompetens som vi själva i många fall inte har. Det finns oerhört många sär fördelar som invandrare besitter. Låt oss utnyttja det, och låt alla vara med i det jobbet!

Anf. 84 JUAN FONSECA (s) replik:

Fru talman! Hans Andersson tar upp en fråga som kommer att debatteras litet senare i samband med behandlingen av ett annat betänkande, nämligen AU4. Då har Vänsterpartiet möjligheter att ansluta sig till förslag när det gäller lagen om etnisk diskriminering av invandrare på arbetsmarknaden.

Låt mig till Hans Andersson säga att han och hans parti i välmening har förslag som naturligtvis kan leda till att minska arbetslösheten bland invandrare. Men Vänsterpartiet tar väldigt sällan upp invandrarnas kompetens, som gör att de själva också kan åstadkomma arbete, inte bara för de sina utan även för andra, genom att de kan starta småföretag. Det finns i dag nästan 50 000 företagare med invandrabakgrund i Sverige, och de sysselsätter nästan 150 000 människor. Jag förväntar mig att regeringen också tittar närmare på den delen som gäller invandrare och arbetsmarknad.

Anf. 85 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag skall inte polemisera om det. Jag tror att vi alla har varit dåliga på att fokusera tillräckligt på den här frågan. Vi har nog försökt så gott vi har kunnat, men ofta brister kunskapen.

Jag är medveten om att företagandet är omfattande hos invandrargrupper. Jag är också medveten om att vissa regelsystem ibland känns bekymmersamma för dem som har nystartade företag. Men vi har ännu inte anslutit oss till tanken på att skapa frizoner. Vi ser stora faror med det, som kan leda till ytterligare segregering. Jag är dock medveten om att man på olika sätt borde ha riktade insatser som förstärker invandrarnas möjlighet att få i gång livaktiga företag. Men låt oss vara fler, för i den här frågan bör det inte finnas partiskiljande gränser.

Anf. 86 JUAN FONSECA (s) replik:

Fru talman! I frågor som berör företagande betraktas ibland detta som något slags frizon. Låt mig säga att företagandet bland de här grupperna är ganska stort och omfattande. Detta behöver i sig inte för en vänsterpartist betyda att de människorna skulle ha något slags borgerlig åsikt. Företagande är väldigt viktigt för de grupperna för att de över huvud taget skall kunna försörja sig själva. Det innebär inte i sig att de skulle segregeras, utan deras företag vänder sig till alla. Låt oss göra så här i stället: Låt deras företag utvecklas precis som andra företag! Låt de människorna också utveckla sina småföretag och ge jobb till väldigt många människor!

Anf. 87 TANJA LINDERBORG (v):

Fru talman! Jag måste först rätta arbetsmarknadsministern när det gäller antalet nyanmällda platser som ministern sade hade ökat. Enligt uppgifter jag har fått från AMS visar de senaste siffrorna att de dessvärre har minskat med 1 000 platser sedan november 1995.

Det här är, som andra har konstaterat, den tredje stora debatten inom loppet av fem månader som rör Sveriges absolut största problem. De flesta argumenten känner vi igen, därför att vi har hört dem förut här i kammaren. Johnny Ahlqvist upprepar som ett mantra att Vänsterpartiet är

populistiskt. Jag kan bara konstatera att äntligen har självgodheten fått ett ansikte genom Johnny Ahlqvist.

De flesta argument känner vi som sagt igen, men själva kärnfrågan ställs däremot väldigt sällan, nämligen: Varför har vi arbetslöshet? När den frågan inte ställs får vi heller ingen reell diskussion om vad som behöver göras. Rimligen borde det nu finnas underskott på arbetskraft. Försörjningsproblemen är ju långt ifrån lösta här hemma och än mindre i världen i övrigt. Likväl har vi arbetslöshet därför att efterfrågan på arbetskraft är för liten. Det beror på att de produktiva resurserna är snett fördelade. Hur de här resurserna fördelas bestäms av ett fåtals egenintresse av vinst på sitt kapital. Det är dessa rika fåtal som i dagligt tal brukar kallas marknaden. Men när marknaden inte tjänar på att det finns en stor offentlig sektor och social trygghet är man inte villig att understödja en politik som skulle gå mot mer rättvisa och lägre arbetslöshet. Det stör deras vinstbehov och deras önskemål om att ha en foglig arbetskraft som står med mössan i handen.

De mycket kraftiga neddragningarna inom den offentliga sektorn som har skett de senaste åren har främst drabbat kvinnor. Det har flera berört här i dag. Inom loppet av bara ett år har vi fått ytterligare 22 000 arbetslösa kvinnor i Sverige. Vi är nu upp i nästan en halv miljon arbetslösa kvinnor. Redan för två år sedan varnade jag härifrån talarstolen för att vi håller på att få en ny sektor på den svenska arbetsmarknaden, nämligen spissektorn. Läget är nu så allvarligt att man åtminstone borde kunna förvänta sig tryckförband som lindring för att undvika svåra ärrbildningar i framtiden.

Gång på gång ställer jag mig frågan: Vad är det för vits med att låta duktiga välmeriterade kvinnor lämna sina jobb inom vård- och omsorgssektorn för att i stället gå på a-kassa eller hamna i någon arbetsmarknadspolitisk åtgärd. Samtidigt får vi dagliga rapporter om hur det är ställt inom sjukvården, hur gamla far illa i brist på vårdresurser. På daghemmen fullständigt trycker man in ungar i stället för att öka personalbemanningen. Men det är klart, har man fyllt 55 år och gått arbetslös tillräckligt länge kan man förstås få komma tillbaka till sin gamla arbetsplats som kvalitetshöjare.

Fru talman! Jag tror trots allt att jag skall ägna mig åt populism genom att korta ned mitt anförande.

Arbetsmarknadsministern har flera gånger så gott som satt sin politiska heder i pant på att ingen skall behöva bli utförsäkrad från a-kassan. Men Monica Sjölander från Borås, för att ta ett exempel, blev utförsäkrad i september och tvingades söka socialbidrag. Hon sålde videon och bilen. Hon bytte till en billigare lägenhet. Sedan blev hon sjuk och måste betala för röntgen. Hon behövde också hämta ut medicin. Samtidigt var hon tvungen att byta läsglasögon. I mitten av månaden var hon helt utan pengar. Då ringde hon till socialbyrån och bad att få matkuponger. Men hon fick bestämt nej till det och blev i stället uppmanad att be släkten om hjälp. Efter några dagar blev hon till sist erbjuden matkuponger, för två dagar.

Monica Sjölander hade jobbat på försäkringskassan i 16 år. Sedan vidareutbildade hon sig för att få en tryggare framtid. Hon tog studielån och läste treårig ekonomisk linje. 1990 fick hon en kombinationstjänst som språklärare och kontorist på ett studieförbund. När studieförbundet sedan

tvingades dra ned blev Monica arbetslös. Efter det har hon jobbat på olika vikariat inom sjukvården och hemtjänsten, och hon har sökt alla tänkbara jobb. Nu har hon haft ALU i två omgångar, men hon fick inte en tredje. Så här fungerar skyddsnetet i dagens Sverige.

Fru talman! I dag finns det nästan en miljon människor som är inskrivna vid landets arbetsförmedlingar. Så ofta som jag hinner försöker jag hålla kontakt med min gamla arbetsplats på arbetsförmedlingen i Västerås. Jag brukar fråga: Vad upplever ni är värst? Det är bristen på jobb att förmedla, vi har inga jobb, säger de. Vi håller på att tappa vår kompetens. Vi har blivit mer av en åtgärdsförmedling än en arbetsförmedling. Handlingsplaner i all ära, men de fyller tyvärr ingen funktion om man inte kan erbjuda kvalitet i åtgärdsutbudet. Nu finns det, som tidigare har sagts, nästan bara billiga lösningar som t.ex. ALU att erbjuda.

Ett annat stort problemområde är också att förmedlingskontoren inte längre kan få det stöd som de behöver av länsarbetsnämnderna som på grund av besparingskrav har slimmat sin organisation till ett absolut minimum. Det blir ingen bra offentlig verksamhet av det lilla som finns kvar. Det finns en uppenbar risk för att förmedlingsverksamheten hamnar i vanrykte.

Avslutningsvis vill jag säga att jag självfallet står bakom alla reservationer som Vänsterpartiet har i det här betänkandet.

Anf. 88 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag har bara en fråga att ställa till Tanja Linderborg: Tror Tanja Linderborg att det blir fler arbetstillfällen att förmedla om räntan skulle gå upp beroende på att man ställer ut egoistiska och populistiska löften, som Vänsterpartiets förslag innehåller? Tror hon att det kommer att finnas fler jobb att förmedla på de arbetsförmedlingarna om folk och företag inte vågar investera beroende på att räntan går upp?

Anf. 89 TANJA LINDERBORG (v) replik:

Fru talman! Jag är ingen anhängare av att man skall ha särskilt hög ränta. Men faktum är att vi nu nästan är inne i deflation. Då kommer den stora smällen, då blir det definitivt inga jobb att förmedla.

Anf. 90 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! I de förslag som Vänsterpartiet lägger fram finns ett tiotal miljarder som ni inte har. De här förslagen skulle innebära räntehöjningar, prishöjningar, hyreshöjningar och att investeringsräntan går upp. Detta gör väl inte att det blir fler arbetstillfällen att förmedla. Jag tar inte tillbaka det jag sade om att Vänsterpartiet i dag är ett populistparti, ingenting annat.

Anf. 91 TANJA LINDERBORG (v) replik:

Fru talman! Detta blir ju inte en större sanning därför att Johnny Ahlqvist gång efter annan upprepar det. Det är alldeles tydligt att det har gått ut ett påbud från Socialdemokraternas partihögkvarter på Sveavägen om att samtliga utskottsordförande och även ombudsmännen ute i distrikten gång efter annan skall upprepa att Vänsterpartiet är populistiskt.

Prot. 1996/97:44
12 december

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Det vore bra om vi kunde hålla debatten på en mer saklig nivå, Johnny Ahlqvist.

Anf. 92 HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Sverige lider av arbetslöshet. Många hundratusen människor lider av arbetslösheten. Det är oerhört viktigt att understryka det och inte glömma bort det. Men samtidigt får vi inte glömma bort den andra bilden, som arbetsmarknadsministern, arbetsmarknadsutskottets ordförande och kanske ytterligare någon har pekat på här i dag. Det är det faktum att det faktiskt finns ganska gott om positiva tecken. Vi får inte bara måla i svart, för då medverkar vi till att minska effekterna av de här positiva tecken.

Tillväxtprognoserna skrivs upp den ena gången efter den andra. Antalet lediga platser ökar. Vi hörde för en stund sedan att de minskade i antal, men med siffror kan man ju som bekant bevisa det mesta. I det korta perspektivet ökar de. Vi har mycket kraftiga reallöneförbättringar. Köpkraften är skevt fördelad, kan vi konstatera, eftersom vi har väldigt många arbetslösa och många som av andra skäl inte finns med på arbetsmarknaden. Men vi skall inte bortse från att vi just nu upplever mycket kraftiga reallönestegringar, som, om inte alla tecken slår fel, ytterligare kommer att medverka till att de positiva tecken kan synas ännu tydligare i arbetsmarknadsstatistiken framöver. Räntan har sjunkit, och matkostnaderna har sjunkit. Därför har vi ingen inflation. Inte kan det vara dåligt för någon att just de här två faktorerna har medverkat till att vi inte har någon inflation.

Fru talman! Jag tänker beröra ytterligare tre saker i mitt anförande. Det gäller frågan om hur vi kan styra över resurser från passivitet till aktivitet. Jag kommer också att ta upp utbildningen i arbetsmarknadsperspektivet, och jag kommer att säga något om a-kassan.

Låt mig börja med detta med att styra över resurser från passivitet till aktivitet. Jag och mina kamrater från Örebro län har i motion A223 pekat på både behov och möjligheter. Det gäller möjligheter att försöka ta en del av de pengar som i dag används till att betala för att människor inte gör någonting till att i stället betala för att de utför ett arbete, och då framför allt inom vård, omsorg och skola. Med tanke på vår motion och det behov vi ser tycker jag att de signaler som jag och andra kan uppfatta från regeringen på det här området är väldigt positiva. Det sker nu en beredning och en genomlysning av hur de här frågorna skall hanteras och vilken teknik som skall användas för att vi skall kunna möta de här behoven och ta till vara de här möjligheterna.

Vi ser med stor förväntan och förtröstan fram emot att få ytterligare signaler och att vi inom en inte alltför avlägsen framtid skall kunna ta del av förslagen. Vi är litet otåliga, men vi tycker oss ha uppfattat mycket positiva signaler i den här riktningen.

Så något om utbildning. Jag har läst arbetsmarknadsutskottets betänkande, och jag konstaterar att utskottet liksom jag är ganska oroligt för att det skall bli problem att klara av yrkesutbildningen med de begränsade resurser som står till förfogande. Jag tror att det är viktigt att understryka det arbetsmarknadsutskottet skriver, att regeringen måste ha en beredskap för att gå in med ytterligare resurser om det visar sig att de här farhågorna besannas. Det får bara inte inträffa att vi har lediga platser som vi inte

kan tillsätta därför att de människor som är arbetslösa inte har utbildning för att utföra jobben. Om en sådan situation håller på att uppstå är det viktigt att kunna styra över resurser för att möta de här problemen. Jag, i likhet med utskottsmajoriteten, ser fram emot att regeringen när så behövs tar ett initiativ i den här frågan.

Så till a-kassan. Den 12 juli debatterade och beslutade vi här i kam-maren kring arbetslöshetskassan och arbetslöshetsförsäkringen. Vi var ganska många som var väldigt bekymrade över att det hade funnits så litet tid till att bereda underlaget och att vi hade fått så litet tid till att diskutera och analysera vilka konsekvenser det beslut vi fattade den 12 juli skulle få. Vi konstaterade under hand under hösten att det fanns ett antal fall-gropar. En del av dem kunde skottas igen ganska omgående, medan andra kvarstod. Därför är det bra att den här frågan nu kan flyttas fram. På så sätt kan vi ta vara på utredningen, och vi kan ta vara på en längre tid för beredning. Därmed kan vi också hitta en bra lösning på arbetslöshetsför-säkringen, så att den även fortsättningsvis blir en tillgång för arbetstagar-na.

Fru talman! Jag skall upprepa det jag sade den 12 juli när det gäller arbetslöshetsförsäkringens och a-kassans funktion. De flesta tänker på arbetslöshetsförsäkringen som en ekonomisk trygghet för den enskilde. Så är det självfallet. Detta är en väldigt viktig del. Men arbetslöshetsför-säkringen är mycket mer än så, och det är viktigt att komma ihåg när vi diskuterar hur den skall utformas. Den är en del i balansen mellan arbets-givare och arbetstagare. Har vi en arbetslöshetsförsäkring som är under-målig innebär det att löntagarna inte har möjlighet att hålla på sin rätt på samma sätt som annars. Är risken för arbetslöshet detsamma som att man hamnar i en ekonomisk och privat katastrof, avstår nog många från att faktiskt ta till vara sin rätt i arbetslivet och att försöka uppmärksamma de saker som inte är bra.

A-kassan spelar också en betydelsefull roll när det gäller lönebild-ningen. Om vi försämrar a-kassan, om ersättningsnivån blir för låg, inne-bär det att vi drar isär lönebildningen. Vi släpper dem som har de lägsta lönerna efter oss, och på det sättet ökar klyftorna.

Det finns ytterligare en faktor som vi måste peka på när det gäller a-kassan, nämligen rörligheten på arbetsmarknaden. Om en arbetstagare, en löntagare funderar på att byta jobb, att söka ett nytt jobb och på det nya jobbet inte får en trygghet, inte trivs där, kanske kommer sist i kön av de anställda, är det oerhört viktigt att det finns en arbetslöshetsförsäkring som fungerar, som skyddar och ger en ekonomisk trygghet.

Fru talman! Med dessa ord vill jag tacka för mig.

Anf. 93 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag vill göra några reflexioner. Först och främst är det glädjande att den fackliga ryggmärgen finns kvar hos Hans Karlsson. Det är goda insikter han visar om a-kassans funktioner. Vi får hoppas att de insikterna skall bibringa honom sådan klarsyn att han kommer att rösta rätt när vi en gång ser ett nytt förslag. Det fanns goda möjligheter till det redan i somras. Det var inga hemligheter vilka konsekvenser detta förslag hade.

Jag vill ta upp en detalj. Vi skall inte träta om antalet nya platser. Jag läser nu ordagrant ur AMS novemberstatistik och kommentarer: Till-

gången på lediga platser fortvar att vara låg. Under november månad anmälades 20 000 nya platser till arbetsförmedlingarna, vilket innebär en minskning med 1 000 platser från oktober och med 3 000 från november i fjol. En svag nedgång noteras även för vakanserna i tillverkningsindustrin.

När jag tittar på AKU-statistiken som jag fick i går finner jag att det har gått ned från 21 200 till 19 900 från oktober till november. Om jag tittar på förra året vid den här tiden har det gått ner kraftigt från 23 000 till 19 900. Finns det andra källor än AMS och AKU från SCB som Hans Karlsson har? Vad skulle det i så fall vara? Jag har också tittat på siffrorna för den senaste veckan. Senaste veckan innehåller faktiskt en försämring och inte en förbättring i förhållande till novembersiffrorna.

Det är mer en fråga om vilken nivå vi skall ha på debatten. Skall vi kunna lita på officiellt material, eller skall vi misstänkliggöra varann?

Anf. 94 HANS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Om vi börjar med a-kassan får vi väl avvakta till propositionen föreligger så att vi ser hur den ser ut innan vi har anledning att debattera den frågan, Hans Andersson. Det är väldigt lätt att så här i efterhand konstatera att det fanns en rad luckor i det beslut vi fattade den 12 juli. Om man konstaterar det skall man försöka att rätta till det, och det är vad arbetsmarknadsutskottet och riksdagen i dag gör. Det tycker jag är väldigt positivt. Det måste vara möjligt att göra fel och sedan rätta till de felen även i politiken.

Sedan till frågan om utvecklingen på arbetsmarknaden. Om man ser så pass långt bakåt i tiden som Hans Andersson gör kan man konstatera denna situation. Men vi kan samtidigt konstatera att det på en rad områden i Sverige nu finns tecken på att antalet lediga platser ökar. Det är det jag pekar på. Vi ser sådana tydliga tecken. Det är en del av den positiva bild som jag och andra har försökt att spegla jämte den dystra bild som visar att väldigt många människor är arbetslösa och lider under arbetslösheten.

Anf. 95 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är mycket bra om man kan ändra sig om man har fel. Ibland finns det ett gott beslutsunderlag redan vid det tillfälle man har fel. Det fanns t.ex. i Vänsterpartiets motion i somras inför beslutet den 12 juli. Det fanns också ett mycket bra underlag från fackföreningsrörelsen.

När det gäller siffrorna är det litet olika i de olika kommunerna med lediga platser. Jag tror att vi måste vara oerhört strikta. När vi talar om platstillflödet tittar vi antingen på AMS-statistik eller så tittar vi på AKU-undersökningar. Vi kan inte börja tvista också om det. Då blir det outräddligt.

Jag vill inte göra mig till tolk för pessimistkonsulterna. Men vi skall ha ett gemensamt underlag för debatten.

Anf. 96 HANS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Vi får komma tillbaka till frågan om a-kassan, Hans Andersson. Om man inte i första skedet iakttar bristerna utan gör det i ett senare skede måste det vara tillåtligt att då korrigera sig.

När det gäller statistiken finns det inte någon bild som över landet ger tydliga tecken. Men från ort till ort finns det i dag tecken som tyder på en ökad tillströmning av lediga platser inom vissa branscher, och just sådana branscher som bär upp mycket av den svenska arbetsmarknaden.

*arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

Anf. 97 INGER SEGELSTRÖM (s):

Fru talman! Nu skall vi bli konkreta! Mitt anförande gäller motion A811. Motionen handlar om att den offentliga sektorn behöver kvinnorna och att kvinnorna behöver arbete och inte bidrag. Därför föreslår vi att 100 000 kvinnor erbjuds arbete och lön i stället för bidrag, att kvinnorna erbjuds arbete i den offentliga sektorn, att en omdisponering görs av arbetsmarknadsmedel och att vi skall verka för att inga uppsägningar görs i offentlig sektor.

Arbetsmarknadsutskottet har i sitt betänkande AU1 som svar på motionen anfört bl.a. följande.

1. Man känner sympati och förstår tankarna och instämmer i principen att det är bättre att människor får stanna kvar i sina arbeten än att de uppbär passivt kontantstöd.
2. Man anser att de resurser som anslagits för arbetsmarknadspolitiska åtgärder inte skall användas för att förhindra, minska eller skjuta på offentliga neddragningar.
3. Man anser inte heller att det är givet att det är de som drabbats i den offentliga sektorn som har de största behoven.
4. I den mån den offentliga sektorn åter skall expandera och därigenom även ge kvinnorna möjlighet till sysselsättning avgörs inte det av arbetsmarknadspolitiska resurserna utan av samhällsekonomi som helhet.

Utskottet har inte analyserat vad våra krav skulle innebära. Man har inte heller insett att de uttryckligen innebär en kortsiktig lösning. Utskottets behandling av våra krav är ett praktexempel på just det vi kritiserat i motionen, nämligen uppdelningen av våra gemensamma resurser i ett antal olika påsar, när det som vi just nu behöver mer än någonsin är samordning.

Om de arbetslösa i den offentliga sektorn inte kan bevisas ha de största behoven kan vi lätt konstatera att de gamla som läggs klockan tre, de sjuka som skickas hem till ensamhet och oro och barnen som trängs i allt större klasser har de behoven. De kvinnor som fått lämna den offentliga sektorn har arbetskraften och kompetensen. Staten som betalar nästan hela a-kassan har pengarna. Det som nu skall till är en samordning. Detta har utskottet inte analyserat.

Jag måste naturligtvis fråga varför motionen inte överlämnats eller åtminstone remitterats till finansutskottet, om det nu inte var möjligt för arbetsmarknadsutskottet att ta ställning till någon av våra att-satser.

Det socialdemokratiska partiet har lovat att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000. Det gäller också kvinnors arbete. Det hade varit intressant om utskottet hade presenterat hur man avser att lösa problemet som motionen tar upp.

Vi motionärer tror inte att det vare sig är näringslivet eller nytt småföretagande som kommer att ge kvinnor jobb fram till år 2000. De kan inte ge 100 000 jobb, som är åtminstone det antal som gäller om vi skall kunna halvera arbetslösheten för kvinnorna.

Självklart kommer kvinnorna i framtiden att finnas på hela arbetsmarknaden. Vi hoppas att kvinnorna skall arbeta inom den gröna sektorn med jobb för vår miljö, där bl.a. ett nytt energisystem efter kärnkraften kommer att finnas, med avfallsfrågorna, i lärtjänster, eftersom det blir ett bristyrke, och med jobb inom informationssektorn.

Men just nu är 60 % av kvinnorna anställda i den offentliga sektorn, och ingen tvivlar på att behoven finns. Kvinnorna skulle kunna gå tillbaka i morgon dag, eftersom de har kompetensen och utbildningen. De skulle bli mottagna med öppna armar, eftersom de som arbetar där i dag håller på att jobba ihjäl sig.

Alla utanför det här huset förstår precis vad det är vi s-kvinnor vill, och de säger att de inte förstår varför de ansvariga för finans- och arbetsmarknadspolitiken inte genomfört detta för länge sedan. Det verkar omöjligt att våga riva de murar vi byggt upp. Hur skall vi då klara arbetslösheten?

Om vi s-kvinnor och Ingemar Josefsson från S-kvinnors Mansliga inte får igenom våra förslag förr eller senare blir jag mycket förvånad, eftersom ingen annan hitintills haft några förslag för den stora gruppen kvinnor, de 100 000.

Vi har insett att det inte hjälper kvinnorna att vi yrkar bifall till vår motion, eftersom utskottet inte har givit oss det underlag som behövs för en seriös behandling, något vi hade behövt ha i dag för att kunna fullfölja våra krav. Därför blir det ett slag i luften. Vi tycks vara ute för tidigt, som vi kvinnor ofta är.

Fru talman! Vi beklagar djupt att riksdagen tydligen inte ännu är mogen för att släppa på revir – och traditionellt tänkande. Jag återkommer i andra sammanhang med våra krav, och jag är övertygad om att tiden kommer att ge oss rätt.

Därför vill jag i stället passa på att fråga arbetsmarknadsminister Margareta Winberg: Har Margareta Winberg någonting att säga till de 100 000 kvinnor som inte önskar någonting hellre än att nu få gå tillbaka till den offentliga sektorn? Tack, fru talman.

I detta anförande instämde Lena Klevenås, Ingemar Josefsson, Juan Fonseca, Siw Wittgren-Ahl, Eva Arvidsson, Monica Green och Inger Lundberg (alla s).
(forts. 5 §)

4 § Frågestund

Frågestund

Andre vice talmannen meddelade att försvarsminister Thage G Petersson, utbildningsminister Carl Tham, inrikesminister Jörgen Andersson, arbetsmarknadsminister Margareta Winberg, statsrådet Maj-Inger Klingvall, statsrådet Leif Pagrotsky och statsrådet Thomas Östros skulle delta i dagens frågestund.

Anf. 98 KERSTIN HEINEMANN (fp):

Fru talman! Jag har en kort fråga till statsrådet Maj-Inger Klingvall. Adoptionslagstiftningsutredningen lämnade sitt betänkande 1994. Remisstiden gick ut i september 1995. Meningen var att propositionen skulle läggas fram i höst. Därför vill jag fråga statsrådet om hon kan ange när propositionen kommer att läggas fram.

Frågestund

Anf. 99 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Propositionen läggs fram i början av nästa år. Den är något försenad.

Dubbelbeskattningen

Anf. 100 ISA HALVARSSON (fp):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Östros med anledning av propositionen om dubbelbeskattning. Eftersom regeringen inte har velat ge efter när det gäller dubbelbeskattning på alla aktier, har man varit tvungen att göra en begränsning, vilket gör att det blir en del skillnader. Min fråga är varför regeringen har lämnat de aktier som finns på innovationsmarknaden utanför lättnadsreglerna.

Anf. 101 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! De lättnader i ägarbeskattningen som vi har lagt fram förslag om till riksdagen grundar sig på en analys av hur det fungerar för företagen och på vad som bestämmer ett företags kostnad för att investera och sysselsätta fler. Ett företag som finns på en börs med tillgång till en internationell kapitalmarknad, är inte hjälpt av en lättnad i aktieutdelningsbeskattningen. Det blir en subvention till aktieägarna i dessa företag, men det sänker inte investeringskostnaden.

Men däremot de små och medelstora företag som inte har tillgång till kapitalmarknaden och som har svårt att få riskkapital får en effekt av sänkt ägarbeskattning. På det sättet sänks investeringskostnaden, vilket leder till ökade investeringar och ökad sysselsättning. Det är detta som är grundorsaken till att vi nu koncentrerar en satsning på små och medelstora företag – företag som är tillväxtföretag på många sätt och som antagligen kommer att vara oerhört viktiga för att föra Sverige ut ur arbetslösheten.

Anf. 102 ISA HALVARSSON (fp):

Fru talman! Det har ju visat sig att de som får den största glädjen av lättnaderna är tjänsteföretag av typen advokatfirmor o.d. Men de företag som finns på innovationsmarknaden tar ju stora risker. De har ingen möjlighet att vända sig till några stora aktieägare, utan de är beroende av människor som vill ta risker. Potentialen är ju också så väldigt stor i dessa företag.

Anf. 103 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag menar också att innovationsmarknaden är en viktig marknad. Men det är också en marknad som inte får någon effekt av en sänkt ägarbeskattning. Vad vi vill är att stimulera de företag som finns utanför kapitalmarknaden. Det handlar om viktiga områden inom service-sektorn. Det handlar mycket om en tjänstesektor som t.ex. hotell, restaurang och turistnäringen – sådana branscher som säkert kommer att kunna anställa väldigt mycket folk om de får gynnsamma villkor. När vi har tittat på detta har vi funnit att det är företag som har 10–50 anställda som kommer att få störst effekt av en lättnad i ägarbeskattningen.

Vi har haft ett läge med mycket svåra statsfinansiella problem, men har nu kommit upp på fast mark och kan skapa utrymme för en riktad satsning på små och medelstora företag. Detta är en strategiskt oerhört viktig del av regeringens näringspolitik.

FO-staber

Anf. 104 ÅKE CARNERÖ (kd):

Fru talman! Jag har en fråga till försvarsministern.

Enligt propositionen skall tio FO-staber läggas ned, bl.a. i Ystad, Växjö, Kalmar, Östersund och Västerås. Det betyder att det inte kommer att finnas någon kvalificerad militär ledning i dessa län. Det rör sig om sammanlagt tio FO-staber.

Detta kommer att direkt beröra hemvärnet och naturligtvis alla övriga frivilliga försvarsorganisationer. Min fråga är därför till försvarsministern: Vad säger försvarsministern till dessa som kommer att sakna detta nära samband i sin verksamhet?

Anf. 105 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Jag vet inte om vi skall tjuvstarta försvarsdebatten, som skall äga rum i morgon. Men detta är ju en frågestund, och det är frågeställarna som avgör vilka frågor som skall ställas. Dessutom är det en viktig fråga som Åke Carnerö ställer, så jag vill gärna svara på den.

Men jag skulle vilja avvakta riksdagens beslut och försvarsutskottets skrivningar. Jag vet att försvarsutskottet här har lagt ned ett väldigt stort arbete och att man har gjort ett antal skrivningar som vi i Försvarsdepartementet naturligtvis mycket noga kommer att studera.

Jag vill göra allt för att underlätta hemvärnets och frivilligorganisationernas verksamhet ute i länen. Därför kommer ett stort antal staber att finnas kvar. Dessutom är propositionen mycket klar på den här punkten. Som Åke Carnerö vet skall det i varje län inrättas en militär stab. Denna kan t.ex. knytas till länsstyrelsen. Jag har förstått av försvarsutskottet att det skall kunna bli en fråga som vi skall diskutera med militärbefälhavarna ute i landet. Jag kommer också att vara lyhörd för både hemvärnets och frivilligorganisationernas uppfattning därvidlag.

Men jag vill gärna att morgondagen skall ha passerat innan jag går vidare på den här punkten. Min inställning är att vi skall underlätta för frivilligorganisationerna och hemvärnet. Propositionens förslag är ju dessutom i den riktningen.

Anf. 106 ÅKE CARNERÖ (kd):

Fru talman! Våra FO-staber är naturligtvis också mycket viktiga för totalförsvarscentrum. Totalförsvarets nya uppgifter i hela skalan – fred, kris, krig – innebär att det i fredssituationen hela tiden måste ske en kontinuerlig samverkan för att kunna möta det otrevliga hot som vi kanske kan komma att ställas inför. Då är min fråga: Hur skall totalförsvarets nya uppgifter kunna tillgodoses i varje län? Jag tycker att det är en viktig fråga.

Prot. 1996/97:44

12 december

frågestund

Anf. 107 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Grunden för att tillgodose detta läggs ju i propositionen genom att det i varje län skall finnas en stab. Frågan är var den skall ligga någonstans och om den skall knytas till länsstyrelsen eller inte. Jag vet att försvarsutskottet har diskuterat frågan mycket noga. Med respekt för försvarsutskottet vill jag ta del av utskottets skrivningar och beslutet innan jag funderar vidare.

Åke Carnerö och jag har inga delade meningar om betydelsen av att både hemvärnet och frivilligorganisationerna liksom den civila delen av totalförsvaret får möjligheter att både verka och utvecklas. Vi skall försöka göra det bästa möjliga av detta.

Stödområdesindelningen

Anf. 108 MAGGI MIKAELSSON (v):

Fru talman! Jag en fråga till arbetsmarknadsministern. Det gäller stödområdesindelningen. Det kommer ju att bli en debatt om regionalpolitiken litet senare här i dag. Men jag skulle vilja ta upp frågan, eftersom det i propositionen inte föreslås att stödområdesindelningen skall ses över.

Det finns en kommun i mitt län, Västerbottens län, som har drabbats väldigt negativt, nämligen Norsjö kommun. Man har gjort ett flertal upp-vaktningar både på Näringsdepartementet och på Arbetsmarknadsdepartementet för att man uppfattar att man har blivit inplacerad i fel stödområde. Man har tappat över 300 industrijobb i en kommun med drygt 5 000 invånare. Mer än 200 människor har flyttat från kommunen.

Det här är allvarligt, och jag vill höra vad arbetsmarknadsministern kan säga till dem som bor där uppe om möjligheten att göra en översyn eller en prövning eller hur man nu skall se över detta med de kommuner som uppenbarligen har hamnat snett.

Anf. 109 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Dessvärre är de regionalpolitiska frågorna numera flyttade från Arbetsmarknadsdepartementet till Näringsdepartementet. Anders Sundström tog så att säga med sig dem när han flyttade – tyvärr skulle jag vilja säga. Det hade varit mycket intressant att ha hand om dem. Så är det i alla fall, och därför kan jag inte svara på Maggi Mikaelssons fråga. Jag föreslår att Maggi Mikaelsson antingen själv anmäler sig till debatten eller ber någon annan att ställa frågan till Berit Andnor, som skall svara för utskottet. Hon kanske kan ge svar på frågan i den debatt som kommer alldeles strax.

Anf. 110 MAGGI MIKAELSSON (v):

Fru talman! Det tycker jag också var tråkigt eftersom Anders Sundström inte är här i dag. Men det finns väl någon från regeringen som svarar på övergripande frågor och som kanske kan ge ett svar på hur man mer generellt ser på det här med stödområdesindelning?

Anf. 111 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är Thage G Peterson som skall svara på övergripande frågor – med betoning på *övergripande*. Jag har en känsla av att just denna fråga inte är övergripande utan ganska speciell. Jag föreslår att Maggi Mikaelsson gör som jag sade, och avvaktar debatten som kommer alldeles strax.

Forskarflykt

Anf. 112 AGNETA LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till utbildningsminister Carl Tham om den påstådda flykten av forskare från Sverige. I gårdagens debatt här i kammaren om forsknings- och utbildningspolitiken, påstods det att det sker en stor forskarflykt från Sverige. Jag skulle vilja veta av utbildningsminister Carl Tham om dessa påståenden är korrekta.

Anf. 113 Utbildningsminister CARL THAM (s):

Fru talman! Det är ett påstående som jag har hört många gånger. Jag har förgäves försökt få någon sorts dokumentation som styrker det. Den enda statistik som finns om detta är analyser av Statistiska centralbyrån från 1991 och 1994.

1991 var det 180 personer med forskarutbildning som utvandrade från Sverige. 1994 var antalet 340. Vill man vara elak kan man då säga att det var ett resultat av den borgerliga regeringspolitiken. Det vill jag dock inte göra. Jag betraktar siffran som helt naturlig. Det är en väldigt liten grupp forskare det handlar om. Dessutom var mer än hälften av dem födda utomlands. Det var helt enkelt personer som hade kommit hit, fått forskarutbildning i Sverige och sedan återvänt till sina hemländer.

Det förekom kort sagt inte då, och det förekommer inte heller nu, någon nettoutvandring av forskare. Det enda som förekommer är det naturliga samarbete och den naturliga rörlighet som det skall vara när det gäller forskningen. Det är inget att undra över – Sverige har det ju väl förspänt när det gäller forskningen. Däremot förekommer det nettoinvandring av forskare, och det har det gjort i flera år.

Bostadstillägget till pensionärer

Anf. 114 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Jag har en fråga till statsrådet Maj-Inger Klingvall. Först vill jag ge en kort bakgrundsbeskrivning.

Det gäller en yngre, gravt handikappad person som är förtidspensionerad, bor i en egen anpassad lägenhet och har personlig assistent. Lägenheten ligger förmodligen i ett kommunalt servicehus. Personen är rullstolsbunden, och har därför kanske litet större yta än man normalt skulle

ha. Hyran är i dag ganska hög, och den kommer troligen att höjas. Det är inte ovanligt med en hyra på 7 000–8 500 kr.

1995 fattades beslut om att bostadsbidraget skulle bli statligt, och i budgetförslaget finns ju det här särskilda bostadsbidraget till pensionärer som har hög hyra och låg inkomst. Man kan få 83 % av en maxhyra på 5 200 kr. I mitt exempel, där en person bara har folkpension på 5 000 kr, kan man räkna ut att när den personen har fått bostadsbidraget blir det inte speciellt mycket kvar att leva på. Allt går till hyra.

Jag vill fråga: Är statsrådet medveten om denna problematik? Vilket råd ger statsrådet en yngre handikappad som befinner sig i denna situation?

Anf. 115 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det var ett enskilt ärende som redovisades här. Det man kan vara glad för i dag är väl att räntebidragen till nyproducerade hus finns där de finns. Moderaterna hade förslag om att de skulle skäras ned, och då hade hyresnivån för den här personen varit betydligt högre.

Vi har ju varit tvingade att lägga fram ett förslag till riksdagen som innebär en sänkning av bostadstillägget till pensionärer med två procentenheter, men vi har justerat detta i botten, eftersom vi har förstärkt det särskilda bostadstillägget för pensionärer. Det är också viktigt att lägga till.

Anf. 116 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Fru talman! Detta var inte ett enskilt ärende. Jag var ju tvungen att berättat hur det kan vara. Det här är inget enskilt ärende, utan det är vad som händer generellt. Personer i den här situationen är ju inte hjälpta av att statsrådet angriper Moderaterna. Det kan man inte leva på.

Min fråga är: Skall den här personen flytta från sin lägenhet? Det här är nog inget hus som är byggt på 90-talet, utan det är säkert byggt på 80-talet. Skall den yngre handikappade personen flytta? Skall personen leva på socialbidrag resten av livet? Vad skall en person i den här situationen göra?

Anf. 117 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är oerhört svårt för mig att uttala mig om. Det är trots allt ett enskilt ärende som vi har fått beskrivet. Det finns olika stödförmer, det har vi också hört nu när det gäller det särskilda bostadstillägget som också rör den här gruppen.

När en moderat riksdagsledamot ställer den här typen av frågor, är det självklart att man måste fundera över vad en moderat politik i det här fallet skulle betyda. Jag tycker inte att det var särskilt konstigt att jag ifrågasatte detta med nedskärningarna av räntebidragen.

Kommunernas ansvar för ungdomar

Anf. 118 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Fru talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsminister Margareta Winberg. Den gäller lag 1995:706 om kommunernas ansvar för ungdomar. I den tredje paragrafen står det att ungdomar ej är att betrakta som

arbetstagare – trots att de får gå ut på arbetsplatser, vilket den här lagen innebär. Den formuleringen innebär att de inte omfattas av arbetsmiljölagen. Ungdomar mellan 18 och 20 år står i princip skyddslösa. Skyddsombud kan t.ex. inte ingripa. Min fråga till arbetsmarknadsminister är: På vilket sätt avser ministern att ingripa för att tillrättalägga detta?

Anf. 119 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är första gången jag kommer i kontakt med detta som problem. Det är bra. Vad jag kan svara är att jag naturligtvis måste ta med mig det här hem, analysera det och återkomma med ett svar. Det är klart att det inte skall vara så som Elisa Abascal Reyes säger.

Anf. 120 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Det är givetvis positivt att ministern är intresserad av att ingripa och ta en närmare titt på saken. Det är samtidigt förvånande. Nödripariet kommer från Yrkesinspektionen, som bl.a. har skickat ett öppet brev till såväl riksdagsledamöter som regering.

Min fråga är: Varför har man gjort så här? I fråga om andra lagar om arbetsmarknadsåtgärder har man haft just den extra skrivningen i lagen att personer, även om de inte är att betrakta som arbetstagare, skall likställas när det gäller arbetsmiljölagen?

Det är förvånansvärt att man inte har gjort så när det gäller den här lagen. Är det här ett sätt att försöka få ut ungdomar i större utsträckning, eftersom den gruppen kan vara svår att få ut, eller är det helt enkelt ett slarvfel? Är det ett medvetet fel eller är det ett slarvfel?

Anf. 121 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Detta är som sagt första gången jag möter denna frågeställning. Det ligger förmodligen någonstans på mitt departement i form av en skrivelse, men det tar litet tid innan den kommer fram till mig, och innan den har beretts och så. Det är första gången jag möter frågan. Därför kan jag inte ge något svar. Jag ber alltså att få återkomma.

A-kassan

Anf. 122 KJELL ERICSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern angående a-kassan. Vi har i pressen den senaste veckan kunnat läsa om en kvinna som är avstängd från a-kassan. Hon var firmatecknare i ett dagiskoopertiv. Det rörde sig alltså om ett helt ideellt uppdrag utan ersättning. När denna kvinna blev arbetslös, fick hon inte stämpla på grund av att hon hade detta uppdrag. Är det verkligen rätt tolkning av a-kassans regler?

Anf. 123 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Precis som Maj-Inger Klingvall tidigare sade är det omöjligt för oss att uttala oss i enskilda ärenden. Det är inte förenligt med vad vi får göra. Jag har inte sett det här fallet. Kjell Ericsson vet att vi skall se över a-kassan och att vi får en samlad a-kasseproposition i mars. Förhoppningsvis kommer också sådana fall som Kjell Ericsson tar upp att

ingå i beredningen. Om detta är ett reellt problem är det klart att det är nödvändigt att hitta en lösning här.

Prot. 1996/97:44
12 december

Anf. 124 KJELL ERICSSON (c):

Fru talman! Jag tackar för svaret. Ibland är ärenden som gäller a-kassan krångliga. Jag hoppas att man ser över detta också, så att det blir en riktig tolkning av a-kassans regler i olika sammanhang.

frågestund

Anf. 125 ANDRE VICE TALMANNEN:

Fru talman! Jag vill påminna ledamöterna om att det inte går att resonera om enskilda ärenden. Det gäller att komma ihåg det när ni ställer frågor.

Anf. 126 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Ja, a-kassan är väldigt krånglig och den har ändrats väldigt många gånger. Därför försöker vi i mars ta ett helhetsgrepp. Vi vill gärna ha en så bred uppgörelse som möjligt, så att den står sig över både ekonomiska och politiska konjunkturer – om det blir hög respektive litet lägre arbetslöshet och om, mot förmodan, sammansättningen i denna kammare skulle förändras. Jag hoppas alltså att vi får regler som kan tolkas och begripas av alla.

Anf. 127 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! Under det senaste året förefaller en markant förändring av arbetslöshetskassornas bedömning ha skett i fråga om rätten till arbetslöshetsersättning för medlemmar i ekonomiska föreningar. Denna rätt har i och för sig ifrågasatts även tidigare. Uppenbarligen har kassorna blivit mera restriktiva under senare tid. Kassornas förändrade inställning kommer till uttryck genom att alltfler medlemmar i ekonomiska föreningar vägras ersättning med hänvisning till att de betraktas som företagare i enlighet med lagen om arbetslöshetsförsäkring.

Miljöpartiet har en motion liggande i den här frågan. Vi har också många exempel på saker som hänt. Avser arbetsmarknadsministern att ta upp detta i samband med den fortsatta behandlingen av a-kassan?

Anf. 128 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Lagen tolkas inte av regeringen utan av dem som "äger frågan", nämligen A-kassornas samorganisation. Jag kan inte ge uttryck för någon uppfattning om den tolkningen.

Problemet med företagare – detta har ju varit, och är, ett problem – och a-kassan kommer att tas upp i nämnda proposition. Det kommer att bli enklare för företagare att kunna erhålla a-kasseersättning.

Anf. 129 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! Man kan undra vad bakgrunden till detta är. Det gjordes ju en lagtext i juni 1993 i syfte att förtydliga och begränsa företagargreppet, men det har fått motsatt effekt. Jag vill påminna om att arbetsmarknadsutskottet tog ett initiativ i den här frågan med anledning av just en motion från Miljöpartiet.

Anf. 130 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Värderade talman! Jag begärde ordet därför att arbetsmarknadsministern på den senaste frågan svarade på ett sådant sätt att jag tycker att vi skall klämma henne på litet mera information.

Jag inser att ni så mycket som möjligt måste värja er mot att ge besked som kräver att ni följer upp ärendena, men det bästa är naturligtvis om tillräckliga svar kan ges. Med anledning av det ärende som har tagits upp och som gäller hur man bedömer ideella insatser i fråga om a-kassan skulle jag vilja fråga: Kan det tänkas att arbetsmarknadsministern, utan att invänta utredningar, ger beskedet till någon på departementet att ett meddelande skall skickas ut till försäkringskassorna om att sunt förnuft skall råda? Om man bedömer ett sådant här arbete och säger att det står att den som har ett ideellt uppdrag inte skall få arbetslöshetskassa, har man inte gjort en saklig bedömning utan bara så att säga läst på lappen. Kan alltså ett sådant meddelande gå ut? Är det rimligt att en departementschef skickar ut ett papper där det står att man måste låta sunt förnuft råda? Alla inser att det hela i det här enskilda ärendet inte bygger på sunt förnuft. Det är ju enskilda ärenden som vi som enskilda ledamöter får besked om. Vi får sällan besked om principfrågor.

Anf. 131 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag tror att kammarens ledamöter förstår att det är omöjligt för en minister, vilken minister det än må vara som sitter här, att uttala sig om ett enskilt fall som kommer upp så här utan vidare. Naturligtvis måste jag kontrollera detta.

AMS är tillsynsmyndighet. I frågor som jag får den här vägen eller när jag är ute och träffar människor på möten etc., och kritik eller synpunkter förs fram, talar jag hela tiden med AMS ledning. Vi för en diskussion om det är rätt eller fel och om hur det kunnat bli som det har blivit. Det görs kontinuerligt.

Anf. 132 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Jag vill stötta arbetsmarknadsministern. Om ett statsråd går ut med en skrivelse så som Carl-Johan Wilson vill och bara skriver att sunt förnuft skall råda, kommer det statsrådet att bli anmält till KU. Statsråd måste ju noga följa det regelverk som finns och som riksdagen har ställt sig bakom. Innan det regelverket ändras sker en procedur, precis som arbetsmarknadsministern har sagt.

Anf. 133 CARL-JOHAN WILSON (fp):

Fru talman! Det jag sade var naturligtvis tillspetsat. Jag förutsätter att allt som statsråden gör bygger på sunt förnuft. Det är en självklarhet, så där hade Thage G Peterson inte behövt gå in.

Jag vände mig mot att vi här ideligen får höra att vi inte får ta upp enskilda ärenden, men det är ju enskilda människors problem som vi möter. Därför ville jag ta upp att det på något vis måste till en signal till folket. Skall det behövas tio ärenden innan vi får ställa en fråga? Vi möter enskilda människor som är förtvivlade. Ibland känns det som att förnuftet inte råder överallt. Men nu fick jag beskedet från vår värderade förre talman Thage G Peterson att förnuftet fortfarande råder i regeringen.

Anf. 134 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Nu kommer Carl-Johan Wilson allt längre ut på vågig mark. Ett enskilt ärende får inte diskuteras i kammaren. Carl-Johan Wilson har suttit med i riksdagen tillräckligt länge för att veta om detta. Där emot kan ett enskilt ärende tas som utgångspunkt för principiella frågor till ett statsråd. I det här fallet gällde det inte det. Ett statsråd kan alltså inte svara på frågor som gäller enskilda ärenden. Det vet andre vice talmannen också mycket väl om. Dessutom kan ett statsråd inte gå ut och säga: Strunta i regelverket och låt sunt förnuft råda!

Denna riksdag har faktiskt fastställt en hel del lagar och förordningar som varit ganska långt från uttrycket sunt förnuft.

Företagandets villkor

Anf. 135 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Vad jag vill ta upp är egentligen en följdfråga till Isa Halvarssons fråga till Thomas Östros: Varför väljer ni att i propositionen i fråga låta enskilda firmor och handelsbolag betala lättnaderna för aktiebolagen?

Anf. 136 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är inte riktigt att enskilda näringsidkare betalar reformen. När det gäller huvudsaklig betalare har vi två delar. Dels har vi ett utrymme om 2 miljarder kronor som vi har kvar sedan vi återställde de förändringar i kapitalbeskattningen som den borgerliga regeringen gjorde – det ville vi återföra till företagssektorn – dels förändrar vi periodiseringsreglerna så att det blir framför allt de stora företagen som betalar den riktade satsningen mot små och medelstora företag.

Det är företag som har 10–50 anställda som får den största lättningen här. Den lättningen kommer att leda till lägre investeringskostnader, mer investeringar och ökad sysselsättning. I praktiken innebär detta självklart en mycket stor satsning riktad mot små och medelstora företag och den typ av företag som är tillväxtföretag och som kommer att anställa mycket folk när vi nu går in i en konjunkturuppgång.

Anf. 137 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! 500 miljoner kronor kommer enskilda firmor och handelsbolag att få erlagga för att bekosta denna lättnad. Det är intressant att höra, som Thomas Östros säger, att det är företag med 10–50 anställda som gynnas mest. Det verkligt intressanta är att det är de här enskilda firmorna och handelsbolagen – dvs. de företagsformer som de flesta startar med – som drabbas och får betala. Den lättnad för aktiebolagen som ni föreslår kostar alltså de här företagen 500 miljoner kronor per år.

Anf. 138 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är klart att en ändrad lagstiftning för periodiseringsfonder påverkar alla företag som använder sig av dem, men det är de stora företagen som bär merparten av den här kostnaden.

När det gäller de minsta företagen är en central del – och där kommer regeringen att lägga fram förslag under den här mandatperioden – att

ordentligt förenkla reglerna. Man har i dag hyggliga skattevillkor, men ofta möter man som enskild näringsidkare ett regelverk som är alldeles för komplicerat. Särskilt om vi nu går in i en period på arbetsmarknaden, när alltför under en period i livet kommer att prova på att vara egenföretagare, är det viktigt att så långt som möjligt förenkla reglerna.

Det tillsammans med goda skattevillkor kommer att leda till ett ökat nyföretagande. Men vi skall också se till att vi satsar på de företag som nu har en möjlighet att växa och anställa mycket folk, särskilt kanske i de nya branscher som kommer i tjänstesektorn.

Anf. 139 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd):

Fru talman! Det låter ju hoppfullt när skatteministern talar väl om små och medelstora företag. Jag fick i min hand en rapport från Lindebergs Revisionsbyrå. Man har gjort en undersökning i hela Europa bland företagare om vad de tycker är tillväxthämmande i verksamheten. I Sverige säger två av tre småföretagare att det just är skatter och sociala avgifter som hänger samman med personer som är det stora problemet.

Ett annat stort problem där Sverige sticker ut markant från resten av Europa är när man förväntar sig en ägarförändring. Man kan inte föra över företaget till nästa generation. Man ser sig tvingad att sälja till utomstående. Ser ministern några problem i detta? Delar ministern den uppfattningen att detta är ett problem?

Anf. 140 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är viktigt att skingra en del myter när det gäller svenskt näringslivsklimat. Det görs ibland undersökningar där man jämför olika länder för att se var näringslivsklimatet är mest positivt. Den enkla sanningen skulle vara att företagen trivs bäst där man har lägst skatter. Men den amerikanska handelskammaren bad sina kunder att titta på 20 europeiska och andra länder för att rangordna var näringslivsklimatet är som bäst. Sverige kom på fjärde plats. Det är naturligtvis så att skatter är en del i detta, och det skall vara förmånliga skatter. Det har vi i Sverige med en bolagsbeskattning som ligger bland de lägre i OECD-världen. Men det är också så att en bra offentlig sektor och en bra utbildningsnivå har en god effekt på näringslivsklimatet. Skatter är viktiga, men även välfärd är viktigt.

Det är sant som riksdagsledamoten säger att det är viktigt med goda villkor så att man inte behöver sälja sitt företag. Förmögenhetsbeskattningen är ju sådan att det arbetande kapitalet inte skall förmögenhetsbeskattas. Jag tycker att det är en viktig del i att se till att småföretag kan växa och ha ett framgångsrikt företagande utan att drabbas av en hård skattekonsekvens.

Anf. 141 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd):

Fru talman! Jag delar ministrerns uppfattning att bolagsskatten är bra i Sverige sett i ett Europaperspektiv. Men problemet är ju att arbetskraftskostnaderna och de sociala avgifterna är för höga. Jag tycker att det vore värdefullt om man arbetade vidare med frågan om förväntade ägarförändringar. Det är bestickande att Sverige sticker ut så här och att man inte skall kunna föra över det företag man har byggt upp till nästa generation,

utan att det skall splittras och kanske gå till utlandet. Jag vill verkligen att ministern följer upp detta och kommer med åtgärder i den här riktningen.

Prot. 1996/97:44
12 december

Anf. 142 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Det är alldeles klart att ägandet är viktigt och att företagande skall kunna vara lönsamt. Det är självklart, annars får vi inget starkt näringslivsklimat. Men Kristdemokraterna skall inte heller förenkla frågan! Det tycker jag är viktigt!

Det som är helt avgörande för alla företag i Sverige är faktiskt att det finns en efterfrågan på deras produkter. Det räcker inte med hur bra och låga skatter som helst om vi har en ekonomisk situation där människor inte vågar konsumera och investera. Därför har regeringen haft en väldigt stark inriktning under en tvåårsperiod att ta landet ut ur det statsfinansiella kaos vi befann oss i. Det gör människor tryggare inför framtiden. De ser att socialförsäkringssystemen, äldreomsorgen och pensionerna håller. Då kan man också börja efterfråga. Det gynnar naturligtvis små och medelstora företag oerhört kraftigt. De har fått bära en del bördor under den här krisbekämpningen, men små och medelstora företag är också de som först känner av när konjunkturuppgången kommer i gång. Nu har ju räntorna fallit mycket dramatiskt, och människor har återigen börjat konsumera och investera.

frågestund

Förmånsbeskattning

Anf. 143 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Jag skulle vilja ta ett enskilt ärende som utgångspunkt för en fråga till skatteministern. När Lasse Mellberg från Örebro åker till Kammarrätten i Jönköping och tjänstgör blir han förmånsbeskattad för resorna. Om han är på en lång förhandling gäller det också för hotellrummet han får där. Det händer att han får minus gentemot staten för att han tjänstgör vid kammarrätten. Än värre är det för en del norrlänningar och gotlänningar som tjänstgör vid bl.a. kammarrätterna.

Jag vill fråga om statsrådet är beredd att göra någonting åt dessa tosigheter i skattelagstiftningen så att vi kan underlätta för den viktiga nämndemannafunktionen.

Anf. 144 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Svaret är ja. Regeringen planerar en förändring på det här området. Det är ett allmänt intresse för hela landet och för alla medborgare att vi kan rekrytera nämndemän till tingsrätter, kammarrätter och vad det vara månde som faktiskt har sina bostäder på olika ställen i landet och i olika regioner. Därför ser vi nu över möjligheterna att göra en ändring i lagstiftningen när det gäller var tjänstestället skall anses vara. Vi överväger att placera tjänstestället i bostaden i stället för i rätten. Det innebär rent skattetekniskt att man slipper förmånsbeskattningen för reskostnaderna.

Detta är en viktig fråga som har upprört många nämndemän i och med att det har kommit en lagtolkning som i och för sig är riktig utifrån dagens lagstiftning. Men vi kommer att se över möjligheterna att förändra detta. Proposition kommer att läggas fram till våren.

Anf. 145 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Det har talats mycket om arbetslöshet här i dag, men jag vill nämna en grupp som har arbete eller åtminstone har möjlighet att återgå till arbete. Det är de som har varit föräldralediga eller tjänstlediga från sina tjänster och inte kan få dagisplats. Det är ganska många som har klagat över det. Jag har många enskilda exempel, men dem skall vi ju inte ta upp.

Jag skulle vilja fråga statsrådet Klingvall vilket råd hon ger till de här föräldrarna. Vad skall de göra när de inte kan återgå till arbetet?

Anf. 146 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Den lagreglering som vi har är en skyldighetslag som ålägger kommunerna att inom en viss tid erbjuda plats till föräldrar som förvärvsarbetar eller studerar. Vi vet ju att många kommuner har ett svårt ekonomiskt läge i dag. Jag tror ändå att det är mycket viktigt att prioritera barnen och att medverka till att föräldrar kan återgå i arbete. Men detta är en fråga för kommunerna att hantera.

Anf. 147 FANNY RIZELL (kd):

Fru talman! Jag är mycket medveten om att det är en kommunal fråga, men det här händer i väldigt många kommuner. När föräldrarna kommer till socialtjänsten och ber om en dagisplats rekommenderar man svarta dagmammor. Det tycker jag är mycket upprörande. Det måste ju också angå Socialdepartementet att folk inte kan arbeta, att de inte får dagisplats och att lagen inte efterlevs. Vad tänker statsrådet göra åt det? Och vad tänker statsrådet göra åt att socialtjänstemän rekommenderar svarta dagmammor? Skulle det inte kunna gå att göra dem vita? Statsrådet kan kanske arbeta fram någon metod så att det inte behöver vara svarta dagmammor.

Anf. 148 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är naturligtvis av oerhört stor vikt att de barn som behöver få en plats på dagis eller hos en dagmamma har möjligheter att få det. Jag kan ju inte annat än uttrycka detta så positivt som möjligt, men det är ändå kommunerna som har det här ansvaret.

Vi arbetar med vår rapport över läget för barnen i Sverige i dag, och vi har presenterat den en gång för riksdagen. Vi kommer att arbeta om den här rapporten och göra den mer tydlig och mer åtgärdsinriktad framöver. Den kommer framför allt att vända sig till dem som har med barn att göra, personal och föräldrar. Det är en viktig fråga, men den kanske allra viktigaste frågan, om vi skall fundera över vårt regeringsansvar, är naturligtvis att arbeta för en lägre arbetslöshet. Det är ju den absolut viktigaste frågan. Det kommer också att bidra till att kommunernas finanser blir bättre. Då får de större möjligheter att leva upp till lagen.

Anf. 149 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag har en fråga till arbetsmarknadsministern. Nu diskuteras ju arbetslösheten och arbetsmarknadspolitiken hela dagen här i kammaren. Jag tänkte ta upp en litet annorlunda aspekt på hur vi skall kunna lösa arbetslösheten. I Dagens Politik i dag fanns det en artikel där arbetsmarknadsministern förklarar sig beredd att bryta mot traditioner och pröva nya vägar. Det antyddes också att t.ex. potten för otraditionella medel skall öka.

Jag tänkte ta upp frågan om kulturens betydelse för att öka antalet arbeten.

Alltfler både i näringsliv och överallt inser kulturens roll och betydelse som drivkraft och motor för utvecklingen, för att människors självkänsla och kreativitet skall öka. Det finns undersökningar gjorda bl.a. i Tyskland som visar att ett jobb inom kultursektorn genererat två tre andra jobb.

Jag undrar om arbetsmarknadsministern delar den uppfattningen, vilka slutsatser hon drar och vilka förslag som kan komma utifrån den insikten.

Anf. 150 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Först några ord om den artikel som baserade sig på en TT-intervju i Dagens Politik från i går där jag diskuterade hur framtidens arbetsmarknad skulle kunna se ut i ett kort och ett långt perspektiv. Jag är väldigt nogga med att skilja på det. Den arbetsmarknadspolitik som vi har fört i Sverige har varit statlig, nationell och en del av den ekonomiska politiken. Det har varit oerhört viktigt för att komma till det samhälle som vi är, nämligen ett modernt välfärdssamhälle. Där har den nationella arbetsmarknadspolitiken spelat en oerhört viktig roll. Med den höga arbetslösheten har vi tagit ett steg till en mer lokal anpassning av arbetsmarknadspolitiken. Den är fortfarande nationell men innehåller mer av lokalt inflytande.

Många kulturarbetare är beroende av olika typer av AMS-åtgärder och a-kassa vissa delar av året. I och med att vi nu gör om a-kassan till en omställningsförsäkring betyder det att det kanske kommer att drabba kulturarbetarna mer än andra grupper. Därför håller vi på i mitt departement och i Kulturdepartementet med var sin utredning som just handlar om kulturarbetarnas situation i den nya tiden med en ny a-kassa. Hur man skall skapa fler jobb inom kultursektorn är jag inte rätt person att svara på.

Anf. 151 MARIANNE ANDERSSON (c):

Fru talman! Jag är mycket medveten om de utredningar som nu dras i gång. Det är gott och väl med tanke på kulturarbetarnas situation.

Vad jag tänkte på var människors initiativkraft i hela landet, eldsjälarna. Det där fanns med i Kulturutredningen, försvann i kulturpropositionen men som vi tagit upp i det betänkande som vi skall diskutera i nästa vecka. Det handlar om människor som har förmåga att lyfta och få med sig andra. Genom de initiativen kan man kanske skapa jobb för kulturar-

betarna. Det gäller att man inte lägger ut hinder utan ger dem möjlighet att genomföra sina olika projekt. På så vis kan man få en hel del nya jobb i Sverige.

Anf. 152 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag håller fullständigt med. Man kan tänka sig två vägar. Den ena är att man inom arbetsmarknadspolitikens ram genom de åtgärder som står till buds använder dessa för just kulturen. Det är ingenting som hindrar det, och det görs också på en del håll.

Den andra är att det på Arbetsmarknadsdepartementet finns särskilda medel att söka under två olika anslag till projekt av olika slag, vilkas syfte skall vara att på sikt skapa arbete. Där passar kulturansträngningarna väl in.

Anf. 153 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Ministern talar om vad som händer på kort och på lång sikt och vad som händer utöver det vi diskuterar i dag. Då är viktigt att ta med vad som händer inom EU:s sysselsättningspolitik. En rapport har i dagarna lagts fram som handlar om hur man skall bekämpa arbetslösheten. Jag tycker att det är viktigt att ha med också den frågan i det här perspektivet.

Anf. 154 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Det är alltså en rapport – *Joint Report*, som det heter på engelska – som finans- och arbetsmarknadsministrarna diskuterade förra veckan i Bryssel och som i dag och i morgon kommer att diskuteras i Dublin. Det som är litet roligt ur ett svenskt perspektiv är att den, med något eller några undantag, genomgående är oerhört svensk. Den handlar alltså om en sund ekonomi. Den röda tråden är att det är utbildning och kompetenshöjning som gäller. Man talar mot låg utbildning och låga löner och därmed ökande klyftor. Man talar för en aktiv arbetsmarknadspolitik osv. Jag tycker att vi i det sammanhanget kan känna oss rätt så stolta över att ha varit med och påverkat i en riktning som vi tycker om.

Anf. 155 CARINA HÄGG (s):

Fru talman! Det arbetsmarknadsministern nu säger är en kraftig dementi av de påhopp som vi har fått när det gäller möjligheten att över huvud taget uppnå någonting i EU-sammanhanget på det här området.

Anf. 156 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag är kanske inte den rätta att säga det jag nu skall säga, men jag tänker göra det i alla fall. I den här delen har Sverige varit mycket framgångsrikt i sin påverkan.

Sysselsättningen inom kommunsektorn

Anf. 157 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Jag har ett par frågor till inrikesminister Jörgen Andersson.

Den första frågan är: När tror inrikesministern att kommunsektorn kommer att sluta minska antalet sysselsatta? Vilket år tror ministern att det händer?

Den andra frågan är: När kommer kommunsektorn att få de pengar som ministern har talat om? Blir det under 1997, eller skall man vänta till valåret 1998?

Anf. 158 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Regeringen tillförde tillsammans med Centerpartiet kommunsektorn 3 miljarder kronor i höstas. Det finns en riksdagsskrivelse om det. Det kommer att underlätta kommunernas budgetbehandling för 1997. Hälso- och sjukvårdsutredningen har kommit med sitt betänkande där man talar om behov inom äldreomsorg och sjukvård. Vi vet att detta är resurskrävande saker.

Vi har från regeringens sida sagt att vi nu bereder frågan huruvida vi behöver tillföra ytterligare resurser för 1998/99. Vår bedömning är att det behövs. Vilken teknik vi skall använda, storleken på dessa tillförda resurser håller vi på att bereda.

Personalsituationen inom kommun- och landstingssektorn är sådan att antalet sysselsättningstillfällen förvisso minskat, men antalet människor som blivit uppsagda är litet. Man har klarat detta på ett naturligt sätt. Då är den statliga sektorn betydligt mer kraftfull i det sammanhanget.

När vi tittar framåt är vår bedömning att man inte kan klara eventuella neddragningar med naturlig avgång, utan då blir det tal om neddragningar. Det är därför som vi nu anser att kommun- och landstingssektorn är så viktig, inte bara ur kvalitetssynpunkt utan också genom att den spelar en aktiv roll för att halvera arbetslösheten.

Min bedömning är att det icke kommer att vara några större personalminskningar framöver.

Anf. 159 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Fru talman! Om statsrådet får decemberlönen i november, tycker statsrådet att han fått mer pengar under det året?

När får kommunerna mer pengar – 1997 eller valåret 1998?

Inga fler personalminskningar i kommunsektorn, säger statsrådet. Det är oerhört positivt. Jag är oerhört glad. Då måste nog pengarna fram redan under 1997.

Anf. 160 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Av de 3 miljarder som jag hänvisade till finns 2,6 miljarder upptagna i skatteunderlaget. De 400 miljoner som vi tillför går till de kommuner som har flyktningbekymmer. Om vi håller oss till de 2,6 miljarderna kan jag säga att både finansministern och inrikesministern har garanterat att kommunerna vid den skatteförändring som görs och den uppbörd som skall göras för 1999 får behålla dessa pengar i förhållande till skatteprognosen.

Jag sade att min bedömning är att antalet anställda icke kommer att minska i någon omfattande grad framöver, om vi också är beredda att tillföra resurser till kommun- och landstingssektorn. Jag sade också att den frågan håller vi på att bereda i regeringskansliet. Därför kan jag inte i

frågestund

dag svara på vilken teknik vi kommer att använda och när förslaget kommer att läggas fram.

Anf. 161 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Så här några dagar före jul när riksdagen har sin sista frågestund är det angeläget att den här frågan diskuteras och tas på stort allvar. Det finns i vårt land, i dessa dagar när vi kanske prioriterar annat, människor för vilka det här är den allra viktigaste frågan.

Jag vill också påminna om att de pengar som nu har betalats ut bara är ett förskott. Jag vill fråga när de riktiga pengarna kommer fram. Även om vi har en svår ekonomisk situation i vårt land, har vi pengar. Utmaningen är hur vi använder dessa pengar.

Jörgen Andersson trodde vidare inte att det skulle bli några uppsägningar. Det är ju planerat att det skall bli mellan 30 000 och 40 000 uppsägningar under de närmaste tre åren. Om man inte vill att det skall bli så, måste man snabbt tala om vad som skall göras i stället.

Anf. 162 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! För tredje gången säger jag nu att vi har räknat upp skatteunderlaget. Med den skatteavräkning som sker 1999 har vi nu garanterat att om de prognoser som regeringen förutskickat inte slår in, är vi beredda att stå för mellanskillnaden för kommuner och landsting. Alltså är det inte fråga om något förskott utan om reella pengar, som kommunerna kan använda i sin budget.

Det är också värt att notera att när vi nu har klarat en av de största statsfinansiella saneringarna, som har givit Sverige ekonomisk styrka, kommer naturligtvis kraven på olika åtgärder att växa. Men vi har också sagt att det i det läget är oerhört viktigt att vi håller fast vid det som vi har uppnått. Är det någonting som skall prioriteras, är det verksamheter framför bidrag, och det är kommun- och landstingssektorn som står för den stora delen av verksamheten. Detta är socialdemokratisk politik, och på denna punkt är vi mycket tydliga.

Anf. 163 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Om det bara vore orden som skulle gälla, skulle jag vara glad över det som Jörgen Andersson har sagt, men människorna måste också få se att det sker något. Jörgen Andersson sade nyss att han inte trodde att man klarade sig med de här pengarna, men vad är det för signaler som Jörgen Andersson och Socialdemokraterna behöver? Det hjälper inte med tidningsrubriker och med människor som ringer och hör av sig på annat sätt. Det räcker uppenbarligen inte heller med HSU 2000, som har uttalat att det behövs 15 miljarder i friska pengar fram till år 2000 för att garantera god vård och omsorg.

Jag måste få ett klarare besked om att regeringen verkligen vill prioritera vård och omsorg under den kommande tiden.

Anf. 164 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Vi har varit mycket tydliga på den här punkten. Vi har också visat i handling tillsammans med Centerpartiet att vi har tillfört kommunsektorn resurser. Det samarbetsparti som kd har valt att samar-

beta med, Moderaterna, vill dra bort 8 miljarder från samma sektor. Hur kan ni samarbeta med ett parti som vill dra bort 8 miljarder från kommun- och landstingssektorn samtidigt som ni här kritiserar oss som tillför sektorn 3 miljarder?

Prot. 1996/97:44
12 december

frågestund

Anf. 165 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Vi har under de senaste veckorna ett antal gånger här i kammaren hört argumentet att vi på något sätt skall ta ansvar för Moderaternas politik. Vi kristdemokrater kämpar för vår politik. Regeringen och alla väljare skall veta att vi kristdemokrater kommer att arbeta för våra huvudfrågor, och för oss är vård och omsorg ett av de allra högst prioriterade områdena.

Anf. 166 Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s):

Fru talman! Jag förstår att detta är besvärande för kd, men faktum är att ni vill regera tillsammans med Moderaterna. Då får ni väl acceptera att det är den större av er som bestämmer, och denne har sagt att man vill dra bort 8 miljarder från kommun- och landstingssektorn. Hur rimmar det med den omsorg som ni har om samma sektor? Det är besvärande för er, och jag förstår att ni har svårt att assimilera det.

Kvinnor i försvaret

Anf. 167 KARIN WEGESTÅL (s):

Fru talman! Jag vill ställa en fråga till försvarsministern. Försvarsmistern har ofta påpekat hur viktigt det är att det kommer in fler kvinnor i försvarets mansdominerade verksamhet. Under den senaste tiden har vi hört talas om att det verkar som om de här kvinnorna, fastän de är få, inte blir så väl behandlade. Jag vet också att försvarsministern har engagerat sig i debatten.

Jag vill fråga vad man kan göra för att komma till rätta med det här.

Anf. 168 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Det är en mycket viktig fråga som Karin Wegestål ställer. I den försvarspolitiska proposition som vi i morgon skall behandla här i kammaren lyfter vi särskilt fram kvinnan i försvaret. Regeringen föreslår en rad insatser för att få fler kvinnor till försvaret men också för att få dem som har valt försvarsarbete som ett framtidsyrke att stanna kvar i försvaret. Jag hoppas att riksdagen i morgon kommer att ställa sig bakom de här riktlinjerna.

Vilka riktlinjer är det då fråga om? Jo, vi vill utveckla det projekt om den kreativa olikheten som Försvarsmakten på ett framgångsrikt sätt bedriver. Vi vill ge pengar och administrativt stöd till de nätverk för kvinnliga officerare som finns. För att öka antalet kvinnliga officerare måste basen breddas, dvs. fler flickor måste frivilligt mönstra in i försvaret. Jag vill att det skall sättas in speciella pengar för att förbättra informationen. Jag tror att skolorna, tidningarna och etermedierna härvidlag är mycket betydelsefulla.

Det är också väldigt viktigt att vi alla när vi träffar gymnasieelever – jag missar aldrig det – pekar på försvarsyrket som en framtidsverksamhet

med fördelar och att kvinnorna är välkomna både att mönstra och att bli officerare.

Det som jag här har nämnt exempel på kommer jag att följa upp i det regleringsbrev som regeringen skall ge Försvarsmakten redan i december månad. Jag avser också att avdela en särskild tjänsteman på Försvarsdepartementet för att i fortsättningen uteslutande ägna sig åt dessa frågor. Både regeringsledamöter och riksdagsledamöter kan delta i opinionsarbetet för att stärka kvinnornas roll i försvaret och för att få kvinnor att satsa på försvaret.

Anf. 169 KARIN WEGESTÅL (s):

Fru talman! Jag tackar för det svaret. Jag har också en följdfråga.

Detta är ju ett speciellt område, som det säkerligen inte är så lätt att komma in på för de unga flickorna. På gymnasienivå har man kommit fram till att det är bra att ha speciella flickgrupper på de tekniska områdena, där flickorna i lugn och ro kan sätta sig in i de aktuella områdena utan att blandas med pojkar, som har ett helt annat ingångsläge. Jag skulle vilja veta om det i samband med planeringen för detta på någon nivå finns tankar om att ha särskilda utbildningsgrupper för de unga flickor som kommer in som värnpliktiga. Då kan de innan de bestämmer sig för en plikttjänstgöring och utbildning tillsammans med de andra få möjlighet att rota sig i miljön.

Anf. 170 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s):

Fru talman! Jag lovar att ta fasta på det uppslag som Karin Wegestål har fört fram och att ta med mig det till Försvarsdepartementet för att se på vilket sätt vi kan aktualisera de här idéerna.

Jag tror också att det är väldigt viktigt att vi drar nytta av de erfarenheter som kvinnliga officerare och aspiranter i dag har av sitt arbete i försvaret. Jag inbjuder samtliga riksdagens ledamöter att vid sina resor ut till förbanden verkligen ta upp samtal med de kvinnliga officerarna för att lyssna på deras erfarenheter. Tillsammans kan vi bryta litet av det dödläge som jag tycker i dag finns i rekryteringen av kvinnor till försvaret. Försvaret skall bestå av både män och kvinnor, och kvinnor har rätt att ha en yrkesframtid inte bara i flygvapnet och i marinen utan också i armén.

Vapenförsäljning till Chile

Anf. 171 ANNIKA NORDGREN (mp):

Fru talman! Chile har på nytt öppnats för svensk export av krigsmateriel. Kockums vill sälja ubåtar, Saab vill exportera JAS och Bofors får kontrakt på olika vapen till armén. Det har i dag framkommit att Försvarsmakten har bekräftat försäljning av ett svenskt fartyg, Älvsborg, till Chile. Fartyget skall leveras våren 1997 och är beväpnat med kanoner från Bofors.

Jag vill vända mig till statsrådet Pagrotsky och fråga om det verkligen är rimligt att öppna Chile för vapenexport. Chile är ett land där Pinochet fortfarande är arméchef inom krigsmakten och har ett mycket stort inflytande.

Jag är också mycket nyfiken på vad statsrådet har att säga till de ungefär 200 exilchilenare som har protesterat mot planerna på svensk vapenexport till Chile.

Prot. 1996/97:44
12 december

frågestund

Anf. 172 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! De exilchilenare som skrev en artikel i en dagstidning i förra veckan menar att vi inte skall sälja till Chile därför att landet inte behöver denna typ av utrustning och att man borde använda sina pengar bättre i Chile. I Chile råder numera demokrati, och det är upp till Chiles folk att bestämma hur de vill använda sina skattemedel. Vi i Sverige kan ha synpunkter på och åsikter om det, men det är inte vår sak att fatta beslut om det. Jag tycker att vi skall välkomna att Chile nu har fått en demokratisk beslutsprocess, och respektera de resultat den processen leder till.

Vad i övrigt gäller de olika försäljningar, den marknadsföring och annat som Annika Nordgren tar upp har de passerat den prövning som görs i myndigheten, och kanske i något fall tidigare i regeringen. Då har bedömningen gjorts att Chile nu i de avseenden som gäller just de aktuella vapnen – jag kan inte bekräfta dem i detalj – uppfyller de krav som svensk lagstiftning ställer vad gäller mänskliga rättigheter och risk för krig och inbördeskrig.

Anf. 173 ANNIKA NORDGREN (mp):

Fru talman! Förmodligen har Chiles folk inte så mycket att säga till om. Jag håller inte riktigt med om statsrådets beskrivning av Chile som den demokrati han vill framställa det som.

USA har ett förbud mot export av högteknologiska vapensystem till Chile. USA:s ambassadör i Chile har nyligen sagt att man vill behålla vapenembargot eftersom den civila regeringen inte kontrollerar krigsmakten. Ett exempel på det är att presidenten inte har rätt att omplacera militära ledare. Ett annat exempel är att Pinochet 1980 införde en konstitution som garanterar krigsmakten 10 % av inkomsten från Chiles omfattande kopparexport.

Jag tycker att regeringen givetvis har ett övergripande ansvar för vapenexporten. Min fråga blir därför återigen om statsrådet anser det rimligt att öppna Chile för vapenexport.

Anf. 174 Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s):

Fru talman! Innebörden i mitt svar är att jag tycker att i de konkreta fall som har varit uppe hittills och där tillstånd har givits, t.ex. JAS, har detta varit rimligt.

I frågan huruvida Chile är en demokrati eller inte är min uppfattning att Chile uppfyller goda krav på demokrati. Där finns begränsningar i demokratins räckvidd, om man uttrycker det så, och Pinochet sitter kvar som arméchef. Men försvarsministern är en civil politiker liksom de ledande befattningshavarna, statssekreterarna för de olika vapenslagen och andra.

Vad gäller armén är jag inte medveten om att det pågår någon försäljning av svenska vapen.

Anf. 175 INGER DAVIDSON (kd):

Fru talman! Nu till en helt annan fråga, som det brukar heta. Den är riktad till statsrådet Maj-Inger Klingvall.

I mars i år flyttades utbetalningarna av barnbidragen från den 20 till den 27. På det tjänade staten 50 miljoner kronor, men det innebar också att redan väldigt hårt pressade barnfamiljer nu pressas i onödan, som jag ser det, i slutet av varenda månad.

Jag har sett i tidningarna – och jag hoppas att det också har blivit så – att regeringen har beslutat betala ut barnbidraget den 20 just den här månaden för att barnfamiljerna skall ha råd att köpa mat och en del julklappar.

Men vore det inte lika bra att lyssna på barnfamiljerna och återinföra den gamla utbetalningsdagen, den 20? Nu har ju redan besparingen nagats i kanten i och med att utbetalningsdagen flyttats under en månad.

Anf. 176 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är riktigt – regeringen har beslutat att i december månad skall man i all framtid få barnbidraget till jul. Jag tror att det är en viktig förändring.

När vi i regeringen har försökt hitta möjliga besparingar i den svåra situation som Inger Davidson också är väl medveten om att statens finanser befunnit sig i har vi naturligtvis också försökt hitta sådana besparingar som inte skall vara alltför smärtsamma. Ändrat utbetalningsdatum har varit en sådan besparing.

Det gäller ju också pensionerna, där regeringen har senarelagt utbetalningen för att den vägen helt enkelt spara pengar på ett något mer skonsamt sätt än att dra ned nivåerna på bidragen.

Anf. 177 INGER DAVIDSON (kd):

Fru talman! Det är ju precis tvärtom! Det är just den här besparingen som barnfamiljerna har reagerat mest emot. Den gör det nämligen så extra jobbigt i slutet av varje månad. De har stått ut med sänkta barnbidrag, sänkt flerbarnstillägg, sänkt föräldraförsäkring och en massa andra saker. Därför tycker de inte att de ovanpå detta skall behöva kämpa med att inte ha några pengar alls att röra sig med mellan den 20 och den 27 i slutet på varje månad.

Jag tycker att detta visar att regeringen inte vet hur det ser ut hos barnfamiljerna. De sparar och de har varit med på många besparingar, men det här är en onödig besparing. Jag tycker att regeringen borde kunna erkänna det och dra tillbaka beslutet.

Anf. 178 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s):

Fru talman! Det är lika många dagar i varje månad. Första gången, när det handlade om en veckas förändring av utbetalningsdagen för barnbidraget, känns detta naturligtvis. Men sedan ser det ju så att säga likadant ut varje månad.

Förändringen i utbetalningarna av pensionerna har skett mer successivt, eftersom den i slutändan handlade om fler dagar.

Jag vill nog påstå att regeringen väl känner till hur det ser ut hos många barnfamiljer. Därför var det också viktigt att förändringen i utbetalningen kunde göras just till jul.

Prot. 1996/97:44
12 december

Frågestunden var härmed avslutad.

5 § (forts. från 3 arbetsliv samt arbetslöshet)	<i>Arbetsmarknad och arbetsliv samt ekonomisk trygghet vid arbetslöshet</i>	§) Arbetsmarknad och ekonomisk trygghet vid (forts. AU1 och AU7)
--	---	---

Anf. 179 HANS

ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har begärt replik på Inger Segelström därför att jag tyckte att det kanske hade varit möjligt att nämna det särskilda yttrande som ligger på bordet. I det provas ganska seriöst frågan om den motion som Inger Segelström står bakom.

Det borde nämligen kunna göras mycket mer av att ha kvinnor i viktiga, riktiga jobb inom offentlig sektor än att ha dem utanför, i arbetslöshetskön. Det gäller inte bara kvinnor, Inger Segelström. Det blir nästan löjligt om idén blir att det är s-kvinnorna som för den här politiken. Göte Bernhardsson, Bo Rothstein och Roland Spänt har pratat om detta. Och Hans Andersson har inte bara pratat, utan också röstat för en sådan här politik.

Jag kan inte bara säga till Inger Segelström att hon skall yrka bifall till motionen, därför att det kan hon inte göra. Hon har nämligen redan, när hon ställer sig bakom sitt partis budgetalternativ, tagit ställning till hur utgiftsramarna ser ut och att kommunerna inte skall ha mer pengar. Det är just det som är mitt problem. Jag lärde mig just av utskottsordförande Johnny Ahlquist att populism var farligt. Det ligger ett populistiskt element i att bedriva en alldeles egen politik som man inte följer upp med sina yrkanden och sitt röstande.

Men om man tar del av det yttrande jag har lämnat ser man att vi delar mycket av perspektivet. Låt oss gemensamt följa upp det i praktisk politik. Vi röstar på den politiken. Så välkommen, Inger Segelström, i gänget!

Anf. 180 INGER SEGELSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag vill naturligtvis tacka Hans Andersson för hans stöd för motionen, som kom fem över tolv som ett utdelat rättelseblad. Det som skiljer Hans Andersson och oss motionärer åt är att det är vi som har väckt motionen. Det är vi som har drivit denna fråga väldigt länge. Det som också skiljer Vänsterpartiet från oss är att vi säger att det inte skall kosta mer pengar. Vi menar att det skall ske en omfördelning. Det är det som motionen handlar om. Det trodde jag att Hans Andersson hade läst. Vi säger just att vi vill kunna använda a-kassa, utbildningspengar, AMS-pengar och andra pengar för att det är bättre att låta kvinnorna arbeta än att gå på bidrag. Det är det som skiljer våra förslag åt.

Sedan tror jag att vi har samma ambitioner och tycker att det är viktigt att låta kvinnorna gå tillbaka till den offentliga sektorn, men det är ändå

viss skillnad mellan våra sätt att se på saken. Jag är naturligtvis tacksam över att det är många i riksdagen som står bakom våra krav.

Anf. 181 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag är litet mindre tacksam över att Inger Segelström och hennes gäng inte står bakom de krav som faktiskt är riktiga krav och som har varit föremål för omröstning i riksdagen. Vi föreslår ett större utrymme för kommunerna, så att kvinnorna kan ha ordinarie jobb. Vi föreslår också medel till arbetsmarknadspolitiken, riktade till kvinnor, så att man kan upprätthålla LAN-avtalen med hjälp av kompetensutveckling.

Det särskilda yttrandet råkade komma fem över tolv av tekniska fäl-lissemangsskäl. Klockan är naturligtvis inte alls fem över tolv i förhål-lande till utskottsarbetet. Frågan har diskuterats av oss. Vi röstade t.o.m. om det för 14 dagar sedan. Det finns en finansiering.

Problemet med Inger Segelströms förslag är att det är tekniskt omöj-ligt. Man kan inte blanda ihop individuella försörjningssystem som a-kassa, som har särskilda regler, med socialbidrag, som är kommunala pengar, och arbetsmarknadspolitik, som är statliga pengar. Men idén tycker vi är bra. Låt oss ta vara på våra gemensamma idéer! Vi delar dem med om icke kvinnorna så dock männen – Göte Bernhardsson, Roland Spånt och Bo Rothstein. Låt oss vara glada över detta och inte bedriva något udda partipopulistiskt spel. Man kan inte ha två politikversioner i samma kammare, åtminstone inte om man har riktiga kritiker och pålästa medkamrater här i riksdagen.

Anf. 182 INGER SEGELSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Problemet i dag är ju att Hans Andersson och de andra som sitter i utskottet inte har begärt remittering eller att finansutskottet skall studera motionen. Hade ni gjort det hade denna debatt varit helt annorlunda. Då hade vi haft det underlag som alla efterfrågar för att kunna ta ställning till frågan om a-kassan.

I dag är 97 % av a-kassan statsbidrag, så varför skulle vi inte kunna fundera på detta förslag? Vi vet att det flesta svenskar i dag tycker att det är bättre att gå i jobb än att leva på bidrag. Det finns en nyansskillnad.

Jag vill veta om inte Hans Andersson tyckte att det var konstigt att man i arbetsmarknadsutskottet inte insåg att motionen behandlades av fel utskott. Den borde ha remitterats. Då hade vi haft chansen här i dag. Det är därför vi menar att vi kommer att komma tillbaka i denna fråga. Det finns ingen chans för riksdagen att ta ställning i dag. Det är trist.

Har man dålig ekonomi går man inte in i en affär och säger att man skall ha en soffa, men att man inte bryr sig om vad den kostar eller om den passar hemma. Verkligheten ser inte sådan ut. Det är därför vi är tvungna att hantera frågan som vi har gjort. Jag beklagar det.

Anf. 183 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Miljöpartiet och jag tycker också att motionen är bra. Vi har i vår budget föreslagit att man skall överföra 15 miljarder totalt till kommunerna. Det skall komma kvinnorna i offentlig sektor till del, så att de kan få riktiga jobb och inte behöver sluta och sedan börja igen under andra omständigheter i samma yrke. Vi beräknar också att vi genom den

arbetstidsförkortning och den allmänna skatteväxling vi har föreslagit skall kunna hjälpa kvinnorna i offentlig sektor.

Jag stöder motionen. Jag har inte riktigt samma invändningar som Hans Andersson. Jag vill ge mitt stöd till Inger Segelström och hoppas att vi kan komma tillbaka till frågan.

Anf. 184 INGER SEGELSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Som Barbro Johansson säkert har uppmärksammat har vi också en annan motion som heter A814, som just behandlar arbetstidsförkortningen. Den är inte med i detta betänkande utan kommer när vi behandlar arbetstidsfrågan som helhet. Det är väl känt vad vi tycker.

Jag skulle vilja ställa samma fråga till Barbro Johansson som jag ställde till Hans Andersson. Var Barbro Johansson med och föreslog utskottet att denna motion skulle remitteras till finansutskottet, så att vi kunde få det underlag vi behöver i dag? Frågan är omöjlig att besvara om vi inte får med den ekonomiska aspekten.

Det som skiljer Miljöpartiet och oss åt är att vi inte säger att det behövs mer pengar. Vi skall omfördela pengarna och riva murarna. Det är det som skiljer Miljöpartiet och oss åt.

Anf. 185 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Vi har redan detta förslag inlagt i vårt budgetförslag, i och med att vi för över mer pengar. Vårt förslag om arbetstidsförkortning är också med i betänkandet. Där har vi pengar. Förslaget ligger där redan.

Något svar på frågan om remittering till finansutskottet kan jag inte ge. Jag har för litet erfarenhet av riksdagsarbete för att kunna veta det.

Anf. 186 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Jag tycker att den argumentering som Inger Segelström framför är oerhört viktig. Utåt bland allmänheten och opinionen är frågan om de 100 000 jobben i offentlig sektor något av en symbolfråga när det gäller kvinnors rätt till arbete på de villor som männen alltid har haft.

Jag vill också påminna om den attitydförändring – den har vi diskuterat tidigare – som har skett under 90-talet gentemot den offentliga sektorn. Den är naturligtvis oerhört glädjande för alla oss som vill ha en stark offentlig sektor. Det är klart att den attitydförändringen också så småningom kommer att speglas i politiken.

Många pratar om omfördelning. Det låter oerhört enkelt, men det rymmer också en hel del ideologiska fallgropar att flytta pengar från a-kassan och in i den offentliga sektorn. Det är därför det inte är så enkelt att bara ta pengarna och låta personen arbeta. Det finns lönepolitiska och andra aspekter på det.

I Kalmarmodellen har vi gjort detta i form av en försöksverksamhet med en påplussning. Det skall vara mer betalt än i a-kassan. Den modellen håller nu på att utvärderas av Växjö högskola.

Låt mig också säga några andra saker. Det finns brytprojekt som ligger på AMS – 30 miljoner för nästa år – för att bryta den könsuppdelade arbetsmarknaden. Antalet kvinnliga företagslån har tiodubblats sedan vi fick en socialdemokratisk regering. Vi vill också ha en lönestatistik uppdelad på kön. Det ligger också bland det vi skall besluta om. Det skall

Prot. 1996/97:44
12 december

*Arbetsmarknad
och arbetsliv samt
ekonomisk trygghet
vid arbetslöshet*

göras en utvärdering av arbetsmarknadspolitiken avseende kvinno- och mansperspektivet. 5 miljoner går till JämO. Ett antal kvinnoprojekt ligger för beredning hos mig, däribland Socialdemokratiska kvinnoförbundets, som har till syfte att stärka kvinnors rätt till arbete. Det händer en hel del, trots att det inte händer just nu.

Anf. 187 INGER SEGELSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för denna positiva syn på kvinnors arbete. Det tror jag är viktigt. Vi måste synliggöra frågan, för den är obegriplig för alla människor utanför detta rum.

Det hade varit intressant – det måste arbetsmarknadsministern hålla med om – att få motionen belyst ur alla synpunkter. Vi hade t.ex. kunnat få se vilken lagstiftning som skall förändras och hur man skulle kunna klara det om finansutskottet hade fått titta på motionen.

Anf. 188 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Herr talman! Utan att kunna alla detaljer i den motion som Inger Segelström refererar till vill jag ändå säga att principen att flytta pengar är någonting som vi försöker analysera på departementet.

Anf. 189 INGER SEGELSTRÖM (s) replik:

Herr talman! När jag får veta att man åtminstone håller på att analysera principerna tycker jag att jag har kommit längre än vad jag har gjort i utskottet. Det tycker jag är ett stort steg framåt. Det vill jag tacka för.

Anf. 190 BO NILSSON (s):

Herr talman! Låt mig först tacka utskottets majoritet för ett bra jobb när det gäller min motion om möjligheterna till ett arbete i Samhall. Genom utskottets positiva behandling och genom att ledningen för Samhall nu också vidtar åtgärder blir konsekvenserna inte så svåra för de arbetshandikappade som jag tidigare befarade.

Jag vill med skärpa understryka att de vidtagna åtgärderna enbart betyder att ingen arbetshandikappad behöver friställas från Samhall. Det är i ett större sammanhang i högsta grad otillräckligt. Uppemot 100 000 arbetshandikappade står fortfarande utan arbete och kan tydligen inte heller räkna med att få jobb under 1997.

Såväl möjligheterna till arbete hos Samhall som lönebidragsmöjligheterna är såvitt jag förstår nu stängda. Låt mig hoppas på att den utredning som pågår öppnar nya möjligheter till arbete för personer med någon form av handikapp.

Herr talman! Personer med handikapp är en svag grupp på arbetsmarknaden. De demonstrerar inte, de protesterar inte, men de vill inget hellre än att få ett jobb utifrån sin arbetsförmåga.

Flera personer i 30-årsåldern har den senaste tiden ringt och/eller träffat mig för att meddela sin förtvivlan över att läkare och personalansvariga i bl.a. Samhall har tagit upp frågan om förtidspension i stället för jobb. Detta är naturligtvis ett direkt dåligt sätt att behandla arbetsvilliga människor. Det gäller pensioner, det gäller rehab-pengar, det kan t.o.m. gälla a-kassa. Det finns pengar i systemet, påstår jag. De kunde mycket väl användas för jobb i Samhall eller ett arbete med lönebidrag. Allt

måste vara bättre än det passiva stöd som dessa personer nu i många fall erbjuds.

Herr talman! När nu ekonomin börjar bli bättre måste de som behöver vår hjälp mest få den först. Vad vore bättre än att använda resurser för att sätta arbetshandikappade i arbete i stället för att använda resurserna till pensioner eller liknande?

Jag tror, som Samhall också har visat med sina beräkningar, att samhället i vid mening skulle tjäna mellan 20 000 och 50 000 kronor per person på att ge dessa människor meningsfulla arbeten i Samhall eller med lönebidrag i stället för passiva åtgärder.

Herr talman! Jag lovar definitivt att komma tillbaka i de här frågorna.

Anf. 191 EWA LARSSON (mp):

Herr talman! En fanfar till de professionella yrkesdansarna. Det finns kulturarbetare som tar egna initiativ för att komma åt arbetslösheten. Det finns många olika kulturarbetare som försöker. Yrkesdansarna är en grupp. Deras karriär ligger på topp i 25-årsåldern. Dansare som är anställda vid institutioner pensioneras i 40-årsåldern.

Dansarna är naturligtvis proffs med idéer och uppslag att förmedla till alla inom branschen när det är dags att byta jobb. När nu dansarna själva föreslår ett eget rådgivningscentrum svarar utskottet att de dansare som vill byta jobb kan göra det inom ramen för befintlig förmedling. Utskottet visar med det svaret att man inte har begripit någonting. Det är inte fråga om huruvida de vill byta jobb utan att de måste byta jobb. Det ligger inbyggt i själva arbetets karaktär. Det är inte lätt att byta jobb i 40-årsåldern. Det vet vi alla.

Här kommer en utsträckt hand från proffs inom området. Ta då den handen och hjälp människor till självhjälp i stället för att inta en så själv-tillräcklig attityd. Verkligheten talar nämligen ett annat språk.

Anf. 192 LARS BÄCKSTRÖM (v):

Herr talman! Jag begärde ordet när jag hörde replikväxlingen kring Inger Segelström med flera debattörer. Jag hörde då hur statsrådet tog ordet och sade kloka saker. Jag har hört statsrådet Margareta Winberg säga sådana saker förut. Då har jag ibland litet elakt tänkt: Tänk om den personen vore statsråd och kunde genomföra de där bra idéerna. Sedan har jag tänkt: Det är hon ju.

Nu skall jag inte vara elak. Jag tror att det börjar röra på sig. Jag hörde i dag Jörgen Andersson säga att vi skall ge mer pengar till kommunerna. Det är ju bra. Jag hoppas att det sker 1997 och att man inte väntar till valåret 1998.

Till Inger Segelström vill jag säga att den enkla metoden att lösa det här problemet är faktiskt att ge kommunerna mer pengar. Då behöver de inte avskeda och minska antalet sysselsatta. Och då kan man betala ut mindre pengar från a-kassan. Det är den enklaste metoden. En jätteenkel metod är att sänka arbetsgivaravgifterna för kommunerna. Då slipper man fundera. Kostnaderna för a-kassan minskar, kommunerna får pengarna direkt. Det finns inget tekniskt krångel.

Det är det som vi i Vänsterpartiet har föreslagit. Jag tycker att s-kvinnorna skall nappa tag i det och tillsammans med v-kvinnorna och en

massa v-män driva på. En hel del andra här i kammaren tycker nog att det här är ganska klokt. Det tycker ju t.o.m. statsrådet. Vi har en lösning. Nu gäller det att ni driver på.

En annan sak är att vi framför allt behöver fler privatanställda så att vi får in skattepengar netto. Vi skall hindra att det blir färre i kommunerna så att vi tryggar välfärden och tryggar livskvaliteten i det här landet.

På två ben ur krisen. Det är Vänsterpartiets icke-populistiska sakliga realistiska politik som regeringen nu kanske börjar närma sig.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

AU1 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

Mom. 1 (den allmänna inriktningen av arbetsmarknadspolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

3. res. 2 (fp)

4. res. 3 (v)

5. res. 4 (mp)

6. res. 5 (kd)

Förberedande votering 1:

15 för res. 4

12 för res. 5

282 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

17 för res. 3

15 för res. 4

277 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Förberedande votering 3:

22 för res. 2

19 för res. 3

268 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 4:

72 för res. 1

22 för res. 2

216 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

172 för utskottet

72 för res. 1

66 avstod

39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 152 s, 20 c
För res. 1: 72 m
Avstod: 22 fp, 17 v, 15 mp, 12 kd
Frånvarande: 9 s, 8 m, 7 c, 4 fp, 5 v, 3 mp, 3 kd

Mom. 2 (nedskränningar inom offentlig sektor)

1. utskottet
2. res. 6 (kd)
Votering:
198 för utskottet
12 för res. 6
99 avstod
40 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 152 s, 3 m, 20 c, 22 fp, 1 v
För res. 6: 12 kd
Avstod: 68 m, 16 v, 15 mp
Frånvarande: 9 s, 9 m, 7 c, 4 fp, 5 v, 3 mp, 3 kd

Mom. 7 (arbetsmarknaden för ungdomar)

1. utskottet
2. res. 9 (v)
Votering:
187 för utskottet
17 för res. 9
106 avstod
39 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 152 s, 1 m, 20 c, 3 fp, 11 kd
För res. 9: 17 v
Avstod: 71 m, 19 fp, 15 mp, 1 kd
Frånvarande: 9 s, 8 m, 7 c, 4 fp, 5 v, 3 mp, 3 kd

Mom. 8 (kvinnors arbetsmarknad)

1. utskottet
2. res. 10 (fp)
Votering:
Kammaren biföll utskottets hemställan genom uppresning.

Mom. 30 (förslag om hur de lönebidragsanställdas situation skall kunna stärkas)

1. utskottet
2. res. 20 (mp)

Votering:

226 för utskottet

15 för res. 20

68 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 152 s, 4 m, 20 c, 21 fp, 17 v, 12 kd

För res. 20: 15 mp

Avstod: 68 m

Frånvarande: 9 s, 8 m, 7 c, 5 fp, 5 v, 3 mp, 3 kd

Beatrice Ask (m) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Henrik Landerholm (m) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 34 (anslag för budgetåret 1997)

1. utskottet

2. res. 21 (fp)

3. res. 22 (mp)

Förberedande votering:

25 för res. 21

15 för res. 22

270 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 21.

Huvudvotering:

Kammaren biföll utskottets hemställan genom uppresning.

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

AU7 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Kammaren biföll utskottets hemställan.

6 § Utgiftsområde 19 – ning och utveckling	<i>Regional utjämning och utveckling</i>	Regional utjäm-
---	--	------------------------

Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU2

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling (prop. 1996/97:1 delvis)

Anf. 193 PATRIK NORINDER (m):

Herr talman! Inledningsvis avser jag att behandla en del formalia, för att därefter diskutera hur vi moderater vill forma en regional utveckling som är framåtsyftande och långsiktig.

Som den nya budgettekniken ser ut, anser jag att det inte är meningsfullt att kommentera regeringens olika detaljförslag. Vår regionalpolitiska

ram skiljer sig från regeringens, och vi har utvecklat våra förslag i motionerna A304 och A418 samt i ett särskilt yttrande till arbetsmarknadsutskottets betänkande AU2.

Herr talman! Jag vill vara mycket tydlig och särskilt understryka att vi anser att detta särskilda yttrande har samma tyngd som en reservation. Vi har därför inte några egna reservationer till de olika detaljbesluten och kommer att så gott som genomgående avstå vid eventuella momentvisa voteringar. Vi gör det för att markera att vi ser vår politik som en helhet, med en helt annan inriktning av den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Detta har vi redogjort för i vårt särskilda yttrande.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 11, som gäller översyn av regionalpolitiken. Till detta återkommer jag.

Hela Sverige skall leva – så lyder Folkrorelserådets motto. Jag tycker att det på ett bra sätt sammanfattar vad regionalpolitiken syftar till. För mig betyder det förutsättningar för utveckling och tillväxt i landets olika delar. För regeringen betyder det emellertid att likvärdiga levnadsvillkor skall skapas för medborgarna i hela riket. Det är en målsättning som det måste vara omöjligt att uppnå. Mål skall vara tydliga, realistiska och mätbara. Regeringens mål uppfyller knappast något av dessa kriterier.

Jag ifrågasätter det vettiga i att ha en målsättning formulerad på det sätt som regeringen har. Det centrala är väl snarare att tillvarata de skilljaktigheter – de skilda möjligheter – som finns i ett land med så geografiskt olika förutsättningar som vi har i Sverige.

Menar regeringsföreträdarna att det skall finnas samma förutsättningar för älgjakt i Kungsträdgården i Stockholm som jag har i mina hälsingskogar? Eller skall vi ha samma lättillgänglighet till Operan eller andra kulturevenemang som stockholmaren har? Jag tror inte att regeringen menar det. Det är knappast heller realistiskt att skapa den renhet i miljön i storstaden som Norrland kan erbjuda. Framför allt vill vi i Hälsingland inte ha samma luftkvalitet som i Stockholm.

Vi moderater har formulerat det regionalpolitiska målet så att goda förutsättningar skall skapas för olika regioners och människors möjlighet till utveckling och därigenom bidra till nationell tillväxt och internationell konkurrenskraft. Målet är tydligt. Vår avsikt är att såväl ta till vara enskilda människors möjlighet att växa och utvecklas som att se till att olika regioner kan utvecklas med utgångspunkt i sina förutsättningar.

Regeringens uppställda mål är alldeles för diffusa för att fungera som ett effektivt styrinstrument. Som utskottet också konstaterar består eller t.o.m. ökar den regionala obalansen, trots alla miljarder som pumpats in under årens lopp i olika regioner i landet.

Ett nytt synsätt på regionalpolitiken måste till. Vi lever i en ny tid. Näringslivet, arbetsmarknaden och människors vardag genomgår för närvarande omvälvande förändringar. Produktionsvillkoren förnyas, och genom ökad rörlighet hos företagen och genom ökad kunskap möter Sverige hårdare konkurrens från andra länder och världsdelar. Samtidigt får vi bättre tillgång till nya marknader, nya produkter och ny kunskap. Genom ny teknik öppnas möjligheter för regioner och individer.

Politiken, herr talman, är emellertid densamma som styrt de regionalpolitiska insatserna under 10, 20 eller 30 år.

De regionalpolitiska medel som vi i dag diskuterar omfattar de som allmänt benämns den "lilla" regionalpolitiken och som består av en flora

av företagsstöd. Den omfattar dock endast en ringa del av det som kan ge utsatta områden en möjlighet att utvecklas. Enligt vad vi har erfarit finns tillräckliga indikationer på att den stödfilosofi som är förhärskande mer är till skada än till nytta om man ser i ett längre perspektiv. En överväldigande del av stöden går till projekt som ändå skulle ha tillkommit eller tränger ut satsningar som annars skulle ha genomförts av andra aktörer. Och den övriga delen bidrar till att konservera befintliga strukturer, strukturer som visat sig försvåra mötet med en ny tids villkor.

På tvärs mot den förhärskande uppfattningen vågar jag hävda att Norrland skulle ha haft det lika bra utan alla stödmiljarder under årens lopp. Företag skulle ha givits möjligheter att stå på egna ben och därmed kunnat anpassa sin verksamhet till marknadens villkor. De skulle därigenom ha klarat konjunktursvängningar och nya förhållanden betydligt bättre.

Varför lyssnar inte regeringen på företagarnas organisationer som själva begär att företagsstöden skall avvecklas och växlas mot en företagsvänlig politik där företag kan växa och där människor får reella möjligheter att tjäna en slant på sitt stora engagemang och sin arbetstid i sina företag? Det är för mig obegripligt att regeringen inte inser att den förda politiken missgynnar tillväxt och regional utveckling. Lyssna inte bara till facket, Berit Andnor, utan även till de människor och organisationer som skall förverkliga det socialdemokratiska i dag tomma pratet om en ökad småföretagsamhet.

Det som till stor del påverkar regioners utveckling är betydelsen av skattesystem och en företagsvänlig politik. Detta har regeringen totalt misslyckats med. Och inte har det blivit bättre av samarbetet med Centern. Efter sveket mot framför allt småföretagarna, med t.ex. förtida momsinsbetalningar och förlängd arbetsgivarperiod i sjukförsäkringen, finns tyvärr ingen trovärdighet i Centerns företagarpolitik.

Regionalpolitiken ses av regeringen som ett av många fördelningspolitiska medel. Några incitament till förnyelse och tillväxt finns inte inbyggda i stödkonstruktionen. I ett längre perspektiv innebär detta att företag som borde ha lagts ned på grund av bristande marknadsförutsättningar har hållits vid liv. Ytterligare andra fokuserar sin energi på stödsökande i stället för att analysera och utveckla sin verksamhet.

Vidare utbetalas regionalpolitiska stöd till statliga företag. Inte nog med att de går till svenska offentliga bolag, de går även till helägda företag från andra länder. Regionalpolitiken måste befrias från stödtänkandet, och målet för dagens bidragstagare bör vara att bli oberoende av statliga transfereringar. På kort sikt finns det naturligtvis risk för att de synbara effekterna uteblir, men därefter får förändringarna genomslag, och dagens stödregioner förmår lyfta.

För att växla ett stödberoende mot att regionerna skall kunna stå på egna ben fordras många insatser. Vi är övertygade om att stora kunskaps-satsningar måste genomföras, särskilt i utsatta regioner. Vi har därför förordat en särskild regionalpolitisk kunskapsinsats som skall byggas upp gradvis. Genom att ta till vara EU-programmen kan vi förstärka denna betydelsefulla satsning. Utbildning är en del av infrastrukturen. Men regionernas växtkraft kräver också goda transport- och kommunikations-möjligheter som gör företagsetableringar och utveckling möjliga.

Ytterliga faktorer som regionerna själva måste arbeta med enligt vår uppfattning är att förstärka de områden där regionerna har en speciell kompetens. Vi kan se flera lyckade exempel på sådana attraktionsfaktorer.

Jag fick själv ett brev från landshövdingen i Kronoberg som var undertecknat med en hälsning från Glasriket. Det är säkert inte många som har missat att glasbruket och kompetensen med glas till stor del finns i Småland med omnejd. På samma sätt skulle materialtekniken kunna utvecklas i Bergslagen. Modeorden är attraktiva nischer och kluster, som innebär en samling företag som har likartade eller kompletterande verksamheter. Dessa aktörers samverkan äger rum på många plan, med inslag av konkurrens. I exemplet Bergslagen och materialteknik finns ett kompetensbälte som omfattar företag som t.ex. Sandvik, Ovako Steel, SSAB, Avesta Sheffield och Kanthal. Här finns möjligheten att ta materialtekniska initiativ, vilket också för övrigt sker.

I stället för att pumpa in miljoner i bidrag till företag som har dåliga framtisprognoser i denna region bör den stora kompetens som finns inom materialtekniken tas till vara. För dessa fordras inget stöd utan bättre förutsättningar för företagsamhet. Det är synd att regeringen inte inser detta. Förtida avveckling av kärnkraft och höga energiskatter motverkar möjligheterna att utveckla denna typ av företagande.

Ett nytt inslag i regionalpolitiken är utnyttjandet av EU:s strukturfonder. Erfarenheterna hittills har inte varit alltför positiva. Krångel och byråkrati är nog vad människor har upplevt. Vi har också sett att det offentliga Sverige har legat bäst framme och fått största delen av bidragen. Detta är en olycklig utveckling.

Herr talman! Mycket av den diskussion jag har fört rör sig inte bara om den "lilla" regionalpolitiken utan till stor del också om den "stora". Detta leder till att om vi skall kunna uppnå målet att utveckla regionerna går det inte bara att fokusera de regionala insatserna på ett föråldrat stödssystem. Den "stora" regionalpolitiken måste komma med på ett helt annat sätt. De utredningar som nu arbetar räcker inte för att få en ny syn på regionalpolitiken. Därför förordar jag, i likhet med oppositionspartierna, en parlamentarisk utredning om ny inriktning på regionalpolitiken, särskilt med hänsynstagande till de nya förutsättningar som är en följd av Sveriges medlemskap i EU och Företagsstödsutredningens slutsatser om fortsatta analyser för de regionalpolitiska stöden.

Det är förvånande att Socialdemokraterna och Centern inte vill ha en parlamentarisk utredning till stånd. Särskilt känner jag en besvikelse över Centern, som så helhjärtat ställer upp på Socialdemokraternas avståndstagande. Jag förväntar mig att Kjell Ericsson förklarar varför Centern inte kan stödja övriga oppositionspartiernas förslag. Jag tänker inte spekulera i orsaker utan hoppas att vi får en tillfredsställande förklaring till blockeringen av en mycket angelägen utredning av regionalpolitiken.

Varför stöder ni inte förslaget, Kjell Ericsson? Skall Folkrorelserådets devis "Hela Sverige skall leva" bli verklighet måste ett helt nytt tänkande tillkomma för regionalpolitiken. Detta skulle kunna bli verklighet med en bred genomgång av en framtida modern och långsiktig regionalpolitik.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 11.

Herr talman! I det här betänkandet finns formuleringen att de grundläggande målen för regionalpolitiken skall vara en uthållig tillväxt, rättvisa och valfrihet, så att likvärdiga levnadsvillkor skapas i hela riket. Det är en bra målsättning, men det är en lång väg dit. Vi har ett stort och vidsträckt land med långa avstånd, och det gör att det råder olika förutsättningar beroende på var man bor i landet. Då är frågan vilka verktyg man skall använda för att ge förutsättning för att män, kvinnor, barn och ungdomar skall kunna bo och leva i hela landet.

Det här betänkandet handlar egentligen om den "lilla" regionalpolitiken, men den "stora" regionalpolitiken avgör hur den grundläggande infrastrukturen ser ut i landet. Det gäller kommunikationer, utbildning, forskning och utveckling, kommunal service, kulturutbud osv. Därför har de beslut som fattas inom andra samhällssektorer mycket stor betydelse för utvecklingen i olika delar av landet.

Regeringen har i propositionen angett att det finns en tendens mot en ökad obalans. Jag tycker att uttrycket "tendens" är alltför svagt i det här sammanhanget. Det är nog snarare så att Sverige är på väg att kantra igen. I början av 1990-talet ökade befolkningen i landsbygdskommunerna, och inflyttningen till de expansiva storstadsområdena verkade vara bruten. Nu ser vi att det här endast var en tillfällig positiv förändring. De senaste åren kan man återigen se att folkmängden minskar i flertalet glesbygdskommuner och då främst i stödområdena 1 och 2. Den hårda situationen på arbetsmarknaden har slagit mycket hårt mot de områden som redan före den ekonomiska krisen hade det bekymmersamt.

Om man ser till utvecklingen under en 15-årsperiod har befolkningsomflyttningen varit betydande. Obalansen mellan olika delar av landet blir också alltmer påtaglig. Under 1995 visar statistik över befolkningsutvecklingen att endast 9 av 24 län hade befolkningstal som ökade. Utvecklingen under första delen av 1996 är än mer negativ.

För att komma till rätta med dessa stora obalanser krävs det åtgärder på både kort och lång sikt, av både selektiv och generell karaktär.

En viktig övergripande fråga härvidlag är den regionala utvecklingen och olika samhällssektorer. Bl.a. har många statliga verksamheter genomgått stora förändringar under de senaste åren. Det gäller styrning, finansiering och även lokalisering av verksamheter. Den starka sektorisering som har skett är till skada för regionalpolitiken. Det är viktigt att det i stället sker en samverkan och en samordning mellan olika statliga verksamheter.

Den stora förändring med storregioner som har skett inom statliga företag och myndigheter har också varit till men för den regionala utvecklingen. Vi har ett antal statliga verksamheter där det genomförts eller där man planerar att genomföra förändringar. Exempel på detta är Telia, Banverket, domstolsväsendet, åklagarna, osv.

I en undersökning som Statskontoret har gjort, *Staten i förvandling*, framgår att var fjärde statsanställd finns inom Stockholmsregionen. De andra två storstadslänen och Uppsala har också höga andelar. Övriga län har mindre än 5 % av de statsanställda.

Regeringen har nu tillsatt en utredningsman, landshövding Lars-Erik Eriksson, i den s.k. REKO-STAT-utredningen. Den skall analysera de regionala konsekvenserna av förändringen inom den statliga sektorn.

Från Centerns sida har vi föreslagit ett moratorium vad avser förändringar av statlig verksamhet i avvaktan på den här utredningen. Det känns orimligt att det skall utredas konsekvenser av det som gjorts samtidigt som det hela tiden sker nya förändringar. Jag hoppas att vi snart skall få del av REKO-STAT-utredningen, och jag tycker att vi skall avvakta den innan vi startar en ny.

Det finns ett antal områden inom regionalpolitiken som jag gärna i korthet vill beröra. Jag vill bl.a. understryka kommunikationernas betydelse. Vägar, järnvägar, flyg och telekommunikation är av stor vikt för den regionala balansen.

I den infrastrukturproposition som nyligen lagts fram betonas t.ex. att infrastrukturåtgärderna bör fördelas så att de av EU utpekade stödområdena får en förbättring av restiderna som relativt sett är minst lika stor som för resten av landet. Även de mindre vägarna måste rustas upp. Därför är det bra att det nu föreslås satsningar på underhåll och upprustning.

Inte minst viktigt är att de vägar som har tjälavstängning åtgärdas. Särskilt drabbas ju här skogsindustrin, vars tillverkningsprocesser kräver kontinuerlig tillförsel av färsk virkesråvara. Under en tjällossningssäsong sätts bärigheten ned på ca 19 000 km väg i landet, och 80 % av denna väglängd finns i skogslänen och i norra Dalsland. Det är alltså angeläget med en skyndsam upprustning av det finmaskiga vägnätet.

Om man ser vid sidan av person- och godstransporter är det angeläget att satsa på telekommunikationer. Där är det väsentligt att vi får en enhetlig taxa för ISDN-anslutning för hela landet.

Utbildningsfrågorna har också en mycket stor betydelse. Vikten av ett decentraliserat kunskapssamhälle och behovet av satsningar på folkbildningen måste betonas i detta sammanhang. Det är här värt att påminna om de omfattande satsningar som har gjorts på utbildning, inte minst på de små och medelstora högskolorna. Forsknings- och utvecklingsfrågorna är också av stor betydelse för den regionala utvecklingen. Inte minst betydelsefull är forskning och förädling när det gäller våra råvaror, och då kanske särskilt skogsråvaran.

När det gäller näringspolitiken behandlas den i andra sammanhang. Men det är även här värt att markera de små och medelstora företagens betydelse. Jag vill påstå att Centerpartiet är småföretagens vän. Det är angeläget med ett bra företagarklimat med bl.a. låga räntor, sänkta skatter och avgifter, bättre riskkapitalförsörjning, kompetensutveckling för företagen och inte minst en översyn för borttagande av krångligheter. Jag vill här också betona jord- och skogsbrukets betydelse för landsbygden, sysselsättningen, livsmedelsförsörjningen och det öppna landskapet.

Det här betänkandet handlar ju, som jag sade i inledningen, om den "lilla" regionalpolitiken, och där finns det väl inga stora förändringar jämfört med tidigare. Men på några punkter blir det förändringar. Bl.a. kommer stöd att utgå för ombyggnad av större industrilokaler på större orter i regioner och orter med industrier på tillbakagång, dvs. inom det nya område 2. Jag vill liksom utskottet påpeka att det stöd som här möjliggörs genom EU:s olika strukturfondsprogram skall utnyttjas i största möjliga mån.

Detsamma gäller landsbygdsstödet. Det kommer också att ingå i de tätorter som omfattas av EU:s strukturfondsåtgärder.

För övrigt bibehålls stödområdena 1 och 2 inom det nationella stödområdet, och även procentsatserna vid bidrag är oförändrade. Däremot släpps sysselsättningskravet vid investeringar, vilket jag tycker är bra.

Det som jag däremot tycker är bekymmersamt är den underhandsre-
miss som regeringen sänt ut till länsstyrelser och NUTEK. Där finns
förslag om att regionala utvecklingsbidrag, som svarar mot dagens lokali-
seringsbidrag och utvecklingsbidrag, skall kunna utgå med 150 000 kr
respektive 100 000 kr per nytt jobb i stödområde 1 respektive 2. Dagens
nivåer för lokaliseringar är 550 000 kr respektive 400 000 kr.

Den föreslagna nivån innebär de facto en reducering till en fjärdedel
från gällande tillämpningar. Det här innebär att det kommer att bli nästin-
till omöjligt att komma upp till de stödnivåer som riksdagen har beslutat
om, nämligen 35 % i stödområde 1 och 20 % i stödområde 2. Kapitalin-
tensiva investeringar kommer därför att bli svåra att klara av, inte minst i
de perifera delarna av landet. Jag förutsätter att det här förslaget inte blir
verklighet utan att det kommer att revideras, för det här är någonting som
går rakt emot riksdagens beslut.

Herr talman! Jag vill också beröra de olika stöd inom EU:s struktur-
program som vi har att hantera. Utöver de nationella stöden har vi alltså
stöd inom målområde 2, 3, 4, 5a, 5b och 6 samt Interreg och Leader. Alla
dessa områden har beslutsgrupper som utgör egna myndigheter. Därtill
kommer övervakningskommittéer för de olika beslutsgrupperna. Det är
alltså en mycket omfattande byråkrati runt alla dessa grupper.

Jag hörde i går från målområde 6 att man där hade haft revisionsbesök
från NUTEK, från Riksrevisionsverket och från DG 16, dvs. enheten från
EU. Nu skulle man också få besök från Europeiska revisionskontoret.
Förutom övervakningskommittéerna handlar det alltså om fyra olika
revisionsinstanser!

Man skall också komma ihåg att för att få ut pengar skall NUTEK
kontrollera beslut av den regionala fonden, AMS, den sociala fonden och
Naturvårdsverkets miljöfond. Det är bestämmelser som vi har antagit här
i Sverige. All denna byråkrati runt EU:s olika fonder är enligt mitt förme-
nande totalt fel. Hanteringen är en koloss på lerbettor. Det är risk att alla
goda projekt kvävs innan de kommer igenom beslutskvarten. Jag hoppas
och förutsätter att regeringen skyndsamt och kraftfullt agerar för att för-
enkla den här hanteringen. Det bästa vore om man kunde bryta ned så
mycket som möjligt till länsnivå.

Herr talman! När det gäller olika reservationer står jag bakom dem
som Centern finns med på i detta betänkande, men jag nöjer mig med att
yrka bifall till nr 2 och 7.

Anf. 195 PATRIK NORINDER (m) replik:

Herr talman! Moratorium, säger Kjell Ericsson angående en parla-
mentarisk utredning. Som jag uppfattar Kjell Ericsson är anledningen till
att Centern inte vill gå med på en utredning i det här stadiet att man vill
avvakta REKO-STAT-utredningen. Det reser en del frågor. Är resultatet
av den utredningen enligt Centern avgörande för om det skall bli ytterli-
gare utredningar? Om nu Centern anser att det skall bli en parlamentarisk
utredning, kommer Centern då att ta ett utskottsinitiativ eller något lik-
nande under våren? När avser man i så fall att göra det?

Småföretagarnas vän, säger Kjell Ericsson. Så länge samarbetet pågår med socialdemokratien får ni nog finna er i att ha en mycket låg trovärdighet vad gäller företagsamhet och småföretagsamhet. Med de uppgörelser ni har träffat med Socialdemokraterna finns inte den trovärdigheten längre.

Prot. 1996/97:44
12 december

*regional utjämning
och utveckling*

Anf. 196 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Först frågan om utredning. Som jag sade avvaktar vi REKO-STAT-utredningen. Den skall se över de olika konsekvenserna av vad som hänt med olika statliga verksamheter. Jag tycker att det är en mycket viktig utredning. Det har pågått regionaliseringar och förändringar av statliga verksamheter under en lång tid, och ingen vet egentligen hur det här ser ut nu. Man förlorar också viktiga arbetsplatser på olika ställen i landet. Därför är den här utredningen mycket viktig. Vi får se vad den leder till.

Jag vill inte utesluta att det kan bli fråga om ytterligare utredningar. Jag tror också att det kanske kan bli aktuellt med en parlamentarisk utredning när allt detta är klart. Som jag sade i mitt anförande är det, inte minst när det gäller olika EU-strukturfonder och annat, krångligt och rörigt. Det är svårt att se helheten. Därför tror jag att man måste komma till en utredning i ett senare skede. Men för dagen avvaktar vi alltså REKO-STAT-utredningen.

När det gäller småföretagen vill jag hävda att vi har värnat dem hela tiden. Jag gjorde det under den borgerliga regeringen, och jag har gjort det nu. Dessutom har jag varit med om saneringen av ekonomin, och den har varit nödvändig. Vi var inte med på återställarna hösten 1994. Men därefter har vi varit med och återställt återställarna. Vi har fått tillbaka kvittningsrätten, sänkning av arbetsgivaravgifterna, lindring av dubbelbeskattningen, framtagande av småföretagarstöd, osv. Det är en rad åtgärder som förbättrar för småföretagen. Det gör att jag hävdar att vi kommer att föra småföretagens talan också i fortsättningen.

Anf. 197 PATRIK NORINDER (m) replik:

Herr talman! Krånglet med EU, Kjell Ericsson, är en av orsakerna till att vi vill ha en parlamentarisk utredning. Det är litet svårt att förstå varför ni blockerar detta, när Kjell Ericsson själv inser att det behövs en ny typ av regionalpolitik och att vi inte kan fortsätta i de gamla spåren, som vi har gjort hela tiden. Kjell Ericsson har själv tagit upp hur obalansen har förstärkts.

REKO-STAT är förvisso en viktig utredning, det vill jag inte ifrågasätta. Men vad är det som utesluter att vi sätter i gång en parlamentarisk utredning? Jag förväntar mig att Centern inom en snar framtid tar ett initiativ. Alla andra oppositionspartier har önskat denna parlamentariska utredning, det är Centern som blockerar detta.

Värnet av småföretagarna, ja, är den förlängda arbetsgivarperioden att värna om småföretagarna, Kjell Ericsson? Det är just småföretagarna som råkar mest illa ut. Om Kjell Ericsson anser att tidigarelagda momsperioder är att värna om småföretagarna har vi olika synsätt vad gäller företagsamhet. Jag har respekt för Centerns tidigare period, när vi regerade tillsammans. Då hade man den profilen. I dag har man inte en småföreta-

garvänlig profil. Trovärdigheten är mycket låg vad gäller Centern och företagsamheten.

Anf. 198 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Än en gång vill jag när det gäller den här utredningen säga att vi inte blockerar några utredningar. Men jag tycker att man skall ha respekt för sådana som pågår och se vart de leder. Skall man börja en utredning innan den pågående har avslutats, vart leder det? Vilka direktiv ger man i det läget? Skall man ha en utredning måste det bli fråga om en helhetssyn. Då kan det vara bra att ha den här utredningen i botten. Det här är ingen blockering, jag bara förklarar varför vi har gjort så här. Det är av respekt för de utredningar som pågår.

Än en gång tillbaka till småföretagen. Det som man försöker glömma bort är att det var en kris i den svenska ekonomin, där kronkursen sjönk och räntan steg, mycket katastrofalt, inte minst för småföretagen. Då måste någon ta ansvaret för att komma till rätta med detta. Det har vi gjort. Det är klart att i ett saneringspaket på 126–127 miljarder finns det ingredienser som inte är speciellt smakfulla. Det skall medges. Men vi har gjort det här, och vi kommer hela tiden att förbättra förutsättningarna. Det har vi gjort. Vi har återställt återställarna, t.ex. kvittningsrätten, arbetsgivaravgifterna, lindring av dubbelbeskattningen, förbättring av arbetsrätten osv. Så kommer vi att fortsätta i den takt som ekonomin medger. Vi har tagit ansvar. De sänkta räntorna, från 13 % till i vissa fall 5–6 %, tror jag i det här fallet hjälper småföretagarna mycket mer än många andra saker. I det fallet tycker jag att vi har gjort en insats.

Anf. 199 SIGGE GODIN (fp):

Herr talman! Målet för regionalpolitiken måste vara att öka den enskildes möjligheter att fritt välja arbete och bostadsort. Politiska insatser kan i begränsad omfattning utjämna levnadsvillkoren mellan olika delar av landet. I stället bör regionalpolitiken utformas så att olika bygders och regioners unika förutsättningar att skapa goda levnadsvillkor tas till vara.

Folkpartiet har under ett drygt decennium varit pådrivande för en allmän förändring av regionalpolitiken. Den tidigare lokaliseringspolitik skulle åstadkommas genom att centralbyråkrater identifierade vilka investeringar som var nödvändiga och såg till att dessa förlades till drabbade regioner.

Folkpartiet har länge förespråkat en mobiliseringspolitik som uppnås genom satsningar på kreativa människor och deras förmåga till skapande. Varje region har sina styrkor, sina unika möjligheter. Dessa kan endast tas till vara genom lokala initiativ. Tyngdpunkten i regionalpolitiken måste ligga i decentralisering, nyetableringar, småföretag och lokal samverkan. Utvecklingen måste byggas underifrån.

Mobiliseringen av dessa lokala resurser kan inte kommenderas fram genom politiska beslut. Men politiken kan på olika sätt stödja, underlätta och stimulera utvecklingen. Områden som i vid mening inte räknas till regionalpolitiken blir allt viktigare.

Skapande förutsätter kontakter och utbyte, därför är goda kommunikationer viktiga. Utbildning och forskning, liksom ett vitalt kulturutbud

blir också allt viktigare. En politik som underlättar små- och nyföretagande blir av central betydelse.

Regionalpolitiska insatser blir verkningslösa om regeringen inte förmår att skapa goda betingelser för företagande och företagare. I dag hotas därför den regionala utvecklingen av regeringens brist på insikt om förutsättningar för livskraftiga småföretag. Om riskkapital dubbelbeskattas, om extra arbetsinsatser drabbas av hög marginalsatt, och om arbetsmarknaden görs inflexibel genom föråldrade regleringar hotas utvecklingen i våra glesbygder. I dag handlar det mer om avveckling än utveckling, och vilka drabbar detta? Jo, de mest utsatta delarna av vårt land.

När initiativkraftiga människor satsar själva eller tillsammans, då sker en utveckling. Mycket av den mänskliga kraften finns på landsbygden. I små kommuner där förutsättningarna anses obefintliga startar ofta en positiv process. Denna vitalitet och växtkraft är en tillgång för vårt samhälle. Jag skulle vilja uppmana regeringens företrädare att ta till vara den utvecklingen.

Landsbygden skall inte bara bevaras. Det gäller också att utnyttja den stora potential som vår landsbygd besitter. Det gäller att nå en balanserad utveckling där storstadsområdena avlastas och där landsbygdens fina miljö utnyttjas för tillväxt. Landsbygden erbjuder värdefulla resurser, passande infrastruktur och aktiva människor. Ett nyskapande sker i dag där landsbygden går i täten i fråga om demokratiutveckling, företagande, kultursatsningar och servicelösningar.

Herr talman! Den hårda konkurrensen på exportmarknaden, inte minst för de små företagen, ställer höga utbildningskrav på de anställda. Människor kommer i framtiden att behöva komplettera sin utbildning flera gånger under sin livstid.

För glesbygden är det då viktigt att det finns en god distansutbildning att tillgå. Jag vill här ta ett exempel. Statens skola för vuxna i Härnösand har en mycket god fungerande distansutbildning över hela landet – såväl i Norrlands glesbygder som i Stockholms skärgård, som i storstaden, som ute i olika delar av landsbygden. Överallt där kompetens behöver byggas upp, där finns SSVH. Genom SSVH och andra distansutbildare kan kompetensen höjas och behörighet för högskolestudier läsas in. Distansutbildningen måste också tillåtas att utvecklas för alla dem som behöver den och inte kvävas av regeringsbyråkrater som lägger fram budgetförslag utan att de har förstått det verkliga förhållandet.

Herr talman! Folkpartiet har pekat på den utveckling som väntas ske i vårt land genom EU-medlemskapet. Strukturfondsmedlen har skapat tillgång till utvecklingsmedel som fördelas i ett antal målområden i landet. Den utvecklingen är utmärkt och kommer att ge god effekt. Men organiserandet av målområdena får inte innebära – som Kjell Ericsson här sade – att byråkrati och krångel frodas, och inte heller att målområden skapas som inte tar hänsyn till de kulturella olikheterna runt om i Sverige.

EU-medlen har också inneburit att exempelvis kustkommuner sammantaget fått en större del av de samlade stödmedlen än de mest utsatta delarna av vårt land, och så var det väl inte tänkt.

Den översyn av företagsstöden som genomförts visar att fortsatta analyser är nödvändiga för flera av stöden. Transportstödet fungerar inte bra. En översyn skulle innebära att småföretagen, som har de största behoven

av stöd, får en större del av kakan, samtidigt som samtliga transportmedel måste få del av transportstödet. Det viktiga måste vara att transporterna är effektiva och miljövänliga och ger företagen snabba och effektiva transporter.

Systemet med de tillfälliga stödområdena måste ses över. Det är inte rimligt att en bygd tillåts att tillhöra tillfälligt stödområde i bortemot tio år. Samtidigt har EU:s stödområden inneburit att de regionala stöden fått en större geografisk spridning och därmed tunnats ut till nackdel för landets mest utsatta delar. Inte minst skärgårdarnas inplacering i stödområdet bör bli föremål för analys.

Den s.k. REKO-STAT-utredningen som väntas avlämna sitt betänkande i februari 1997 behandlar effekterna av den "stora" regionalpolitiken. Vad sker i statens verk och styrelser? Jo, deras ambitioner till centralisering och effektivisering gör att man inte tar hänsyn till de samhällsekonomiska och regionalpolitiska effekterna. Servicen i glesbygds länen dras undan, och därmed försämras servicen till näringsliv och kommuner. Länsstyrelsernas påpekanden nonchaleras helt enkelt. Det finns ett stort samband mellan den "stora" och den "lilla" regionalpolitiken. Utan en god infrastruktur och god service uteblir nyföretagandet, människor tvingas flytta, och glesbygden utarmas.

Herr talman! I reservation 11 begär den samlade oppositionen, om jag nu får säga så, en parlamentarisk regionalpolitisk utredning. Sambandet mellan den "lilla" och den "stora" regionalpolitiken, stödområdesindelningen och utspädningen av de regionalpolitiska stöden, de statliga verkens och myndigheternas ansvar samt transportstödet behov av översyn är skäl nog att tillsätta en ny regionalpolitisk utredning som tar ett samlat grepp och ger stadga och samverkan mellan den "stora" och den "lilla" regionalpolitiken. Detta bör enligt Folkpartiets uppfattning ske efter det att REKO-STAT-utredningen har lämnat sitt betänkande i februari.

Herr talman! Jag noterar med stort intresse när jag läser betänkandet att såväl Socialdemokraterna som Centern i utskottet egentligen vill ha en parlamentarisk utredning. Då vill jag ställa frågan till utskottets företrädare och till Kjell Ericsson: Varför smyger ni i buskarna med detta krav? Det kostar inga pengar. Utredningen är nödvändig för att bringa ordning och reda i de regionalpolitiska arsenalerna så att statens begränsade medel används på effektivast möjliga sätt. Varför är ni så rädda att ge regeringen till känna vad vi alla önskar oss? Tycker Berit Andnor att allt är bra som det är?

Herr talman! Folkpartiet kräver att noggranna konsekvensanalyser görs innan statlig verksamhet dras bort. Omstrukturering av statlig verksamhet – några exempel är post, tingsrätt, kronofogdemyndighet, polisverksamhet, m.m. – är viktig för servicen. Försvinner vitala delar av den statliga servicen i glesbygderna försvinner exempelvis också advokater, jurister och andra nyckelpersoner som behövs för den privata näringen. Att förstöra väl fungerande statlig service ute i länen leder till färre jobb och inte till fler jobb.

Herr talman! Enligt vår uppfattning måste alla vägar prövas för att vända den negativa sysselsättningsutvecklingen för kvinnor i stödområdet. Arbetet för jämställdheten bör drivas utifrån kvinnors villkor i samhället. Saknas utkomst i form av intressanta jobb och goda möjligheter till eget företagande för kvinnorna avfolkas glesbygden. Då behövs inte

längre några statliga insatser. Det är därför viktigt att jämställdhetsarbetet bedrivs så, att lika förutsättningar skapas för både kvinnor och män.

I reservation 2 tar Folkpartiet tillsammans med Centern, Miljöpartiet och Vänsterpartiet upp frågan om resurscentrum för kvinnor. I dag finns ett sådant i alla län i någon form. Men problemet är att endast 3 % av länens medel för projektverksamhet har använts för ändamålet. Det är viktigt att ett tillsynsorgan mycket noga följer upp hur länsstyrelserna fördelar medlen så att resurscentrum eller utvecklingen av kvinnligt företagande och sysselsättning får den prioritering som riksdagen avser. Denna åtgärd är viktigare än att avsätta medel till någon ny central myndighet. Min fråga till Berit Andnor är: Vad avser regeringen göra för att dessa resurscentrum för kvinnor skall bli den resurs som riksdagen har avsett?

Herr talman! De utredningar som gjorts beträffande skärgårdens utveckling har inte inneburit några förslag från regeringens sida. För att en fortsatt positiv utveckling av skärgården skall ske krävs statliga insatser, inte minst gäller detta samhällsservicen och kommunikationerna. Det är inte alltid avståndet som är problemet. I skärgårdarna handlar det mera om att befolkningen på öarna också behöver rimliga kommunikationer året runt, även om de inte har stora avstånd till fastlandet. Det spirande företagandet i våra skärgårdar måste ges bättre förutsättningar. I dag motverkas utvecklingen i skärgården genom regeringens orimliga beskattning. Fastighetsskattens effekter tar död på en positiv utveckling, och inte minst förlängningen av sjuklöneperioden.

Folkpartiet finner det välmotiverat att Sverige inför den nya programperioden för EU:s strukturfonder verkar för ett vidgat skärgårdsbegrepp. Såväl fastlandsremsan i typiska skärgårdsområden som öar, med eller utan broförbindelse, bör innefattas.

Herr talman! Småföretagandet kräver statliga regler och stödformer som är begripliga. Folkpartiet har försökt att beskriva de villkor som ger tillväxt och utveckling även i glesbygden. Men detta kräver också att såväl den "lilla" som den "stora" regionalpolitiken drar åt samma håll, att skatter och villkor för företagande är rimliga och att stödformer, målområden och stödområden är begripliga.

Regionalpolitiken ger inte de förutsättningar som krävs för en utveckling av Sveriges mest utsatta områden. Varför medverkar inte Socialdemokraterna och Centern till en samlad översyn av alla de regionalpolitiska stödformerna, för en bättre måluppfyllelse och en samlad översyn av hur EU:s målområden förhåller sig till den inhemska regionalpolitiken? Inte minst viktigt är sambandet mellan den "stora" och den "lilla" regionalpolitiken.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 5 och 11.

Anf. 200 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Sigge Godin säger många kloka saker om regionalpolitiken. Vi har under årens lopp jobbat mycket med regionalpolitiken. Men han säger att jag smyger i buskarna i frågan. Det vet han att jag aldrig har gjort, och jag kommer inte heller att göra det. Jag har förklarat för Patrik Norinder varför vi avvaktar med utredningen. Vi vill gärna se den pågående utredningen färdig först. Man skall ha respekt för de utredningar

Prot. 1996/97:44

12 december

*regional utjämning
och utveckling*

som tillsätts, så att de inte bara körs över. Jag utesluter inte att det kommer att tillsättas en utredning därefter. Men först vill vi se nuvarande utrednings resultat. Det är därför vi vill avvakta med att tillsätta en ny utredning.

Anf. 201 SIGGE GODIN (fp) replik:

Herr talman! Visst, det är riktigt, Kjell Ericsson, att REKO-STAT-utredningen skall få fullgöra sitt arbete. Men Kjell Ericsson, jag och alla som lyssnar här i kammaren vet ju att statens kvarnar mal ganska långsamt. Snart är det jul och nyår, och då är det inte mycket mer än en dryg månad fram till den 1 februari. Utredningen skall sedan lämna sitt förslag. Därför finns det alla skäl för att här bestämma oss för att en översyn av hela regionalpolitiken behöver göras. Vi kan inte låta pengar och regler flöda fritt utan att ha något riktigt regelsystem som tar vara på de få medel som vi har och som vi så väl behöver.

Jag begriper inte varför ni hela tiden håller med oss opponenter men ändå konstaterar att vi behöver avvakta för att veta om vi skall ha en utredning.

Jag beklagar, herr talman, att vi återigen skall behöva en regionalpolitisk utredning. Men tyvärr förhåller det sig på det sättet i vårt land att det är nödvändigt.

Anf. 202 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Om man skall tillsätta en utredning, skall man veta vad den skall innehålla, och den skall ha direktiv. Innan vi vet vad den ena utredningen innehåller och vad den kommer fram till, kan vi inte tillsätta någon ny utredning. Detta är min förklaring. Men jag återkommer gärna i frågan.

Anf. 203 SIGGE GODIN (fp) replik:

Herr talman! Det är inte riktigt sant, Kjell Ericsson, att vi inte vet vad utredningen innehåller. Jag har nyligen fått beskrivet av huvudsekreteraren i utredningen vad de jobbar med. Det är en mycket begränsad del av hela det system som regionalpolitiken bygger på. Allt det andra behöver också vägas samman.

Jag tycker inte att det är rätt att stå här i kammaren och i stort sett säga: Låt det rulla vidare. Låt pengarna gå till de områden som inte är mest utsatta i vårt land.

Det är ju till de mest utsatta områden som vi skall använda medlen. I dag får kustområdena mer pengar än inlandet. Transportstöden går huvudsakligen till storföretagen, medan småföretagen inte får den andel av stödet som är nödvändig för att de skall kunna expandera och exportera sin tillverkning. Det finns massor med saker som behöver göras.

Min fråga till Kjell Ericsson är: Är ni beredda att tillsammans med oss ta ett initiativ i februari eller mars, när vi har sett REKO-STAT-utredningens resultat? Då kan ni avgöra om ni vill ta ett sådant initiativ eller inte. Det viktiga är att vi får ett besked.

Anf. 204 HANS ANDERSSON (v):

Herr talman! Det känns som en dyster och väldigt gubbig debatt. Det blir inte bättre för att jag går upp i debatten, men sedan kommer ju Berit Andnor. Det är litet gubbigt i regionalpolitiken, om man ser på hur stöden fördelas. Det är mycket gubbar som får stöden. Men om man ser på utvecklingskraften i glesbygden, där det händer någonting och där litet initiativ tas, är det kvinnorna som är vid rodret. Det tycker jag är bra.

De regionalpolitiska målen har vi varit ganska överens om. Resultatet är vi egentligen också överens om. Det noteras i utskottsbetänkandet att obalanserna har ökat. Jag tycker inte att man skall skylla på varandra på det litet trista sätt som Moderaterna och Centern råkar in i: Det var ni som var dumma när det gäller arbetsrätten. Det handlar inte om det, och det vet ni. Det är fråga om mycket djupgående processer, som handlar om näringsstruktur, avstånd, utbildningsnivåer, befolkningsströmmar, demografi osv. Jag tror att dessa frågor kräver litet mer seriös hantering än att man tar några små politikområden och petar på varandra i partipolitiskt syfte.

Jag skall använda mig av några myndighetstexter, som jag tycker är ganska bra. Vi använder dem alldeles för litet. Låt mig säga att jag ofta är kritisk mot utskottsbehandlingen, och det är jag även den här gången.

NUTEK har lämnat sin stora rapport, 1996 års rapport om den regionala utvecklingen i Sverige. Den innehåller könsstatistik, åldersstatistik, branschstruktur, befolkningsströmmar, osv. Analysen av vad som faktiskt händer är mycket intressant, men den ligger inte till grund för utskottets diskussioner. Jag tror att väldigt många inte ens har läst den, vilket är beklagansvärt. Vi måste utnyttja forskningsmaterial och myndigheternas rapporter när de håller hög kvalitet, och det tycker jag att NUTEK:s rapport gör i det här fallet.

Jag skall läsa ett stycke ur NUTEK:s fördjupade anslagsframställan, bilaga 4. Angående sparplaner och saneringsplaner, som Socialdemokraterna och Centern har excellerat i beslutet, lyder texten: Beroende på länens ålderssammansättning, arbetslöshet och näringsstruktur skiftar effekterna på kort sikt av en budgetsanering mellan län. Av figur 9 framgår att det till största delen är de regionalpolitiskt prioriterade områdena som kommer att drabbas av betydande förluster av inkomster och sysselsättning med nu gällande förslag.

Här avses det budgetförslag som vi just har läst igenom.

Jag läser vidare: Studerar man de totala besparingarna per län, så kan man konstatera att Norrlandslänet tillsammans med Värmlands, Gotlands och Örebro län drabbas av besparingarna i högre grad än övriga landet.

Slutsatserna av ett kapitel om avregleringarna är: Sammantaget är det rimligt att anta att de potentiella vinsterna av avregleringarna främst skall tillfalla konsumenterna i landets mer tätbefolkade områden.

Detta visar att den vanliga politiken, den som handlar om ekonomisk politik, skattepolitik, transfereringspolitik, arbetsmarknadspolitik, näringspolitik, högskolepolitik, SJ, Banverket är sådant som egentligen avgör vad som kommer att hända i de olika regionerna.

Arbetsmarknadsstyrelsen kom med en alldeles färsk rapport den 13 november, där man har tittat på arbetsmarknadens regionala effekter. Jag skall även läsa litet av vad som står där: Tunga industrilän har drabbats hårt av strukturella förändringar under 1990-talet. Skogslänet har tappat mark mot övriga delar av landet. Hösten 1996 uppgick arbetslösheten,

inkl personer i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, dvs obalanstalet, till 17 % av arbetskraften i skogslänen, 12 % i storstadslänen, 9 % i Stockholm och 21,2 % i Norrbotten. I olika kommuner är situationen än värre.

Jag läser vidare: Kännetecknande för skogslänen är att den offentliga sektorn utgör den största näringen. Offentliga sektorn omfattar nära 40 % av näringsverksamheten i skogslänen. Störst andelar finns det i Västerbottens och Norrbottens län, 42 % resp. 41 %. Neddragningar inom offentlig sektor märks nu i glesbygden. Neddragningen i den offentliga sektorn har slagit igenom allt tydligare i flera län, t.ex. Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Minskningen av sysselsättningen inom offentlig sektor kan leda till en mycket kärv arbetsmarknad särskilt för kvinnor i glesbygdslänen, där alternativ sysselsättning ofta saknas.

Jag tycker att detta är intressanta synpunkter från objektiva myndigheter som noterar strukturförändringar som sker och obalanser som uppstår. Det är just sådana obalanser som Vänsterpartiet har pekat på i den ganska korta motion som vi har lämnat in om regionalpolitiken. Den är kort eftersom vi ser att det är mycket turbulent inom hela området.

Vi har en kombination, ibland en kollision, mellan EU:s strukturfonder och vår svenska, nationella regionalpolitik. Vi har neddragningar och bantningar inom den offentliga sektorn som har helt olika regionala effekter beroende på vilken del av Sverige vi ser på. Vi har ändringarna i transfereringssystemen, förtidspensionerna. Vi har de ändringar vi just har genomfört när det gäller systemet med skatteutjämning mellan kommuner. Vi har avregleringarna, som berör väldigt mycket av infrastruktur. Det handlar om Telia, det handlar om Posten, det handlar om elmarknaden. Det handlar om väldigt mycket sådant. Det handlar om transportsektorn.

Var och en av som bor i glesbygden känner ju det här. Vi ser att det är krafter som drar. Inte ens en statlig regional myndighet som länsstyrelsen har något som helst grepp om frågan. Övriga statliga organ är organiserade på ett helt annat sätt. De bryter upp i helt andra regioner än länsstyrelsen, som vi har ett statligt ansvar för.

Företagsstöden är gamla, tycker jag. De är passiva. Jag har länge talat mot dem. Tyvärr har det kommit nya stöd nu inom EU, så att bidragsknarkandet har blivit ännu värre. Har man att göra med glesbygdssor – inte minst från socialdemokratin och Centern – är det ibland jobbigt med knarkandet av sådana bidrag.

Det är farligt. Det blir bara driftsstöd. Jag vill tala för utvecklingsinriktade insatser där man bygger upp nätverk mellan företag, där man höjer kompetens- och tekniknivån i företag och kopplar upp sig mot regionala högskolor. Det handlar också om kombinationsverksamhet, om turism och om verksamheter som förädlar vad naturen ger i respektive område. Distansutbildning och distansarbete är också viktigt, liksom att utnyttja IT. Det finns många vägar att gå om det bara finns idéer och om dessa får rätt stimulans. Det här att putta ut en miljon kronor här och hundra tusen kronor där för att köpa en maskin i en kommun eller ett stödområdet, det tror jag inte mycket på.

Det där med att sätta ned socialavgifter har utretts tio gånger, tror jag, och det är samma negativa effekt varenda gång. Transportstödet har också sina bekymmer, men det är trots allt ett stöd som direkt skall kom-

pensera för långa avstånd. Sedan kan man diskutera vilka företag som får det och under vilka omständigheter.

Vi har flera gånger yrkat på rejäla neddragningar av det passiva företagsstödet och det passiva regionalpolitiska stödet. Vi har försökt växla det i förhållande till utvecklingsinriktade fonderingar där länens politiska system tillsammans med näringslivet skulle få styra länens utveckling mot framtidssinvesteringar. Det kunde just handla om det som Patrik Norinder pratade om, exempelvis materialteknik i Bergslagen. Det är mycket intressant. Det finns god infrastruktur för det i kraft av kompetens, exportinriktade företag och kvalificerad forskning inom ett befintligt näringsliv. Det finns massor av duktiga mindre företag som kan starta en nischproduktion, finnas med i ett bredare nätverk och ta sig ut på marknader som de aldrig själva hade kunnat ta sig ut på.

Jag tror också, och det har vi i Vänstern drivit ett antal år – vi kanske inte gjorde det för 20 år sedan, men vi har gjort det nu i 5–6 år – att det är viktigt med landsbygdsutveckling i form av företagsamhet. Det får gärna vara företagsamhet av just kombinationsnatur. Det är ofta så det blir ute i glesbygden och i skogslänen.

Med tanke på allt som jag har talat om, och med tanke på allt som har hänt och som har lett till det som avspeglades i synpunkterna från AMS och NUTEK, krävs det nya riktlinjer, en ny inriktning för regionalpolitiken. Det är det första yrkande jag tänker göra. Det gäller vår reservation 1, om en ny inriktning av regionalpolitiken. Den bygger just på det resonemang jag har fört.

Frågan om resurscentrum för kvinnor och var det skall placeras är inte alldeles enkel. Det ligger under NUTEK i dag, och det medför betydande nackdelar. Det finns skäl att det kvinnliga resurscentrumet inte skall vara så hårt kopplat till företagsamhet. Vi har därför stött den reservation som går ut på att man bör ha det direkt under Arbetsmarknadsdepartementet. Man bör alltså frigöra det från det direkta företagsstödet.

Jag tog upp frågan om infrastrukturen och avregleringen. Luftfartsområdet är viktigt. Vi har i motionen och i reservation 4, som jag yrkar bifall till, sagt att vi måste finna former för att utjämna kostnader. Vi måste hitta finansieringsformer så att vi över hela landet kan ha en infrastruktur som fungerar vare sig det gäller telefoni, post, luftfart eller tåg.

Vattenkraftsproduktionen är en gammal klassiker som i alla fall Centern och Vänsterpartiet fortfarande hänger kvar vid. Det är en kort motion som Centerpartiet presterat den här gången. Ibland blir det kort, och ibland blir det något längre. Jag skall inte yrka bifall till den men jag står bakom den. Jag tycker att det är mycket viktigt att man kan göra bruk av de naturresurser som finns i de regioner som producerar dem, och att vi kan få just regionala fonder för att utveckla ett framtäktat näringsliv och en god infrastruktur.

Jag nämnde frågan om regionala myndigheter. Vi har ett yrkande och en reservation. Jag skall inte yrka på reservationen nu, eftersom jag vill försöka spara tid för kammaren, men det är väldigt viktigt att man kommer till skott när det gäller vilken regional organisering vi skall ha av statliga myndigheter.

Någon nämnde EU:s strukturfonder. Det är ett trask med byråkratier och medfinansiering. Jag måste säga att jag inte tillhör dem som är glada för de här bidragen. Det är ytterligare ett bidragstrask som vi dras in i.

Prot. 1996/97:44
12 december

*regional utjämning
och utveckling*

Det vore mycket bättre om vi med levande kraft kunde klara oss utan detta. Dessutom betalar vi två kronor från skattemedel för varje krona vi hämtar tillbaka till Sverige. Det är en mycket dålig affär. EU-medlemskapet är ett slags Ebberöds bank. Men så länge fonderna finns bör de ju utformas och utnyttjas på ett progressivt sätt för att skapa utvecklingskraft i våra utsatta regioner.

Det jag har sagt, och en mängd andra omständigheter, talar för att vi måste ha översyn. Jag minns med vilken våldsamhet socialdemokraterna var överens med mig om att vi var tvungna att ha en parlamentarisk utredning när Börje Hörnlund ville ha sin lilla expertutredning. Då var det minsann inga problem. Argumenten var goda, och de gäller än i dag. I dag är det t.o.m. moderater, folkpartister, kristdemokrater och gud vet vilka mer som stöder förslaget, men då är inte socialdemokraterna med. Men visst *är* ni väl det? Kan inte Berit Andnor här komma med *ett* litet positivt besked? Jag yrkar bifall till reservation 11.

Några ytterligare reservationer har vi inte. Vi har två särskilda yttrande. Ett berör frågan om anslagen och transportstödet. Det kan ni läsa själva, jag skall inte gå in på det. Jag vill bara nämna att det finns en serie länsmotioner en sådan här gång. Från Vänsterpartiets sida finns det några. Det är en som jag har observerat, och det är den från Norrbotten som talar om ett utvecklingsprogram. Man kan säga att Norrbottensmotionen i koncentrat formulerar de krav och de problem som finns i skogslänen. Där kan man säga att Norrbotten är ett extremt fall. Det är särskilt stort, särskilt glesbefolkat och särskilt långa avstånd till marknadscentrumen. Det programmet är verkligen ett exempel på vad en förnyad regionalpolitik skulle kunna innebära. Principfast och icke-populistisk som jag är, har jag inte yrkat bifall, och jag har ingen reservation, men jag har ett särskilt yttrande som just ger en antydning om hur man kan se på utvecklingskraft i enskilda län som en del av en omfattande förnyelse av regionalpolitiken.

Anf. 205 PATRIK NORINDER (m) replik:

Herr talman! Ibland har man en känsla av att Hans Anderssons tunga är något snabbare än hans tanke. Det tänkte jag på när han raljerade om det lilla meningsutbyte som Kjell Ericsson och jag hade angående företagsgarnas villkor. Hans Andersson säger att det inte handlar om företagsamhet. Men det är ju precis det regionalpolitiken handlar om! Den handlar om villkoren för företagsamhet i de utsatta regionerna. Jag tror att vi är överens om att den offentliga verksamheten inte kan utökas, och med minskad offentlig verksamhet måste utsatta regioner ersättas i den privata företagsamheten.

Efter sin lilla inledning säger sedan Hans Andersson själv att det är skatter, näringspolitik och arbetsmarknadspolitik – och jag tänker nog också att arbetsrätten innefattas i det – alltså den ”stora” regionalpolitiken, som är betydelsefull. Det är klart att det är det! Det är ju den som är betydelsefull för företagandets villkor i de utsatta regionerna.

Hans Anderssons analys sedan delar vi. Det är inte företagsstöd som behövs längre. Vi har kanske litet olika infallsvinklar.

Hans Andersson och jag landar rätt ofta på samma ståndpunkter. Vi ser saker från olika håll, men tycker detsamma. Här tycker vi ånyo att företagsstöden är av ondo. Det behövs en ny inriktning. Men, Hans Andersson, det är på företagandets villkor som vi får regionerna att växa.

Anf. 206 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Det var en rejäl dödskyss, Patrik Norinder! Och jag som försökte gifta bort mig med Greta i dag.

Jo, ibland talar jag så fort att jag inte hinner tänka – dock icke nu. Det är inte i den arbetsrättsliga diskussion som nu förs som haken finns när det gäller företagsamhet i glesbygd. I stället handlar det väldigt mycket om efterfrågan, om svårigheter med transporter och, inte minst, om att det ibland är besvärligt med Posten. Ibland är det också bekymmersamt när det gäller Telias linjer. Vidare finns det mycket stora kompetensbrister. Därför är just sådant som en utbyggnad av regionala högskolor högprioriterat. Initiativ som just gäller att bygga upp nätverk och att teknikförädla näringslivet handlar det också om.

Mot den bakgrunden är det inte så konstigt att vi i Vänsterpartiet och Moderaterna ibland har en gemensam utgångspunkt. Vi i Vänsterpartiet trycker mycket starkt på produktionen, på den produktiva utvecklingen. Vi kan icke att fördela den välfärd som vi är intresserade av att fördela jämlikt och som Patrik Norinder är intresserad av att själv ta hand om – andra får klara sig bäst de kan – om vi inte har producerat den.

Arbete är grunden för all rikedom och arbetet måste ske någonstans. Det måste ske inom ramen för näringslivet och kommunerna. Vi går på två ben. Patrik Norinder haltar på ett ben. Det är väl den stora skillnaden.

Anf. 207 SIGGE GODIN (fp) replik:

Herr talman! Jag delar Hans Anderssons analys av situationen. Vi har aldrig någonsin haft så mycket pengar till regionalpolitik som vi i dag har, men vi hanterar pengarna alldeles fel. Det är självklart, Hans Andersson, att stödformerna skall ses över. Och visst skall man se om det går att använda medlen mycket effektivare. Men vi kan inte bara stå här i denna kammare och varje dag höra att det finns ett gigantiskt budgetunderskott. Över huvud taget finns det ju inte ett enda område där det inte skall sparas. Vi har alltså medel, som sammantaget med de strukturmedel från EU som kommit oss till del, innebär att vi har mera pengar än någonsin. Men vi kan inte hantera dem på rätt sätt. Vi måste se över de samlade arsenalerna. Jag delar alltså Hans Anderssons uppfattning. Det är helt korrekt att göra det. Jag begriper bara inte, herr talman, att vi i denna kammare inte kan vara totalt överens i den frågan.

Anf. 208 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag är glad över att så många delar min uppfattning. Låt oss tillsammans se om det inte går att övertyga de stolta representanterna för majoriteten, Berit Andnor och Kjell Ericsson, om att det är klokt att slå ihop alla påsar och utnyttja vår gemensamma kompetens så att vi kan ta oss vidare när det gäller den viktiga uppgiften att utveckla regionerna.

Anf. 209 BARBRO JOHANSSON (mp):

Herr talman! En av de senare rapporterna från Arbetsmarknadsverket visar att arbetslösheten ligger på 21,2 % i Norrbotten, medan den ligger på 9 % i Stockholm. I Arbetsmarknadsverkets prognoser förutspås att klyftorna bara kommer att öka. Vi är på fel väg, tycker vi i Miljöpartiet. Det är i detta läge viktigt att satsa på jobb i glesbygden. Man skall inte

bara koncentrera sig på storstäderna. Vi i Miljöpartiet, och säkert fler med oss, tycker verkligen att hela Sverige skall leva.

Miljöpartiet är det enda parti som går emot när det gäller ersättningen för nedsättning av socialavgifter. I vår budget satsar vi 105 miljoner kronor mer än regeringen. Miljöpartiet är således emot att ersättningen minskas från 10 till 8 procentenheter.

Herr talman! Att företagen i glesbygd måste ha stabila spelregler, åtminstone fram till sekelskiftet, är viktigt. Bara för att den politiska majoriteten skiftar vid olika mandatperioder skall de små och medelstora företagen inte behöva åka bergochdalbana utan framförhållning. Speciellt viktigt är att detta kopplas till AMS prognos om ökade klyftor bl.a. mellan norra Sverige och Stockholm. Företagen skall inte inför ett investeringsbeslut behöva vara osäkra på vilket stöd de kan räkna med att få, bl.a. mot bakgrund av det geografiska läget.

Vi i Miljöpartiet anser att en översyn av regionalpolitiken bör göras. EU-medlemskapet innebär regionalt stöd. Vi i Miljöpartiet menar att det inneburit att stödet inte har varit så effektivt; jämfört med om Sverige självt som medlem hade fördelat pengar motsvarande vad som gäller för medlemskapet i EU. Det har också inneburit att kravet på medfinansiering i många fall har varit svårt att uppfylla i och med EU:s statsstödsregler. Åtstramningspolitiken har drabbat glesbygden speciellt svårt. Detta är en effekt av anpassningen till EMU. Således behövs det en utredning av effekterna av medlemskapet i EU och av ett eventuellt EMU-medlemskap, särskilt vad gäller glesbygden och dess problem.

Herr talman! Det är glädjande, och detta är också ett påpekande riktat till regeringen, att nu moderater, folkpartister, vänsterpartister och kristdemokrater tillsammans med oss miljöpartister ställer upp på kravet om en översyn av regionalpolitiken. Det framför vi i en gemensam reservation – naturligtvis många gånger med olika infallsvinklar.

Jag skall nu säga litet grand om den sjupartimotion som berör frågan om resurscentrum för kvinnor. Här har Miljöpartiet en reservation tillsammans med Folkpartiet, Centern och Vänsterpartiet. Vi noterar att regeringen skall återkomma i frågan om resurscentrum. Det är viktigt, som Sigge Godin påpekade, att medel reserveras för resurscentrum.

I det läge som nu råder på arbetsmarknaden, med kvinnors ökade arbetslöshet, måste alla vägar prövas för att vända på detta faktum. I samtliga län finns nu någon form av resurscentrum, som arbetar med att ta till vara kvinnors resurser.

I slutet av 80-talet tog Glesbygdsdelegationen initiativ till bildandet av en kvinnogrupp, som aktivt har arbetat med byutveckling, kvinnofrågor och landsbygdskampanjer – bl.a. kampanjen Hela Sverige skall leva.

Kvinnokraft tog vid 1992. Strategin var då inriktad på arbetet med att regionala resurscentrum skulle bildas. Där skulle information, rådgivning och regionalt stöd kunna samlas.

I regeringens regionalpolitiska proposition *Bygder och regioner i utveckling*, som presenterades i mars 1994, uttalas behovet av ett könsperspektiv i regionalpolitiken. Det kan inte få fortsätta som hittills. Endast 3 % av länsstyrelsernas stöd till olika utvecklingsprojekt har ju gått till stöd till kvinnoprojekt. Av utvecklingsfondernas medel har endast 7 % gått till kvinnoprojekt.

Det är viktigt att vi på alla sätt verkar för att införliva könsperspektivet på alla politikområden, s.k. *main streaming*. Det är synd att det bara finns ett engelskt begrepp, men vi skall väl snart hitta ett svenskt begrepp.

Ett nationellt kunskaps- och resurscentrum har bildats, NRC, direkt under NUTEK. Verksamheten bedrivs som ett projekt och driftstiden är förlängd till december 1996. Verksamheten kommer alltså så småningom att upphöra, men det finns ett väldigt stort engagemang för denna verksamhet. Målet är ett jämställt samhälle. Det behövs två tydliga ben att stå på – ett som arbetar inne i olika myndighets- och organisationsstrukturer och ett som bygger på kvinnors villkor ute i samhället.

Resurscentrumens funktion kan jämföras med forum för kvinnliga forskare på universiteten som får öronmärkta pengar, samtidigt som andra samhälleliga insatser görs för att öka jämställdheten.

Herr talman! De mål och riktlinjer som givits för resurscentrumens arbete har varit att arbeta med ett underifrånperspektiv, att utgå från kvinnors behov av att arbeta processinriktat.

Bildandet av NRC och regionala resurscentrum är en regionalpolitisk åtgärd men skall också ses om en jämställdhetspolitisk åtgärd. Om det skall bli något mer än ord måste också verktygen finnas. Länsstyrelserna har som ett särskilt uppdrag att ekonomiskt prioritera särskilda insatser för kvinnor och skall medverka till att de lokala resurscentrumen bildas. NUTEK har gjort en utvärderingsenkät som visar hur länsstyrelserna ofta har utsett en projektledare på tidsbegränsad anställning, ibland med ALU-anställning, som skall driva denna verksamhet med knappa och ovissa resurser.

Det behövs alltså långsiktighet och fasta spelregler, och det finns, herr talman, också ett behov av att regeringen i sitt regleringsbrev öronmärker resurser för de regionala resurscentrumen. Miljöpartiet har därför reserverat 1 miljon i sin budget för kvinnliga resurscentrum.

Vi ser i dag en fortsatt hög arbetslöshet för kvinnor. Många av de arbeten som försvinner är de som kvinnor av tradition har haft. Särskilt arbeten för vilka det tidigare inte har krävts så hög grundutbildning försvinner, och många av de arbetslösa kvinnorna har inte mer än treårig gymnasieutbildning. Det finns då olika åtgärder, som starta-eget-bidrag för kvinnor, men alla kvinnor tar inte chansen att starta eget. Det vill alltså till insatser för de kvinnor som väljer andra vägar i stället.

De regionala resurscentrumen når alla kvinnor, inte bara företagare, vilket gör att placeringen under NUTEK inte leder till en fokusering på kvinnors företagande. NRC bör vara ett fristående råd eller en kommitté direkt under Arbetsmarknadsdepartementet.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till reservation nr 2 mom. 4. Jag hoppas att jag får gehör för den från samtliga partier, men som sagt var är detta en reservation från Miljöpartiet, Centern, Folkpartiet och Vänsterpartiet.

Jag yrkar också bifall till reservation nr 11 och nr 9.

Anf. 210 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! De regionalpolitiska målen skall garantera likvärdiga levnadsvillkor för alla medborgare i hela landet. Det är länge nu som vi använt de fina orden om att "Hela Sverige skall leva", men hur ser egentligen verkligheten ut?

Regeringen redovisar själv i propositionen en tydlig tendens till ökad regional obalans. Regionalpolitiska insatser verkar på många håll endast fungera som tillfälliga plåster på allt djupare sår. Åtgärderna förmår inte stävja ett allt bekymmersammare inslag av långtidsarbetslöshet. Som ytterligare en tung sten på bördan kommer den försämrade situationen av att antalet tjänster inom områden som hälso- och sjukvård, skola, polis och barn- och äldreomsorg dras in och koncentreras till större orter.

När svångremmen dras åt allt hårdare hör inte oväntat det svenska inlandet, och särskilt Norrlands inland, till de hårdast drabbade områdena. Aktuella siffror över befolkningsutvecklingen är på många håll alarmrande. Avfolkningen skapar alltmer svårlösta problem för de kvarboende. De nedskärningar som regeringen, ibland i samarbete med Centerpartiet, har gjort riskerar att radera en del av den regionalpolitik som byggts upp under en lång tid.

Sammanfattningsvis kan man säga att den statliga servicen snabbt försämras och koncentreras till länens eller i värsta fall regionernas huvudorter. Detta har inte minst drabbat mitt eget hemlän Dalarna. Det handlar där bl.a. om tingsrätter, kronofogdemyndigheter och skogsvårdsstyrelser. De mindre lasaretten håller på att avvecklas liksom vissa sjukvårdsspecialiteter i de mindre kommunerna. Skogshögskolans verksamhet i Garpenberg, som etablerades som ett typiskt exempel på en regionalpolitisk satsning, försvinner nu när den alldeles snart läggs ned. I den fördelning av forskningsmedel som vi beslutade om under gårdagen när det gällde tilldelning av medel till högskolorna fick fyra högskolor en stor satsning med forskningspengar, medan Dalarna ligger stilla under tre år framöver. Det här är anmärkningsvärt.

Fru talman! Den viktiga detaljhandeln krymper också kraftigt i mindre och medelstora tätorter i hela landet. Konsumentverket betonar i en färsk undersökning att utvecklingen när det gäller nedläggning av glesbygdsbutiker kan få förödande konsekvenser, främst i norra inlandet. Hittills under 90-talet har 34 % av glesbygdsbutikerna försvunnit, därav 27 % i de nordliga länen. Effekten slår inte sällan tillbaka på kommunerna genom bl.a. ökade krav på färdtjänst.

Allt detta visar tydligt att regionalpolitik inte får handla bara om det som vi brukar kalla den "lilla" regionalpolitiken, utan att man i högsta grad måste ha en helhetssyn så att den "stora" regionalpolitiken också har rätt inriktning. Det är således motiverat med en parlamentariskt sammansatt översyn av regionalpolitiken med en bred inriktning enligt reservation nr 11. I en sådan utredning måste naturligtvis även stödområdesavgränsningarna studeras.

Fortsatta möjligheter till arbetstillfällen, service och fast boende i våra skärgårdsområden kräver också viktiga satsningar för framtiden. Det bör övervägas om inte glesbygdsbegreppet när det gäller vissa skärgårdsområden behöver kompletteras så att hänsyn tas till de speciella omständigheter som berör boendet i ö-situationer.

I en översyn av regionalpolitiken finns ett antal intressanta exempel utifrån landet att studera och dra lärdom av. Ett nära samarbete etablerades för flera år sedan genom IEF, Inlandskommunernas Ekonomiska Förening. Ett tjugotal kommuner från Mariestad i söder till Gällivare i norr samarbetar aktivt kring inlandets utvecklingsmöjligheter, inte minst när det gäller turism- och servicenäringen, och där finns då Inlandsvägen

och Inlandsbanan som sammanhållande band. En förlängning och vidareutveckling av detta samarbete pågår för närvarande tillsammans med kommunerna från Mariestad ned till Halmstad. Därmed pågår ett unikt samarbete mellan kommunerna i hela det svenska inlandet från Halmstad i söder till Gällivare i norr.

Turismen i servicenäringen har i en uppgående konjunktur möjligheter till utveckling i inlandet. Här krävs ett aktivt stöd. När det gäller turismen arbetar IEF, Inlandskommunerna, aktivt med att tillsammans utveckla en småskalig landsbygdsturism. Med den rese katalogssatsning som producerades inför sommaren 1996, kallad "Följ ljuset mot norr", uppvisar Inlandskommunerna tillsammans med Sommarvägar i norr och SJ ett positivt turistiskt marknadsföringsprojekt. Detta borde på sikt vidareutvecklas till en nationell rese katalogssatsning när det gäller landsbygdsturismen i form av natur- och kulturturism.

Till detta projekt har även tilldelats medel ur EU:s mål 6-områdesfond. Som Kjell Ericsson mycket riktigt sade här: Den byråkratiskt krångliga hanteringen av EU-stöden har vi i detta sammanhang haft stor erfarenhet av. Pengarna beviljades för snart ett och ett halvt år sedan, men har ännu inte hunnit betalas ut fastän verksamheten redan är genomförd.

En grundläggande förutsättning för ett Sverige i balans är naturligtvis väl utbyggda och fungerande kommunikationer. Ett effektivt transportsystem är därför nödvändigt för att göra hela Sverige konkurrenskraftigt. Tunga transporter skall dessutom självklart ske med järnväg.

Utnyttjandet av modern informationsteknik skapar ständigt nya möjligheter till effektivisering av näringsliv, utbildningsväsende och offentlig förvaltning. Men det skapar också helt nya förutsättningar för att utveckla glesbygdsområden.

Exempel på felaktiga beslut som bidrar till att öka den regionala obalansen är regeringens minskning av anslagen till enskilda vägar, även om det har återställts en aning, och nedskärningen av anslagen till de kommunala flygplatserna i skogslänen liksom den anslagsminskning till länsmusiken som aviseras inför 1998.

Vidare beklagar vi avvecklingen av det statliga stödet till jordbrukets avbytjänster. Trots att antalet jordbruk dramatiskt har minskat under de senaste decennierna är just jord- och skogsbruk en viktig del av småföretagen i glesbygd och på landsbygd. Här finns sannolikt också en framtida utvecklingspotential som komplement till annan verksamhet i form av kombinationssysselsättningar.

Fru talman! Slutligen menar vi kristdemokrater att det på landsbygd och i glesbygd är av särskild vikt att det ideella engagemanget stimuleras, att skapa förutsättningar för ett ökat samarbete och undanröja hinder för föreningar, kooperativ och enskilda till ökat ansvarstagande. Vi vill också lyfta fram byalagen och utvecklingsgrupperna, som på ett mycket positivt sätt arbetar med program för sin bygds utveckling på många håll i landet. Här arbetar Folkrorelserådet och glesbygdsmyndigheten på ett positivt sätt, bl.a. genom de återkommande landsbygdsriksdagarna, där man understöder och är pådrivare i arbetet.

Fru talman! Vi bor i ett land med stora potentiella möjligheter. Vi har en fantastisk natur och fina kulturvärden att ta vara på och vidareutveckla. Vi har också kreativa, ansvarstagande och kunniga människor.

Med dessa förutsättningar parat med, som vi hoppas, viktiga och riktiga politiska beslut och prioriteringar, borde vi tillsammans kunna ändra kursen mot en bättre och mer balanserad regional utveckling, som då kan hjälpa oss att få hela Sverige att leva.

Anf. 211 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Det har funnits en stor enighet i utskottet kring det här betänkandet. Det är ett ganska litet betänkande, där vi behandlar ett anslag på 3,7 miljarder.

Det har också funnits en stor enighet om de övergripande målen, nämligen om att regionalpolitikens mål skall vara uthållig tillväxt, rättvisa och valfrihet.

Regionalpolitiken måste utformas på så sätt att man tar vara på de befintliga resurserna och bygger vidare på de naturliga förutsättningar som finns. Det är utskottets mening att vi måste ta till vara hela landets möjligheter till utveckling och tillväxt. På så sätt kan vi uppnå en balanserad regional utveckling och skapa förutsättningar för en jämn fördelning av välfärden, så att människor i olika delar av vårt land kan ha en likvärdig standard och därigenom ha förutsättningar att välja var man vill bo och arbeta.

Regionalpolitiken skall också erbjuda goda utvecklingsmöjligheter för både nya och befintliga verksamheter. Morgondagens näringsverksamhet är ofta en förlängning av dagens verksamhet, men utvecklad med den kompetens och det engagemang som finns i regionen. Det lokala initiativet och engagemanget är här en kraft som måste stöttas och stödjas. Den lokala mobiliseringen kan aldrig kommenderas fram. Däremot kan den genom politiken underlättas och stödjas.

Det partnerskap som nu växer fram mellan företag, anställda, medborgare, lokala och regionala myndigheter samt byarörelsen, och som regeringen nu tagit initiativ till, är en bra grund för att arbeta vidare och för att formulera strategier för den egna regionen. I samband med denna utbyggnad måste regionalpolitiken utformas på så sätt att man stöttar dessa positiva krafter.

Oroande är dock att de regionala obalanserna ökar. Även om arbetslösheten har drabbat hela landet, kan vi se att den regionala obalansen kvarstår, med de regionala skillnader som har funnits sedan tidigare. Skillnaden är bara att dagens arbetslöshetssiffror är så mycket högre. Vi ser att den kraftigaste nedgången i sysselsättningen finns i skogslänen.

Sammantaget är utvecklingen oroande, och behovet av de regionalpolitiska insatserna är fortsatt stort. Det är också anledningen till att det inte sker några nedskärningar att tala om i detta betänkande.

Men regionalpolitiken handlar inte bara om de 3,7 miljarder och de anslag som vi debatterar här i dag, utan avgörande är att vi har en fungerande sektorspolitik. Här är utskottet också fullständigt enigt i sitt ställningstagande. Flera talare och motionärer har tagit upp behovet av helhetssyn och av att det regionalpolitiska perspektivet skall genomsyra beslutsfattandet inom de olika samhällssektorerna och inom sektorspolitiken. Det räcker inte med regionalpolitiska stöd för investeringar och utveckling för att de berörda företagen skall bli livskraftiga. Det är viktigt, men helt avgörande för en positiv utveckling är också hur samhället runt omkring fungerar, hur vägar och telekommunikationer fungerar, som

flera har varit inne på, och hur det ser ut när det gäller utbildning, forskning och barnomsorg, om posten fungerar och om flyget finns också utanför våra stora centrum.

Utskottet poängterar i betänkandet vikten av en helhetssyn och att utformningen av sektorspolitiken är avgörande för en positiv utveckling i hela landet.

Vi behandlar också frågor om organisation och lokalisering av statlig verksamhet. Det finns en utredning, som flera har refererat till, som ännu inte har kommit med något betänkande, och det är REKO-STAT-utredningen. Den ser över den statliga verksamheten, vad som har hänt när det gäller avregleringar, bolagiseringar och omstruktureringar. Det har också tillsatts en kommission som ser över den statliga förvaltningens uppgifter, om organisationen och styrningen stämmer överens med de mål som har lagts fast av regering och riksdag. Även Statskontoret har en utredning på gång inom det här området.

Utskottet säger mycket tydligt i betänkandet att varje beslut om omlokalisering eller omstrukturering av statlig verksamhet skall föregås av kartläggningar, analyser och bedömningar av konsekvenserna ur ett regionalpolitiskt perspektiv.

De utredningar som jag nu har nämnt är icke slutförda. Till detta skall läggas ett uppdrag som NUTEK har fått av regeringen. Det handlar om att presentera ett nationellt underlag för regionalt utvecklingsarbete med sikte på år 2015. Även Glesbygdverket har ett uppdrag, som handlar om att se på landsbygdens och glesbygdens förutsättningar och utvecklingstendenser, också med perspektivet år 2015.

Det är många bollar i luften. Det finns anledning att avvakta dessa utredningar, att titta på dem och väga dem samman innan vi går vidare i en eventuellt annan utredning.

Det är också så, som flera har berört, att vi är mitt uppe i ett mycket omfattande arbete när det gäller EU:s strukturfonder ute i de olika regionerna. Många oklarheter och osäkerheter har signalerats. Det här arbetet har inte funnit sina slutliga former, och det finns en oro för byråkrati och krångel. Det kan ju vara en naturlig följd av att vi är mitt uppe i ett nytt arbete, ett inledningsskede. Om det inte är så, och om det skulle vara så att vi har byggt system som i sig är byråkratiska och krångliga, måste vi naturligtvis ändra på detta.

Dessa utredningar och funderingar kring hur det fungerar ute i regionerna måste vägas samman. Om det nu skulle visa sig att detta ställer krav på förändringar av den nationella regionalpolitiken, förutsätter vi i utskottet – vi skriver detta väldigt tydligt – att regeringen överväger om det finns anledning att tillsätta någon form av parlamentarisk utredning eller beredning.

Kritiken mot de regionalpolitiska stöden återkommer med jämna mellanrum, både i medierna och i denna talarstol: Behövs de? Är de kontraproduktiva? Skall vi göra om dem på något annat sätt? Patrik Norinder tycker att de inte alls behövs.

Det är bara att konstatera att de svenska regionalpolitiska stöden är mycket små till sin omfattning, mätt både internationellt och i europeiskt perspektiv.

Det finns uppföljningar av stöden som har visat att de har en inriktning som väl fyller sin funktion. Syftet med dem är ju att stödja uppkoms-

ten av starka och växande företag inom det regionalpolitiska stödområdena. Det finns många exempel på mycket lyckade satsningar när det gäller de regionalpolitiska stöden. De har många gånger varit avgörande för enskilda företags möjligheter att etablera sig och överleva i glesbygd. Men det är naturligtvis så att förutsättningarna för företagens verksamheter förändras över tiden och stödets utformning måste naturligtvis förändras därefter. De utvärderingar som har gjorts hittills visar som jag sade tidigare att stöden i huvudsak fungerar väl i enlighet med de riktlinjer som finns.

De ökade regionala obalanserna oroar utskottet. Vi kan konstatera att de långsiktiga strukturella problemen kvarstår. Det är problem som långa avstånd, gles bebyggelse, ökad utflyttning och låga befolkningstal. Vi har också en sned befolkningsstruktur i de regionalpolitiskt mest prioriterade områdena.

Regeringens arbete med att sanera statsfinanserna och skapa förutsättningar för en ekonomi i balans kommer att vara av avgörande betydelse för förutsättningarna att driva ett effektivt arbete för en regionalt balanserad utveckling. Detta är avgörande för de regionalpolitiskt prioriterade områdenas utveckling framöver.

Min uppfattning är att för att vi åter skall komma tillbaka till en situation med tillväxt, utveckling och nya arbeten måste alla resurser i landet tas till vara, såväl i glesbygd som i storstad. Det är min uppfattning att det bara är i samverkan och i solidaritet mellan regioner som detta kan ske. Det är också utifrån denna uppfattning som politiken måste byggas.

Vi har enligt min uppfattning helt enkelt inte råd med att inte ta vara på hela landets resurser. Regionalpolitiken är en liten del i detta arbete. Men det är en viktig och kompletterande uppgift som regionalpolitiken har i detta perspektiv.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till hemställan i arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 2 och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 212 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! Ibland får man intrycket att Berit Andnor nog förstår att den nuvarande regionalpolitiken är otidsenlig och fungerar mycket dåligt. Berit Andnor pekar själv på att de regionala obalanserna kvarstår och att det inte räcker med företagsstöd.

Berit Andnor har i sedvanlig socialdemokratisk stil försökt att skjuta på besluten hela tiden. Vi skall avvakta och se. Vi skall titta på vad som händer. En fråga som måste ställas är: Varför motsätter man sig en parlamentarisk utredning? Det är en massiv uppslutning bakom kravet på att vi behöver se över regionalpolitiken, Berit Andnor. Det är nödvändigt. Den är otidsenlig.

Vad gäller företagsstöden tror jag nog att Berit Andnor får gå hem till sin kammare och läsa om de utredningar som finns om nyttan med företagsstöden. De pekar inte i samma riktning som Berit Andnors påstående om att företagsstöden fyller sin funktion. Många av de utredningar som har gjorts pekar åt precis motsatt håll. Stöden fyller inte sin funktion. De konserverar befintlig struktur och är konkurrenshämmande.

En fråga som också måste ställas är: Varför lyssnar inte Socialdemokraterna på företagarnas organisationer? När man är så lyhörd för facket att man ändrar sig från dag till dag, varför lyssnar man då inte på företa-

garna? Det är företagen som skall göra att det kommer till nya jobb i regionerna, i glesbygden.

Prot. 1996/97:44
12 december

Anf. 213 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! När det gäller översynen av regionalpolitiken och de regionalpolitiska stöden pågår det, precis som jag tidigare har sagt från talarstolen, en rad olika utredningar. Det finns ett omfattande arbete även inom myndigheter som handlar om att samla ihop underlag för att göra en samlad bedömning av regionalpolitiken i framtiden.

Vi är också mitt inne i ett inledningsskede, kan man säga. Det pågår en process ute i regionerna när det gäller EU-arbetet. Vi vet inte riktigt hur detta kommer att fungera efter det här inledningsskedet. Jag tycker att det finns all anledning att avvakta pågående utredningar och att dessutom låta det arbete som nu är på gång ute i regionerna få fungera under en längre tid innan vi tar ställning till om det finns ett behov av en fortsatt utredning. Man måste göra en sammanvägd bedömning utifrån den totala situationen.

När det gäller regionalpolitiken vill jag bara göra några konstateranden utifrån Moderaternas särskilda yttrande och utifrån vad Patrik Norinder tidigare har sagt om alternativet till dagens betänkande.

Patrik Norinder vill ha en regionalpolitik som är främatsyftande, långsiktigt och modern. Tillåt mig bara konstatera att det innebär, vad jag kan läsa, att anslagen skall minska med 700 miljoner. Det är det som är långsiktigt och främatsyftande, enligt Patrik Norinder. Det är det ena.

Det andra är att Patrik Norinder vill ha klara mål för verksamheten. Läser jag innantill i det särskilda yttrande som moderaterna har lämnat sägs det där om klara mål att en positiv kultur för företagande skall främjas, att tillväxt skall sättas i fokus i utformningen av statens insatser osv.

Så särskilt klart och målinriktat är det väl inte, Patrik Norinder – det moderata alternativet till Socialdemokraternas och Centerns förslag.

Anf. 214 PATRIK NORINDER (m):

Fru talman! Det senaste som Berit Andnor läste upp ur vår motion var nog det klokaste hon har sagt i dag.

Att vi minskar anslagen är väl inte så märkvärdigt. EU-stöden har ju tillkommit i regionalpolitiken. Som Sigge Godin har sagt tidigare har vi väl aldrig haft så mycket pengar till regionalpolitiken som i dagens läge.

Vi tycks ha litet olika krav på tydlighet. Berit Andnor säger att utskottet tydligt skriver att regeringen skall överväga en eventuell parlamentarisk utredning. Det är väl inte särskilt tydligt att säga att regeringen eventuellt skall överväga detta. Se till att regeringen tillsätter en parlamentarisk utredning! Vi kan acceptera att man dröjer någon månad, när REKO-STAT-utredningen är färdig i februari.

Jag tycker att Berit Andnor skulle kunna ge oss tydligare besked om att det kommer att bli en parlamentarisk utredning. Det behövs så väl. Det behövs för de utsatta regionerna framför allt i Norrland. Det behövs i skogslänen. Jag hoppas att Berit Andnor inte motsätter sig det. I vår kommer vi nämligen att väcka den här frågan igen.

Anf. 215 BERIT ANDNOR (s):

*regional utjämning
och utveckling*

Fru talman! Som jag tidigare sade är det ett flertal utredningar på gång som behandlar mycket viktiga områden för regionalpolitiken och dess utformning. Jag tycker att det finns all anledning att avvakta dessa utredningar. Som Kjell Ericsson tidigare sade är det oerhört viktigt att en eventuell utredning får klara direktiv för sitt arbete. Det finns alltså anledning att avvakta utredningarna.

Det finns också anledning att avvakta det arbete som precis har börjat i regionerna när det gäller EU:s strukturfond. Vi vet för litet om hur detta kommer att fungera framöver. Vi har ännu inte kunnat sälla ut vad som är problem i ett inledningsskede och vad som är effekter som står sig under en längre tid. Så det finns all anledning att avvakta det.

Moderaterna säger i sin kritik av regionalpolitiken att vi enbart ägnar oss åt att skapa en stödfilosofi. Frågan, Patrik Norinder, är då: Varför inte gå steget fullt ut? Varför inte ta bort transportbidraget i stället? Varför bara nöja sig med att minska bidraget med 70 miljoner, om det nu är så kontraproduktivt, om nu stödet inte på något sätt stöder företagens verksamhet inom de regionalpolitiska stödområdena? Varför inte gå hela vägen, Patrik Norinder, om det nu är på det sätt som Patrik Norinder och Moderaterna påstår?

Min uppfattning är en annan. Jag möter företagare som anser att transportstödet och de regionalpolitiska stöden fyller en mycket viktig funktion. I mitt eget hemlän har de regionalpolitiska stöden fyllt en mycket viktig funktion för att få företag att etablera sig och överleva även i den yttersta glesbygden. Den verkligheten möter jag, Patrik Norinder.

Anf. 216 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! När det gäller infrastruktur: Har Berit Andnor någon synpunkt på de finansieringsproblem, som vi har tagit upp när det gäller att ha ett system som ser till att hela landet kan bibehålla en god infrastruktur? Vi kan ta flyget som ett exempel, men det gäller många saker.

När det gäller kvinnligt resurscentrum: Ligger det bra där det ligger? Vi är flera partier som menar att det nog inte borde ligga där, även om man konstruera argument även för NUTEK-tillhörighet.

Vad beträffar en parlamentarisk utredning går utskottet ganska nära, men man vågar inte säga att det skall vara en sådan. Oavsett vad REKO-STAT kommer fram till, och en del andra utredningar som Glesbygdswerkets håller i, visar väl de siffror och de citat från NUTEK och AMS som jag läste upp att här måste det till en helt annan form av regionalpolitik. Vi kan ju inte notera att vi har målsättningar om balans som får en total obalans som effekt, och sedan säga att den "lilla" regionalpolitiken ju fungerar rätt bra. Då måste vi resa frågan om hur vi över huvud taget skall tackla det regionala perspektivet på politiken. Jag undrar om Berit Andnor har något svar på den frågan.

Anf. 217 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! När det gäller infrastrukturen tycker jag att Vänsterpartiet har en intressant vinkling i sin motion. En av de frågor som REKO-STAT-utredningen tittar på är just avregleringen. Nog om det.

När det gäller nationellt resurscentrum tycker jag det finns anledning att överväga om det ligger på rätt plats. Men jag tycker att det är viktigt

att avvakta den utvärdering som ännu inte har kommit i min hand och troligen inte i regeringens heller.

När det gäller översyn hänvisar jag till vad jag sade förut.

När det gäller det regionalpolitiska perspektivet och analyserna är det utskottets och min uppfattning att det är viktigt att man noga analyserar och kartlägger konsekvenserna av de beslut som man fattar utifrån ett regionalpolitiskt perspektiv.

Anf. 218 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag är icke alls tillfredsställd med de svar jag fått, men jag finner mig i det öde jag försatts i av fru talmannens stränga blick.

Anf. 219 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Jag hade inte väntat mig något annat.

Anf. 220 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! Berit Andnor säger att det är väldigt viktigt med det regionalpolitiska stödet, och det är vi överens om.

Det här behöver inte jämt handla om så väldigt stora pengar. Av det skälet skulle jag vilja ställa en fråga. Det här med enskilda vägar kan ju t.ex. drabba små familjepensionat ute i skogarna. När man framåt påsken skall ta emot gäster som kommer vet man inte om vägen är farbar eller inte. Det måste ju innebära att man bör göra satsningar här. Är det rätt att spara på ett sådant ställe? Detsamma gäller bidrag till de kommunala flygplatserna.

Jag vill också nämna länsmusiken. Är inte kulturen ute i regionerna i viss mån också en etableringsfaktor som drar människor till sig?

Sedan har vi jordbrukets avbytartjänster. Mitt ute i glesbygdernas glesbygd kan man ibland möta jordbrukare som också har andra sysselsättningar, vilka trots allt har möjlighet att leva kvar. Visst är väl det här pengar som egentligen inte är så stora. Men varför skall man då spara?

Det är frågorna, fru talman! Jag vill också passa på, vilket jag glömde i mitt inlägg, att yrka bifall till reservationerna 11 och 13.

Anf. 221 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Jag nöjer mig med att säga att ingen av de frågor som Ulf Björklund tar upp egentligen hör hemma i den debatt som vi för just nu.

Anf. 222 ULF BJÖRKLUND (kd):

Fru talman! Det är ju i och för sig anmärkningsvärt att det inte spelar någon roll hur det är med avbytartjänster, jordbruksproblemen ute i glesbygden och de andra frågorna. Det förvånar mig att detta inte hör hemma här. Jag vet många som menar att det här är viktiga saker framför allt i glesbygden. Det förvånar mig att det inte gäller socialdemokrater.

Anf. 223 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Jag sade inte att det var oviktigt. Det är naturligtvis oerhört viktigt. Som jag poängterade i min inledning är det den totala sektorspolitiken och de helhetsbedömningar man gör där som är avgörande för människors möjlighet att bo och leva i glesbygd och landsbygd. Jag

har inte sagt någonting annat. Men när det gäller de specifika sakområdena hänvisar jag Ulf Björklund till att diskutera t.ex. avbytartjänsterna med jordbruksutskottet.

Anf. 224 KJELL ERICSSON (c):

Fru talman! Jag tog i mitt anförande upp den regionalisering som skett av statliga företag och myndigheter. Den har gjort att många statliga jobb har försvunnit ute i glesbygden. Arbetsmarknaden har helt enkelt blivit smalare, och det har blivit svårare att få jobb. Den här verksamheten pågår även för närvarande. Det finns en rad olika myndigheter där en sammanslagning är på gång – små domstolar, åklagare osv. Vore inte det moratorium vi föreslår någonting att pröva i avvaktan på att utredningarna blir klara? I annat fall hinner det hända ännu mycket mer innan det här är klart.

Jag har ytterligare en fråga, och det gäller de olika EU-stöden och krånglet runt dessa. Det jag beskrev var verkligheten, med alla de fall av katten-på-rättan som det handlar om här. Vägen är väldigt lång innan pengarna kommer ut till den som skall ha stödet, och det riskerar att kväva många bra projekt. Skulle det inte vara bra om vi kunde medverka till att göra det vi kan göra åtminstone nationellt för att så snart som möjligt ändra på det?

Anf. 225 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Jo, jag instämmer i det. Behandlingen av EU:s strukturfondsmedel måste naturligtvis ske smidigt och effektivt. Men jag har för litet underlag för att säga att det enbart beror på de system som vi har byggt upp. Den frågan kan inte heller Kjell Ericsson svara på – om det är det som är anledningen till att det finns klagomål över krångel och byråkrati. Jag har hela tiden sagt att vi måste avvakta och se vad som händer, om detta är s.k. inkörningsproblem eller inte.

När det gäller moratoriet vill jag bara säga att de regionalpolitiska analyserna faktiskt har förts upp på Näringsdepartementets område, bl.a. när det gäller Skogsvårdsstyrelsens förändrade organisation. Jag anser att den typen av beslut naturligtvis måste vägas mot de regionalpolitiska konsekvenserna. Det är min uppfattning. Det handlar bara om att finna de rätta och bästa formerna för detta.

Anf. 226 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Jag vill återvända till arbetsmarknadsministern, som med ett leende här i dag sade – det enda leende jag såg på hela tiden – att det faktiskt finns regioner som växer. Kronoberg, Kristianstad och Stockholm, räknade hon upp. Men de får ju i stort sett inga regionalpolitiska stöd – Kronoberg får litet.

Betyder inte det, Berit Andnor, när vi nu är överens om målen, att vi inte lever upp till dem? Vi har mer pengar än någonsin i verksamheten, men det blir inte det resultat som vi förväntar oss. Andra regioner klarar sig någorlunda, men där vi satsar rejält blir det inte bra.

Sedan räknar Berit Andnor i debatten upp alla de små delutredningar som finns. Men det är inte det jag pratar om, Berit Andnor. Jag pratar om en regionalpolitisk utredning som samlar den ”stora” och den ”lilla”

regionalpolitiken samt strukturfonderna inom EU och försöker lägga ut det pusslet. Ni talar om fyrkantiga och runda bitar, men som Berit Andnor vet passar de inte i ett pussel. Vi måste ha riktiga bitar som faller på plats.

Då är frågan: Varför ställer ni inte upp på en regionalpolitisk utredning efter det att REKO-STAT-utredningen är färdig i februari?

Anf. 227 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Jag tycker att Sigge Godins inlägg ytterligare styrker det jag har sagt tidigare, nämligen att det är oerhört viktigt att vi avvaktar de här utredningarna, att vi väntar och ser hur arbetet fungerar ute när det gäller EU:s strukturfonder. Vad jag kan förstå har vi ganska olika uppfattningar om hur situationen är och vad det är vi skall utreda. Jag vill för min del avvakta och se, och sedan göra en total sammanvägning och helhetsbedömning när dessa utredningar är färdiga.

Anf. 228 SIGGE GODIN (fp):

Fru talman! Jag kan då berätta för Berit Andnor hur det ser ut i Jämtland. De statliga myndigheterna och verksamheterna har ställt till det riktigt rejält i Berit Andnors hemlän. Det är så på flera håll i inlandet i Norrland, att detta inte fungerar. Det finns en serie av sådana här insatser som vi måste försöka se som en helhet. På vilket sätt skall vi lösa det här? Berit Andnor har rätt i att massor med saker i min motion är tillgodosedda – i varje fall nästan. Också andre vice talmannen har en bra motion i den här frågan, där hon pekar på svårigheter som borde ses över. I Centerns partimotion talar man om en rejäl översyn av regionalpolitiken. När ni socialdemokrater var i opposition sade ni att ni ville ha en översyn, men i dag vill ni inte ha det. Det är märkligt.

Anf. 229 BERIT ANDNOR (s):

Fru talman! Sigge Godin behöver inte tala om för mig hur det ser ut i Jämtland. Det känner jag mycket, mycket väl till – kanske något bättre än vad Sigge Godin gör.

Vi vill avvakta de utredningar som pågår, och vi vill också avvakta det arbete som pågår när det gäller EU:s strukturfonder. Jag är av den uppfattningen att den regionalpolitiska utredningen inte kan lösa de problem som Sigge Godin tar upp och anser skall lösas av denna utredning. De problem Sigge Godin redogör för kan inte lösas med hjälp av regionalpolitiska stöd.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (mål och riktlinjer för regionalpolitiken)

1. utskottet

2. res. 1 (v)

Votering:

224 för utskottet

18 för res. 1

64 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 7 m, 21 c, 22 fp, 14 mp, 13 kd

För res. 1: 18 v

Avstod: 2 s, 62 m

Frånvarande: 12 s, 11 m, 6 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kd

Mom. 4 (resurscentrum för kvinnor)

1. utskottet

2. res. 2 (fp, c, v, mp)

Votering:

163 för utskottet

76 för res. 2

72 avstod

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 1 c, 12 kd

För res. 2: 1 m, 21 c, 22 fp, 18 v, 14 mp

Avstod: 71 m, 1 kd

Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kd

Mom. 6 (infrastruktur)

1. utskottet

2. res. 4 (v)

Votering:

221 för utskottet

18 för res. 4

71 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 1 m, 21 c, 22 fp, 14 mp, 13 kd

För res. 4: 18 v

Avstod: 71 m

Frånvarande: 11 s, 8 m, 6 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kd

Mom. 7 (näringsliv)

1. utskottet

2. res. 5 (fp)

Votering:

216 för utskottet

22 för res. 5

72 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 22 c, 17 v, 14 mp, 13 kd

För res. 5: 22 fp

Avstod: 72 m

Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 5 v, 4 mp, 2 kd

Mom. 11 (organisation och lokalisering av statlig verksamhet)

1. utskottet

2. res. 7 (c)

Votering:

181 för utskottet

23 för res. 7

106 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 4 fp, 14 mp, 13 kd

För res. 7: 22 c, 1 v

Avstod: 71 m, 18 fp, 17 v

Frånvarande: 11 s, 9 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kd

Mom. 13 (översyn av regionalpolitiken)

1. utskottet

2. res. 11 (fp, m, v, mp, kd)

Votering:

172 för utskottet

139 för res. 11

38 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 150 s, 22 c

För res. 11: 72 m, 22 fp, 18 v, 14 mp, 13 kd

Frånvarande: 11 s, 8 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 4 mp, 2 kd

Mom. 14 (företagsinriktade åtgärder, allmänt)

1. utskottet

2. res. 13 (kd)

Votering:

202 för utskottet

13 för res. 13

92 avstod

42 frånvarande

Prot. 1996/97:44

12 december

*regional utjämning
och utveckling*

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 149 s, 21 c, 18 v, 14 mp

För res. 13: 13 kd

Avstod: 71 m, 21 fp

Frånvarande: 12 s, 9 m, 6 c, 5 fp, 4 v, 4 mp, 2 kd

Mom. 34 (lagen om överlåtelse av förvaltningsuppgift till en övervakningskommitté)

I detta moment föreslogs lag om ändring i lagen om överlåtelse av en förvaltningsuppgift till en övervakningskommitté. Eftersom ändringsförslaget innebar att överlåtelse av myndighetsutövning fick ske till en interregional beslutsgrupp, krävdes att riksdagens beslut fattades antingen med tre fjärdedels majoritet eller i den ordning som gäller för stiftande av grundlag. Av förslaget framgick att lagen önskades bli antagen i *ett enda beslut*. För bifall här till krävdes *minst tre fjärdedelar* av de röstande. Beslut fattades genom omröstning med rösträkning.

305 för bifall

1 avstod

43 frånvarande

Andre vice talmannen konstaterade att minst tre fjärdedelar av de röstande hade röstat ja och kammaren hade således bifallit utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För bifall: 149 s, 68 m, 22 c, 22 fp, 18 v, 13 mp, 13 kd

Avstod: 1 m

Frånvarande: 12 s, 11 m, 5 c, 4 fp, 4 v, 5 mp, 2 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Ajournering

Kammaren beslöt kl. 18.00 att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU4

En arbetsrätt för ökad tillväxt (prop. 1996/97:16)

*En arbetsrätt
för ökad tillväxt*

Anf. 230 CHRISTEL ANDERBERG (m):

Herr talman! Om de nödvändiga förändringarna i arbetsrätten sade den socialdemokratiska regeringen i det längsta likt Sokrates: "Ack, gånge denna kalk ifrån mig." Efter alla pinsamma turer under våren och sommaren 1996, då regeringen hoppades att arbetsmarknadens parter skulle kunna komma överens om det som alla vet att de är avgrundsdypt oense om, har regeringen nu tagit giftbägaren till munnen och börjat sörpla ur den. Jag vill minnas att Sokrates tömde sin kalk i ett enda drag. Han insåg det som socialdemokraterna inte fattar, nämligen att det sämsta man kan göra är att dra ut på pinan.

Det förslag som regeringen nu äntligen har lagt på riksdagens bord bär det stolta namnet *En arbetsrätt för ökad tillväxt*. Men det bidde bara en tumme. Det finns mycket litet, om ens något, i detta förslag som är ägnat att öka den ekonomiska tillväxten. De av regeringen förslagna förändringarna kommer att få en ytterst begränsad inverkan på arbetsgivarnas benägenhet att nyanställa.

Ändå måste ju socialdemokraterna rimligen ha förutsett att de skulle komma att dra på sig fackets vrede för minsta försök att röra vid dess privilegier. Nu befinner vi oss i den situationen att de fackliga organisationerna har hetsat till en folkstorm som inte står i någon som helst rimlig proportion till de minimala förändringar i arbetsrätten som vi i dag har att ta ställning till. När man ändå riskerar ett rosornas krig – varför inte ta ett rejält grepp om det stora problem som den rigida svenska arbetsrätten faktiskt utgör, statsrådet Messing? Varför ta denna strid för något som inte ens kvalificerar sig till att kallas en halvmesyra?

I propositionen kan man läsa att arbetsrätten, som tillkom under 1970-talet, behöver förändras och moderniseras. Regeringens problemorientering på s. 20 i propositionen kan vi moderater i stort sett ställa oss bakom. Svensk ekonomi och arbetsmarknad *har* genomgått avsevärda förändringar sedan 1970-talet. Företagen och deras anställda verkar i en alltmer internationell miljö. Dagens öppna internationella kapitalmarknad har väsentligt ändrat förutsättningarna för svensk ekonomi och svenskt näringsliv. Dagens arbetssätt, organisation och teknik hos företag och offentlig förvaltning är väsentligt annorlunda än för 25 år sedan. Arbetsrätten måste utformas bl.a. med utgångspunkt häri, och företagens behov måste mötas av att kontinuerligt kunna anpassa sin organisation och sin arbetsstyrka till förändrade förutsättningar och behov. De arbetsrättsliga reglerna skall också vara utformade så att de inte försvårar för företagen att göra nya satsningar och expandera.

Så långt problembeskrivningen i propositionen. När det sedan blir fråga om att gå från ord till handling är det som vanligt – socialdemokraterna vågar eller orkar inte dra slutsatserna av sin egen analys. De inser säkert att det var ett fatalt misstag att göra den s.k. återställaren inom arbetsrätten direkt efter maktskiftet hösten 1994. Därigenom har rege-

ringen dels förslösat dyrbar tid för Sverige och för svenskt näringsliv men den har också bäddat för den låsta position i vilken den nu befinner sig.

Även i denna proposition talar regeringen om att det är i de små och medelstora företagen som alla de nya jobben måste tillkomma. Men hur ser då verkligheten ut för en småföretagare i Sverige?

Låt mig citera valda delar ur ett brev från Conny Persson, som driver EL-PER AB i Gagnef. Han skriver: "Jag har ett företag i elbranschen som drabbats hårt av lågkonjunkturen. Jag har minskat min personal från tio till tre anställda. Under hela processen har jag gått facket till mötes och följt turordningen trots att jag på så vis riskerat några av mina bästa kilar. Kunnigheten hos min personal är ju vad företaget lever av! När jag till slut i den förhandling, vars protokoll jag bifogar, begärde undantag från turordningen för att företaget skulle kunna leva vidare, säger facket att det är bättre att företaget läggs ned."

Av ett stycke i 4 § i förhandlingsprotokollet kan följande utläsas: "SEF" – dvs. Svenska elektrikerförbundet – "ser som sin uppgift att bara se till medlemmarnas intresse och inte till företagets bästa, och är företagets situation så dålig att det inte kan leva vidare med mindre än att göra undantag i turordningen skall företaget läggas ned."

Åter till Conny Persson brev: "Att facket tycker det är bättre med tre arbetslösa och ett nedlagt företag än en arbetslös och ett livskraftigt företag som kan växa och i framtiden nyanställa är ju skandal. En ännu större skandal är att de har lagen på sin sida. Den lagen heter Lagen om anställningsskydd. Jag kan inte för mitt liv förstå hur det kan påstås att LAS är bra om den kan driva företag i konkurs och göra människor arbetslösa."

Conny Persson avslutar sitt brev med att uppmana mig att som politiker och folkvald ta mitt ansvar och se till att LAS ändras. Den bollen vill jag nu passa vidare till statsrådet Messing. Tycker statsrådet att LAS är bra om den tillämpas så att livskraftiga företag går i graven och arbetslösheten ökar?

EL-PER köpte sig fri från turordningsreglerna. Det blev dyrt, förstås. Men företaget överlevde och har numera nyanställt. Det väntade man emellertid med att göra tills tiden hade gått ut för företrädesrätten till återanställning. Där gick mycken tid till spillo alldeles i onödan, då flera elektriker i det av arbetslöshet hårt drabbade Gagnef hade kunnat få jobb långt tidigare.

Ännu svårare är situationen för alla de företag som inte har kollektivavtal, vilket utgör hela 40 % av företagen i Sverige som har sammanlagt 15 % av alla anställda. De är till sista bokstaven bundna av det arbetsrättsliga regelkomplexet. De har ingen möjlighet att muta sig loss från lagstiftningen.

Den enda förbättring som nu erbjuds sistnämnda företag är möjligheten till överenskommen visstidsanställning som beträffande en och samma arbetstagare får omfatta högst tolv månader sammanlagt under tre år. Det tycker vi moderater är bra. Det är ett steg i rätt riktning, men det är otillräckligt. Kan vi inte komma överens om, statsrådet Messing, att utgångspunkten för alla överväganden på detta område måste vara att det alltid är bättre att människor får arbeta *något* än inte alls? För alternativet till visstidsanställning är oftast inte tillsvidareanställning, utan det är *ingen anställning alls*.

Herr talman! I den borgerliga trepartireservationen nr 1, till vilken jag härmed yrkar bifall, framhåller Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna att vi måste börja med att återställa återställarna, dvs. återinföra den arbetsrättsliga reglering som infördes av den borgerliga regeringen och som gällde under år 1994. Detta bör ske omgående. Inte heller de reglerna svarar emellertid mot dagens behov. Det bör därför snarast till sättas en parlamentarisk utredning, som får i uppdrag att utarbeta en modern arbetsrätt som är anpassad för 2000-talet.

I den moderata partimotionen med anledning av propositionen och i det särskilda yttrandet i betänkandet från utskottets moderata ledamöter utvecklar vi våra riktlinjer för den grundläggande förnyelsen av arbetsrätten, som är nödvändig bl.a. för att häva massarbetslösheten.

En av hörnstenarna i detta förnyelsearbete måste vara att kollektivavtalens roll förändras. Vi vill se en ordning där den enskilde själv avgör om han eller hon önskar företrädas av en facklig organisation eller vill svara för förhandling och uppgörelse med arbetsgivaren på egen hand. Det innebär att kollektivavtalens räckvidd begränsas till att omfatta dem som uttryckligen utbett sig om att bli företrädna på detta sätt. En sådan ordning står bäst i överensstämmelse med Europakonventionen om mänskliga rättigheter, som nu är en del av svensk lag.

I alla civiliserade länder är rättigheter av olika slag tillförsäkrade individen. Det är unikt för Sverige att dessa rättigheter i stället har förbehållits de fackliga organisationerna, vilket har förorsakat stelheter och bristande anpassningsförmåga. Det är faktiskt en mänsklig rättighet att själv få träffa de civilrättsliga avtal som man önskar ingå och att slippa bli bunden av avtal som man inte önskar ingå. Om man – som i Sverige – tar ifrån människorna dessa rättigheter innebär det att man har omyndigförklarat hela den svenska befolkningen och förslavat den. Detta är ohållbart.

Den mer långsiktiga förändringen av arbetsrätten bör ersättas med ett fåtal stadganden som alltid skall iakttas i anställningsförhållanden. Till dessa skall den enskilde personligen eller genom den organisation till vilken han har uppdragit att föra talan, genom förhandling med arbetsgivaren lägga till andra, individuella anställningsvillkor av betydelse. De grundläggande stadgandena skall medge erforderlig flexibilitet men samtidigt vara utformade så att arbetstagaren kan föra talan i domstol om stadgandena inte iakttas.

Turordningsreglerna bör avskaffas. En sådan förändring understryker att varje medarbetare är unik och har rätt att behandlas därefter. Kravet på att en uppsägning skall vara sakligt grundad bör kvarstå. Men om uppsägningen har varit sakligt grundad finns det inget som helst skäl att behålla företrädesrätten till återanställning. Denna rätt "har ansetts rättvis", skriver regeringen i propositionen. Till dem som anser att den är i högsta grad orättvis hör emellertid ungdomar, invandrare och andra som ännu inte har fått in en fot på arbetsmarknaden. För alla dem har den s.k. trygghetslagstiftningen blivit en otrygghetslagstiftning, en tröskel mot arbetslivet som ofta är oöverstiglig.

Konfliktreglerna måste ses över. Som de i dag är utformade motverkar de en sund lönebildning. Reglerna tillämpas i dag på ett sätt som tydligt avspeglar bristen på balans mellan parterna på arbetsmarknaden.

Många talare före mig i dag har understrukt att det inte är genom arbetsmarknadspolitik som vi kan skapa alla de hundratusentals nya jobb som Sverige behöver. Det är sant. Men det är också sant att man genom en rigid och otidsenlig arbetsrätt effektivt kan förhindra tillkomsten av alla dessa jobb. Det är därför hög tid att börja prioritera de arbetslösas intressen före facket privilegier.

Herr talman! Jag står bakom samtliga moderata reservationer i betänkandet men yrkar som sagt bifall endast till reservation nr 1.

Anf. 231 ELVER JONSSON (fp):

Herr talman! Få politiska uppgifter är nu viktigare än att modernisera de regler som styr den svenska arbetsmarknaden.

Nuvarande lagstiftning bidrar till att cementera massarbetslösheten och problemen med lönebildningen. Skadeverkningarna märks på många olika sätt. Arbetsgivare drar sig för att anställa. Småföretagare tvingas att betala dryga skadestånd därför att de har missförstått snåriga regler. Människor som en gång har hamnat utanför arbetsmarknaden har mycket stora svårigheter att ta sig in på arbetsmarknaden igen. Lönesättningen avspeglar dåligt såväl det samhällsekonomiska utrymmet som produktivitet utvecklingen i skilda branscher och företag.

I ett sådant perspektiv framstår regeringsförslaget om arbetssätt som otillräckligt. Visserligen kan man säga att små steg tas i rätt riktning. Men jag tillåter mig ändå att betvivla regeringens påstående i propositionens rubrik, att det kommer att bidra till ökad tillväxt. De förändringar som föreslås är de som har blivit kvar efter många konflikter inom såväl det socialdemokratiska partiet som mellan partiet och regeringen å ena sidan och å andra sidan mellan partiet och fackföreningsrörelsen, främst LO.

Låt mig först, herr talman, ange några speciella utgångspunkter. Min uppfattning och övertygelse är att anställningsskyddsregler måste utformas efter avvägning mellan olika intressen. Arbetstagaren måste kunna känna trygghet i anställningen, att man inte riskerar att förlora sin anställning på godtyckliga grunder. Tryggheten i anställningen skall ge den enskilde möjlighet att planera sitt liv. Särskilt viktigt är det om arbetstagaren exempelvis skall bilda familj eller på annat sätt binda sig för ekonomiska åtaganden, t.ex. köp av hus eller lägenhet. Det är viktigt med trygghet i anställningen för löntagarna.

För en företagare gäller det att kunna driva sitt företag under vitt skilda förhållanden. Företagaren måste kunna anpassa sin verksamhet efter konjunkturförändringar och andra förändringar som påverkar företagets lönsamhet. Det innebär bl.a. att det kan finnas behov av att ha varierad personalstyrka vid olika tidsperioder. Vidare bör de arbetsrättsliga reglerna vara så enkla att det är lätt att förstå sig på dem. I annat fall finns det en risk för att en arbetsgivare avstår från att anställa ny personal, eftersom denne har svårt att avgöra hur reglerna påverkar företaget i olika situationer.

Denna avvägning mellan arbetsgivares och arbetstagares intressen innebär att man måste finna en punkt där dessa intressen balanseras mot varandra på ett väl avvägt sätt. Denna balanspunkt kan variera från tid till annan. Därför är det viktigt att anställningsskyddsreglerna konstrueras så att de blir flexibla. Det viktigaste och effektivaste sättet att uppnå ett flexibelt system är att låta parterna ute på de lokala arbetsplatserna

komma överens om anställningsvillkoren. Sådana avtal bör inte vara låsta av centrala kollektivavtal, eftersom det på många arbetsplatser skulle inskränka möjligheten att träffa lokala uppgörelser.

För att komma till rätta med en del av den obalans som råder i dagens system bör de regler som fyrpartiregeringen genomförde, vilka Socialdemokraterna sedan tog bort, återinföras. Samtidigt bör en utredning tillsättas för att se över hur en framtida mer flexibel arbetsrättslagstiftning bör se ut. Utredningen bör arbeta förutsättningslöst. Syftet med utredningen skall inte vara att föreslå försämringar i anställningsskyddet utan att skapa en modernare arbetsrätt, som beaktar såväl den enskildes berättigade intresse av anställningstrygghet som företagets intresse av flexibla och smidigare anställningsregler. Dessutom finns det en stor grupp som nu far illa under nuvarande system, nämligen de som är utanför arbetsmarknaden. Vem talar för de arbetslösa när fack och arbetsgivare diskuterar arbetsrätt? En ny, modern, lagstiftning är nödvändig.

Riksdagen beslutade hösten 1993 att det skulle finnas möjlighet för arbetsgivarna att undanta två personer från turordningen sist in, först ut. Förändringen hade stor betydelse inte minst för småföretag, som på detta sätt fick en chans att överleva. Trots nedskärningar av personalen fick man behålla s.k. nyckelpersoner. Men som vi vet återställde Socialdemokraterna denna förändring när de återkom hösten 1994. Det blev till stor skada för många småföretag, och ytterst för deras anställda.

Nu kan man säga att förändringen som beslutades 1993 inte var särskilt stor. Men psykologiskt betydde den mycket. På samma sätt kan man säga att återställaren hösten 1994 inte var en stor förändring, men psykologiskt var den negativ och den slog hårt mot rekrytering och nyanställning.

Tre av de tidigare regeringspartierna, som håller Hörnlunds reform i helgd, anser att LAS skall ges samma lydelse som 1994. Det är viktigt att peka på att det i många fall är nödvändigt att kunna göra avsteg från turordningen. Oftast sker det genom avtal mellan arbetsgivare och fack. Trygghetsrådet, SAF och PTK, har undersökt detta. Då framkom det att av privatjänstemän fyllda 50 år som sades upp under 1995 och första halvåret 1996, kan man finna att drygt hälften, eller 53 %, sades upp på grund av överenskommelse om avsteg från principen sist in, först ut. Trygghetsrådet har även funnit att det främst är i småföretagen man inte kan lösa tvister om turordningen genom förhandlingar. Det är ytterligare ett skäl till att det är så viktigt med möjligheten att göra undantag från LAS beträffande turordningsreglerna.

Folkpartiet har såväl i opposition som i regeringsställning hävdats att blockadmöjligheten mot enmansföretag bör tas bort. Så skedde också under den förra mandatperioden. Vi menar att det inte är rimligt att tillgripa blockad mot företag som inte har några anställda. Blockaden står inte heller i rimlig proportion till vad man vill uppnå med den. Även *detta* är ett psykologiskt hinder för många som är eller planerar att bli småföretagare. Vi förordar också på denna punkt att den bestämmelse som gällde 1994, och som återfanns i 41 § MBL, återinförs för att förhindra blockader mot enmansföretag.

Skadeståndsreglerna i MBL har ändrats på arbetstagsidan när det gäller den s.k. 200-kronorsregeln. Nu återstår det att se över skadeståndsreglerna på arbetsgiversidan. Som de nu är utformade, kan t.ex. en småfö-

retagare drabbas mycket hårt vid bagatellartade brott mot de kollektiva skadestånden, dvs. skadestånden till fackliga organisationer vid brott mot t.ex. vissa varsel- och underrättelseskyldigheter som oftast saknar betydelse för den enskilde.

Jag beklagar, herr talman, att ryktena från statsrådsberedning och departement om att en sådan förändring var på gång kom av sig. Min förhoppning är att det här skall kunna komma i fråga mycket snart. Jag vill fråga statsrådet om det inte finns skäl att föra denna fråga på tal och rent av skriva ut en växel här i kväll.

Jag tror att det är viktigt att de arbetsrättsliga skadestandsreglerna anpassas till företagens storlek och omsättning. Dagens regler är utformade så att ett litet företag riskerar att drabbas av för företaget höga skadestånd för relativt små förseelser. Ibland har dessa förseelser berott på att småföretagarna inte förmått tolka regelns innebörd. För mindre företag är det, med hänsyn till omsättningen, ofta kostsamt att ta hjälp av olika former av sakkunskap. Det är viktigt att det sker en översyn, och man kan inte bortse från att en ändring av dessa regler indirekt skulle kunna leda till att en del företag törs nyanställa i högre grad än i dag.

Ett vanligt argument mot att införa den nya anställningsformen är att den kommer att utnyttjas av vissa företagare, och att vissa företag i fortsättningen bara kommer att anställa personal med denna anställningsform. Detta augment bygger på den felaktiga föreställningen att småföretagare regelmässigt skulle vara oseriösa och att de försöker utnyttja systemet så långt möjligt. Jag tror att det är felaktigt och dessutom grovt förenklat att påstå detta. Men det drivs av såväl vissa politiker på ytterkanten som av vissa fackliga företrädare.

För företagen är arbetskraften en mycket viktig investering. En felrekrytering kan bli svårhanterlig. Detta gäller särskilt för de små företagen. Det är viktigt för överlevnaden att ha kunnig och duktig personal. Sådan kunskap tar tid att bygga upp. Därför är det rationellt och viktigt för företagen att behålla personalen under längre tid.

Förändringar av arbetsrätten är bara en av flera lösningar för att skapa ett bättre klimat för fler arbeten genom företagande. Även företagspolitiken måste reformeras. Man bör vid införandet av nya regler utreda vilka konsekvenser ett nytt förslag kan få. Som exempel kan nämnas den förlängda tiden för arbetsgivarinträde som nyligen beslutats när det gäller sjukersättningen. Fördubblingen av perioden innebär att många mindre företag tvekar att nyanställa personal.

Denna särskilt för småföretag tunga pålaga, kan komma att vara långt mer hämmande för nyanställning än vad många vid första påseende tror. Det är förvånande att Socialdemokraterna lägger på en sådan tung börda på dem som skulle behöva stimulans för att kunna vara med och nyanställa och därmed minska arbetslösheten – särskilt nu när man i dessa yttersta dagar pekar ut småföretagaren som den nya tidens hjälte. Ännu mer förvånande är att Centern är med och utdelar detta hårda slag mot framför allt småföretagarna, som man i andra sammanhang säger sig värna om.

På arbetstagsarsidan är det ingen tvekan om att kvinnor, personal med handikapp och de unga och oerfarna kommer att känna av denna regel allra hårdast. Vid konflikter bör huvudprincipen vara att man löser det som har utlöst motsättningen. Det kan finnas anledning för en framtida

utredning att plocka upp några av de förslag Lars-Erik Nicklasson presenterade i sin utredning 1991. Det gäller t.ex. rätt för medlare att begära uppskov i ett antal dagar med varslad stridsåtgärd samt införandet av en partssammansatt nämnd med opartisk ordförande för att avgöra konflikters samhällsfarlighet.

Till sist vill jag, herr talman, än en gång slå fast att reformer på arbetsrättens område inte är den enda lösningen för att skapa ett klimat för fler jobb genom företagande. Företagspolitiken bör reformeras så att för sysselsättningen skadliga skatter och andra pålagor försvinner. På lönebildningssidan krävs, förutom arbetsrättslig reformering, att kostnaden för arbetslösheten i högre grad bärs av den försäkrade. Då kan statsbidragen till fackförbundens a-kassor reduceras. Därför bör, som jag tidigare sagt, egenavgifterna till a-kassan höjas. Med den konstruktion som Folkpartiet föreslagit kommer det att bli en måttlig uppräknings, och den kommer att vara positiv sett ur perspektivet att lönebildningen då bör gå in i sunda och stabila banor.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 1, 5 och 30.

Anf. 232 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! Torsdagen den 12 december riskerar att bli en svart dag i arbetarrörelsens historia. 161 socialdemokratiska ledamöter kommer att rösta för ett socialdemokratiskt regeringsförslag som försämrar anställningsskyddet för alla löntagare och som skapar en helt ny anställningsform vid sidan om lagen om anställningsskydd.

Man gör detta med helt igenom borgerliga motiv. Man säger att ett försämrat anställningsskydd kommer att stimulera tillväxten. Det är ord som vi alla känner igen från den mytbildning som SAF och Moderata samlingspartiet ägnat sig åt under senare år. Dessa argument har Socialdemokraterna, ett arbetarrörelseparti, anammat och nu skriver man in dem i sin proposition om arbetsrätten.

Att en försämrad arbetsrätt skulle ge lägre arbetslöshet eller högre tillväxt är nu, liksom tidigare, en mytbildning. Socialdemokraterna vet nu, liksom tidigare, att all samlad forskning visar att en försämrad arbetsrätt inte ger fler arbetstillfällen eller ökad tillväxt. Vad som händer när anställningsskyddet försvagas är att uppsägningarna kommer tidigare i en lågkonjunktur och att anställningarna kommer något senare i en högkonjunktur.

I ett längre perspektiv ger detta ingen effekt på vare sig arbetslösheten eller tillväxten. Däremot visar all forskning och internationella erfarenheter att en försämrad arbetsrätt innebär att tillsvidareanställningarna minskar och visstidsanställningarna ökar. Allt det här vet naturligtvis Socialdemokraterna och Ulrica Messing. Trots det genomför man den här försämringen för Sveriges löntagare – utan något enda sakligt skäl.

Detta har ingenting att göra med saneringen av landets finanser och det kommer inte att påverka arbetslösheten. Det kommer *bara* att förändra maktrelationen på arbetsmarknaden så att den starkare parten, arbetsgivaren, stärks och löntagarnas position försvagas.

Förslaget, sett till innehållet, innebär att tiden för företrädesrätten förkortas från tolv till nio månader. Rätten till återanställning infördes ju som ett skydd mot att arbetsgivaren en dag skulle kunna säga upp männi-

skor på grund av arbetsbrist för att nästa dag kunna nyanställa andra – alltså en regel om icke-diskriminering för att arbetsgivaren inte godtyckligt skulle kunna sortera ut icke önskvärda personer. Nu förkortar regeringen tiden för företrädesrätten med motiveringen att man vill påskynda nyanställningarna, men företrädesrätten har väl aldrig någonsin försvårat nyanställningar. Den har bara gjort det svårare att anställa någon annan än den som fått gå på grund av arbetsbrist.

Med förslaget om att förkorta tiden för företrädesrätten anammar regeringen ett synsätt som innebär att det skall vara enklare att sortera bort ej önskvärd arbetskraft och ersätta den med en annan.

Förslaget innebär också att föräldralediga, ofta kvinnor, kommer att få svårare att utnyttja sin företrädesrätt.

Förslaget innehåller även en ny anställningsform, s.k. överenskommen visstidsanställning. Det innebär en helt ny anställningsform vid sidan av lagen om anställningsskydd. Arbetsgivare får anställa fem personer på viss tid utan att förhandla, och man behöver inte motivera varför det skall vara visstidsanställning.

En visstidsanställning innebär alltid en urholkning av arbetstagarnas rättigheter. Det handlar om uppsägningstid, varselregler och annat som är knutet till anställningen. En visstidsanställning innebär också att man som individ inte kan planera sin ekonomi. Man får inga lån. Man får inte ens ett telefonabonnemang utan en borgensman om man bara är visstidsanställd.

Hur ser det då ut på arbetsmarknaden? Ja, redan i dag är nästan varannan LO-kvinna under 25 år visstidsanställd, och antalet visstidsanställda ökar. Det handlar om provanställning, om vikariat, om säsongsarbete, om tillfällig arbetsanhopning m.m. Det enda kravet som finns på arbetsgivaren är att han skall motivera varför det skall handla om en visstidsanställning. Nu föreslår Socialdemokraterna att det kravet skall slopas, så att fler kan bli visstidsanställda. Men då skapar man en arbetsmarknad där anställda på små företag ställs utanför lagen om anställningsskydd. På tiotusentals arbetsplatser kommer det att finnas endast personal som står utanför den här lagen.

I utskottet har socialdemokraterna insett att förslaget kanske inte är så genomtänkt. Därför föreslår man att en referensgrupp tillsätts som skall följa den här anställningsformen. Sedan kan man utvärdera detta efter tre år. Vad man då gör är att man skapar en frizon, där arbetsgivare kan anställa människor utan anställningsskydd och där fackliga organisationer inte får förhandla om anställningsformen. Det här skall gälla under minst tre år.

Det är inte utan att mina tankar dras till ett annat löntagarfientligt förslag, nämligen Moderaternas förslag om att undanta alla från arbetsrättsligt skydd under två år. Den socialdemokratiska regeringen och dess variant blir: Vi undantar en del under minst tre år.

Nej! Det enda anständiga är att dra tillbaka det här förslaget.

Vidare innebär förslaget att arbetsrätten inte kommer att vara lika för alla. Arbetsgivare kan t.ex. ställa krav på att försämringar i anställningsskyddet skall ske för att man skall nyanställa. Hurdå? Jo, genom att man, enligt förslaget, flyttar ned förhandlingsrätten till det lokala facket. Många lokala fackliga organisationer kommer att tvingas kohandla om

anställningstryggheten. Det lokala facket kan komma att få välja mellan kolera och pest. Är det acceptabelt, Ulrica Messing?

JämO har pekat på att kvinnor blir sämre behandlade än män när avsteg görs från den legala turordningen och avtalsturlistor upprättas. Med det nu liggande förslaget öppnas för fler undantag som säkert kommer att drabba kvinnor i fertil ålder, men även invandrare, arbetsskadade, äldre och funktionshindrade. Hur motiverar Socialdemokraterna det förslaget?

Förslaget innehåller också vissa embryon som är ganska bra. Ett sådant är att man föreslår att deltidsanställda skall få företrädesrätt till anställning med högre sysselsättningsgrad. Det är bra, och det har vi under lång tid motionerat om. Men varför begränsar man företrädesrätten till arbetsplatsen och inte till driftsorten? Vilka är skälen till det? Beträffande all annan företrädesrätt används ju driftsortsbegreppet.

Varför finns det inga krav på att arbetsgivarna skall samordna arbetsuppgifterna så att det blir reella möjligheter för alla deltidsanställda att få fler timmar? Och varför finns det inga krav på kompetensutveckling så att alla deltidsanställda, av vilka de flesta är kvinnor, verkligen blir aktuella för tjänster med högre sysselsättningsgrad? Det räcker inte med bara ett tandlöst förslag om rätten till fler timmar, utan möjlighet måste också skapas att utnyttja den rätten. Det måste vara en rätt.

Det finns också ett förslag om en bortre gräns för vikarier, och det är mycket bra. Men det här är begränsat till enbart vikariatsanställningar. Det innebär att arbetsgivare i princip kan fortsätta att koppla visstidsanställda på varandra i mer än åtta år, vilket bl.a. LO påpekar i sitt remissvar. Varför inte tidsbegränsa alla former av visstidsanställningar så att arbetsgivarna inte kan spekulera i att koppla ihop vikariat med säsongsarbete, tillfällig arbetsanhopning, överenskommen visstidsanställning osv.? Som förslaget nu är utformat blir det bara en halvmesyr. Vi menar att tidsbegränsningar skall omfatta alla former av visstidsanställningar och att tidsgränsen skall vara maximalt 18 månader.

Vi i Vänsterpartiet säger: Visst är det dags att reformera arbetsrätten. Det behovet är ganska klart och beror bl.a. på att en rad nya anställningsformer vuxit fram som inte täcks in av den nuvarande lagen om anställningsskydd. Då handlar det bl.a. om visstidsanställningar i alla former. Det handlar också om det nya med entreprenadskap, konsulter och inhyrning av arbetskraft – hela den form som vuxit fram vid sidan av det gamla arbetsrättsliga komplexet.

Vi menar att arbetsrätten skall ses över, bl.a. därför att kvinnors villkor på arbetsmarknaden så markant skiljer sig från männens. I Sverige har vi inte bara en segregerad arbetsmarknad i Sverige, utan vi har också segregerade arbetsvillkor mellan könen. Kvinnor finns på visstidsanställningar, får en mindre del av kompetensutveckling, särbehandlas i samband med avtalsturlistor m.m.

Vi menar också att arbetstagarnas inflytande på arbetsplatser och i arbetslivet måste säkras och utvecklas. Demokratin får inte göra halt i dörren in till arbetsplatsen. Vi menar att den diskriminering som förekommer av olika grupper i arbetslivet är oacceptabel och måste angripas. Vi föreslår en förstärkt och utvecklad arbetsrätt.

Men vad får vi i stället? Jo, det förslag som nu ligger på riksdagens bord. Det leder i rakt motsatt riktning. Det innebär att otryggheten ökar, att inflytandet minskar och att visstidsanställningarna ökar. Det öppnar

för en fortsatt och grövre diskriminering i arbetslivet. Det ökar arbetsgivarnas makt och utrymmet för godtycke i arbetslivet.

För mig, som under många år i fackföreningsrörelsen haft ett gott och nära samarbete med många socialdemokrater, är det smärtsamt att konstatera att det är en socialdemokratisk regering som nu lägger fram dessa löntagarfientliga förslag och att det kan gå så illa att det är en socialdemokratisk riksdagsgrupp som släpper igenom det här i riksdagen.

Det här är ju arbetarrörelsens hjärtefråga. Det handlar ju om tryggheten i anställningen och om makten i arbetslivet. Socialdemokraterna har ju inte presenterat ett enda godtagbart eller sakligt skäl för sina försämringar. Det här kan bara tolkas – och det tolkas också av stora delar av fackföreningsrörelsen – som en ideologisk nyorientering med starka borgerliga förtecken.

För att ge alla socialdemokratiska riksdagsledamöter en chans att besinna sig kommer jag att yrka bifall till en rad av våra reservationer, nämligen reservationerna nr 2, 7, 10, 15, 20 och 25, dvs. inte alla våra reservationer, men nästan alla.

Jag gör det här, trots att jag vet att kammaren har ett mycket pressat tidsschema. Men jag gör det i förhoppningen att socialdemokraterna skall ha tagit intryck, kanske inte av Vänsterpartiets förslag, men väl av den samlade fackföreningsrörelse som uppvaktat utskottet, som fanns representerade på Mynttorget den 26 november och som har gjort andra saker: skickat fax, skrivit artiklar och gått ur det socialdemokratiska partiet för att man inte kan se den här ideologiska nyorienteringen.

Jag har alltså fortfarande en förhoppning om att den här riksdagen skall kunna visa fackföreningsrörelsen att det finns en vänstermajoritet i riksdagen som lyssnar på de väljare som faktiskt röstade fram en vänstermajoritet och två partier som båda gick till val på att återställa arbetsrätten. Och det gjorde vi ju, gemensamt. Men sedan presenterar då i dag det ena partiet, nämligen Socialdemokraterna, en återställare av återställaren, som Kjell Ericsson, Centerpartiet, tidigare uttryckte det i dag.

Det här är tvärtemot det vallöfte Socialdemokraterna gav i valet, och jag tycker att det är beklagligt. Men som sagt: Om en timme eller så finns det möjlighet att visa att man har ändrat sig.

I detta anförande instämde Kenneth Kvist, Hanna Zetterberg, Marie Engström, Tanja Linderborg, Hans Andersson, Bengt Hurtig, Ulla Hoffmann, Lennart Beijer och Per Rosengren (alla v).

Anf. 233 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Efter denna högtidliga och tekniska seans kanske det är något förmätet att bryta in. Huvudelden har ju varit riktad framför allt mot regeringen och socialdemokraterna, men som medlem av arbetsmarknadsutskottet känner jag mig ändå föranlåten att ge någon synpunkt.

Den gäller Ingrid Burmans tal om mytbildning. Min synpunkt är väl möjligen att hon för egen del också halkade in på det genom att säga att det är en myt att det skulle bli fler anställda med en reformerad arbetsrätt. Hon talar om en försämrad arbetsrätt, och min fråga blir: För vem?

Som ett exempel på en förändring åt det håll som regeringen föreslår, och där vi i ännu högre grad från liberalt håll vill gå så att säga mera mittåt, säger hon att det är visstidsanställningar som ökar och tillsvidare-

anställningar som minskar. Det märkliga är att just detta som Ingrid Burman varnar för kommer att ske efter reformen ju redan har skett efter den återställare som Vänsterpartiet medverkade till. Det är väl då man funderar över hur det skulle kunna hjälpa till att öka tillsvidareanställningarna.

Jag menar i stället att det är några saker som är bra, framför allt detta med en mer lokalt orienterad förhandlingssituation.

Vi talar ofta om den lilla och den stora politiken här, och när det gäller arbetsrätten kan vi säga att den stora politiken ju också innehåller andra saker, t.ex. sjuklönesituationen som påverkar anställningsmöjligheterna. Där har ju Ingrid Burmans partiledare varit ute på något företagarmöte och sagt att det här med sjuklönehinder skall Vänsterpartiet vara med och undanröja, men också det har ju numera fallit.

Anf. 234 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Elver Jonsson tar upp det här med mytbildning. Det är mycket möjligt att Elver Jonsson inte har så stor tilltro till mig, men han kanske har större tilltro till den forskning som ganska entydigt har konstaterat just det jag sade i mitt anförande. Försämringer i anställningsskyddet och i arbetsrätten ger två effekter. En stark arbetsrätt gör att uppsägningarna skjuts upp i en lågkonjunktur och dröjer något i en högkonjunktur, och det här är ganska entydigt. Den andra effekten är att internationella erfarenheter – jag tänker då i första hand på Spanien, men det finns också andra exempel – visar att en avreglerad arbetsrätt ökar visstidsanställningarna på bekostnad av tillsvidareanställningar.

Jag tror att det jag säger inte är omtvistat på något sätt. Däremot finns det en ideologisk diskussion i Sverige som bygger på tyckande, tro och antagande, och den förs ofta fram av SAF och av borgerliga partier.

När det gäller förändringen av anställningsformer har Elver Jonsson gjort samma sak som jag. Han har konstaterat att visstidsanställningarna ökar i dag och att tillsvidareanställningarna minskar. Men vad Sverige då inte behöver är nya former av visstidsanställningar. De skulle bara bidra till att öka kaoset och människors otrygghet.

När det gäller sjuklönen skall jag be att få återkomma i nästa replik.

Anf. 235 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Ingrid Burman behöver åka till Spanien eller läsa sofistikerade utredningar. Det räcker att bara titta på AMS-statistiken.

Vi har fått denna förskjutning. Jag vill inte påstå att den enbart hänförs till de s.k. återställarna, men det vore en myt att detta skulle kunna leda i bevis att tillsvidareanställningarna skulle öka om man återställer återställaren en gång till. Den bevisbördan åligger fortfarande Ingrid Burman.

Jag vill säga till allas uppmuntran, även om vi hotas av extra omröstningar om vi inte håller oss till Vänsterpartiets anvisningar, att när Ingrid Burman talar om nyorientering är det hoppfullt att konstatera att detta också har skett med Vänsterpartiet, från den tiden då man inte ville ha något regelsystem, än mindre några påföljder vid brott mot olika lagar på arbetsrättens område. Där har det skett en förbättring, men det är inte detsamma som att det är bra.

Anf. 236 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Som vanligt tycker Elver Jonsson om att tala historia med mig. Jag har litet svårt att orientera mig i den här historien, så den dialogen får vi ta någon annan gång.

Jag tror inte alls att visstidsanställningarna har ökat eller minskat på grund av en återställare. Men just att de finns och att de ökar motiverar väl en översyn av arbetsrätten, som skall ha sin utgångspunkt i trygghet, i anställning, i demokrati, i inflytande och i kompetensutveckling. Jag har också sagt från talarstolen att just detta väl motiverar en ny översyn, men med andra utgångspunkter.

Jag vill återkomma till det här med sjuklön. Elver Jonsson vet mycket väl att vi har lagt fram ett väl underbyggt förslag om att ta bort hela sjuklöneperioden för småföretagare. Det förslaget kommer upp till omröstning i kammaren i nästa vecka, och jag förutsätter att vi då får Elver Jonssons stöd för förslaget, eftersom han är en småföretagarvän.

Anf. 237 BARBRO JOHANSSON (mp):

Herr talman! Regeringens rubrik *En arbetsrätt för ökad tillväxt* står för att fler jobb skall skapas när de nya reglerna träder i kraft. Kommer detta att inträffa, herr talman, har regeringen och statsrådet Ulrica Messing rätt i sitt påstående att detta medför nya jobb. Vi hoppas alla naturligtvis att detta skall vara fallet, men åtminstone jag och Miljöpartiet med mig är mycket tveksamma.

Tror alla de människor som demonstrerade här utanför Riksdagshuset den 26 november att detta blir verklighet? Känner Therese Rajaniemi att statsministern har lyssnat på henne? När jag skriver detta anförande ser jag på nyheterna att Therese har givit upp slaget om arbetsrätten, samtidigt som människor demonstrerar för en bibehållen arbetsrätt på flera platser runt om i Sverige.

Folk blir helt naturligt mycket oroade när anställningstryggheten hela tiden ändrar karaktär. Det är viktigt att en stabil och långsiktig arbetsrätt kan tillämpas både i konjunkturuppgångar och i konjunkturedgångar. Det är av största vikt att en ändrad arbetsrätt inte leder till att en större mängd människor tvingas till otryggare anställningsformer.

Regeringens förslag är mer av tillfällig karaktär, och därför måste arbetsrättens betydelse inför framtiden grundligt utredas, även efter att regeringens förslag i propositionen har gått igenom.

Arbetsrättens funktion i företag med koncernstruktur måste ses över och samspelet mellan arbetsrätten och de socialrättsliga reglerna.

Miljöpartiet vill att regeringen prioriterar regler för distansarbete i det fortsatta arbetet. Bl.a. gäller detta turordningsreglerna, där det är viktigt att skriva distansarbetsavtal.

Herr talman! Det mest omvälvande i regeringens förslag är den nya överenskomna visstidsanställningen. I klartext innebär detta att arbetsgivaren oberoende av det sammanlagda antalet anställda ständigt kan ha fem anställda med tidsbegränsad anställning utan att behöva motivera detta.

Tidsbegränsade anställningar ger generellt ett svagare skydd mot könsdiskriminering. Diskriminering på grund av graviditet eller familjeansvar är en realitet.

Jämställdhetsombudsmannen har under de senaste åren fått en enorm ökning av ärenden att granska. En stor del av dessa gäller kvinnor som känner sig diskriminerade. De får t.ex. inte förlängd anställning när de blir gravida. När inga skäl behöver redovisas för att en provanställning avbryts eller för att ett nytt vikariat inte erbjuds är det svårt att komma åt diskrimineringen.

Herr talman! Miljöpartiet föreslår att om den överenskomna visstidsanställningen införs skall förslaget kompletteras med följande två regler: För det första bör en arbetsgivare inte kunna byta personer på i huvudsak samma arbetsuppgifter. För det andra bör det införas en borte gräns för alla slags visstidsanställningar som innebär att en arbetsgivare inte kan undvika spärregeln, genom att låta en arbetstagare hoppa mellan olika typer av visstidsanställningar.

När det gäller en borte gräns för vikariat tillstyrker vi förslaget, men vi vill understryka vikten av att bestämmelsen utformas så att treårsgränsen kommer att omfatta även s.k. mixade anställningar, dvs. sådana anställningar där vikariat kombineras med andra typer av visstidsanställningar. Vi anser att regeringen måste följa upp arbetsgivarnas hantering av denna fråga och inom en viss tid återkomma med en utvärdering.

När det gäller uppsägningstiden, herr talman, delar vi regeringens bedömning att en regeländring som den föreslagna kan underlätta nyanställning av äldre arbetslösa. Den föreslagna regeln kan emellertid komma att innebära att rörligheten på arbetsmarknaden för äldre arbetstagare minskar. Vi anser därför att regeringen bör införa en dispositiv lagregel, som kan frångås genom kollektivavtal, innebärande rätt till tjänstledighet för att prova annat arbete.

Vi kommer då till företrädesrätten till återanställning, som är en mycket viktig del av anställningsskyddslagens regelsystem. Eftersom arbetsgivaren har möjlighet att när som helst säga upp personal på grund av arbetsbrist leder en förkortning av återanställningsrätten direkt till en försvagning av anställningsskyddet. Den föreslagna ändringen kommer att slå särskilt hårt mot föräldralediga kvinnor, särskilt om man samtidigt utvidgar möjligheterna till kortare visstidsanställningar. Vi avstyrker därför regeringens förslag.

När det gäller företräde för deltidsanställda anser vi att det är ett värdefullt tillskott till de arbetsrättsliga reglerna. Bestämmelsen måste dock stärkas på så sätt att det blir en rättighet för de deltidsanställda att få företräde till en vakant tjänst. I dag arbetar endast 9 % av manliga arbetstagare mindre än 35 timmar i veckan. Motsvarande för kvinnor är 40 %, och många av dem vill arbeta mer.

Herr talman! Miljöpartiet tycker att utskottet skulle kunna lyssna på våra förslag om tillägg till överenskommen visstidsanställning, borte gräns för vikariat m.m.

Herr talman! Trots att företagarna själva ofta säger att arbetsrätten inte är det största hindret för att skapa nya anställningar driver en socialdemokratisk regering nu igenom förändringar i arbetsrätten. Det är svårt att förstå varför.

Vi miljöpartister står för en politik som är hållbar på såväl lång som kort sikt. Därför vill vi ha en arbetsrätt som underlättar för människorna och för företagarna men som inte ställer människor utanför arbetslivet helt skyddslösa.

Det finns i dag många som siar om framtidens arbetsmarknad. Många talar om ett kunskapssamhälle som närmar sig i rasande fart. Andra talar om ett tvätredjedelssamhälle, som vi befarar. Någon har sagt att det är samma samhälle alla talar om, men att skillnaden är om man befinner sig innanför eller utanför murarna.

Herr talman! Arbetsrätten skapades under förhållanden då människor behövdes i produktionen. Arbetsrätten förändras nu i en tid då alltför utdefinieras som onyttiga. Vi måste akta oss, så att vi inte skapar ett samhälle där människor som säger sin mening på arbetsplatsen kan sorteras bort. Vi måste akta oss, så att vi inte skapar en arbetsrätt för den högtbildade 35-årige mannen, som är den som alltför ofta blir norm i samhället. Det kanske beror på att det är den sortens medarbetare som är i majoritet på departementen. Inte finns det väl så många i förtid utslitna 60-åriga kvinnor bland ministerns rådgivare?

Som småbarnsmamma kanske statsrådet Ulrica Messing kan inse att det kan vara just hennes väninnor som riskerar att bli utan arbete med nya regler för evighetsvikariat. Skall man tänka på att vi vill ha jämställdhet mellan könen blir det kanske svårt att ta fram ett sådant här förslag.

Herr talman! Jag vill härmed yrka bifall till reservationerna nr 3, 11, 13, 21 och 26.

Anf. 238 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Arbetet med arbetsrättslagstiftningen har under de senaste åren utvecklats till en ganska sorglustig historia. Fyrpartiregeringen genomförde som bekant en del förändringar av den dåvarande arbetsrättslagstiftningen. Socialdemokraterna, som då befann sig i opposition, opopulerade oerhört häftigt. Det här blev en betydande valfråga och en fråga som kunde förena fackföreningsrörelsen och det socialdemokratiska partiet och som spelade en stor roll i det arbetet. Man lovade att om man bara kom tillbaka till regeringsmakten skulle lagstiftningen rivas upp.

Så kom man då i regeringsställning och man rev mycket riktigt upp de förändringar som hade genomförts. Dock var man inte i regeringen helt tillfredsställd med lagstiftningen. Man insåg att den kanske inte i alla delar var helt genomtänkt, men den hade fungerat bra i valrörelsen. Man tillsatte en kommission i förhoppning om att parterna själva skulle kunna enas om de förändringar som regeringen inte maktade genomföra. Kommissionen misslyckades. Ingen av parterna kunde ställa upp på kommissionens förslag.

Regeringen hade gång på gång under den här processen hotat parterna med lagstiftning om en uppgörelse inom ramen för kommissionen inte kom till stånd. Trots detta försökte regeringen ytterligare en gång, den här gången med en särskild medlargrupp. Inte heller detta lyckades. Efter många om och men kom det ett halvhjärtat förslag som har ganska få anhängare med däremot väldigt många olika kritiker. Kanske är det åtminstone ett tillfälligt slut på regeringens slalompolitik när det gäller arbetsrätten som vi är med om i dag.

Diskussionen om arbetsrätten har huvudsakligen, som jag ser det, förts utifrån en gammal föreställning och vid en välkänd frontlinje. I den här föreställningen står okänsliga arbetsgivare som helst vill ha otrygga anställda mot en arbetstagar sida som organiserar förment utbytbara kuglar i en gammal industristruktur.

Finns det behov av att underlätta för nya jobb? Ja, det är självklart. Alla tycker att vi behöver ta fram nya jobb och att vi behöver vidta åtgärder för att skapa förutsättningar för nya jobb. Tittar man på den verktygslåda som vi som politiker har till vårt förfogande finns det några saker vi kan göra. Vi kan ge stöd, vi kan bidra till utbildning, vi kan ändra skatteregler, vi kan underlätta i byråkratin osv. Det finns ett antal instrument till förfogande.

Jag tror att frågan om arbetsrätten är ett av de verktyg som måste användas om vi påtagligt skall kunna sänka den mycket höga arbetslösheten. Det måste till förändringar, och det måste till ytterligare förändringar i förhållande till det förslag som regeringen har lagt fram och som majoriteten i utskottet nu har ställt sig bakom.

Dagens arbetsrätt är, även efter de förändringar som nu görs, utformad för den traditionella industrin och framför allt för en helt annan tid än vår tid och framtiden.

Dagens arbetsplatser ser helt annorlunda ut. Vi vet väldigt litet om hur framtidens arbetsplatser kommer att se ut, men man kan ana att många av de tillkommande jobben inte bygger på en traditionell relation mellan arbetstagare och arbetsgivare. Det blir mer av kontrakt, mer av entreprenader, mer av konsulttjänster. Arbetstagare kommer långt ifrån alltid att vara knutna till en och samma arbetsplats. Arbetstiderna kommer att variera både vad gäller förläggning och mängd. Vi vet att vi arbetstagare nästan aldrig kommer att vara enkelt utbytbara, om vi någonsin har varit det.

Det går, som jag ser det, inte att bita sig fast vid en arbetsrätt som har allt mindre relevans på arbetsmarknaden. Dagens arbetsrätt, herr talman, är som jag ser det främst en rätt för dem som har arbete. Att arbetsrätten diskuteras ganska ensidigt handlar om att de som drabbas av arbetsrättens avigsidor inte har någon röst i debatten. De människor som inte har fått jobb i de företag som inte existerar eller de företag som inte har utvecklats finns inte i de stora demonstrationstågen. De som inte har kommit in på arbetsmarknaden på grund av arbetsrätten vet kanske inte alltid vad skälen till detta är. Jag menar att arbetsrätten är ett sådant vanligt skäl.

I stället för att ordna arbetsrätten för att underlätta för nya jobb fastnar regeringen i en diskussion om i vilken turordning människor skall förlora jobbet. Det görs samtidigt som antalet långtidsarbetslösa, alltså personer som har varit utan jobb under minst två år, ständigt ökar. När budgeten presenterades hade 147 000 personer varit arbetslösa under längre tid än två år. Och bara under det senaste året, sägs det i budgeten, har antalet ökat med 11 000 personer.

Det här borde få oss att fundera. Jag tror att arbetsrätten spelar roll. För det finns det också visst belägg i forskningen. Långtidsarbetslösheten blir lägre, man får en snabbare rotation bland dem som är arbetslösa och det blir lättare för ungdomar att komma in på arbetsmarknaden.

Kristdemokraternas uppfattning är självfallet inte att en förändring av arbetsrätten ensam kan lösa arbetslöshet och tillväxtproblem i Sverige. Men jag tror att förändringar i arbetsrätten är en väldigt viktigt pusselbit i den mosaik som fordras för att skapa ett bättre klimat för företag och för företagande. Det som till sist är det enda som ger jobb, trygghet och välfärd är ju nämligen när enskilda människor anser det vara mödan värt att

starta ett företag, att anställa människor eller att utvidga ett företag som är befintligt.

Arbetsrätten tror jag spelar en roll i det sammanhanget, men det fordras också åtgärder för att öppna den privata tjänstesektorn och för att genomföra skatteförändringar som uppmuntrar investeringar i företag. Det handlar om avbyråkratisering, satsning på forskning och andra åtgärder som måste till för att bryta den förödande massarbetslösheten.

I det betänkande som vi nu diskuterar har socialdemokraterna slagit fast att utformningen av arbetsrätten har betydelse för nyanställningar och nivån på arbetslösheten. Det är ett ganska intressant konstaterande efter det resonemang som fördes under föregående period. Det gör man inledningsvis i betänkandet där det heter att de förslag som regeringen har lagt fram just syftar till att underlätta nyanställningar och att minska arbetslösheten. Man konstaterar alltså att arbetsrättslagstiftningen har betydelse för hur många människor som saknar arbete. Då blir det en diskussion om hur långt man skall gå i det här sammanhanget.

Jag menar att socialdemokraterna inte har gått tillräckligt långt för att ställa sig på de människornas sida som saknar arbete i dag.

Vi kristdemokrater har i motioner föreslagit en återgång till de regler som infördes av fyrpartiregeringen under den förra mandatperioden. Vi vill också förlänga den maximala tiden för visstidsanställning till 24 månader. Det vi vill komma åt är att många, framför allt ungdomar, rutinmässigt sägs upp inför sexmånadersdagen av sina anställningar. Många fler skulle kunna få fotfäste på arbetsmarknaden om man ostört kunde jobba upp till 24 månader på en arbetsplats och skaffa sig den erfarenhet som det innebär att ha ett arbete.

Vi tycker att det finns mycket goda skäl att tillsätta en parlamentarisk utredning som får i uppdrag att se över arbetsrätten och lägga fram förslag till en arbetsrättslagstiftning för 2000-talet i den miljö som jag tidigare har diskuterat med mycket stora förändringar på arbetsmarknaden och arbetsplatserna.

Det här betänkandet präglas, liksom Socialdemokraternas politik plägar göra, i stora delar av ett tänkande som tar sin utgångspunkt i kollektivet, inte i den enskilde. Det tar sig bl.a. uttryck i att man på arbetsplatser som saknar kollektivavtal inte skall få den rätt man har på annat håll, nämligen att sluta avtal om avvikelser från anställningsskyddslagen. Att på detta sätt sätta organisationer före individer är en socialdemokratisk sjuka som vi känner igen från många andra håll. Den överordnade instansen förväntas begripa bättre än enskilda personer, som känner problemen och förutsättningarna i detalj.

Vi kristdemokrater lutar oss mot den s.k. subsidiaritetsprincipen, som går ut på att man lägger besluten på i vid mening lägsta möjliga effektiva nivå. Vi vill alltså föra ned förhandlingsrätten så långt det är möjligt och ge parterna på den lägre nivån det stöd och den hjälp som behövs för att detta skall fungera.

Herr talman! Vi kristdemokrater står självfallet bakom alla de kristdemokratiska reservationerna, men jag nöjer mig för tids vinnande med att yrka bifall till reservationerna 1, 6 och 30. Jag konstaterar också att kammaren nu är betydligt mer välfylld än då jag började mitt anförande.

Herr talman! Det har väl inte undgått någon att det är lagen om anställningsskydd som nu behandlas i kammaren.

Det förslag vi har att behandla innehåller några olika delar. En första del handlar om att förbättra vikariers och deltidsanställdas situation på arbetsmarknaden och berör i hög grad kvinnornas arbetsmarknad.

En andra del innehåller ett förslag som, tror vi, innebär ökade möjligheter för äldre att få anställning genom ett nytt sätt att tjäna in uppsägningstid.

En tredje del handlar om hur vi vill underlätta nyanställningar, och där ingår förslag om en ny anställningsform, kallad överenskommen visstidsanställning.

Företrädesrätten till återanställning kortas från tolv till nio månader. I dag krävs att en central facklig organisation godkänner eller träffar en överenskommelse om lokala avvikelser rörande de dispositiva delarna i lagen om anställningsskydd. Förslaget innebär att det i lagen inte anges på vilken nivå avtal om avvikelser kan träffas genom kollektivavtal – i vissa fall.

Bakgrunden till de förslag vi nu går fram med finns delvis i den debatt om arbetsrätten och dess betydelse som förts i denna kammare under många år. Även inom socialdemokratien har denna debatt naturligtvis pågått, formellt sedan 1990.

Den socialdemokratiska regeringen tillsatte 1991 en utredning under Anna-Greta Leijon, som efter valet 1991 byttes ut. Utredningen gavs då nya direktiv av den borgerliga regeringen. Bl.a. på basis av den utredningen, men också på andra ideologiska grunder, inledde den dåvarande borgerliga regeringen ett omfattande förändringsarbete, som till praktiskt taget alla delar följde de krav som arbetsgivarsidan hade drivit.

Några av de besluten ändrade vi hösten 1994, efter det att vi hade återkommit i regeringsställning. Det gällde turordningsreglerna, blockad-, konflikt- och vetorätsreglerna, som återställdes. Samtidigt deklarerade vi att arbetsrätten borde ses över och förändras, och vi ställde våra förhoppningar till att parterna själva skulle finna de lösningar tiden kräver. Den s.k. Arbetsrättskommissionen tillsattes också.

Hur det sedan gick behöver jag väl knappast upprepa. Parternas positioner blev alltför låsta. Det är väl ingen obekant att inför SAF:s krav, som väl närmast kan beskrivas som sammanfallande med krav som framförts av moderaterna i denna kammare, låstes även fackets positioner.

De förslag vi nu går fram har vad gäller de delar som har blivit kontroversiella ett enda syfte. Genom möjligheter till ökat lokalt inflytande och genom den nya anställningsformen, överenskommen visstidsanställning, vill vi göra det lättare för företagen att anställa. Framför allt vill vi göra det lättare för småföretagare att våga prova möjligheten att anställa, och ingen kan väl, med den höga arbetslöshet vi har i dag, bestrida att det är bra att fler kan få ett jobb.

Reglerna för de redan anställda är och förblir oförändrade, förutom de förbättringar som vi föreslår för vikarier och deltidsanställda. Det är självfallet vår förhoppning att de som har kunnat få ett arbete tack vare den nya anställningsformen också skall kunna få en fast anställning när de har fått visa vad de kan och går för.

Till detta har sagts att lagen redan i dag i reglerna för prov- och visstidsanställning ger de möjligheter som behövs. Men vi vet samtidigt att många småföretagare, och då särskilt enmansföretagare, tvekar inför att göra sin första anställning. Vi vet att dessa företagare – oftast felaktigt, men ändå – har upplevt reglerna som svåra och att det har funnits en rädsla för att göra bort sig och hamna i svårigheter. Detta gäller särskilt för dem som tidigare inte har haft några anställda. Samtidigt vet vi att sju av tio nyanställningar sker i småföretag.

Den kritik som framförts under den tid då förslagen har behandlats skall naturligtvis respekteras, men vi tycker att den ibland har blivit alltför onyanserad. Det har framställts som att hela arbetsrätten håller på att tippas ned i avgrunden. Detta antyds i Vänsterpartiets motion, och det har som bekant även framförts på annat sätt. Jag har fått ta del av de mest fantastiska konstruktioner av hur illasinnade arbetsgivare nu kommer att laborera för att över huvud taget undvika att ha fast anställda i sin verksamhet. Kritiken har främst gällt den nya anställningsmöjligheten, den som kallas överenskommen visstidsanställning.

Enligt regeringens förslag är den nya anställningsformen försedd med vissa begränsningar. Det gäller max fem anställda, minst en månads anställning och längst 12 respektive 18 månaders anställning under en treårsperiod. Självfallet skall för dem som anställs på överenskommen visstidsanställning i övrigt gälla samma villkor som för alla andra på arbetsplatsen. Eventuella krav från arbetsgivare som strider däremot är lika ogiltiga som vid anställning under andra former.

Utskottsmajoriteten utgår från att det stora flertalet arbetsgivare kommer att använda den nya anställningsformen på ett seriöst sätt, men vi är medvetna om att det kan finnas vissa risker för missbruk – detta är ju en helt ny form. Även om denna risk kan vara liten är det allvarligt om det förekommer, och vi har definitivt inte avsett att den nya anställningsformen skall gynna oseriösa arbetsgivares laborerande med olika anställningsformer som ett konkurrensmedel.

Vi föreslår därför att det tillsätts en referensgrupp med arbetsmarknadens parter samt Jämställdhetsombudsmannen. Gruppen skall kontinuerligt utvärdera den nya anställningsformen och återkomma till riksdagen inom en treårsperiod och redovisa erfarenheter och slutsatser beträffande den överenskomna visstidsanställningen. Det här ger utskottet regeringen till känna.

Vad gäller förslaget om ändringar i dispositivitetsreglerna, så att avtal kan träffas även på lokal nivå, vill jag understryka att det i hög grad ankommer på de fackliga organisationernas egen arbetsordning hur detta skall utövas. Förhandlingsrätt tillkommer lokal facklig organisation enligt den definition som finns i medbestämmandelagens § 6, om avtal inte anger annat.

Hur den fackliga organisationen ordnas och verksamheten bedrivs beslutar varje fackförbund, precis som tidigare. I flera fall, bl.a. beträffande möjligheten att träffa avtal om annat än vad lagen föreskriver vad gäller intjänad uppsägningstid, ligger dispositiviteten kvar på den centrala nivån. Det skall vidare finnas avtalsreglerade förhållanden på arbetsplatsen, antingen genom klar partstillhörighet eller genom s.k. hängavtal.

Vad avser företrädesrätten till återanställning understryks i propositionen den AD-dom som säger att det strider mot grunderna i anställnings-

skyddslagen att helt avtala bort reglerna om företrädesrätt. Domen äger giltighet vare sig avvikelser sker genom centralt eller lokalt träffade kollektivavtal.

Självfallet gäller det för lagens alla dispositiva delar att uppgörelser inte får strida mot grunderna i lagstiftningen och mot god sed på arbetsmarknaden, exempelvis vid överenskommelser om turordning vid arbetsbrist.

Lagen föreslås nu i vissa fall inte ta ställning till på vilken nivå dispositivet kan utövas, vilket kan ge möjligheter till ett större lokalt inflytande. Det motsvarar i stort sett vad som gäller redan dag, då förbunden på olika sätt har delegerat förhandlingsrätten till den lokala nivån.

Den utpressningssituation som det har målats upp att de lokala facken skulle hamna i är mot denna bakgrund enligt vår mening överdriven.

Det skall understrykas att lika litet som det går att tvinga en arbetsgivare att ingå avtal för förhållanden i hans verksamhet, exempelvis om verksamhetens omfattning, går det att tvinga en lokal facklig organisation att ingå avtal som strider mot vad denna bedömer som rimligt för sina medlemmar i förhållande till grunderna i lagstiftningen.

Medbestämmandelagen ger i sådana lägen den förhandlingsordning som parterna har att leva och rätta sig efter, och den kvarstår ograverad då MBL i den nu aktuella propositionen över huvud taget inte berörs.

Herr talman! De förändringar vi nu genomför har, utöver att stimulera särskilt småföretagare att anställa, också ett annat syfte. Genom den uppgörelse som vi socialdemokrater nu träffat med Centern förutser vi att vi fått ett beslut på den enskilda arbetsrättens område som kan stå sig långt över tiden, och det är viktigt att så kunnat ske.

De tre högerpartierna har i dessa frågor en annan inställning. De vill, utöver de delar i vilka de accepterat vårt förslag, återinföra den lag som gällde under 1994 – och för den delen gå längre än så efter den väg Svenska Arbetsgivareföreningen pekat ut. Längst går som vanligt Moderaterna. Särskilt understryker de omsorgen om de små företagen och deras svårigheter – och dessa finns förvisso. Men när det tar sig sådana uttryck som framgår av Moderaternas motioner och deras tidigare reservationer i riksdagen blir det avslöjande. Bara ett citat: "Det är inte rimligt att det skall behövas juridisk expertis för att tolka och tillämpa lagen."

För de flesta av oss är rätten till arbete av grundläggande betydelse i vår tillvaro. Det ifrågasätts sällan att vi behöver få hjälp med speciell sakkunskap och ibland även juridisk expertis i frågor som har långt mindre betydelse för oss som medborgare. På samma sätt kan det ibland behövas sådan hjälp i frågor som rör oss i arbetslivet. Därför behövs lagar och avtal. Därför behövs de fackliga organisationerna och ibland deras ombudsmän – likaväl som arbetsgivaren ibland behöver ha hjälp av ombudsmän från arbetsgivarorganisationen.

Men i särskilt den moderata världen är det så ordnat att det som gäller det grundläggande i vår tillvaro, vårt arbete, skall ordnas så enkelt och okomplicerat att vem som helst, bara man är företagare, skall vara skickad att enväldigt hantera sådana frågor relativt den anställde.

Inget visar väl bättre att när Moderaterna går i spetsen och de andra hänger med – litet olika långt när det gäller Folkpartiet respektive Kristdemokraterna – blir det arbetsgivarna som kommer att bestämma i ett återtåg mot tiden för gamla § 32 – "fritt antar och avskedar". Det är inne-

börden i det som Christel Anderberg har sagt här i dag från denna talarstol, och till vissa delar även Elver Jonsson och Kristdemokraterna.

Mot denna bakgrund, herr talman, tycker jag det är utomordentligt tillfredsställande att vi nu har nått en bred överenskommelse om lagen om anställningsskydd med ändringar som gör det lättare att anställa – men inte att avskeda.

Jag yrkar bifall till hemställan i utskottets betänkande och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 240 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Först vill jag ta upp etiketteringen. Sten Östlund talar om de tre högerpartierna. Då vill jag säga att det är lika oförsynt som att efter Sten Östlunds försiktiga anförande kalla honom för socialist. Det liksom passar inte.

Men jag känner mig inte träffad av det här, Sten Östlund, därför att vi tar avstånd inte bara från termer som klasskamp utan också från det som socialdemokrater – och för all del också folk på den motsatta kanten – har talat om: att välja sida. Från liberalt håll ser vi inte detta som att spela på den ena eller den andra planhalvan. Som politiker och lagstiftare har vi att hitta balanspunkten mellan två intressen som naturligtvis i grunden inte utan vidare kan vara överens.

Det finns ett konstruktivt, när det är som bäst, spänningsfält mellan arbetsgivare och arbetstagare och deras organisationer, och det är inget fult i det. För oss politiker gäller det att hitta ramarna för att de skall kunna ha en långtgående frihet att avtala och spänna musklerna.

Vi vill underlätta nyanställningar, säger Sten Östlund. Utmärkt! Det är åt rätt håll. Och när han nu försvarar förbättringarna och rör sig mittåt skulle jag vilja säga: Rör er litet till, och ni är inne på liberala marker! Ingen jämförelse i övrigt, men jag kan ändå travestera detta med en ideologisk nyorientering och säga: Det är bra, Sten Östlund! Efter de här applåderna tror jag att det är möjligt att fortsätta.

Anf. 241 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! Elver Jonsson tyckte inte om att jag talade om de tre högerpartierna. Men ni har i alla fall en gemensam reservation. Även i en motion understryker ni betydelsen av att arbetstagaren och arbetsgivaren själva skall få träffa överenskommelser i betydligt större utsträckning än vad som är möjligt i dag på kollektivavtalsreglerade arbetsplatser.

Jag vill ställa en fråga till Elver Jonsson: Hur långt är ni beredda att följa Moderaterna på den vägen? Moderaternas modell är ju att kollektivavtalet bara skall gälla om arbetsgivaren och den anställda kommer överens om det, om de begär facklig medverkan och att kollektivavtal skall gälla. I annat fall skall det som arbetsgivaren och den anställda har kommit överens om gälla. Det är inte svårt, för oss som har haft att företräda anställda ute på arbetsplatserna, att föreställa sig vad det kan innebära, nämligen en ingångslön som i regel skulle vara väsentligt annorlunda och lägre än vad den är i dag. Det är min absoluta övertygelse, inte minst i nuvarande arbetsmarknadssituation.

Jag skulle alltså vilja fråga Elver Jonsson: Hur långt är ni beredda att gå med Moderaterna på den vägen?

Prot. 1996/97:44
12 december

Anf. 242 ELVER JONSSON (fp) replik:

Herr talman! Först bara en synpunkt: Sten Östlund talade tidigare om att en del tror att det nya som finns i propositionen och betänkandet gör att man nu kan laborera med olika anställningsformer, och han sade då att det nog inte är möjligt.

Jag var inne på samma tema i mitt anförande. Jag tror att det är en överdriven misstänksamhet. Men när man samtidigt skall tillsätta en referensgrupp tror jag att man exponerar den misstänksamhet som Sten Östlund säger inte existerar.

Sedan kommer Sten Östlund med en retorisk fråga: Hur långt är ni beredda att följa Moderaterna? Vi "följer" inte, men vi ställer upp på det som Börje Hörnlund föreslog riksdagen, det som vi fick riksdagens stöd för och som vi levde med ett tag. Det fungerade väl. Det fungerade så väl att när återställarna har gjort sitt misslyckande är Sten Östlund, Socialdemokraterna och regeringen på väg att flykta från det man hade för sig på hösten 1994.

Så frågar Sten Östlund: Hur långt vill ni gå? Kan man träffa fler överenskommelser? Javisst, det ligger ju i det dispositiva och även i den liberala synen. Om parterna kan komma överens skall vi som lagstiftare inte i onödan lägga oss i.

Sten Östlund talade tidigare om att småföretagen skulle få lättare att anställa. Det tycker vi är bra, men det finns på några punkter en del att göra. Jag har påtalat skadestånden, som tydligen var på gång men som kom av sig.

Vi beklagar att turordningsfrågan inte finns med, därför att, som jag sade i mitt anförande, vid flertalet neddragningar finns det uppgörelser mellan parterna om ett avsteg när det gäller turordningsreglerna.

Sedan är det den stora politiken som jag tycker missar en hel del. Jag har nämnt sjuklönen som exempel. Är det inte, Sten Östlund, ytterst en maktfråga uppe i tunnluften bland dem som har den centrala positionen? Lokalt tror jag att det här går att hantera mycket bra.

Anf. 243 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! Det tror jag också, bl.a. därför att det skall finnas ett centralt avtal som skall gälla på arbetsplatsen om man skall kunna tillämpa den lokala förhandlingsrätten.

Sedan är det väl så, Elver Jonsson, men det är möjligt att jag minns litet fel, att ni tycker att det är rätt att man skall kunna komma överens på arbetsplatsen och är beredda att gå betydligt längre än vi är beredda att göra, även i det enskilda fallet.

Återställarna är återställda. De är inte tillbaka. Över huvud taget berörs inte medbestämmandelagen i det här förslaget och inte heller turordningsreglerna. Det får man förhandla om för dem som är tillsvidareanställda på precis samma sätt som man har gjort tidigare. I det fallet har jag ingen anledning att vara orolig för att det inte går att hantera ute på arbetsplatserna. Hade det inte gått att hantera hade vi väl inte haft den enorma arbetslöshet vi har i dag.

*en arbetsrätt
för ökad tillväxt*

Anf. 244 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! För två år sedan handlade en av de första debatterna jag deltog i här i kammaren om återställaren av arbetsrätten. Sten Östlund företrädde då som nu utskottsmajoriteten, och både Sten Östlund och jag kände att vi hade ett stort stöd av de fackliga organisationerna när vi återställde arbetsrätten. Sten Östlund fick då inte beröm av Folkpartiet, vilket han får i dag.

Sedan dess har det gått två år och Socialdemokraterna och Sten Östlund har gått andra vägar. I dag tror jag att jag är den enda här som faktiskt har stöd av de fackliga organisationerna. Jag får väl låta det vara osagt riktigt hur det är med det, men jag känner ett enormt stöd från de fackliga organisationerna när jag fortsätter att hävda löntagarnas behov av ett starkt anställningsskydd. Det leder mig till att ställa två frågor till Sten Östlund.

Motivet för den här förändringen är att göra det lättare för småföretag att anställa. På vilket sätt är det svårt i dag, särskilt när vi ändrar uppsägningsreglerna? En småföretagare måste planera 30 dagar i förväg. Man anställer, sedan måste man motivera varför man visstidsanställer och 30 dagar innan måste man veta när anställningen tar slut. Vad är det för hinder egentligen?

Min andra fråga är: Sten Östlund citerar AD:s dom och säger att det är förbjudet att avtala bort företrädesrätten. Ja, och nu sänker Socialdemokraterna från 12 månader till 9. Enligt AD får man inte avtala den bortre. När är företrädesrätten en företrädesrätt? Är det acceptabelt med en veckas företrädesrätt, fjorton dagar eller var sätter Sten Östlund gränsen?

Anf. 245 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! Jag förstod inte riktigt Ingrid Burmans sista fråga. Företrädesrätten kommer att vara nio månader. Man kan i vissa fall avtala bort den på lokal nivå, men jag anser nog inte att man kan avtala bort företrädesrätten generellt. Det måste finnas motiv. På samma sätt som det måste finnas motiv för att göra undantag från turordningsreglerna, som man också lokalt redan i dag oftast förhandlar om. Men det måste finnas ett skäl till att man gör undantag från turordningsreglerna. Det går inte att göra som i fallet med flygbolagen, där det ena flygbolagets personal blev ställd helt vid sidan. Man avtalade bort deras anställningsskydd. Det får man inte göra. Det måste finnas skäl och motiv till att man gör undantag.

Jag skulle vilja, om tiden räcker, citera vad jag sade när vi debatterade den här frågan hösten 1994: "Vi menar att det inte finns någon anledning att parterna på arbetsmarknaden, som nu erbjuds ett avgörande ansvar för det fortsatta utredningsarbetet och utvecklingen på området, skall ges andra utgångspunkter för arbetet i förhållande till det som gällde under nära 20 år från 70-talets början till ingången av innevarande år."

Det var ett av de främsta skälen till att vi återställde arbetsrätten till exakt det som gällde tidigare. Vi tog bort det som hade gällt 1994, med den förväntningen att man i Arbetsrättskommissionen skulle kunna komma överens om en ny och bättre arbetsrätt. Jag vill understryka att jag beklagar att det inte kunde ske.

Anf. 246 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Sten Östlund undvek att svara på min fråga. Vad innebär alltså de här förändringarna och hur kommer de att göra det lättare för småföretagare att anställa? Vad är problemet i dag? Är det att man behöver motivera och förklara varför det skall vara en visstidsanställning, eller är det att man måste ha en planering på minst 30 dagar?

När det gäller företrädesrätten upplevde jag att Sten Östlund använde AD:s dom som ett motiv för att företrädesrätten även framgent är skyddad. Men mitt problem, Sten Östlund, och många av Sveriges löntagares, är att ni sänker antalet månader med företrädesrätt med motivet att det skall bli lättare att nyanställa. Redan när ni sänker till 9 månader sorterar ni ut stora grupper av bl.a. föräldralediga, som kommer att ha svårt att reellt hävda sin företrädesrätt. Det här är ett bekymmer. På vilket sätt har företrädesrätten varit ett hinder för att nyanställa? Det önskar jag att Sten Östlund reder ut, så att jag och fler med mig förstår.

Den nya formen av överenskommen visstidsanställning innebär ju att arbetsgivarna inte behöver förhandla, man behöver inte motivera varför man visstidsanställer, man behöver inte gå in i dialog. Vi behandlar löntagarna som en *just-in-time*-produkt som kan hoppa in och ut ur arbetslivet utan något som helst krav på de arbetsgivare som faktiskt tar människors arbetskraft i anspråk. Är det här en anständig bild, Sten Östlund? I och med att vi tar bort avtalskravet också, slår vi faktiskt ut förhandlingsinstitutet på lokal nivå. Är detta anständigt, Sten Östlund?

Anf. 247 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! Svaret till Ingrid Burman på frågan varför man skall ha den överenskomna visstidsanställningen är väl att det är en psykologisk spärr som har funnits och som finns i dag. Visst är det påverkat av skräckpropaganda från visst håll i det här samhället. Det vill jag också påstå. Vi fick omedelbart en reaktion genom vissa undersökningar som gjordes efter det att förslaget till lagrådsremiss hade lagts fram. Den gav åtminstone vid handen att många företagare tänkte prova att anställa om de fick den här möjligheten. Är det så får vi prova detta som ett led att komma till rätta med arbetslösheten. Det är naturligtvis ingenting som tidigare har hindrat någon arbetsgivare från att anställa. Om man tillsvidareanställer behöver man över huvud taget inte förhandla.

Det är min förhoppning att arbetsgivarna nu när de får möjligheten att tillsvidareanställa med en uppsägningstid på bara en månad under de första två åren skall våga prova också den möjligheten. Den möjligheten kan vi hjälpas åt att sprida kunskap om. Det är en månads uppsägningstid som arbetsgivaren har att iakttä. Därefter är han av med lönekostnaderna för den han har anställt, om nu inte situationen är sådan i företaget att han kan bevara anställningen.

När det sedan gäller niomånadersregeln är det helt klart ett steg tillbaka. Jag har inget annat svar att ge Ingrid Burman än det som står i propositionen, nämligen att det i vissa lägen har gjort att arbetsgivarna inte har börjat anställa så pass snabbt som de borde ha kunnat göra.

Anf. 248 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Herr talman! Det var en sak som jag inte förstod i Sten Östlunds anförande. Han sade någonting om att det var väldigt avslöjande i moderaternas motioner att vi skrev att det inte är rimligt att man skall behöva anlita juridisk expertis för att förstå regelsystemen. Det framgick inte vad det avslöjar om oss moderater. Men Sten Östlund fick det att låta som om det var något väldigt hemskt.

Vi lever i Krångelsverige, Sten Östlund. Jag har säkert hundratals gånger hört människor säga: Jag funderar på att starta eget. Men några anställda skall jag jädrar i mig inte ha! Det är den allmänna inställningen hos människor som går i starta-eget-tankar. Det är så svårt, och det är så krångligt.

Jag är själv jurist fast så rysligt gammal att jag redan hade tagit min jur.kand.-examen innan de stora arbetsrättsliga regelkomplexen kom på 70-talet. När jag började i arbetsmarknadsutskottet och försökte sätta mig in i arbetslagstiftningen – LAS, MBL och allt det andra – tyckte jag att det kändes hur jag stängade min panna blodig. Det är fullständigt obegripligt och ogenomträngligt för en person som inte har fått speciell skollning på området.

Tycker Sten Östlund och socialdemokraterna att det är rimligt att ett sådant företag som EL-PER AB i Gagnef skall behöva lägga halva sin årsomsättning på att anlita juridisk expertis? Det blir ju dyrt om man råkar göra sig skyldig till en förseelse mot MBL. Det var fullständigt chockerande för mig som gammal åklagare att upptäcka att om man begår en ringa förseelse mot en kvinnlig anställd enligt MBL kan det rendera dubbelt så högt skadestånd som en grov våldtäkt.

Anf. 249 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! Jag har inga kunskaper om påföljder vid våldtäkt. Men den verklighetsbeskrivning som moderaterna gör, och som ni har gjort mycket länge, stämmer inte, Christel Anderberg. Det citat jag använde i mitt anförande finns inte i den nuvarande motionen eller i era reservationer. Det är hämtat från tidigare framställningar av hur ni ser på arbetsrätten.

I grunden tycker ni att det skall vara så enkla regler på arbetsplatsen att vilken arbetsgivare som helst skall praktiskt taget enväldigt kunna använda sig av det regelverk som finns. Då blir det att man går tillbaka till 32 § i Svenska Arbetsgivareföreningens stadgar, dvs. arbetsgivaren som fritt antar och avskedar. Det är min alldeles bestämda övertygelse.

Den skräckbild som ni målar upp från moderat håll hur infernaliska fackliga förtroendemen och ombudsmän ställer till det ute hos våra småföretagare är rent ut sagt en aning lögnaktig, Christel Anderberg. Så är det i huvudsak inte. Jag har erfarenheter från fackligt arbete på varven. Var det någonting som vi var överens om så var det att vi behövde varandra.

Från avdelningen i Göteborg har jag den erfarenheten att det är fler arbetsgivare som ringer och frågar våra ombudsmän om råd och dåd än vad det är medlemmar, närapå. Jag vill inte påstå att det är så. Men det är väldigt många arbetsgivare som ringer till avdelningen och ber om hjälp och råd ute på sina arbetsplatser, och det får de. Så är relationen i huvudsak.

Anf. 250 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Herr talman! Det är alldeles rätt uppfattat, Sten Östlund. Vi moderater tycker faktiskt att regelsystemet skall vara så enkelt och lättbegripligt att var och en som i övrigt har kvalifikationer att bli egen företagare också skall kunna bli det.

Varven i Göteborg var ganska stora arbetsgivare innan kostnadsbilden i Sverige började raka i höjden så att människor måste avskedas. Där kunde man ha juridiska staber som löste problemen. Men det kan inte EL-PER AB i Gagnef ha, Sten Östlund. Det är därför vi har en sådan brist på arbetsgivare i vårt land.

Varför är ni socialdemokrater så rädda för individuella avtal? I detta land behöver vi ännu inte fråga facket till råds innan vi ingår äktenskap, börjar hoppa fallskärm eller flyga till månen. Varför skall vi då inte själva kunna förhandla med våra arbetsgivare – var och en som tycker att han kan eller vill det?

Vi har aldrig sagt att vi skall förbjuda Sten Östlund. Däremot vill vi väldigt gärna inkräkta på hans förhandlingsmonopol och därmed förknippade privilegier. Vem är det ni kämpar för? I vems intresse är det ni gör det? Är det för era medlemmar eller för de fackliga organisationerna?

Anf. 251 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! Det är bara att konstatera att vi befinner oss ganska långt ifrån varandra Christel Anderberg och jag i vår syn på hur tillståndet är på den svenska arbetsmarknaden.

När det gäller individuella avtal är det inte så att löntagarna i det här landet påtvingas den fackliga verksamheten och kollektivavtalet som någon form av tvångströja. I allt väsentligt tycker de att facket skulle kunna vara betydligt fränare att företräda medlemmarnas intressen än vad det faktiskt är. Det är ett av de stora problemen.

Jag vet ett förslag som kanske också Moderaterna omfattar. SAF driver att man skall ordna omröstningar på arbetsplatserna om avtalen. Det var ett mycket stringent krav inte minst från vänsterhåll så sent som på 70-talet och på 80-talet. Jag tror nog att det var för att man hade den uppfattningen att medlemmarna ville ha mer krut i den fackliga verksamheten än vad man upplevde.

Anf. 252 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag tror att detta är ganska plågsamt för Socialdemokraterna och att det är det som förklarar en del uttryck som Sten Östlund använde i sitt inlägg när han talade om högerpartierna, osv.

Jag tror att om de fyra partier som var i regeringsställning under förra perioden hade lagt fram det förslag som Socialdemokraterna lägger fram i dag, så hade ordalydelsen varit ungefär likadan från Sten Östlunds sida. Socialdemokraterna vill måla upp en klyfta mellan sig och de övriga partierna för att påvisa en skillnad. Att det finns skillnader råder det inget tvivel om. Annars hade vi inte reserverat oss. Men det handlar ju om att finna en rimlig avvägning mellan det som kan sägas vara den anställdes trygghet och företagens möjligheter att expandera och anställa nya människor. I denna avvägning har ju Socialdemokraterna kommit en bit. Men

jag skulle vilja gå ytterligare en bit i förhållande till vad Sten Östlund vill göra.

Sten Östlund talar om att han tror att arbetsgivarna är ansvarstagande och förnuftiga i de delar som han vill ändra på. När vi säger att vi vill ändra på någonting, heter det att vi går arbetsgivarnas ärenden. Jag förstår att mina ord inte väger så tungt för Sten Östlund, så jag skall återge vad chefredaktör Rolf Alsing har sagt: Arbetsrätten behöver moderniseras. Låsningen i frågan om turordningsreglerna är fullständigt obegriplig. Reglerna måste vara flexibla och anpassade efter dagens verklighet. Varför vågar ni inte ta steget och låta arbetsgivarna undanta två nyckelpersoner vid minskning av personalstyrka?

Anf. 253 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! Det senaste inlägget kan väl bara bemötas med att på de punkter som exempelvis LO trycker hårt på, anställningsskyddet och arbetsrätten, står man kvar även efter uppgörelsen med Centerpartiet. När det gäller turordningsreglerna, återanställningsrätten och rätten att företräda medlemmarna vid konflikter vill man inte ha några förändringar. De frågor som har varit aktuella är vetorätsreglerna, konfliktreglerna och turordningsreglerna. Vi förändrar dem inte i dag utan gör ändringar på några andra punkter.

Sedan är det klart att vi gärna hade sett att överenskommelserna hade blivit bättre. Det är mycket troligt att det hade kunnat bli mycket bättre, om parterna hade kunnat komma överens i arbetsrättskommissionens hägn. Men nu gick inte det. Då är situationen bekymmersam med den höga arbetslösheten som inte vill ge vika. Vi har anledning att tro att en del, särskilt mindre arbetsgivare och enmansföretagare som skulle kunna anställa, backar inför att ta det steget. Därför vill vi underlätta för dem.

Anf. 254 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Vad jag ville visa på var att utskottet i sitt betänkande säger att man genomför vissa förändringar eller, om man så vill, liberaliseringar i arbetsrätten för att underlätta för företag, för att ge fler människor arbete och för att minska arbetslösheten. Det handlar då om att genomföra vissa förändringar. Socialdemokraterna har tagit vissa steg, och jag tror att det blir ytterligare steg så småningom. Jag skulle vilja se ytterligare åtgärder, eftersom jag tror att det är nödvändigt för att minska den massarbetslöshet som Sverige har drabbats av.

Anf. 255 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Herr talman! Ja, Göran Hägglund, det är väl där gränsen går mellan er och oss.

Vi hoppas nu att vi har träffat en överenskommelse som skall stå sig stabilt över tiden. Det kommer att göras en utvärdering av den överenskomna visstidsanställningen under tre år. Sedan får vi väl se vad som skall göras.

Arbetsrätten och lagen om anställningsskydd har betydelse för sysselsättningen. Som här har sagts av Ingrid Burman visar ju forskning och studier på området att en stark arbetsrätt inte har den negativa betydelse

Anf. 256 ELVING ANDERSSON (c):

Herr talman! Den nuvarande arbetsrättsliga lagstiftningen härstammar från första hälften av 70-talet. Lagstiftningen återspeglar förhållanden på och erfarenheter av arbetsmarknaden på 50- och 60-talen.

Med tanke på den enorma förändring som har skett i samhället sedan dess, inte minst på arbetsmarknaden, är det helt naturligt att det finns ett stort behov av modernisering av den arbetsrättsliga lagstiftningen. Ett genomgående tema under hela den tid som arbetsrätten har fungerat är att framför allt småföretagen har upplevt den som svårtillämpad och krånglig. Det är ganska naturligt, då den i första hand är anpassad till de stora företagens förutsättningar.

Fyrklöverregeringen genomförde under förra mandatperioden ett antal förändringar i arbetsrätten. Dessa förändringar var, tycker jag, bra och välmotiverade. Men efter valet 1994 och det därpå följande regeringsskiftet valde den nyvalda socialdemokratiska regeringen att med stöd av Vänsterpartiet göra en återställare även på detta område och den reformerade arbetsrätten återfördes till det gamla. Samtidigt insåg dock regeringen behovet av att modernisera arbetsrätten. Arbetsmarknadens parter fick därför i uppdrag att själva söka finna lösningar på de problem som fanns. Parterna misslyckades att ta detta ansvar och därmed var frågan tillbaks på det politiska ansvarsområdet.

Centern och regeringen har gemensamt utarbetat förslaget till en reformerad arbetsrätt. Jag tycker att förslaget är en bra avvägning av de naturligt motstående intressen som finns på arbetsmarknaden. Arbetsrätten måste ha en ändamålsenlig utformning och vara en rimlig avvägning mellan löntagarnas behov av skydd mot godtyckliga och diskriminerande beslut och företagens behov av att kontinuerligt kunna anpassa sin organisation och sin arbetsstyrka till förändrade förutsättningar och behov. De arbetsrättsliga reglerna skall dessutom vara utformade på ett sådant sätt att de inte försvårar för företagen att expandera eller nystarta.

Kritiken mot det nu föreliggande förslaget är hård, både från de fackliga organisationerna och från arbetsgivarna. Kritiken är också hård från den yttersta högern representerad av Christel Anderberg här i dag och den yttersta vänstern representerad av Ingrid Burman. Det gör att jag stärks i min uppfattning att vi har lyckats finna en rimlig och bra balanspunkt mellan dessa motstående intressen.

För Centerpartiet har en förändrad och förenklad arbetsrätt inte handlat om att ta ställning för den ena eller andra parten på arbetsmarknaden. Den maktkamp som främst SAF och LO är inblandade i är förlamande för chanserna att skapa nya jobb och har alltför länge blockerat förbättringar för småföretagen. I stället har vi vägletts av en ambition att sänka trösklarna för de arbetslösa, de som står utan jobb, att komma in på arbetsmarknaden.

De viktigaste förändringar som nu sker i lagen om anställningsskydd är för det första att det blir en rejäl förenkling när det gäller att nyanställa genom den överenskomna s.k. visstidsanställningen. Inte minst i små, expanderande företag kommer den nya anställningsformen att möjliggöra

*en arbetsrätt
för ökad tillväxt*

fler jobb. Företagarna kan utan onödig byråkrati anställa fem personer upp till tolv månader och nya företag upp till 18 månader.

För det andra handlar det om ökad flexibilitet för företagen genom kortare tid med rätt till återanställning, nio månader i stället för tolv. I dag är tolv månadersregeln ett hinder både för företagen och för den som sägs upp på grund av arbetsbrist. Vid förnyat behov av arbetskraft, men kanske med en annan kompetens, snabbas nyanställning nu på, och för den arbetslöse ökar incitamentet att vara aktiv i stället för att kanske vänta på chansen till återanställning.

För det tredje handlar det om decentraliserat ansvar och inflytande genom utökad möjlighet att sluta lokala kollektivavtal. Den genomgående kommentaren från många, både löntagare och företagare, är att om bara samarbetet får hanteras lokalt, så skall det ske smidigt. Jag tror därför att disposiviteten i lagen, som nu ökar, är viktig.

För det fjärde innebär förändringarna en kraftfull jämställdhetssatsning genom en stärkt ställning för de deltidsarbetande och för vikarierna. Det är till övervägande delen kvinnor som befinner sig i dessa positioner.

För det femte innebär detta en stärkt konkurrenskraft för den äldre arbetskraften genom förändrade uppsägningstider.

En förändrad arbetsrätt löser inte de svåra sysselsättningsproblem vi har i vårt land. Arbetsrätten är dock *en* viktig pusselbit för att skapa ett positivt företagsklimat, vilket är det enda som i grunden hjälper för att skapa nya arbetstillfällen. Det kan knappast vetenskapligt beläggas vilken betydelse den nya arbetsrätten får för företagandet och för att få fram fler jobb. Däremot kan jag hänvisa till många kontakter bland både företagare och anställda. Man säger entydigt att den arbetsrätt vi hittills har haft, har utgjort ett hinder för fler jobb.

Jag vill också reagera på en del av de väldigt kraftiga överdrifter som har förekommit i debatten inför dagens riksdagsbeslut. Det har varit brev, artiklar, annonser, tal osv. Jag måste säga att jag väldigt många gånger inte känner igen det förslag som ligger på riksdagens bord när jag lyssnar på i första hand olika fackliga företrädare. Man får ibland intrycket att vi skulle vara på väg att återgå till slaveri i vårt land.

I en påkostad tidning från LO kan man t.ex. läsa rubriker som: Löneskillnaderna kommer att öka, Daglönearbetet kommer tillbaka, Dåligt blir sämre, Facket behövs inte, säger regeringen osv. I ett brev som kom häromdagen från Hotell- och restauranganställdas förbund i Västerås uppmanar den lokale ombudsmannen: Försämra inte de möjligheter vi har i dag att kräva mänskliga rättigheter på våra arbetsplatser! Jag ställer mig onekligen frågan om vi verkligen har studerat och läst samma förslag till ny lagstiftning.

Handelsanställdas förbunds ordförande Kenth Pettersson anser att det bara är han och de övriga centrala funktionärerna som begriper vad som är bra och dåligt för de enskilda medlemmarna. Därför har han nu drivit igenom en stadgeändring som innebär att de lokala fackklubbarna fråntas sin förhandlingsrätt. Så talar maktens arrogans!

Jag är för min del övertygad om att människor lokalt ute i landet är fullt kapabla att föra sin egen talan och veta vad som är bäst för dem själva, för arbetskamraterna och för situationen på det egna företaget.

Kenth Pettersson medger också i en artikel i tidningen Expressen att den stadgeändring man har genomfört inom Handelsanställdas förbund är

ett försök att sabotera riksdagens beslut. Då måste jag säga att jag blir litet bekymrad för hur man ser på den representativa demokratin. Även en förbundsordförande i Handels måste lära sig att respektera demokratiskt fattade beslut i Sveriges riksdag, oavsett om han gillar dem eller inte.

Sedan vill jag övergå till huvudkravet i Moderaternas, Folkpartiets och Kristdemokraternas reservation om att vi skall återgå till 1994 års arbetsrättsliga lagstiftning. Ett av de stora problem vi har upplevt under senare år, är den ständiga återställarpolitiken. Jag och de andra representanterna från den f.d. fyrklöverregeringen, var oerhört kritiska mot Socialdemokraternas återställarpolitik efter valet 1994. Vi är alla överens om att det är olyckligt att med skiftande majoriteter återställa, återställa återställare osv. Därför är det inte särskilt långsiktigt konstruktivt att nu bara kräva en återställare, en återgång till 1994 års regel.

Vi måste i stället se till att hitta de politiska majoriteter som finns för att skapa regelverk som kan hålla över tiden, så att parterna på arbetsmarknaden vet vad som gäller. Vi får inte sitta och tjuvhålla och jäklas med varandra och hoppas att det efter nästa val skall bli en ny majoritet som återställer vad den tidigare har åstadkommit. Det är ingen konstruktiv politik inför framtiden. Det är därför vi från Centerns sida har medverkat till att hitta en uppgörelse med regeringen kring arbetsrätten. I dessa delar, när det gäller lagen om anställningsskydd, har vi nu en stabil politisk majoritet. Nu vet parterna att det här kommer att gälla för lång tid framöver.

Avslutningsvis, herr talman, vill jag säga att moderniseringen av den arbetsrättsliga lagstiftningen har inriktats på att skapa bättre förutsättningar för fler jobb, lägre trösklar för nyanställning, decentralisering, förenkling och en rejäl jämställdhetssatsning. Det är det som kännetecknar den här uppgörelsen mellan Centerpartiet och regeringen. Dessutom gynnar de allra flesta av förändringarna i första hand de små och medelstora företagen. Jag tycker, herr talman, att det här är ett bra förslag, och jag yrkar därför bifall till arbetsmarknadsutskottets hemställan i det aktuella betänkandet.

Anf. 257 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag hälsade tidigare i dag på den förre arbetsmarknadsministern Börje Hörnlund. Han var inte inne i kammaren så värst länge, och det förstår jag. Jag undrar vad han tycker om att hans eget parti, med Elving Andersson i spetsen, nu hjälper Socialdemokraterna att riva upp mycket av det som han lade ned arbete och kraft på under sin period. Man förråder de ideal som vi arbetade för tillsammans under den borgerliga regeringsperioden.

Jag kan försäkra Elving Andersson att vi på den ”yttersta högerkanten”, som han vill kalla det, också har som målsättning att det måste finnas en rimlig balans mellan parterna på arbetsmarknaden. Vi är fullständigt övertygade om att en hållbar ekonomisk utveckling förutsätter ett gott och anständigt samarbetsklimat mellan arbetsgivare och anställda.

Men det har ju uppstått en obalans, Elving Andersson. Conny Persson på EL-PER AB i Gagnef satt ensam som arbetsgivare och företrädde tre anställda. Mot sig hade han ett helt koppel med proffsförhandlare som skulle tvinga honom att behålla en butiksanställd när det i själva verket var en el-installatör bolaget behövde för sin fortsatta överlevnad.

Kan Elving Andersson ha *någon* förståelse för att han tyckte att han blev utsatt för otrygghet och för godtyckliga och diskriminerande beslut?

Anf. 258 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag har ganska ingående diskuterat det här förslaget med förrföre arbetsmarknadsministern Börje Hörnlund, så jag vet ganska väl vad han tycker.

Christel Anderberg, vem förråder vad? Moderaterna har ju fullständigt övergett den politik som vi i fyrklöverregeringen stod för när det gällde arbetsrätten. Nu heter det att man till nöds kan acceptera det här som ett litet steg, men sedan skall man vandra långt ut. Skall vi ha en sorts Vilda Västern-situation på svensk arbetsmarknad?

Jag vill nog påstå att den som mest brutalt har lämnat fyrklöverregeringens positioner är Christel Anderberg – inte jag och inte heller Centern.

Christel Anderberg säger att Centern nu hjälper Socialdemokraterna med att riva upp fyrklöverregeringens arbetsrätt. Det är inte sant. Det gjorde ju Socialdemokraterna tillsammans med Vänstern hösten 1994. Det var då man gjorde återställaren. Nu ser vi till att en ny och modern arbetsrätt skapas som innebär, tror jag, att det på ett ganska bra sätt går att hitta den balanspunkt som jag tidigare försökte beskriva.

När det gäller den arbetsplatssituation som Christel Anderberg nyss beskrev vill jag säga att jag har stor förståelse för att arbetsgivaren upplever sig vara i underläge i omnämnda situation. Det gäller då den nuvarande arbetsrättslagstiftningen, om jag förstått saken rätt. I och med det förslag som ligger nu på riksdagens bord blir det rätt stora förändringar.

Anf. 259 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Fru talman! Jag vill bara upplysa Elving Andersson om att Moderaterna inte alls har förändrat sin politik vare sig på det här området eller på något annat område. Vi har i stället vidareutvecklat vår politik – till skillnad från Centern som har vänt 180 grader.

Anf. 260 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur jag skall kommentera det som nyss sades. Jag kan bara konstatera att det i så fall är en våldsam vidareutveckling, där man vänder på många av de principer som vi i fyrpartiregeringen blev överens om. Huvudregeln borde vara att vi har kollektivavtal och ordnade regler på svensk arbetsmarknad. De principerna var vi överens om. Nu vänder Moderaterna de principerna fullständigt ryggen. Om Christel Anderberg vill kalla det för en vidareutveckling av idéerna är en sak. Det må vara upp till er själva att sätta en etikett på det. Men kom inte och sätt etiketten på Centerns position i dagsläget i förhållande till regeringen att vi har förrätt något som vi tidigare gemensamt stod för, för det är inte sant.

Anf. 261 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att gratulera Elving Andersson. Jag tycker faktiskt att han i och med det här förslaget har fått igenom väldigt mycket av den borgerliga arbetsrättspolitiken. Jag vill också tacka Elving

Andersson. Han har verkligen förmåga att tala klarspråk. Vad Elving Andersson sade här i talarstolen var ju att förändringen i fråga om företrädesrätten och minskningen av tolv månadersregeln har kommit till för att arbetsgivare lättare skall kunna ersätta människor som har bristande kompetens med sådana som har en ny och fräschare kompetens. Tack för det klarspråket! Jag tror att vi alla är betjänta av just sådana tydligheter.

Sedan har jag en fråga till Elving Andersson: Hur kan det här förslaget beskrivas som en kraftfull jämställdhetssatsning? Bl.a. JämO har ju pekat på att den försämrade företrädesrätten gör att kvinnor slås ut. Det gör också den lokala avtalsrätten. JämO säger dessutom att de fackliga förbunden centralt är bättre grindvakter när det gäller jämställdheten. Vi vet ju att detta ger ökade möjligheter till visstidsanställningar och missgynnar kvinnor och kvinnors anställningsvillkor. Har Elving Andersson inte läst det yttrandet? Har han inte tagit del av alla konsekvenserna här? Visserligen saknas i hela förslaget varje form av jämställdhetsanalys, vilket i sig är en brist. Men att gå så långt som att beskriva det här som en kraftig jämställdhetssatsning är något som jag skulle vilja att Elving Andersson kommenterade.

Anf. 262 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Den vikariatsituation som i dag råder beskrivs ibland som ett vikariaträsk – inte minst inom den offentliga sektorn, inom vården. Människor, i första hand kvinnor, får ju där år ut och år in gå på det ena vikariatet efter det andra utan att ha chans till ett ordentligt jobb. Vidare gäller det deltidarna och deras möjligheter till företräde till mertid. Här har vi ett typiskt kvinnoperspektiv på dessa förändringar. Det är ingen tillfällighet att fackförbund som t.ex. Kommunal, som ju domineras av kvinnor, länge har krävt den här typen av förändringar.

Jag har litet svårt att förstå resonemanget om att t.ex. den lokala förhandlingsrätten missgynnar kvinnor. Detta centralistiska elittänkande är mycket vanligt hos Vänstern. Det är bara centralt, i toppen på de fackliga organisationerna och möjligen också här i riksdagen som man begriper vad som är bäst för människor. Så fort vi släpper något lokalt och människor i samverkan lokalt ute på företagen skall förhandla fungerar ingenting längre. Jag tror att människorna ute på arbetsplatserna är lika måna om, och begriper jämställdhetspolitik precis lika bra som Ingrid Burman och jag. Jag vågar ge dem chansen att ta det ansvaret.

Anf. 263 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Elving Andersson och jag har samma syn på vikariaten. När det däremot gäller de direkta försämringar som det här betänkandet innehåller just på jämställdhetsområdet – där det ju handlar om företrädesrätten, om den lokala avtalsrätten och om ökade möjligheter till visstidsanställningar – skulle jag önska mer utvecklade kommentarer.

Låt oss titta på den lokala avtalsrätten. Det är inte bara jag som gör sådana påståenden som jag gör. Man har ju utrett vad som händer när lokala avtalsturlistor tecknas. Gravida och kvinnor i fertil ålder ställs åt sidan. Det finns forskning på detta område. Elving Andersson med sitt stora intresse för jämställdhetsfrågor borde känna till det.

Prot. 1996/97:44

12 december

*en arbetsrätt
för ökad tillväxt*

Vidare gäller det detta med fackföreningen och maktens arrogans – Kenth Pettersson, såvitt jag förstår. Jag tror att Elving Andersson behöver fundera litet grand över vad det innebär att tillhöra en fackförening. Varje månad bekräftar man sitt *En arbetsrätt* medlemskap med ganska mycket pengar. Det *för ökad tillväxt* kostar minst 100 kr i månaden, ibland 200 kr, att vara medlem, att just vara företrädd. Det finns en demokratisk ordning, företrädesrätt, i den fackliga organisationen. Detta bekräftar varje medlem varje månad med mycket pengar. Du och jag däremot är demokratiskt valda. Ingen bekräftar oss förrän 1998. Detta tror jag att man skall beakta och ta till sig när man funderar över de fackliga organisationerna och den representativa demokrati som både Elving Andersson och jag försvarar.

Anf. 264 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Det är bara att konstatera att Ingrid Burman, jag och tydligen också Kenth Pettersson har helt olika tilltro till den lokala nivån. Jag har stor tilltro till den lokala nivån. Jag tror att de enskilda människorna i samverkan i lokala fackklubbar ute på företagen klarar det här på ett utmärkt sätt. Det gäller då även att tillgodose sina intressen, beakta rimliga jämställdhetsaspekter osv. Vi har alltså olika tilltro till den lokala nivån. Min tilltro till människorna i samverkan lokalt ute på företag eller på andra ställen är alltså mycket stark – till skillnad från hur det är med Ingrid Burmans.

Anf. 265 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Först ett konstaterande och sedan två frågor.

Elving Andersson argumenterar på ett märkligt sätt här. I normala fall berömmar man sig av att ha fått god uppslutning bakom ett förslag som man presenterar. Men här konstateras det att eftersom alla är emot har vi nog rätt.

Sedan till mina två frågor. Den första frågan är: Är detta den arbetsrätt som Centern i dag anser vara den som småföretagen behöver nu och för framtiden? Jag gör min tolkning utifrån vad Elving Andersson sade om att vi inte skall se några förändringar på det här området, utan här skall råda – för att använda ett populärt ord – stabilitet för framtiden.

För tids vinnande skall jag avstå från att ställa min andra fråga.

Anf. 266 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Jag skall försöka svara lika kort som Göran Hägglund ställde frågan.

Det är naturligtvis så att om vi från Centerns sida själva hade utformat den här arbetsrätten hade den sett annorlunda ut. Den hade också sett annorlunda ut om den socialdemokratiska regeringen själv hade utformat den. Men vi har båda tyckt att det har varit väsentligt att skapa just stabilitet och långsiktiga spelregler, och då får man ge och ta. Det var precis samma sak som vi fick göra på fyrpartiregeringens tid – då fick vi också ge och ta för att bilda majoriteter. Det har vi gjort nu också.

Vi står till fullo bakom det förslag som vi har kommit överens om.

Anf. 267 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Fru talman! Skall man alltså tolka det som att denna kompromiss i dag är inlemmad i Centerns politik, och att detta är Centerns politik när partiet självt formulerar den?

Fråga två: Skulle Elving Andersson i korta ordalag vilja beskriva den arbetsrätt som Centern företrädde före 1991 års val?

Anf. 268 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Fru talman! Historiska tillbakablickar skall vi kanske försöka hitta ett bättre valt tillfälle för att ägna oss åt än när kammaren är i tidsnöd.

Den överenskommelse som vi har gjort med regeringen kring arbetsrätten står vi bakom. Vi tycker att det är ett bra förslag, och vi kommer inte att kortsiktigt medverka till att det rivs upp och förändras.

Anf. 269 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! 1995 återställde Socialdemokraterna de borgerliga förändringarna i arbetsrätten. Regeringen utgick ifrån att parterna på arbetsmarknaden måste ges en chans att själva förnya arbetsrätten. Propositionen var då en viktig signal om att de förändringar som var motiverade att göra skulle inledas från likställda utgångspunkter. Som alla nu vet lyckades inte den tillsatta Arbetsrättskommissionen enas om konkreta förändringar. Men man lyckades med något annat, nämligen att visa hur viktigt det är att långsiktigt lösa frågan och skapa stabila spelregler.

Regeringen kan inte blunda för att arbetsrättsfrågan har diskuterats utan framgång alltför länge. Vi kan inte fortsätta riskera att återställandet blir det enda som är stabilt. Det tjänar ingen på, varken anställda eller företagare. Alla behöver stabila spelregler. Alla behöver trygghet. Det är därför regeringen har gjort denna uppgörelse med Centern. Vi hoppades i det längsta att parterna själva skulle komma överens om nya, moderna och stabila regler. När det inte blev så kom frågan och ansvaret tillbaka till regeringen och riksdagen.

Regeringen kan inte heller blunda för att arbetslösheten är vårt största samhällsproblem. Långt över 300 000 människor är öppet arbetslösa. Antalet människor som får allt svårare att få fotfäste på arbetsmarknaden har ökat, och allra svårast är det för de unga. Regeringens förslag till ny arbetsrättslagstiftning halverar ingen arbetslöshet, men vi vet att förenklingar i anställningsformerna som gör det lättare att anställa människor skyndar på skapandet av nya jobb vid en konjunkturuppgång. Förändringar behövs som gör det lättare för framför allt små företag att växa. Vi har velat åstadkomma det utan att luckra upp grunderna i anställningsskyddet.

Regeringen får inte blunda för att arbetsmarknaden har förändrats och att reglerna måste anpassas till nya villkor. Det spelar ingen roll vilken av arbetsmarknadens parter som vi lyssnar på. De säger samtliga att reglerna måste anpassas till en ny verklighet, men fack och arbetsgivare pekar delvis på olika lösningar. Jag är övertygad om att samtliga ställer upp på beskrivningen av att konkurrensen har hårdnat, att kraven på flexibilitet har ökat, att informationstekniken har utvecklats, att arbetsformerna har förändrats och att internationaliseringen har fördjupats. Det är helt enkelt ett annat arbetsliv nu än det var när lagstiftningen kring arbetsrätten i

Prot. 1996/97:44

12 december

*en arbetsrätt
för ökad tillväxt*

stora stycken kom till. Både företag och anställda upplever allt snabbare förändringar och ökad otrygghet, och lagstiftningen måste ta hänsyn till detta.

Regeringen får heller inte blunda för att kvinnor har en utsatt situation på arbetsmarknaden. Den omfattande deltidsarbetslösheten är till stora delar ett kvinnoproblem, likaså det omfattande missbruket av rullande vikariatsanställningar. Sammantaget rör det sig om hundratusentals kvinnor – och förvisso några män – vars situation på arbetsmarknaden nu förbättras med regeringens förslag.

Jag skall snart kort kommentera förslagens delar, men innan dess vill jag peka på de delar av lagen som vi inte har rört. Det är viktigt, tycker jag, för att få distans till höstens debatt om förslaget.

Regeringens förslag bevarar anställningsskyddslagens fyra viktiga grundpelare. Vi bevarar kravet på saklig grund för uppsägning, vi rör inte turordningsreglerna, vi bevarar tillsvidareanställning som den normala huvudsakliga anställningsformen och vi bevarar rätten till återanställning.

Med anledning av detta vill jag vända mig till Ingrid Burman och Vänsterpartiet. Ni hävdar att regeringen nu, med hjälp av Centern, för en högerpolitik. Jag tycker att ni skall läsa Moderaternas partimotion mycket noggrant en gång till. Lyssna på vad Christel Anderberg och Moderaterna säger här i dag, inte för att ta till er det som sägs, men för att förstå vad som verkligen är högerpolitik. Det är deras politik som kan bli alternativet om vi inte löser frågan långsiktigt.

Jag är lättad över att moderaterna är så tydliga i sin politiska ambition på det arbetsrättsliga området. Det blir enklare på det viset. Det som förs fram i deras partimotion är inga små justeringar av arbetsrätten för att anpassa den till ett förändrat arbetsliv. Deras alternativ är i stort sett att avveckla anställningsskyddet. Det gör det betydligt enklare att förklara den avgrund som skiljer regeringen från Moderaterna i denna fråga.

Ingrid Burman! Gudrun Schyman sade i en artikel i Aftonbladet nyligen – Ingrid Burman sade det också nyss i denna kammare – att denna dag är en sorgedag för arbetarrörelsen. Vad skulle de då säga om Moderaternas förslag, som presenterats här i dag, varit verklighet? När jag läste Gudrun Schymans artikel, och när jag lyssnade på Ingrid Burman här i dag, kom jag att tänka på berättelsen om vallpojken som ropade att vargen kom. När sedan vargen verkligen kom var det ingen som trodde på honom.

Till Christel Anderberg och Moderaterna vill jag ställa följande fråga: Har ni inte tagit del av den senaste tidens arbetsmarknadsforskning? Det finns inget stöd i den för er politik. Ni hittar inga argument där för att lägga LAS i malpåse. Det kommer inte fram fler jobb bara för att det blir enklare att säga upp människor. Tvärtom kan det leda till att nödvändiga investeringar i utbildning och kompetensutveckling minskar.

Anställningstrygghet ger kreativa och ansvarstagande anställda. Godtycke ger det inte.

Fru talman! Regeringen vill därför göra det lättare att anställa men inte att säga upp anställda. Det är den avgörande skillnaden mellan oss och Moderaterna.

Den nya anställningsform som regeringen föreslår, överenskommen visstidsanställning, kommer att innebära en snabbare ökning av antalet nya jobb, främst i den privata sektorn. De nya uppsägningstider som

regeringen föreslår kommer att göra det enklare för äldre arbetslösa att få jobb, utan att äldre med jobb får ett sämre skydd.

Förslaget innebär också att det blir enklare och mindre riskabelt att erbjuda tillsvidareanställningar. Det blir effekten av att uppsägningstiden blir en månad under de första två åren av en anställning.

Samtidigt som regeringen föreslår en förkortning av företrädesrätten till återanställning skall det också bli lättare att kvalificera sig till denna rättighet. Det gör vi genom att anställda föreslås kunna räkna in tillfälliga anställningar under tre år, i stället för som nu under två år. Det främjar anställningstryggheten för bl.a. tillfälligt anställda.

Den ökade möjlighet till lokala kollektivavtal som regeringen föreslår är en anpassning till rådande praxis. Redan nu har de flesta LO-förbund lagt ut rätten att förhandla om turordningsfrågorna lokalt. Jag utgår från att man har gjort det därför att det fungerar bra.

Regeringens förslag är neutralt till avtalsnivån och tvingar inte parterna att teckna avtal lokalt. Men vi ställer ett viktigt krav i vårt förslag till ny lag, och det är att det skall finnas ett avtal mellan en arbetsgivare som omfattas av centralt avtal och en facklig motpart. På vilken nivå parterna sedan väljer att hantera detta lägger sig inte lagen och regeringen i.

Slutligen vill jag lyfta fram de två förslag som jag som jämställdhetsminister är mest glad över. Det är för det första den rätt till förtur för deltidsanställda som regeringen föreslår. Det förbättrar de deltidsarbetslösas situation avsevärt. För första gången har en svensk regering vågat sig på denna förändring. Och den har varit eftertraktad – tro mig! Vi stärker de deltidsarbetslösas ställning, men vi förbjuder inte deltidsarbete.

Det är för det andra den gräns för vikariat som regeringen nu föreslår. Det är långtifrån ett slag i luften, som har påståtts. Vi sätter nu stopp för det missbruk av vikariat som under lång tid har skapat otrygga jobb för framför allt kvinnor. Mer än tre års vikarierande hos samma arbetsgivare under en femårsperiod skall ge en fast anställning. Lagen är mycket tydlig på den punkten.

Detta är en uppgörelse som har förutsättningar att bli stabil och långsiktig. Den bevarar grunderna i anställningsskyddet. Den kan ge en snabbare ökning av antalet nya jobb. Den förbättrar villkoren för små företag. Inte minst stärker den kvinnornas situation på arbetsmarknaden. (Applåder)

Anf. 270 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Fru talman! Fram till 1970 hade Sverige under 100 år sett en enastående ekonomisk utveckling. I början av 1970-talet började alla de stora arbetsrättsliga lagsystemen se dagens ljus, bl.a. LAS och MBL. Sedan den tiden har det inte tillkommit ett enda nytt jobb netto i det privata näringslivet i Sverige, inte på 25 år. Och under samma period har Sverige halkat ned från delad andra plats till sjuttonde plats i välfärdsligan, och vi backar fortfarande.

Jo, vi moderater tar del av mycken forskning. Så sent som i förra veckan lyssnade jag på ett mycket intressant föredrag av en framstående nationalekonomisk forskare. Han hävdade att det fanns ett mycket tydligt samband mellan dessa två fenomen.

Läser ni bara en typ av forskning i Rosenbad, eller har möjligen statsrådet hört liknande tongångar vid något tillfälle?

Anf. 271 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! När den arbetsmarknadspolitiska debatten hölls i kammaren i somras varnade Göran Persson för att en halv miljon löntagare skulle komma att stå helt utan anställningsskydd om Moderaterna genomförde sina förslag till ny arbetsrätt. Efter att ha läst Moderaternas motion till det förslag som vi nu debatterar undrar jag om det inte skulle kunna bli ännu fler.

Moderaterna är helt isolerade i arbetsrättsdiskussionen i dag. De står ensamma bakom den totala avreglering som de föreslår.

Om Christel Anderberg tycker att det skall komma fler jobb i den privata sektorn, delar jag hennes uppfattning. Jag vill också att det skall komma fler jobb i den privata sektorn.

Men jag undrar var Christel Anderberg hittar en grund för att man genom att stoppa hela LAS i malpåse skulle skapa den förutsättningen – något som Moderaterna kallar en krisåtgärd. Eller varför skulle det hjälpa om alla sympatiåtgärder förbjöds, om löneskillnaderna ökade eller om AD slopades? Var hittar ni en koppling mellan att det kommer fler jobb, såsom vi alla önskar att det skall göra, och en totalt avreglerad arbetsrätt, Christel Anderberg?

Anf. 272 CHRISTEL ANDERBERG (m) replik:

Fru talman! På de två minuter som nu står mig till buds hinner jag tyvärr inte besvara alla dessa frågor ingående.

Jag undrar om Göran Persson i somras också sade någonting om de mer än en halv miljon människor som står inte bara utan anställningsskydd utan dessutom utan anställning.

Jag kan ta exemplet Nya Zeeland. Finns det landet på statsrådets jordglob? Där hade man mycket av den svenska modellen, men så började en socialdemokratisk regering i början på 1980-talet en omfattande avreglering av arbetsmarknaden. Resultaten är spektakulära. På fem år har deras arbetslöshet sjunkit från 11 till 6 %. Det är en mycket starkt växande tillväxtekonomi. Hela landet sjuder av aktivitet och framtidstro. Dessutom visar opinionsundersökningar av olika slag att över 75 % av nyzeeländarna är mycket gladare och nöjdare med sin tillvaro såsom den ser ut i dag, jämfört med hur den var på den tiden när de levde med den svenska modellen.

Anf. 273 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag har en jordglob, och på den finns många länder, bl.a. Nya Zeeland. Jag har tittat på det förslag som tagits fram i Nya Zeeland, och jag har konstaterat att det skiljer sig mycket från det förslag som regeringen nu har presenterat i denna kammare. Jag tror inte på deras förslag.

I Nya Zeeland är en lägre andel sysselsatta än här i Sverige i dag. Jag tror inte att vi alltid har de enda lösningarna för att få ned arbetslösheten, men jag tror inte heller att det är så enkelt att vi bara kan kopiera lösningar från andra länder och tro att de passar här. Jag önskar att någon av oss hade nyckeln till att få ned den höga arbetslösheten, men det verkar vara svårt. Vi är långtifrån ensamma i Europa och i andra delar av världen om att ha hög arbetslöshet.

Jag tror också att debatten om arbetsrättens möjligheter att få ned arbetslösheten har blivit starkt överdriven. Det har varit övertoner i debatten, som har skapat oro och överdrifter. Från Vänstern har det hetat att förslaget är en ynkedom och en krigsförklaring mot facket, att det innehåller borgerliga förslag och går SAF till mötes.

Det har varit krig och sorg på vänsterkanten, och Högern har inte varit bättre. Man har liknat Sveriges arbetsrätt vid den som Franco införde i Spanien. Svensk arbetsrätt är å ena sidan gjord för vackert väder, å andra sidan extrem, ociviliserad och stelbent, en black om foten, ett hån mot de arbetslösa och utan sans och vett.

Jag tror att vi alla i denna kammare liksom alla på arbetsmarknaden, både de som har jobb och de som inte har jobb, tjänar på att vi gräver ned stridyxan och gemensamt försöker skapa stabila spelregler som kan hålla långsiktigt och som gör att våra svenska företag vågar växa och investera.

Anf. 274 ELVER JONSSON (fp) replik:

Fru talman! Statsrådet Messing har på ett pedagogiskt sätt tecknat en del av bakgrunden. Hon pekar ut de fyra hörnpelare som bär upp det som nu skall förändras och vara i förgrunden. Egentligen är det föga som kan hetsa upp. När det gäller saklig grund och förändring av rätt till återanställning ligger det nog ganska rätt, och det finns nog anledning att försvara det.

Beträffande turordningen finns det väl än en gång anledning att erinra om att vid flertalet av de neddragningar som sker är ett flertal frikopplade från just turordningen. När det gäller tillsvidareanställningen och att det skulle vara det normala är problemet att det blir alltmer ovanligt, och det kan i sig vara ett problem.

Det intressanta var väl egentligen det som Ulrica Messing inte sade. Jag försökte i mitt inledningsanförande att locka henne till att kommentera frågan om skadestånden för småföretagen som i och för sig har varit besvärande i de fall där det har blivit påföljd. Men ännu mer tror jag att det har varit psykologiskt hämmande därför att många fruktar att råka ut för mycket stora skadestånd för små förseelser.

Jag tror att det skulle underlätta om Ulrica Messing redan nu ändå kunde antyda att en sådan fråga är på väg mot sin lösning. Det är inte någon tvekan om att det också handlar om att hantera den "stora" politiken, och jag återkommer till det stora besvär och bekymmer som nu råder när det gäller just den fördubblade sjuklöneperioden.

Är Ulrica Messing beredd att fundera och möjligen ompröva, i likhet med vad Anders Sundström sade då han hade varit på småföretagarmöte?

Anf. 275 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag får tacka för att Elver Jonsson tycker att stora delar av förslaget inte är så tokigt. Det hade glatt mig mycket om Elver Jonsson också hade röstat för de delarna och ställt sig bakom en större enighet.

När Elver Jonsson ställer frågan om skadestandsreglerna vill jag bara peka på att det står i förslaget att regeringen skall se över skadestandsreglerna och återkomma. Syftet med den översynen är att se om det går att åstadkomma regler där företagets ekonomiska förhållanden spelar in vid

utdömandet av skadestånd. När vi har gjort den översynen lovar jag att återkomma.

Anf. 276 ELVER JONSSON (kd) replik:

Fru talman! Det sista inlägget tar jag som ett löfte, men vill ändå skicka med att det är angeläget att det sker med tempo och inte halas i långbänk. Visst är det tydligt att det kan råda väldigt stora spännvidder mellan vad en anställd och vad en småföretagare eller hantverkare kan ställas till svars för rent ekonomiskt. Den skillnaden är så överdrivet stor att den snarast måste åtgärdas.

Ulrica Messing sade också att det väl inte är någon som har nyckeln till det här. Jag tycker att det är ett förnämligt uttalande som vi kan ta till oss. Ett av problemen var ju att socialdemokraterna i opposition trodde sig sitta med nyckeln i låset. Det skulle vara så enkelt att om man bara skiftade regering så skulle problemen vara lösta.

Nu har åtminstone statsrådet Messing upptäckt att frågan var svårare än så och det är en hygglig början. Jag tycker ändå att den ödmjuka tonen lovar gott inför framtiden, för här gäller det att kämpa med stora svårigheter. Inte minst de båda parterna på arbetsmarknaden kan vara tuffa att ta. Därför behöver vi ett regelsystem som just fastställer balanspunkten. Vi skall inte heller här ”välja sida”.

Anf. 277 Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik:

Fru talman! Jag vill bara vara tydlig i mitt svar till Elver Jonsson när det gäller översynen av skadestandsreglerna. Det behöver inte nödvändigtvis handla om små och stora företag. Utgångspunkten i vår översyn skall vara att se om företagets ekonomiska förhållanden kan spela roll.

Anf. 278 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag har läst moderaternas förslag. Det är som vanligt ett förslag för att öka klassklyftorna, försvaga för löntagarna, bygga på starka individer och sedan låta de mer svaga grupperna hamna utanför.

Och det är ju ingen överraskning. Det är en avgrund mellan Vänsterpartiet och Moderaterna. Vi vet hur det ser ut. Vårt bekymmer nu är att Socialdemokraterna har lagt ut en spång över denna avgrund genom det förslag som i dag ligger på riksdagens bord, och det bekymrar oss liksom stora delar av den svenska fackföreningsrörelsen.

Jag är också förvånad över det återkommande talet om en stabil arbetsrätt. Hur stabil är den arbetsrätten? Har statsrådet Ulrica Messing någon gång funderat över om man skulle behöva bredda basen för att verkligen få en stabil arbetsrätt?

Så till en annan fråga. Jag uppfattar att statsrådet säger att vi numera skall använda arbetsrätten som ett konjunkturpolitiskt instrument. Man vill påskynda, man vill förändra i arbetsrätten som man påskyndar nyanställningarna i en konjunkturuppgång. Det var en fullständig nyhet om hur synen på arbetsrätten är i så fall.

Vi vet alla att moderaternas förslag innebär att 500 000 människor ställs utanför arbetsrätten. Det är förfärligt och bedrövligt. Jag delar statsrådets uppfattning i den frågan.

Men hur många människor ställs utanför lagen om anställningsskydd i det nu liggande förslaget? Vi vet att bara i SIF:s avtalsområde lär det handla om 40 000 människor. Hur många handlar det om i stort? Det här är ett bekymmersamt läge.

Prot. 1996/97:44
12 december

*En arbetsrätt
för ökad tillväxt*

Anf. 279 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Debattlusten är stor och debattiden ibland kort. Jag tycker att det är viktigt att ändå hyfsa debatten. Jag var tidigare inne på att jag tycker att det i debatten under sommaren har förekommit stora överdrifter. Jag tror inte att någon tjänar på det.

Jag skulle vilja återge vad arbetsrättsprofessor Ronnie Eklund har sagt i en TT-artikel. Han säger att kritiken i själva verket är mycket skrik för litet ull. Anställningstryggheten vid uppsägningar och avskedanden har inte försämrats med det här förslaget. Den verkliga kärnan är orörd. Allt enligt Ronnie Eklund.

Jag håller med honom. Tror Ingrid Burman verkligen själv att det här är högerpolitik? Är det högerpolitik att behålla turordningsreglerna? Är det högerpolitik att behålla återanställningsrätten? Är det högerpolitik att ha saklig grund som skäl för uppsägning, att sätta en gräns för vikariaten eller att göra en skärpning för dem som är deltidsarbetslösa?

Om det är högerpolitik, Ingrid Burman, vad är då Moderaternas förslag?

Ingrid Burman sade nyss att hon nog var den enda här som har fackets stöd. Jag tror inte det. Jag är själv kommunalare. I mitt förbund finns 530 000 kvinnor. På rapportens sändningar i kväll var Kommunals förhandlingschef, Jan Sjölin, med och sade att förslaget inte har blivit berömt eftersom det är kvinnor och unga som tjänar på det. Tänk om det är så, Ingrid Burman.

Anf. 280 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Om det är så väl, låt oss i så fall glädja oss åt det. Vi har i vår motion lyft fram att vi tycker att det är bra steg man tar när det gäller deltids- och vikariatsanställningar. Vi har också sagt att stegen kunde vara större.

Jag måste ändå återkomma till en sak. Vad jag har sagt och vad som bekymrar mig är inte att regeringen för en moderatpolitik. Det har jag aldrig sagt. Men jag har sagt att det är en ideologisk förflyttning till höger. Det är faktiskt så att förslagen försämrar för ett stort antal löntagare och det är en realitet som man inte kan komma ifrån genom att berätta vad man inte gör. För mig är detta ett fullständigt nytt sätt att presentera politik, att säga: Men titta det här rör vi inte, och det här rör vi inte!

Det intressanta i dag är att en socialdemokratisk regering försämrar lagen om anställningsskydd, något som också, det vet vi genom bl.a. JämO:s förträffliga remissyttrande, innebär att stora mängder kvinnor kommer att få det sämre på Sveriges arbetsmarknad. Hur många är de som missgynnas av förändrade regler i företrädesrätten? Hur många är det som missgynnas när man för ned den lokala förhandlingsrätten? De frågorna behöver man också lyfta upp. Måste ett förslag som innehåller förbättringar på vissa punkter för vissa grupper av kvinnor kombineras

med församlingar för andra grupper av kvinnor? Om det är så vore det tragiskt.

Jag vill ändå passa på att önska statsrådet en god jul. Måtte det nya året komma med många nya, goda vänsterinsikter!

Anf. 281 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! När regeringen hade hearingen med arbetsmarknadens parter och gav dem en möjlighet att komma med synpunkter på den överenskommelse som vi och Centern hade gjort, pekade JämO på två saker i förslaget. Det var synpunkter som vi tyckte att hon hade rätt i, och vi skärpte skrivningarna på de två områden där JämO hade kritik. Vi satte en gräns för överenskommen visstidsanställning, så att vi inte riskerar daglönearbete. JämO pekade också på att med dagens arbetsrättslagstiftning finns det ibland en skillnad i hur man ser på jämställdhetsfrågorna på lokal respektive central nivå.

Jag tror att både Ingrid Burman och jag som politiskt ansvariga och aktiva skall fundera på hur vi kan hjälpas åt i det här arbetet. Jag träffar regelbundet arbetsmarknadens parter centralt och pratar med dem om hur viktigt det är att driva ett jämställdhetsarbete. Jag tycker inte alltid att man centralt är så bra på det som man skulle kunna vara, utan man kan bli mycket bättre. Är det JämO:s uppfattning att facken lokalt är ännu sämre på att driva jämställdhetsarbetet tycker jag att vi gemensamt skall fundera över hur vi kan hjälpas åt att förändra detta.

Jag lovar Ingrid Burman och företrädare för andra partier i denna kammare: En grindvakt för att jämställdheten inte skall slå en kil i det nya arbetsrättsförslaget skall inte bara JämO eller facken vara, utan också regeringen.

Jag vill naturligtvis också passa på att önska Ingrid Burman en god jul.

Anf. 282 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Miljöpartiet har i sin motion begärt att man skall komplettera den överenskomna visstidsanställningen med två regler. För det första skall en arbetsgivare inte kunna byta personer på i huvudsak samma arbetsuppgifter. För det andra skall det införas en borte gräns för alla slags visstidsanställningar, som innebär att en arbetsgivare inte kan undvika spärregeln genom att låta en arbetstagare hoppa mellan olika typer av visstidsanställningar. Om inte dessa regler införs kan effekterna bli mycket förödande för många branscher, bl.a. byggbranschen. Man kan där med hjälp av visstidsanställningar anställa per byggobjekt och behöver alltså inte använda sig av fasta anställningar.

Om de här reglerna kunde läggas till den överenskomna visstidsanställningen är jag övertygad om att förslaget skulle få större förståelse och att en bredare majoritet skulle ställa sig bakom.

Anf. 283 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Jag har läst Miljöpartiets synpunkter, och jag tycker att vi tar ett steg i rätt riktning med det här förslaget. Vi sätter en gräns för vikariat, och vi ger deltidsarbetslösa en möjlighet att med hjälp av lagen – många har tidigare haft den möjligheten via avtal – om de så önskar gå

upp i mer tid. Den nya överenskomna visstidsanställningen som vi föreslår sätter vi också tydliga staket runt. Jag tycker att det är viktigt, eftersom jag inte anser att människor skall behöva gå på korta anställningar år ut och år in. Det är i stället tillsvidareanställningar som skall vara den huvudsakliga anställningsformen på arbetsmarknaden.

Prot. 1996/97:44
12 december

*en arbetsrätt
för ökad tillväxt*

Anf. 284 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Fru talman! Varför då inte fullfölja detta hela vägen ut? Jag tror nämligen att det skulle göra att man fick förståelse för förslaget även från fackförbunden.

När företrädesrätten minskas från tolv till nio månader kan gravida kvinnor kanske inte få en anställning igen. Tycker inte Ulrica Messing att föräldralediga kvinnor missgynnas på detta sätt? Jag tycker inte att det här är någon riktig jämställdhetspolitik. Den här förändringen slår speciellt hårt om man samtidigt utnyttjar möjligheten till kortare visstidsanställningar. Man borde verkligen tänka över det här, så att det inte slår så fel.

Också jag vill önska statsrådet Ulrica Messing, liksom arbetsmarknadsminister Margareta Winberg, en god jul och hoppas att statsrådet tar chansen att ta hand om sin lilla pojke också.

Anf. 285 Statsrådet ULRICA MESSING (s):

Fru talman! Vi skall följa utvecklingen av den nya anställningsformen enligt det förslag som arbetsmarknadsutskottet står bakom. Jag tycker att det här är ett bra beslut. Jag tror att man på det här viset också visar allvaret med vår förhoppning att den nya anställningsformen skall underlätta för fler att komma in på arbetsmarknaden om konjunkturen vänder utan att öppna för mer missbruk.

Jag förstår inte riktigt det Barbro Johansson säger, att kvinnor som är föräldralediga skulle missgynnas av en kortare återanställningstid. Föräldraledighet, studieledighet eller ledighet för värnplikt är ju inte i dag en överhoppningsbar period. I sådana fall är det ju något man förlorar på som man inte har. Jag tror inte att jag riktigt har hängt med i hur Barbro Johansson har tänkt, men det finns alltså inte i dag någon möjlighet att ha föräldraledighet som en överhoppningsbar period.

Naturligtvis vill också jag önska en god jul och ett gott nytt år.

Anf. 286 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! I betänkandet *En arbetsrätt för ökad tillväxt* sägs att det främsta syftet med de föreslagna förändringarna är att underlätta nyanställningar och att därigenom minska arbetslösheten. Majoriteten anser att detta uppnås bäst genom att vi på ett antal avgörande punkter minskar löntagarnas trygghet och den fackliga organisationens möjlighet att agera.

Socialdemokraterna och Centern – med gott stöd, får man väl säga, från övriga borgerliga partier – föreslår att det skall vara möjligt att träffa lokala kollektivavtal om avvikelser från anställningsskyddslagens regler. Detta förslag uppfattas naturligtvis som ett direkt angrepp på fackföreningsrörelsen. Tydligt anser regeringen att den fackliga organisationen är ett hinder i arbetslöshetsbekämpningen och inte tvärtom. I dag är det

naturligt att låta klubbarna ta ett långtgående ansvar i förhandlingar med arbetsgivaren.

Regeringens förslag har emellertid redan fått negativa konsekvenser. Flera fackförbund tvingas nu dra in möjligheterna till lokala uppgörelser, och senast har det varit Träindustriarbetareförbundet som har centraliserat förhandlingsrätten till sina avdelningar. Detta görs naturligtvis inte med gott hjärta utan för att undvika utpressningssituationer och en uppluckring av den fackliga solidariteten.

Det är alltså inte nog med att förslaget om lokala kollektivavtal är ytterligt förvånande och dåligt. Det får dessutom omedelbara konsekvenser i fel riktning. Varför, Ulrica Messing, var det så nödvändigt att förstöra ett ganska väl fungerande system?

Ibland sägs att förslaget har tillkommit efter påtryckningar från samarbetspartnern Centerpartiet. Hur ligger det egentligen till, Elving Andersson? Är det Centern som ligger bakom förslaget, eller hur är det?

Överenskommen visstidsanställning är också ett överraskande förslag från den socialdemokratiska regeringen. För att underlätta nyanställningar föreslås att varje företag utan förhandling eller motivering skall kunna anställa upp till fem personer under en tid av tolv månader. Har Ulrica Messing tänkt på vilken dålig stämning detta kan skapa på arbetsmarknaden?

Varför var detta förslag så nödvändigt? Redan i dag kan företagen anställa personer för viss tid, tillämpa provanställning m.m. Skillnaden är emellertid att den fackliga organisationen deltar i diskussionen och dessutom kan ta till vara den provanställdes rättigheter.

Fru talman! Arbetsmarknadsutskottets betänkande 4 är inget trevligt aktstycke. Det innehåller ett antal försämringar för löntagarna, och man måste väl ändå säga att spetsen är riktad mot den fackliga rörelsen. Den urholkade arbetsrätten skapar i sig själv inte ett enda nytt arbete. En konjunkturuppgång för hemmamarknaden skapar naturligtvis nya jobb oavsett om dessa är tillsvidareanställningar i vanlig ordning eller konstigheter som överenskommen visstidsanställning.

Det är för mig fortfarande ofattbart att socialdemokratin slagit in på denna väg. Vill man få fart på nyanställningarna och bekämpa arbetslösheten finns det bättre och smakligare metoder. Man kan öka efterfrågan genom en offensiv fördelningspolitik. Man kan slopa arbetsgivarinträdet för mindre företag. Man kan påbörja en allmän arbetstidsförkortning, och man kan i alla fall snabbbehandla förslaget från LO om att erbjuda alla löntagare som uppnått 60 år att gå i pension. Rimligen skall då de lediga jobben övertas av arbetslösa och ungdomar.

Med min kännedom om de små och medelstora företagen är jag övertygad om att deras ägare tycker likadant.

För seriösa företag är dagens arbetsrätt inget problem. Ulrica Messing har helt rätt när hon säger att de moderata förslagen till arbetsrätt är regeringens bästa stöd i dagsläget, för de visar att det finns värre förslag än de regeringen lägger fram.

Borgerliga företrädare talar sig varma för att sänka löner, sänkta arbetsgivaravgifter, sänkta bolagsskatter och ytterligare försämrade arbetsrätt skulle vara lösningen för att få en ökad sysselsättning. Man blir nästan kall när man hör Christel Anderberg ryta om "fackets privilegier". Flera gånger sade hon det. Detsamma gäller Elver Jonsson, som tydligen

vill försämla arbetsrätten så långt att man skall kunna påverka lönebildningen.

Den här borgerliga mytbildningen kan enkelt avvisas genom studier i omvärlden. I en av de mest dynamiska regionerna i Europa, där det i stället för arbetslöshet råder brist på arbetskraft och där per capita-inkomsten ligger i nivå med och över den svenska, har man faktiskt en företagsbeskattning som ligger högt över vår egen. Man har arbetskraftskostnader som i alla fall inte ligger under de svenska, och man har arbetsrättsliga regler som är hårdare och mer långtgående än de vi har just nu.

Regionen i fråga är alltså Emilia, Romagna och Lombardiet i norra Italien, som näringsutskottet besökte i augusti. Det här europeiska exemplet borde ju anses viktigare än exempel från USA eller Nya Zeeland.

Fru talman! Socialdemokratin har genom sina förslag berett vägen för en verklig offensiv mot fackföreningsrörelsen. Det kommer inte att finnas någon som helst spärr för en – eventuell, får vi väl säga – kommande högerledd regering.

Jag vill därför avslutningsvis fråga Ulrica Messing och Sten Östlund: Är ni medvetna om de risker som finns med att ta den här vägen, nämligen att kommande regeringar kan ta det till intäkt för att komma ännu längre på en felaktig väg?

Anf. 287 HANS KARLSSON (s):

Fru talman! Med tanke på hur länge den här debatten har pågått och hur mycket som har sagts finns det egentligen ingenting att tillägga. Men jag skall ändå försöka dra mitt strå till stacken för att förlänga den här aftonen.

Arbetsrätten är en väldigt central del av arbetsmarknaden, och lagen om anställningsskydd är en mycket viktig del i arbetsrätten. Därför är det lätt att förstå den debatt som vi har kunnat notera och delta i under de senaste månaderna. Men det jag tycker är litet trist är att den debatten inte har försökt skilja ut vad som är bra och vad som eventuellt skulle kunna vara ett problem i det förslag som vi nu har att behandla.

Turordningsreglerna ligger fast. Jag vet, som facklig förtroendevald och facklig ombudsman, att det är den viktigaste delen i lagen om anställningsskydd. Turordningsreglerna återställdes av den socialdemokratiska regeringen, och turordningsreglerna ligger fast. Därmed förhindras att godtycke breder ut sig på arbetsmarknaden, det godtycke som var möjligt med de regler som gällde under den borgerliga regeringen.

Vikariatsanställda kan se fram emot en möjlighet att få tillsvidareanställning, en möjlighet som är vida större sedan den här regeländringen har trätt i kraft än vad den är nu.

Det kan heller inte vara någon nackdel att deltidsanställdas ställning stärks, att deltidsanställdas möjlighet att få mer tid på det här sättet flyttar fram sina positioner.

Uppsägningstiden skall beräknas på anställningstid i stället för på ålder. Vi som har varit med ett tag vet hur svårt det är för alla som är över 45 år och har blivit arbetslösa att komma tillbaka på arbetsmarknaden. Den arbetsgivare som anställer henne eller honom befinner sig nämligen ganska snart i en situation där det råder en uppsägningstid på sex månader. Med tanke på hur arbetsmarknaden ser ut i dag väljer man då ofta någon som har en kortare uppsägningstid. Det innebär att de nuvarande

reglerna, på den nuvarande arbetsmarknaden med hög arbetslöshet, motarbetar den äldre arbetskraften.

Skall vi ha lokala eller centrala förhandlingar? Precis som många tidigare har sagt är det i dag regel snarare än undantag på arbetsmarknaden att förhandlingarna sker på lokal nivå. Vi är många i kammaren som har egen erfarenhet av det här, och vi kan konstatera – precis som statsrådet sade tidigare – att det som nu sker i praktiken är att en tillämparpraxis läggs fast.

Det är också så att om någon facklig organisation – eller flera, för den delen – tycker att detta inte är en acceptabel ordning har man möjlighet, precis som något eller några fack redan gjort, att bestämma på vilken nivå förhandlingarna kan ske. Därmed kan ingen skada vara skedd i det sammanhanget.

Företrädesrätten naggar vi något i kanten – det skall vi inte sticka under stol med. Men då skall jag vara brutal och säga att alla vi som har erfarenhet av förhandlingar om uppsägningar och personalminskningar också vet att den arbetsgivare som har bestämt sig för att inte återanställa en viss person inte heller gör det utan låter tiden rinna ut. Om vi inte vågar erkänna detta antingen kan vi inte eller vill vi inte se verkligheten i vitögat.

Men det finns en del i det här förslaget som det finns skäl att vara uppmärksam på, och det är den överenskomna visstidsanställningen. Det finns risker, i branscher med genomgående små arbetsplatser och där man inte har etablerat ett kunnande och en tradition, att det här skulle kunna missbrukas. Man kan peka på byggbranschen, handeln, hotell- och restaurangnäringen osv.

Samtidigt är det min erfarenhet att de allra flesta arbetsgivare faktiskt är väldigt seriösa och ambitiösa och vill uppfylla inte bara lagens och avtalens bokstav utan också deras intentioner.

Vi bygger nu upp ett staket runt den överenskomna visstidsanställningen i form av den här referensgruppen. Med den sammansättning som den här referensgruppen får, med Jämställdhetsombudsmannen och med parterna, lyfter vi nu in de intressenter som har anmält oro och tvivel kring den här anställningsformen. De får på det sättet möjlighet att nära följa vad som händer. Jag är säker på att man kommer att säga ifrån omgående. Jag är också säker på att vi socialdemokrater omedelbart kommer att ta initiativ till att förändra detta, om det visar sig att det kommer att missbrukas. Jag är säker på att den socialdemokratiska regeringen och statsrådet Ulrica Messing också kommer att ta initiativ till en förändring om det visar sig att den här anställningsformen skulle missbrukas.

Anf. 288 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Man hör ganska tydligt från både Sten Östlund och Hans Karlsson att de har en ganska ordentlig ovilja mot det förslag som nu läggs fram och som vi skall rösta igenom. Man kan i och för sig ha stor förståelse för att de måste agera på något sätt och att de måste försvara de delar som är någorlunda vettiga. Men för att återgå litet grand till det Elving Andersson sade tidigare, nämligen att han ansåg att Centern har påverkat det här förslaget på ett betydande sätt, tycker jag att det vore intressant att få veta från Hans Karlsson om han tycker att detta är ett rent socialdemokratiskt förslag eller om det är väldigt påverkat av Centern.

Anf. 289 HANS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja säga till Lennart Beijer att jag inte har deltagit i de här förhandlingarna. Jag har inte frågat ut förhandlarna om vem som är förälder till vilken del i förslagen. Jag konstaterar, och det är jag säker på att Lennart Beijer känner till mycket väl, att i förhandlingar ger man och tar. Man springer inte ut på gator och torg efteråt och talar om vem som är pappa eller mamma till vad i den slutliga överenskomsten.

Anf. 290 LENNART BEIJER (v) replik:

Fru talman! Nej, det tycker jag också är riktigt. Har man gjort upp en sak skall man stå för den. Det är därför jag har en viss förståelse för Hans Karlssons och andra socialdemokraters agerande. Ändå vore det intressant. När Hans Karlsson säger att man var tvungen att träffa en uppgörelse tycker jag att det hade varit mycket bättre om man hade kunnat göra upp om den nya arbetsrätten, en offensiv arbetsrätt, med Vänsterpartiet. Hur kan Hans Karlsson förklara att detta inte skedde?

Anf. 291 HANS KARLSSON (s) replik:

Fru talman! Inte heller på den här punkten kan jag ge något svar, Lennart Beijer. Jag har som sagt inte deltagit i förhandlingarna. Men vi vet att Socialdemokraterna och Centerpartiet har samarbetat kring saneringen av Sveriges ekonomi och gjort det på ett oerhört framgångsrikt sätt. Det hade varit dumt att riskera det samarbetet genom att söka förhandlingar och uppgörelser i andra riktningar, eftersom det har visat sig, såvitt jag kan förstå, att Vänsterpartiet inte var intresserat av att närma sig det synsätt som finns inom socialdemokratien när det gäller behovet att modernisera arbetsrätten.

Anf. 292 HANNA ZETTERBERG (v):

Fru talman! Eftersom det inte verkar som om vare sig regeringen eller utskottet i det här fallet har läst de remisser som har inkommit med anledning av det nya förslaget till arbetsrätt tillräckligt noga har jag satt upp mig på talarlistan för att ge kvinnorna en röst i riksdagen. Det handlar om kvinnorna, det handlar om jämställdheten och det handlar om den diskriminerande arbetsmarknaden.

Jag tycker att det är synd att remissinstansernas arbete och åsikter inte tas bättre till vara när vi skall fatta viktiga beslut i frågor som inte bara rör principer, utan också människors direkta vardag. I stället för att nonchalera remissinstanserna skall vi ta till vara deras kunskap. De har på mycket kort tid gjort det arbete som utredningen borde ha gjort från början. Inte ens remissinstansernas yttrande har lett regeringen till att göra analyser av t.ex. könsperspektivet, som borde belysas.

Men oavsett remissinstanser och opinion i samhället har regeringen i sina direktiv, t.ex. till alla kommittéer som skall tillsättas i Sverige, tanken om *mainstreaming*. I kommittédirektiven står det klart och tydligt "Förslag om ny eller ändrad lagstiftning skall också analyseras och redovisas ur ett jämställdhetsperspektiv liksom förväntade effekter av olika budgetförslag för kvinnors och mäns levnadsförhållanden."

Jag vill också påminna kammaren om att Sverige i Peking för bara drygt ett år sedan åtog sig att ha ett kvinnoperspektiv på alla politiska områden. Det finns naturligtvis fler åtaganden som den svenska regeringen har uttalat och ställt upp på. Hur många de åtagandena än må vara är det de konkreta besluten som betyder någonting för människors vardag, och där lyser tyvärr *mainstreaming*-perspektivet med sin frånvaro, även i det här betänkandet.

Jag skulle vilja att riksdagens arbete utgick från att inga förändringar, framför allt inte av så viktiga områden som arbetsrätten, gjordes utan att man analyserar om det får konsekvenser för t.ex. jämställdheten. Om man finner att det får eller kan misstänkas få stora konsekvenser bör de här förändringarna inte godkännas utan att man har en debatt i frågan.

Jämställdheten nämns i betänkandet som en viktig aspekt av arbetsmarknaden. Trots detta finns faktiskt ingen jämställdhetsanalys gjord, varken av de enskilda delarna i förslaget eller av helheten.

Kampen mot arbetslösheten och diskrimineringen på arbetsmarknaden är båda prioriterade områden. Därför måste vi vara uppmärksamma så att sysselsättning inte prioriteras till priset av könsdiskriminering. Båda områdena måste prioriteras. Likaså får inte möjligheten att effektivt kontrollera reglerna för att motverka könsdiskriminering tas bort eller försvagas.

Lagen om anställningsskydd tillkom på 70-talet, då en majoritet av arbetsmarknaden bestod av tillsvidareanställningar. Numera går trenden åt ett helt annat håll. Bland unga kvinnor är tillsvidareanställningar inte alls den vanligaste formen av anställning. Nästan hälften av de yngre LO-anslutna kvinnorna har tidsbestämd anställning i dag. Den andelen kommer enligt det här betänkandet att öka, trots regeringens uttalande om ökad jämställdhet i arbetslivet.

Ökad användning av visstidsanställningar gör att man går miste om möjligheterna till insyn och kontroll av arbetsgivarens behandling av arbetstagare. Därför måste man överväga om förändringar i lagstiftningen på det här området bör kompletteras med hårdare lagstiftning på andra områden. T.ex. när det gäller lokala kollektivavtal som kan ingås måste vi ställa oss frågan om och i så fall hur förskjutningen till förhandlingar på mer lokal nivå påverkar skyddet mot könsdiskriminering. De lokala turordningsreglerna måste undersökas ur könssynpunkt, vilket inte är gjort i dag.

Befintlig aktuell forskning säger att kvinnor behandlas sämre än män när man inte följer turordningsreglerna. Särskilt hårt drabbas föräldraleliga och gravida kvinnor, därför att de har en mycket svagare förhandlingsposition. Enligt JämO är garantin för att könsdiskriminering är en aspekt som bevakas inte främst den lokala fackföreningen utan facket på förbunds nivå, vilket Ulrica Messing också tog upp tidigare i dag.

Överenskommen visstidsanställning är ett av förslagen i betänkandet. När inga skäl behöver redovisas för att provanställa eller för att ett vikariat inte erbjuds är det mycket svårt att komma åt eventuell diskriminering på arbetsmarknaden. Den nuvarande lagstiftningen kräver att skäl för dessa åtgärder skall redovisas.

I förslaget finns heller ingen gräns för hur många enskilda överenskommelser om visstidsanställning som kan göras för varje enskild arbetstagare inom 12 månader och på 3 år.

Den nya tendensen i vår världsdel är en typ av *just-in-time*-anställningar. Den här typen av anställningar gäller främst kvinnor. Det är anställningsform som kräver att man även om man inte har jobb just för tillfället skall stå till förfogande om arbetsgivaren skulle ringa och erbjuda jobb för några timmar eller några dagar. Det förhindrar faktiskt de sökande att söka annat jobb. Också kombinationen med ett annat jobb förhindras, eftersom arbetstiden inte kan planeras i förväg.

En sådan anställning är svår att förena med familj och barn. En sådan enkel sak som barnomsorg kan vara svårt, eftersom man periodvis inte kan uppvisa att man innehar en anställning. Samtidigt måste man hela tiden vara beredd att med kort varsel jobba. Då har de flesta antagligen ett akut behov av just barnomsorg. Samma problem gäller för socialförsäkringssystemen. Inte bara Vänsterpartiet utan även JämO har avstyrkt förslaget om överenskommen visstidsanställning.

Ulrica Messing nämnde företrädesrätt för deltidсанställda. Det är ett bra förslag. Vänsterpartiet har vid olika tillfällen tagit upp just detta i tidigare motioner. Det är naturligtvis så att deltidсанställda skall ha företrädesrätt till arbetstimmar inom arbetsplatsen när sådana finns. Vänsterpartiet skulle dock gärna ha sett att förslaget innefattar arbetsgivarens samtliga enheter på orten. Inskränkningen till driftsenheten är omotiverad. Med den försvinner mycket av den tänkta effekten av förslaget.

Jag vill också nämna förslaget om bortre gräns för vikariat. En vikarie har enligt dagens regler företrädesrätt till återanställning om anställningen pågått i mer än 12 månader under den senaste tvåårsperioden. Kortare frånvaro kan få till följd att arbetstagare inte omedelbart är disponibel och därmed inte får vikariatet. Vid längre frånvaro som t.ex. graviditet eller föräldraledighet kan det innebära att arbetstagaren går miste om företrädesrätten och därmed en ny anställning.

Vänsterpartiet menar att missförhållandet med rullande vikariat i kombination med olika typer av visstidsanställningar kan innebära att förslaget nog behöver förändras. Det finns många olika saker i förslaget som Vänsterpartiet inte ställer upp på.

Med anledning av det jag tidigare sagt skulle jag vilja ställa en fråga till Ulrica Messing, en fråga som Vänsterpartiet väldigt ofta tvingas ställa, nämligen: Var är jämställdhetsanalysen? Var är kvinnoperspektivet? Var är den uppdelade statistiken där vi kan se hur de olika förslagen drabbar män respektive kvinnor? Är det inte så att regeringen själv har lovat detta? Jag undrar också varför man inte tillräckligt lyssnat på de remissinstanser som faktiskt gör det jobb som regeringen borde göra.

Den sista frågan är: Hur kan Ulrica Messing som jämställdhetsminister släppa igenom en proposition som saknar just dessa perspektiv?

I detta anförande instämde Charlotta L Bjälkebring, Ingrid Burman, Ulla Hoffmann, Tanja Linderborg och Maggi Mikaelsson (alla v).

Anf. 293 TALMANNEN:

Jag vill uppmana talarna, särskilt med beaktande av den sena timmen, att hålla sig till den i förväg anmälda taletiden.

Anf. 294 STEN ÖSTLUND (s) replik:

Fru talman! För undvikande av missuppfattningar i den här frågan vill jag understryka för Hanna Zetterberg att man inte skall använda sig av bestämmelserna på det sätt hon beskriver när det gäller timanställningar eller korttidsanställning. Överenskommen visstidsanställning är tillåten med minst en månads anställningstid enligt lag.

Anf. 295 HANNA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Jag är inte säker på att jag blev rätt förstådd i talarstolen. Det jag har talat om är kombinationen av olika typer av visstidsanställningar, nämligen den möjligheten man har att först ha vikariat och sedan provanställningar. Man kan gå vidare med visstidsanställning eller tillfällig anställning för att på så sätt komma undan dessa regler och på det viset också göra tidsperioden mycket längre än det som Sten Östlund talar om.

Anf. 296 JUAN FONSECA (s):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets hemställan. Jag är av den uppfattningen att det leder till en ny arbetsrätt som är bättre anpassad för den nya arbetsmarknaden.

Fru talman! Jag gick upp i debatten med anledning av två motioner som jag har skrivit. Den ena är A225, vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till en lagstiftning mot diskriminering av homosexuella på arbetsmarknaden och att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförs om att ge Diskrimineringsombudsmanen möjlighet att hantera frågor som berör homosexuella på arbetsmarknaden. Jag har också skrivit en motion om en bättre lagstiftning mot etnisk diskriminering på arbetsmarknaden. Utskottet kommenterar inte ens motionernas innehåll. Man hänvisar bara till att regeringen skall bereda frågan.

Fru talman! Jag tycker att det är märkligt att utskottet inte ens ägnar tid åt att kommentera motionernas innehåll. Dessa frågor har diskuterats väldigt länge i riksdagen. Frågan om diskriminering på arbetsmarknaden på etniska grunder är mycket viktig. Det är mycket märkligt att utskottet inte har någon åsikt i frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (återgång till 1994 års regler m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (fp, m, kd)

Votering:

204 för utskottet

103 för res. 1

1 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 2 m, 22 c, 18 v, 16 mp

För res. 1: 69 m, 21 fp, 13 kd

Avstod: 1 s

Frånvarande: 14 s, 9 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Barbro Hietala Nordlund (s) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått att rösta.

Prot. 1996/97:44

12 december

En arbetsrätt

för ökad tillväxt

Mom. 2 (den framtida arbetsrätten)

1. utskottet

2. res. 2 (v)

3. res. 3 (mp)

Förberedande votering:

19 för res. 2

16 för res. 3

275 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Huvudvotering:

187 för utskottet

18 för res. 2

103 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 22 c, 7 fp, 11 kd

För res. 2: 18 v

Avstod: 72 m, 13 fp, 16 mp, 2 kd

Frånvarande: 14 s, 8 m, 5 c, 6 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Leif Marklund (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Mom. 7 (utredning om skadestånd)

1. utskottet

2. res. 5 (fp)

Votering:

216 för utskottet

21 för res. 5

73 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 1 m, 22 c, 18 v, 16 mp, 11 kd

För res. 5: 21 fp

Avstod: 71 m, 2 kd

Frånvarande: 13 s, 8 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Mom. 8 (vidgad möjlighet att träffa lokala avtal)

1. utskottet

2. res. 6 (fp, m, kd)

Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation

Mom. 9 (lagbestämmelsen om reglernas dispositivitet m.m.)

1. utskottet

2. res. 7 (v)

Votering:

213 för utskottet

21 för res. 7

75 avstod

40 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 147 s, 22 c, 18 fp, 15 mp, 11 kd

För res. 7: 1 m, 1 fp, 18 v, 1 mp

Avstod: 71 m, 2 fp, 2 kd

Frånvarande: 14 s, 8 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Lennart Hedquist (m) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat nej.

Mom. 12 (ytterligare begränsning av vikariatsanställning m.m.)

1. utskottet

2. res. 10 (v)

3. res. 11 (mp)

Förberedande votering:

21 för res. 10

17 för res. 11

272 avstod

39 frånvarande

Kammaren biträdde res. 10.

Huvudvotering:

192 för utskottet

18 för res. 10

100 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 22 c, 12 fp, 10 kd

För res. 10: 18 v

Avstod: 72 m, 9 fp, 16 mp, 3 kd

Frånvarande: 13 s, 8 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Mom. 14 (förutsättningar för överenskommen visstidsanställning)

1. utskottet

2. res. 13 (mp)

Votering:

191 för utskottet

16 för res. 13

101 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 22 c, 18 fp, 3 v

För res. 13: 16 mp

Avstod: 71 m, 2 fp, 15 v, 13 kd

Frånvarande: 13 s, 9 m, 5 c, 6 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Prot. 1996/97:44

12 december

*En arbetsrätt
för ökad tillväxt*

Mom. 15 (lagbestämmelsen om överenskommen visstidsanställning)

1. utskottet

2. res. 15 (v)

Votering:

217 för utskottet

18 för res. 15

75 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 22 c, 21 fp, 16 mp, 10 kd

För res. 15: 18 v

Avstod: 72 m, 3 kd

Frånvarande: 13 s, 8 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Mom. 19 (lagbestämmelsen om företrädesrätt till återanställning)

1. utskottet

2. res. 20 (v)

3. res. 21 (mp)

Förberedande votering:

21 för res. 20

15 för res. 21

273 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 20.

Huvudvotering:

196 för utskottet

18 för res. 20

96 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 22 c, 16 fp, 10 kd

För res. 20: 18 v

Avstod: 72 m, 5 fp, 16 mp, 3 kd

Frånvarande: 13 s, 8 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Mom. 22 (förstärkta rättigheter för deltidsanställda)

1. utskottet

2. res. 25 (v)

3. res. 26 (mp)

Förberedande votering:

18 för res. 25

16 för res. 26

275 avstod

40 frånvarande

Kammaren biträdde res. 25.

Huvudvotering:

201 för utskottet

18 för res. 25

91 avstod

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 22 c, 21 fp, 10 kd

För res. 25: 18 v

Avstod: 72 m, 16 mp, 3 kd

Frånvarande: 13 s, 8 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Mom. 29 (privata arbetsförmedlingar)

1. utskottet

2. res. 30 (fp, m, kd)

Votering:

207 för utskottet

103 för res. 30

39 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 148 s, 22 c, 3 fp, 18 v, 16 mp

För res. 30: 72 m, 18 fp, 13 kd

Frånvarande: 13 s, 8 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

8 § Kapitaltillskott till *Kapitaltillskott till* **Amu-gruppen AB**
Amu-gruppen AB

Föredrogs

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU6

Kapitaltillskott till Amu-gruppen AB (prop. 1996/97:55)

Anf. 297 TALMANNEN:

Vi kommer nu att inleda och även slutföra behandlingen av arbetsmarknadsutskottets betänkande nr 6, inklusive votering.

Ett sextiotal talare är anmälda i morgon, och det är överfullt med talare nästa vecka. Därför är det nödvändigt att slutföra behandlingen av detta ärende i dag.

Fru talman! I betänkandet behandlas regeringens proposition om ett extra kapitaltillskott till Amu-gruppen AB. Syftet är att förstärka den finansiella basen i bolaget. Man säger att åtgärden är nödvändig för att säkerställa bolagets fortbestånd fram till dess att beslut kan fattas om den framtida verksamheten.

Allvaret i situationen understryks, som framgår av texten, av att styrelsen beslutat om upprättande av kontrollbalansräkning. Regeringen bedömer att bolaget omedelbart måste tillföras kapital. I klartext: Staten rycker ut med 600 miljoner kronor för att rädda bolaget undan konkurs – en synnerligen akut åtgärd.

Det sägs också att en analys håller på att tas fram som skall presenteras för ägaren, staten, före årsskiftet. Senare skall regeringen återkomma med en plan för en långsiktig lösning. Genomförandet av denna plan kan komma att kräva ytterligare kapitaltillskott av staten – hur mycket återstår att se. Vad vi i dag har att ta ställning till är ett kapitaltillskott på 600 miljoner kronor; detta utan någon ekonomisk analys.

1993, när Amu-gruppen bolagiserades, var vi moderater positiva till detta, men enbart mot bakgrund av att vi såg det som ett första steg i rätt riktning – dvs. att genom en bolagisering förbereda en successiv utförsäljning, en möjlighet att öppna för andra intressenter. Konkurrensen främjades.

Att bolagisera Amu-gruppen var därför naturligt. Myndighetsformen kunde inte längre försvaras.

Som alla vet har Amu-gruppen varit, och är, starkt beroende av arbetsmarknadspolitikens utformning. 80–90 % av bolagets intäkter kommer direkt eller indirekt från Arbetsmarknadsverket. När utrymmet begränsas för framför allt den kvalificerade utbildningen drabbas naturligtvis Amu-gruppen. Detta självklara samband tycks regeringen ha förbisett i budgetarbetet. Det är därför mycket anmärkningsvärt att regeringen inte tidigare reagerat och begärt den analys som nu i all hast skall tas fram, efter det att riksdagen måst ta ställning till de 600 miljonerna. Det är inte bra! Amu-gruppens prekära situation måste ha varit känd under en längre tid och inte enbart utifrån budgetförutsättningar som tas i dag. Bolagets förutsättningar att hävda sig på marknaden har ifrågasatts och brister i skötseln påtalats.

Regeringen har uppenbarligen inte lyckats dra de rätta slutsatserna av sin egen politik och har brustit i sitt ägaransvar, vilket lett till att vi nu har hamnat i en icke önskvärd omvänd beslutsordning.

I vår reservation framför vi denna kritik mot regeringens sätt att hantera den uppkomna situationen. Vi anser att regeringen har reagerat för passivt. Inte heller tycks regeringens förlängda arm i styrelsen ha varit tillräckligt uppmärksam. Sammantaget bekräftar detta, enligt vår mening, att det inte finns skäl att avvakta en plan för bolagets långsiktiga utveckling. Ytterligare dröjsmål innebär bara en risk för större förluster och en onödig osäkerhet för personalen.

Vår grundinställning är känd: att staten i princip inte bör äga företag. Statligt ägande är svårt att förena med en sund och rättvis konkurrens. Det är självklart att Staffan Marks konsult- och utbildningsföretag i Falun känner sig maktlösa när Amu-gruppen dumpar priserna för att höja dem när ordern är inkasserad. Staffan Mark och många med honom kan inte

liksom Amu-gruppen räkna med kapitaltillskott från staten. Han är helt beroende av banken samt av att jobba ihop till täckning för sina kostnader och generera ett överskott, så att hans företag kan leva vidare och, förhoppningsvis, expandera. Det är normaltillståndet för de flesta företagare, stora som små. Staffan Mark är inte det enda exemplet.

I Norrköping dumpar AMU priset med skattepengar. *Utan jobb då utbildare byts*, lyder en rubrik. 13 personer mister jobbet när Arbetsförmedlingen i Nyköping byter utbildare, och 75 elever svävar i ovisshet om hur det blir med en utbildningsplats efter jullovet. Ett konkursmässigt statligt bolag slår ihjäl ett friskt företag med hjälp av skattepengar, säger Thomas Malm – arg anställd på Puhab, ett industritekniskt utbildningsföretag.

Ingenting förvånar, är den bittra kommentaren. ”Man blir bara matt och trött”. Detta säger Micke Norberg, arbetslös elev på den industritekniska utbildningen.

Jag kan förstå de här människornas upprördhet.

Fru talman! Som vi ser saken finns det inte något skäl till att staten skall äga ett utbildningsföretag av Amu-gruppens slag. Vi anser att de 600 miljonerna bör användas till en likvidation under ordnade former. En kompetent likvidator bör svara för avvecklingen. Fordringsägarna skall hållas skadeslösa. Leverantörerna skall få fullt betalt och verksamheter som har överlevnads kraft säljas till anställda eller andra intresserade utbildningsanordnare.

Därmed yrkar jag bifall till reservation nr 1.

Anf. 299 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag blir rätt så upprörd när jag hör Moderaternas företrädare tala på det här viset. Först och främst räcker inte 600 miljoner kronor till en likvidation. Det här är pengar för att rekonstruera ett bolag. Det var ni, under ledning av Carl Bildt, som satte det på bolag. Det var ni som därmed jämställde detta med det privata näringslivet. Det var ni som placerade en ledare för det här bolaget som inte klarade sin uppgift. Det är historien och det arv som vi har fått ta över. Det är det arvet som jag nu har försökt att rekonstruera.

Jag har bytt ut styrelsen. Jag har bytt till en ny kompetent ordförande. Styrelsen har anställt en ny VD. Både styrelsen och VD är numera mycket kompetenta och har mitt alldeles fulla förtroende. Det är min förhoppning att de nu skall få arbeta i fred. Då kommer de att göra en bra rekonstruktion av detta bolag, till gagn för arbetsmarknadsutbildningen i Sverige.

Anf. 300 ANNA ÅKERHJELM (m) replik:

Fru talman! Ja, arbetsmarknadsministern, det var vi som under den borgerliga regeringens tid lade fram propositionen. Jag har gått tillbaka till det betänkande som då behandlades här i riksdagen och kan konstatera att det inte finns någon invändning från den dåvarande minoriteten. Vi, liksom den dåvarande minoriteten, tyckte uppenbarligen att det var ett steg i rätt riktning.

Att det nu kommit till en ny styrelse, som tydligen inte har lyckats så mycket bättre, gör inte saken från vår synpunkt bättre. Jag hoppas att den nya VD:n, med tanke på den lön som han har, är kvalificerad.

Prot. 1996/97:44
12 december

*Kapitaltillskott till
Amu-gruppen AB*

Anf. 301 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s):

Fru talman! Jag blir rätt så upprörd när Anna Åkerhielm talar om en ny styrelse som inte tycks vara mycket bättre. Hur vet Anna Åkerhielm detta?

Återigen vill jag säga att den nya styrelsen under den nya ordföranden, som har anställt en ny VD, är mycket kompetent och har mitt stora och fulla förtroende. Jag är övertygad om att den kommer att klara detta på ett betydligt bättre sätt än den ledning som den tidigare, borgerliga, regeringen tillsatte.

Anf. 302 ANNA ÅKERHIELM (m) replik:

Fru talman! Det tycks finnas en viss tveksamhet i utskottet trots allt, eftersom utskottet begär att Riksdagens revisorer skall undersöka hur Amu-gruppen har hamnat i nuvarande situation.

Anf. 303 MARGARETA ANDERSSON (c):

Fru talman! Amu-gruppens situation har blivit katastrofal på grund av kontrakt som har skrivits för flera år sedan och som binder företaget vid stora kostnader för bl.a. lokaler som man inte behöver. Detta borde styrelsen ha insett tidigare och vidtagit åtgärder för att lindra konsekvenserna för verksamheten. Att nu komma och begära ägartillskott för att företaget inte skall gå i konkurs är att hantera frågan oskickligt.

I dagsläget måste åtgärder vidtas för att bibehålla företaget intakt. Att låta det gå i konkurs innebär att allt bara försvinner utan att någon får nytta av de tillgångar som finns i form av såväl kompetent personal som lokaler och utrustning. Styrelsen och regeringen måste dock skyndsamt utreda hur frågan skall hanteras i framtiden och återkomma till riksdagen med förslag till en permanent lösning av problemen.

Även i framtiden kommer utbildningsanordnare av den typ som Amu-gruppen representerar att vara värdefulla inom det svenska utbildningsväsendet. Det flexibla sätt att arbeta som man har utvecklat för att erbjuda skräddarsydda lösningar för eleverna är värda att fortsätta med. Men det är inte nödvändigt att bolaget ägs av staten. Olika lösningar skall övervägas och värderas i förslaget.

När omstruktureringen diskuteras måste hänsyn tas till hur utbildningssituationen ser ut i olika delar av landet. Regionalpolitiska hänsyn måste tas för att inte vissa delar av landet skall bli utan resurser för vidare- och yrkesutbildning. Gymnasieskolan och komvux har ofta varken resurser eller kompetens att fylla den lucka som uppstår om Amu-gruppen försvinner. På sådana orter måste det vara någon form av kontinuitet i utbildningsverksamheten. Ofta är dessa bygder dessutom redan hårt drabbade av arbetslöshet. Olika lösningar måste här prövas för att inte göra situationen värre för de människor som är berörda.

Jag yrkar härmed bifall till Centerns reservation nr 5.

Anf. 304 SIRI DANNAEUS (fp):

Fru talman! Riksdagen beslöt 1993 att den dåvarande Amu-gruppen skulle ombildas till ett aktiebolag. Det skedde på Amu-gruppens egen begäran.

I propositionen framhölls att koncernen till en början skulle vara ett statligt bolag, men att man därefter skulle pröva om bolaget kunde privatiseras. Så beslöt riksdagen, och det dåvarande arbetsmarknadsutskottet var enigt i sitt betänkande. Dessvärre har inte några steg i denna riktning hittills tagits.

Amu-gruppen AB anordnar arbetsmarknadsutbildning. Det är främst Arbetsmarknadsverket som upphandlar utbildning från bolaget. Bolaget har emellertid successivt tappat marknadsandelar till olika utbildningsföretag men har fortfarande en hög marknadsandel inom vissa yrkesutbildningar. Den yrkesutbildning som man erbjuder är dyr, men det har visat sig att omkring 70 % av kursdeltagarna får ett jobb direkt efter avslutad utbildning.

Tyvärr har de senaste årens förändringar i arbetsmarknadspolitiken inneburit att allt färre har fått den utbildning som Amu-gruppen har erbjudit. Upphandlingen sjönk under förra året med 1,6 miljarder kronor. För 1997 kommer AMS med det ökade volymkravet och med mindre pengar att tvingas satsa på billig utbildning i första hand. Kapitaltillskottet 600 miljoner kronor kan ses som att regeringen ger med den ena handen och tar tillbaka mer med den andra.

Vi vill dock med skärpa framhålla att arbetsmarknadsutbildning borde inriktas på utbildningar som visserligen är dyrare men av hög kvalitet, eftersom de lättare leder till jobb. Ett par belysande exempel på detta är kylmontörutbildningen i Gävle och styckmästarutbildningen i Eskilstuna. Tyvärr kan vi nu se att politiken leder i motsatt riktning.

Men det är inte enbart en förändrad arbetsmarknadspolitik utan också ledningen och styrelsen i Amu-gruppen som har del i de här problemen. När bolaget bildades tydliggjordes det att man skulle verka under samma villkor som andra icke statligt ägda utbildningsföretag, och det dåvarande arbetsmarknadsutskottet framhöll vikten av att ägaren aktivt skulle medverka till en fortsatt utveckling. I dag finns det anledning att fråga sig om ledning och styrelse har lyckats med detta, eftersom man fortfarande sitter fast i långa hyresavtal och dyrbara investeringar inte har lett till önskade intäkter. Det är också tydligt att kommunikationen mellan regering och bolag varit bristfällig. Hade en ömsesidig information funnits borde en anpassning av verksamheten kunnat göra att ett hot om likvidation hade undvikits.

Vi vill från Folkpartiets sida påpeka att det som nu händer med Amu-gruppen AB illustrerar problemet med stats- och kommunalägda bolag. Man undviker konkurser, och det ger dessa företag bättre konkurrensförsäkringar än andra på marknaden.

Fru talman! Det är viktigt att det finns ett brett utbud av utbildningar för vuxna som vill höja sin kompetens så att man hittar ett nytt arbete. Det är, och bör även fortsättningsvis vara, ett viktigt inslag i den statliga arbetsmarknadspolitiken att finansiera sådana utbildningar. Däremot behöver dessa utbildningar inte anordnas av staten. Det är oacceptabelt att ett företag som konkurrerar med andra utbildningsanordnare lever vidare med skattesubventioner. Vi accepterar trots detta nu ett kapitaltill-

skott på 600 miljoner kronor, därför att företagets problem på kort sikt inte går att lösa på annat sätt. Andra alternativ hade lett till att staten ändå hade fått motsvarande kostnader. Nu kan Amu-gruppen AB avvecklas under ordnade former så att inte elever eller leverantörer drabbas, och de intentioner som fanns om en privatisering när bolaget bildades kan uppfyllas.

Vi vill därför att regeringen snarast återkommer till riksdagen med ett förslag om en utförsäljning av Amu-gruppen. De delar som andra utbildningsföretag gör bättre knoppas av i första hand, och de exklusiva delar som man är relativt ensam om på marknaden effektiviseras och kommer i nästa etapp. Det är viktigt att signalerna om omstruktureringen av företaget kommer snabbt så att företaget inte åderläts på kompetent personal.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 2.

Anf. 305 INGRID BURMAN (v):

Fru talman! Nu skall vi fatta beslut om ett kapitaltillskott till AMU på 600 miljoner kronor. Anledningen är att AMU har förbrukat kapitalet och håller på att gå i konkurs.

Vi tycker att det är ganska uppseendeväckande att man har låtit det här gå så långt. Det här sänder ut starka signaler om att det måste finnas inkompetens i styrelse och företagsledning, men också att det måste råda oklarheter i statens ägarroll och i regeringens handläggning.

Det är uppenbart att den här krisen inte kan ha kommit som en överraskning för någon. Revisorer har påpekat att det är kris, och vi har sagt att det inte håller att man drar ned på pengarna till arbetsmarknadsutbildningen. Det har ju varit underlaget för AMU:s verksamhet. Vi har också pekat på att den indragning av 3 miljarder från arbetsmarknadspolitiska åtgärder som regeringen gjorde i våras skulle drabba både de arbetslösa och utbildningarna. Det har alltså sänts ut signaler från många.

Vi anser att det är helt uppenbart att regeringen har bäddat för denna bekymmersamma situation och att man borde ha haft insikt om vilka konsekvenser det här borde få. Vi tycker att det finns fullt av underlåtenhetssynder i det här ärendet.

Men nu kommer regeringen, i ett mycket akut läge, och begär 600 miljoner, och naturligtvis skall vi tillstyrka det.

Men det finns ett problem. Pengarna skall tas från arbetsmarknadspolitiken igen, och det är inte bra. Det går inte heller att exakt utläsa, vare sig i regeringens proposition eller i utskottets betänkande, var man hämtar de 600 miljonerna. Det är bra att arbetsmarknadsministern är här i kväll, därför att då kanske vi kan få mer konkreta besked i den frågan. Det vore ett anständigt underlag att ha för riksdagen, även om timmen är sen.

Vi menar alltså att det inte är rimligt att återigen minska de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och ta de 600 miljonerna där, utan vi måste hitta andra pengar till det. Vi menar också att det är viktigt att för framtiden fortsätta att värna arbetsmarknadsutbildningen och se till att den har en kvalitet, men då krävs det både resurser i pengar och ett bibehållet aktivt AMU, som kan garantera den här kvaliteten. Då blir det bekymmer. Om vi tar pengar från arbetsmarknadspolitiken till AMU blir AMU kvar, och det är ju bra. Men vem skall upphandla, om vi plockar pengar

från arbetsmarknadspolitiska åtgärder? Vi tycker att förslaget om finansieringen är ogenomtänkt.

Vi tycker också att det finns all anledning att kommentera AMU:s chefslöner igen – vi har gjort det förr. Att ett företag med uppenbara ekonomiska problem, som hotas av konkurs och som säger upp människor på löpande räkning går ut och rekryterar en chef som får en lön på 160 000 kr i månaden, dvs. nästan 2 miljoner kronor per år, är uppseendeväckande. Det här är ett bolag där regeringen utser styrelse, och efter det att riksdagen har uttalat sig om orimliga chefslönenivåer i statliga bolag.

Det förtjänar också att omnämnas att AMU finns på den skammens lista som Finansdepartementet har presenterat över statliga bolag som har pensionsavtal, s.k. fallskärmsavtal, som bryter mot de statliga rekommendationerna.

Vi menar att detta sammantaget borde göra att en kommission tillsätts som ser över vad som har hänt och utreder det hela. Vi har fått avslag på det förslaget.

Vi menar också att riksdagen borde ge riktlinjer inför den översyn som nu pågår. Då handlar det om att garantera ett statligt huvudmannaskap, om att garantera kvalitet i utbildningen och om att garantera en regional spridning, så att AMU finns där man mest behövs, dvs. där arbetslösheten är hög och där det finns behov av utbildning. Det här kan bara ett statligt huvudmannaskap garantera. Vi tycker att riksdagen skulle ha lämnat ett sådant uppdrag.

Fru talman! Jag står givetvis bakom samtliga reservationer som Vänsterpartiet har lagt, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation nr 4.

Anf. 306 BARBRO JOHANSSON (mp):

Fru talman! Vi i Miljöpartiet kommer inte att gå emot förslaget om kapitaltillskott till Amu-gruppen. Men vi är kritiska till hanteringen.

Regeringen föreslår att 600 miljoner anslås på tilläggsbudget till det helstatliga företaget Amu-gruppen AB, och pengarna skall då användas som kapitaltillskott eller till andra åtgärder i syfte att stärka den finansiella basen i företaget, som annars hotas av konkurs. Minskade statliga köp av arbetsmarknadsutbildning från företaget har medfört förlust för AMU. Finansieringen skall klaras inom befintlig ram för arbetsmarknadspolitiken.

Fru talman! Miljöpartiet är starkt kritiskt till regeringens hantering av arbetsmarknadspolitiken. Amu-gruppens arbetsmarknadsutbildning har blivit lidande av tidigare ej förutsedda neddragningar. Samtidigt är staten ägare till företaget, och därmed är regeringen också ytterst ansvarig för att se till att det fungerar på ett bra sätt. Uppenbarligen har Amu-gruppen misslyckats med att planera och genomföra sin verksamhet på ett ekonomiskt riktigt sätt. Kasten har varit många och tvära.

Det är uppenbart att arbetsmarknadspolitiken inte kan lösa problemen med den höga arbetslösheten. Det krävs verk samma åtgärder, som t.ex. sänkta arbetstider, sänkta skatter på arbete och i stället en höjning på miljörelaterade skatter. Vidare måste de små och medelstora företagens möjligheter förbättras.

Fru talman! Vi är mycket tveksamma till att acceptera regeringens förslag om kapitaltillskott till AMU på det underlag som nu finns. Risken måste anses vara stor att ett sådant tillskott följs av ytterligare behov av tillskott eller andra kostnader för staten. På nyheterna i dag säger man att det kommer att behövas ytterligare kanske 2 miljarder kronor för att klara AMU.

Däremot är krisen för företaget akut. En konkurs bör undvikas, med hänsyn till såväl studerande och fordringsägare som framtida behov av en väl fungerande arbetsmarknadsutbildning.

Fru talman! Jag vill härmed yrka bifall till reservation nr 3. Men jag känner också sympati för den reservation som kd har lagt fram om en rimlig lönenivå. Vi är tillsammans med Vänsterpartiet också med på reservationen om en rimlig lönenivå för de ledande befattningshavarna i Amu-gruppen.

Anf. 307 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Regeringen har kommit till riksdagen och bett om ett kapitaltillskott till Amu-gruppen för att undvika att företaget kommer på obestånd. Den akuta ekonomiska situationen för företaget har uppenbarligen upptäckts på ett sent stadium, eftersom ingenting antydde i budgetpropositionen, som presenterades så sent som den 20 september.

I tidningsintervjuer sade sedan arbetsmarknadsministerns statssekreterare, som sitter med i Amu-gruppens styrelse, att regeringen skulle ordna kapitaltillskott för att förhindra en konkurssituation. Därefter kom regeringen med sin proposition i frågan.

Fru talman! Det finns all anledning att rikta kritik mot regeringens hantering av den här frågan.

Men, fru talman, vi i Kristdemokraterna har inte avvisat kapitaltillskott. Däremot har vi ställt fyra förslag i vår motion. Utskottet har gått oss till mötes i tre av dessa frågeställningar.

För det första skall Riksdagens revisorer nu skyndsamt granska regeringens hantering av Amu-gruppen och den uppkomna situationen. Det är bra.

För det andra skall regeringen redovisa hur man finansierar kapitaltillskottet och vilka konsekvenser det får på andra områden. Det är ju vad vi har önskat.

För det tredje skall regeringen utan dröjsmål inför riksdagen redovisa sin syn på Amu-gruppens fortsatta verksamhet. Det är också vad vi vill.

Men på den fjärde punkten, fru talman, orkar inte utskottsmajoriteten följa upp sin egen tidigare fastlagda linje. Det handlar om lönenivån för ledande befattningshavare i statliga företag. Den 2 maj beslutade riksdagen om ett betänkande från arbetsmarknadsutskottet om att strama upp regeringens verksamhet vad gäller fallskärmsavtal och lönesättning.

Vi skrev bl.a. så här: För staten som arbetsgivare är det särskilt viktigt att föregå med gott exempel och att avtal om löner och andra förmåner som träffas med ledande befattningshavare på statliga myndigheter och i statliga företag ligger på en rimlig nivå.

Det här upprepas också i det betänkande som vi strax skall rösta om. Men frågan är ju varför majoriteten inte fullföljer sin linje och nu konstaterar att regeringen inte lever upp till riksdagens beslut. Arbetsmark-

nadsministern, som nyss var här, har sagt att Amu-gruppens chefslön inte är rimlig. Arbetsmarknadsutskottets ordförande har instämt.

Vad är då problemet? Varför vill inte vare sig regeringen eller utskottsmajoriteten göra någonting åt situationen? Varför skall vi inte kunna markera i samband med det här kapitaltillskottet att vi från riksdagen faktiskt förväntar oss att de statliga företagen lever upp till de beslut som fattas här? Det borde vi göra, särskilt mot bakgrund av att ministern som har ansvaret för verksamheten har uttalat att det här icke är en rimlig lönenivå och därmed att man inte lever upp till riksdagens beslut.

Om vi inte fullföljer det här, om riksdagens uttalanden inte efterlevs, blir det enbart tomma ord. Är det så vi skall ha det? Jag för min del tycker inte det. Kristdemokraterna tycker inte det. Vi borde därför i samband med det här kapitaltillskottet markera att också Amu-gruppen bör leva upp till riksdagens beslut.

Jag yrkar därmed bifall till reservation 8.

Anf. 308 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Under de senaste åren har det skett stora förändringar inom arbetsmarknadspolitiken, vilket i grunden har förändrat förutsättningarna för Amu-gruppens vidare utveckling. Tidigare satsade regering och riksdag stort och framgångsrikt på yrkesutbildning. Det var en annan tid, med få arbetslösa. Man gick en utbildning, och sedan fick man jobb. Det har sedan skett stora förändringar på arbetsmarknaden under mycket kort tid. Kunskapsföretagen har växt fram. Enklare jobb försvinner, och de nya jobb som kommer till ställer större krav än de jobb som fanns tidigare på en högre grundutbildning. Fler människor konkurrerar på arbetsmarknaden för att få de lediga jobb som finns. Det gör att arbetsgivare kan ställa betydligt högre kompetenskrav på alla sina medarbetare.

Vi är därför i stort behov av att höja hela nationens grundkompetens inför framtidens jobb. Utifrån denna förändring på arbetsmarknaden har regeringen och riksdagen bestämt sig för att satsa på längre kompetenshöjande utbildning såsom gymnasium och högskola. 100 000 gymnasieplatser för arbetslösa och 30 000 extra högskoleplatser är exempel på den här satsningen. Det är med andra ord fråga om en ändrad användning av tillgängliga resurser för en bredare grundkompetens för fler.

Det innebär i sig naturligtvis inte att det inte finns ett behov av den kvalificerade yrkesutbildning som Amu-gruppen kan ge. Ett sådant behov finns i allra högsta grad, framför allt när det gäller de s.k. flaskhalsutbildningarna, dvs. den yrkesutbildning som vi i dag har brist på. Detta skall vi naturligtvis använda Amu-gruppen till även i fortsättningen. Men med en så förändrad arbetsmarknad, med andra behov och andra prioriteringar på hela utbildningsområdet, blir det naturligtvis mindre resurser över till arbetsmarknadsutbildning och till AMU:s verksamheter.

Fru talman! Detta föranledde att styrelsen och företagsledningen på försommaren tog initiativ till ett omfattande förändringsprogram i syfte att kunna möta förändringar på marknaden genom bättre och tydligare affärsstrategier, ökad produktivitet och en effektivare organisation. När förändringsarbetet startade gjordes bedömningen att arbetsmarknadsutbildningen skulle motsvara en marknad på totalt ca 3,2 miljarder för yrkesutbildning. Men med den för närvarande höga arbetslösheten, och därmed många människor i olika åtgärder, kommer inte AMS att under

1997 ha resurser för inköp av en så stor volym av arbetsmarknadsutbildning, vilket kommer att inverka på Amu-gruppens verksamhet. Bolagets prognosticerade resultat för år 1997 beräknas nu till en förlust på 630 miljoner kronor.

Utifrån detta bedömer styrelsen och koncernledningen att de tidigare planerade åtgärderna inte är tillräckliga. En drastisk reduktion av kostnaderna är nu nödvändig. Redan höga grundkostnader i kombination med drastiskt sjunkande intäkter leder till ett akut likviditetsproblem, vilket inträder under 1997 om inga åtgärder vidtas.

Fru talman! Amu-gruppen AB är den i särklass viktigaste anordnaren av upphandlad arbetsmarknadsutbildning. Gruppen har en unik kompetens avseende kvalificerad yrkesutbildning, som är oerhört viktig att bevara.

Dock måste det ske en anpassning till det behov av arbetsmarknadsutbildning som nu finns. Det innebär därmed stora omstruktureringar.

Marknadens reaktion på uppgifterna om Amu-gruppens svårigheter är av största betydelse för möjligheterna att driva verksamheten vidare under en omstruktureringsfas. Ett omedelbart agerande från ägaren – staten – är därför nödvändigt för att möjliggöra fortsatt verksamhet i bolaget.

Regeringen, liksom utskottsmajoriteten, bedömer det därför nödvändigt med ett ägartillskott på 600 miljoner kronor för att återställa aktiekapacitet och säkerställa bolagets likviditet. Medelstillskottet finansieras genom indragning av icke intecknade reservationer på åtgärdsanslaget under 1996.

Fru talman! Nu krävs en grundlig analys av bolagets framtida förutsättningar. I denna analys måste koncernens alla verksamheter, möjligheter och förutsättningar på marknaden gås igenom. En sådan analys pågår, och regeringen återkommer till riksdagen med en plan till en långsiktig lösning på Amu-gruppens framtida verksamhet i fråga om kapitalstruktur, verksamhetsinriktning och associationsförhållanden.

Jag vill också i det här anförandet bemöta Dan Ericsson och Ingrid Burman i fråga om det här med chefslöner. Jag tycker att utskottet väldigt tydligt har markerat att vi inte tycker att AMU-chefen har en skälig lön. Vi tycker inte om oskäligen löner, och det står väldigt tydligt i betänkandet.

Dessutom har Finansdepartementet och finansministern vidtagit kraftfulla åtgärder och i veckan deklarerat att man är skyldig att följa de regler och riktlinjer som regering och riksdag har fastställt. Man ger bolagsstyrelser och statliga verk möjlighet att under ett år förhandla om eller vidta åtgärder, men efter ett år kommer man att följa upp det här och förutsätter att det då har skett förändringar.

Jag vill peka på att det har kommit till min kännedom att AMU:s nuvarande styrelse har börjat ta tag i de här problemen. Man har t.ex. börjat med den förre chefen, alltså den chef som tillsattes av den borgerliga regeringen, som har flera typer av fallskärmar. Här ser man nu över situationen och försöker omförhandla för att anpassa till de åtgärder som både regering och riksdag har krävt. Det här tycker jag är bra. Det är viktigt att vi markerar att det inte är rimligt med vare sig oskäligen fallskärmsavtal eller oskäligen löner.

Med detta som bakgrund, fru talman, vill jag yrka bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet.

Anf. 309 INGRID BURMAN (v):

Fru talman! Egentligen är timmen så sen att jag inte borde uppta kammarens tid, och egentligen är frågan så stor att den vore värd en annan behandling. Men jag kan ändå inte låta bli att säga detta.

Det är inte så att vi inte är medvetna om att riksdagen en gång har uttalat att det inte skall finnas orimliga löner. Nu avser man att göra ett väldigt lågmält uttalande igen. Men det här hjälper ju inte när de statliga bolagen, trots riksdagens uttalanden till regeringen, går ut och anställer till dessa löner. Trots att det faktiskt är regeringen som utser denna styrelse borde man ta konsekvenserna av att riksdagen en gång har uttalat att så här skall det inte vara.

Det kan inte vara rimligt att man ett år säger: Det här är orimligt. Nästa år säger man: Det här är orimligt. Sedan går arbetsmarknadsministern ut i massmedierna och säger: Det här är orimligt. Utskottets ordförande går ut i massmedierna och säger: Det här är orimligt. Och så gör man inget mer!

Jag delar Sonja Franssons ambition, och jag delar åsikten att det här faktiskt är orimligt. Men jag tycker dessutom att man skall göra någonting åt det orimliga!

Anf. 310 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Jag håller med Ingrid Burman om att man skall göra någonting åt det här. Jag förväntar mig, precis som finansministern sade i veckan, att man kommer att göra någonting åt det. Det handlar om styrelsernas ansvar. Det gäller inte bara AMU, utan det gäller på flera områden. Det är självklart att vi förväntar oss att det skall åtgärdas.

Det här hör dessutom faktiskt hemma i en annan debatt. I dag talar vi om att tillskjuta 600 miljoner kronor till Amu-gruppen. Men jag vill ändå hålla med om att vi vill se resultat.

Anf. 311 INGRID BURMAN (v):

Fru talman! Jag håller med Sonja Fransson om att det här är värt en egen debatt. Men nu är det så att det här ingår i betänkandet. Sonja Fransson har själv tagit upp frågan i talarstolen. Sonja Fransson är en del av den majoritet som avstyrker en motion i det här betänkandet.

Det är bra att Sonja Fransson förväntar sig saker. Det gjorde Sonja Fransson säkert, hoppas jag, också när vi tog beslutet i riksdagen i maj. Det gjorde jag, och det gjorde hela utskottsmajoriteten, förmodar jag. Trots detta har det inte hänt någonting. Jag menar att detta visar att det inte räcker med bara förväntningar.

Anf. 312 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Det är riktigt att vi har avstyrkt motionen. Den hör egentligen inte hemma i det här sammanhanget. Det höll ju Ingrid Burman med om. Däremot har vi upprepat vad vi har sagt. Vi har skärpt tonen. Dessutom har finansministern, som har ett stort ansvar för detta i regeringen, varit väldigt tydlig i veckan och talat om vilka regler som gäller och vad man skall vidta för åtgärder. Jag förväntar mig att någonting skall hända också.

Vad jag sade tidigare var att den nuvarande AMU-styrelsen har börjat ta tag i problemen. Bl.a. håller man nu på och tittar på den gamla chefens lön och fallskärm.

Prot. 1996/97:44
12 december

*Kapitaltillskott till
Amu-gruppen AB*

Anf. 313 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! Sonja Fransson säger att denna fråga inte hör hemma här. Det är konstigt. Vi skall skjuta till 600 miljoner kronor för att förhindra att Amu-gruppen kommer på obestånd. Är det inte då precis rätt tillfälle att också skicka med det uttalande som riksdagen tidigare har gjort om att det skall vara en rimlig lönenivå? Ministern har ju sagt att det inte är rimligt. Utskottets ordförande har sagt att det inte är rimligt. Men vi skall bara notera den här sortens markeringar.

Jag trodde att det vi beslutade om i Sveriges riksdag faktiskt skulle följas av handling. Det är vad det här handlar om. Nu skickar vi in 600 miljoner kronor. Varför då inte skicka med den här tydliga markeringen om att också Amu-gruppen skall följa vad riksdagen säger?

Anf. 314 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Det gäller inte bara AMU-chefens lön. Det är därför det här inte hör hemma i denna debatt. Det gäller flera. Vi behöver se över alla statliga bolag för att se om det är något som är oskäligt. Vi behöver också titta på myndigheternas chefer osv. Det är därför finansministern har tagit tag i den här frågan. Det är där debatten som helhet hör hemma.

Anf. 315 DAN ERICSSON (kd):

Fru talman! En del tycker att jag inte skall säga mer här i kväll.

Men Sonja Fransson säger att vi inte skall behandla detta nu, för uttalandet handlar om alla statliga företag. Vi skall inte kunna säga något eftersom vi nu behandlar Amu-gruppen. Jag måste säga, fru talman, att logiken inte är helt glasklar. Nu skjuter vi in 600 miljoner kronor för att rädda Amu-gruppen. Varför skall vi inte i det sammanhanget klargöra riksdagens uppfattning? Frågan är vad som är regeringens uppfattning. Skall vi vara konsekventa, måste vi skicka med detta uttalande. Annars finns det inget samband mellan vad ni säger och hur ni sedan handlar vid voteringsknapparna.

Anf. 316 SONJA FRANSSON (s):

Fru talman! Vi har pekat på det här. Och nu har jag sagt det tre eller fyra gånger, Dan Ericsson. Om inte Dan Ericsson har uppfattat det nu hoppas jag att han kan läsa protokollet efteråt och se att vi nu har behandlat frågan. Vi har diskuterat den, och vi tycker att oskäligen löner inte är rimligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

Beslut

Mom. 1 (kapitaltillskott till Amu-gruppen AB m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (m)
3. res. 2 (fp)
4. res. 3 (mp)

Förberedande votering 1:

21 för res. 2
16 för res. 3
267 avstod
45 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

76 för res. 1
21 för res. 2
211 avstod
41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

198 för utskottet
72 för res. 1
37 avstod
42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 22 c, 18 v, 13 kd

För res. 1: 72 m

Avstod: 21 fp, 16 mp

Frånvarande: 16 s, 8 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Mom. 2 (finansieringen)

1. utskottet
2. res. 4 (v)

Votering:

287 för utskottet
18 för res. 4
3 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 71 m, 22 c, 19 fp, 16 mp, 13 kd

För res. 4: 18 v

Avstod: 1 m, 2 fp

Frånvarande: 15 s, 8 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Mom. 3 (Amu-gruppen AB:s framtid)

1. utskottet

2. res. 5 (c)

Votering:

190 för utskottet

22 för res. 5

96 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 1 m, 1 c, 15 fp, 1 v, 16 mp, 11 kd

För res. 5: 1 m, 21 c

Avstod: 1 s, 70 m, 6 fp, 17 v, 2 kd

Frånvarande: 15 s, 8 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Mom. 5 (rimlig lönenivå)

1. utskottet

2. res. 8 (v, mp, kd)

Votering:

257 för utskottet

47 för res. 8

3 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 72 m, 22 c, 18 fp

För res. 8: 18 v, 16 mp, 13 kd

Avstod: 3 fp

Frånvarande: 16 s, 8 m, 5 c, 5 fp, 4 v, 2 mp, 2 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

9 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades

Proposition

1996/97:48 Kartavgift i ärenden om EU-finansierat stöd inom jordbrukssektorn

1996/97:59 Ändring i lagen (1973:1199) om ersättning från den internationella oljeskadefonden

Trafikutskottets betänkande

1996/97:TU1 Statsbudgeten för budgetåret 1997, utgiftsområde 22
Kommunikationer

Prot. 1996/97:44

12 december

Kapitaltillskott till

Amu-gruppen AB

10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 december

1996/97:169 av *Annika Nordgren* (mp) till försvarsministern
Utryckningsbidrag

1996/97:170 av *Annika Nordgren* (mp) till försvarsministern
Lokaliseringar efter bullereffekter

1996/97:171 av *Fanny Rizell* (kd) till socialministern
Alkoholläskan

1996/97:172 av *Lennart Fremling* (fp) till miljöministern
Katalysatorer

1996/97:173 av *Sigrid Bolkéus* (s) till kulturministern
Utförsel av kulturföremål

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 december.

11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 11 december

1996/97:154 av *Per Lager* (mp) till arbetsmarknadsministern
Solenergi som arbetsmarknadsåtgärd

1996/97:157 av *Laila Bäck* (s) till arbetsmarknadsministern
Kvinnors arbetslöshet i glesbygden

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 17 december.

12 § Kammaren åtskildes kl. 23.51.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 3 § anf. 21 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 69 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. 4 §,
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. 6 § anf. 209 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 18.00,
av förste vice talmannen därefter t.o.m. 7 § anf. 256 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Prot. 1996/97:44
12 december

Vid protokollet

LISBET HANSING ENGSTRÖM

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Förnyad bordläggning	1
3 § Utgiftsområde 14 och 13 – Arbetsmarknad och arbetsliv samt ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.....	1
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU1	1
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU7	1
Anf. 1 KENT OLSSON (m).....	1
Anf. 2 ELVER JONSSON (fp)	5
Anf. 3 HANS ANDERSSON (v)	9
Anf. 4 KENT OLSSON (m) replik.....	13
Anf. 5 HANS ANDERSSON (v) replik	14
Anf. 6 KENT OLSSON (m) replik.....	14
Anf. 7 HANS ANDERSSON (v) replik	15
Anf. 8 BARBRO JOHANSSON (mp).....	15
Anf. 9 HANS ANDERSSON (v) replik	19
Anf. 10 BARBRO JOHANSSON (mp) replik	20
Anf. 11 HANS ANDERSSON (v) replik	21
Anf. 12 BARBRO JOHANSSON (mp) replik	21
Anf. 13 DAN ERICSSON (kd)	21
Anf. 14 HANS ANDERSSON (v) replik	24
Anf. 15 DAN ERICSSON (kd) replik	25
Anf. 16 HANS ANDERSSON (v) replik	25
Anf. 17 DAN ERICSSON (kd) replik	26
Anf. 18 JOHNNY AHLQVIST (s).....	26
Anf. 19 KENT OLSSON (m) replik.....	30
Anf. 20 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	31
Anf. 21 KENT OLSSON (m) replik.....	31
Anf. 22 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	32
Anf. 23 ELVER JONSSON (fp) replik	32
Anf. 24 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	33
Anf. 25 ELVER JONSSON (fp) replik	33
Anf. 26 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	34
Anf. 27 HANS ANDERSSON (v) replik	34
Anf. 28 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	35
Anf. 29 HANS ANDERSSON (v) replik	36
Anf. 30 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	36
Anf. 31 DAN ERICSSON (kd) replik	37
Anf. 32 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	37
Anf. 33 DAN ERICSSON (kd) replik	38
Anf. 34 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	38
Anf. 35 BARBRO JOHANSSON (mp) replik	39
Anf. 36 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	39
Anf. 37 BARBRO JOHANSSON (mp) replik	40
Anf. 38 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	40
Anf. 39 ELVING ANDERSSON (c).....	40
Anf. 40 ELVER JONSSON (fp) replik	44

Anf. 41	ELVING ANDERSSON (c) replik.....	44
Anf. 42	ELVER JONSSON (fp) replik	44
Anf. 43	ELVING ANDERSSON (c) replik.....	45
Anf. 44	KENT OLSSON (m) replik.....	45
Anf. 45	ELVING ANDERSSON (c) replik.....	46
Anf. 46	KENT OLSSON (m) replik.....	46
Anf. 47	ELVING ANDERSSON (c) replik.....	47
Anf. 48	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	47
Anf. 49	HANS ANDERSSON (v) replik	51
Anf. 50	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	51
Anf. 51	HANS ANDERSSON (v) replik	52
Anf. 52	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	52
Anf. 53	KENT OLSSON (m) replik.....	53
Anf. 54	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	53
Anf. 55	KENT OLSSON (m) replik.....	54
Anf. 56	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	54
Anf. 57	DAN ERICSSON (kd) replik	55
Anf. 58	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	56
Anf. 59	DAN ERICSSON (kd) replik	56
Anf. 60	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	57
Anf. 61	ELVER JONSSON (fp) replik	57
Anf. 62	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	58
Anf. 63	ELVER JONSSON (fp) replik	58
Anf. 64	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	59
Anf. 65	BARBRO JOHANSSON (mp) replik.....	59
Anf. 66	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	60
Anf. 67	BARBRO JOHANSSON (mp) replik.....	60
Anf. 68	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	61
Anf. 69	SIRI DANNAEUS (fp).....	61
Anf. 70	LARS BÄCKSTRÖM (v)	63
Anf. 71	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	65
Anf. 72	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	65
Anf. 73	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	65
Anf. 74	LARS BÄCKSTRÖM (v) replik	66
Anf. 75	EWA LARSSON (mp)	66
Anf. 76	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	67
Anf. 77	EWA LARSSON (mp) replik.....	67
Anf. 78	JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	67

Anf. 79 EWA LARSSON (mp) replik.....	69
Anf. 80 JUAN FONSECA (s)	69
Anf. 81 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	69
Anf. 82 JUAN FONSECA (s) replik	70
Anf. 83 HANS ANDERSSON (v) replik	70
Anf. 84 JUAN FONSECA (s) replik	71
Anf. 85 HANS ANDERSSON (v) replik	71
Anf. 86 JUAN FONSECA (s) replik	71
Anf. 87 TANJA LINDERBORG (v).....	71
Anf. 88 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	73
Anf. 89 TANJA LINDERBORG (v) replik.....	73
Anf. 90 JOHNNY AHLQVIST (s) replik	73
Anf. 91 TANJA LINDERBORG (v) replik.....	73
Anf. 92 HANS KARLSSON (s).....	74
Anf. 93 HANS ANDERSSON (v) replik	75
Anf. 94 HANS KARLSSON (s) replik.....	76
Anf. 95 HANS ANDERSSON (v) replik	76
Anf. 96 HANS KARLSSON (s) replik.....	77
Anf. 97 INGER SEGELSTRÖM (s)	77
(forts. 5 §).....	78
4 § Frågestund	78
<i>Adoptionslagstiftning</i>	79
Anf. 98 KERSTIN HEINEMANN (fp).....	79
Anf. 99 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	79
<i>Dubbelbeskattningen</i>	79
Anf. 100 ISA HALVARSSON (fp).....	79
Anf. 101 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	79
Anf. 102 ISA HALVARSSON (fp).....	79
Anf. 103 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	80
<i>FO-staber</i>	80
Anf. 104 ÅKE CARNERÖ (kd).....	80
Anf. 105 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)	80
Anf. 106 ÅKE CARNERÖ (kd).....	81
Anf. 107 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)	81
<i>Stödområdesindelningen</i>	81
Anf. 108 MAGGI MIKAELSSON (v)	81
Anf. 109 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	81
Anf. 110 MAGGI MIKAELSSON (v)	82
Anf. 111 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	82
<i>Forskarflykt</i>	82
Anf. 112 AGNETA LUNDBERG (s).....	82
Anf. 113 Utbildningsminister CARL THAM (s).....	82
<i>Bostadstillägget till pensionärer</i>	82
Anf. 114 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	82
Anf. 115 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	83

Anf. 116 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m).....	83
Anf. 117 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	83
<i>Kommunernas ansvar för ungdomar</i>	83
Anf. 118 ELISA ABASCAL REYES (mp).....	83
Anf. 119 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	84
Anf. 120 ELISA ABASCAL REYES (mp).....	84
Anf. 121 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	84
<i>A-kassan</i>	84
Anf. 122 KJELL ERICSSON (c).....	84
Anf. 123 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	84
Anf. 124 KJELL ERICSSON (c).....	85
Anf. 125 ANDRE VICE TALMANNEN.....	85
Anf. 126 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	85
Anf. 127 BARBRO JOHANSSON (mp).....	85
Anf. 128 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	85
Anf. 129 BARBRO JOHANSSON (mp).....	85
Anf. 130 CARL-JOHAN WILSON (fp).....	86
Anf. 131 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	86
Anf. 132 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	86
Anf. 133 CARL-JOHAN WILSON (fp).....	86
Anf. 134 Försvarsminister THAGE G PETERSON (s).....	87
<i>Företagandets villkor</i>	87
Anf. 135 PER ROSENGREN (v).....	87
Anf. 136 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	87
Anf. 137 PER ROSENGREN (v).....	87
Anf. 138 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	87
Anf. 139 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd).....	88
Anf. 140 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	88
Anf. 141 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd).....	88
Anf. 142 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	89
<i>Förmånsbeskattning</i>	89
Anf. 143 INGER LUNDBERG (s).....	89
Anf. 144 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	89
<i>Daghemsplatser</i>	90
Anf. 145 FANNY RIZELL (kd).....	90
Anf. 146 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	90
Anf. 147 FANNY RIZELL (kd).....	90
Anf. 148 Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s).....	90
<i>Arbetsmarknadspolitiken</i>	91
Anf. 149 MARIANNE ANDERSSON (c).....	91
Anf. 150 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	91

Anf. 151	MARIANNE ANDERSSON (c)	91
Anf. 152	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	92
Anf. 153	CARINA HÄGG (s)	92
Anf. 154	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	92
Anf. 155	CARINA HÄGG (s)	92
Anf. 156	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	92
<i>Sysselsättningen inom kommunsektorn</i>		92
Anf. 157	LARS BÄCKSTRÖM (v)	92
Anf. 158	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	93
Anf. 159	LARS BÄCKSTRÖM (v)	93
Anf. 160	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	93
Anf. 161	CHATRINE PÅLSSON (kd)	94
Anf. 162	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	94
Anf. 163	CHATRINE PÅLSSON (kd)	94
Anf. 164	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	94
Anf. 165	CHATRINE PÅLSSON (kd)	95
Anf. 166	Inrikesminister JÖRGEN ANDERSSON (s)	95
<i>Kvinnor i försvaret</i>		95
Anf. 167	KARIN WEGESTÅL (s)	95
Anf. 168	Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)	95
Anf. 169	KARIN WEGESTÅL (s)	96
Anf. 170	Försvarsminister THAGE G PETERSON (s)	96
<i>Vapenförsäljning till Chile</i>		96
Anf. 171	ANNIKA NORDGREN (mp)	96
Anf. 172	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	97
Anf. 173	ANNIKA NORDGREN (mp)	97
Anf. 174	Statsrådet LEIF PAGROTSKY (s)	97
<i>Utbetalning av barnbidraget</i>		98
Anf. 175	INGER DAVIDSON (kd)	98
Anf. 176	Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	98
Anf. 177	INGER DAVIDSON (kd)	98
Anf. 178	Statsrådet MAJ-INGER KLINGVALL (s)	98
5 § (forts. från 3 §) Arbetsmarknad och arbetsliv samt ekonomisk trygghet vid arbetslöshet (forts. AU1 och AU7)		99
Anf. 179	HANS ANDERSSON (v) replik	99
Anf. 180	INGER SEGELSTRÖM (s) replik	99
Anf. 181	HANS ANDERSSON (v) replik	100
Anf. 182	INGER SEGELSTRÖM (s) replik	100
Anf. 183	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	100
Anf. 184	INGER SEGELSTRÖM (s) replik	101
Anf. 185	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	101
Anf. 186	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	101
Anf. 187	INGER SEGELSTRÖM (s) replik	102

Anf. 188 Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s)	102
Anf. 189 INGER SEGELSTRÖM (s) replik	102
Anf. 190 BO NILSSON (s)	102
Anf. 191 EWA LARSSON (mp)	103
Anf. 192 LARS BÄCKSTRÖM (v)	103
Beslut	104
AU1 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv	104
AU7 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	106
6 § Utgiftsområde 19 – Regional utjämning och utveckling.....	106
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU2	106
Anf. 193 PATRIK NORINDER (m)	106
Anf. 194 KJELL ERICSSON (c).....	109
Anf. 195 PATRIK NORINDER (m) replik	112
Anf. 196 KJELL ERICSSON (c) replik	113
Anf. 197 PATRIK NORINDER (m) replik	113
Anf. 198 KJELL ERICSSON (c) replik	114
Anf. 199 SIGGE GODIN (fp)	114
Anf. 200 KJELL ERICSSON (c) replik	117
Anf. 201 SIGGE GODIN (fp) replik	118
Anf. 202 KJELL ERICSSON (c) replik	118
Anf. 203 SIGGE GODIN (fp) replik	118
Anf. 204 HANS ANDERSSON (v).....	118
Anf. 205 PATRIK NORINDER (m) replik	122
Anf. 206 HANS ANDERSSON (v) replik	123
Anf. 207 SIGGE GODIN (fp) replik	123
Anf. 208 HANS ANDERSSON (v) replik	123
Anf. 209 BARBRO JOHANSSON (mp).....	123
Anf. 210 ULF BJÖRKLUND (kd)	125
Anf. 211 BERIT ANDNOR (s)	128
Anf. 212 PATRIK NORINDER (m)	130
Anf. 213 BERIT ANDNOR (s)	131
Anf. 214 PATRIK NORINDER (m)	131
Anf. 215 BERIT ANDNOR (s)	131
Anf. 216 HANS ANDERSSON (v).....	132
Anf. 217 BERIT ANDNOR (s)	132
Anf. 218 HANS ANDERSSON (v).....	133
Anf. 219 BERIT ANDNOR (s)	133
Anf. 220 ULF BJÖRKLUND (kd)	133
Anf. 221 BERIT ANDNOR (s)	133
Anf. 222 ULF BJÖRKLUND (kd)	133
Anf. 223 BERIT ANDNOR (s)	133
Anf. 224 KJELL ERICSSON (c).....	134
Anf. 225 BERIT ANDNOR (s)	134
Anf. 226 SIGGE GODIN (fp)	134
Anf. 227 BERIT ANDNOR (s)	135
Anf. 228 SIGGE GODIN (fp)	135

Anf. 229	BERIT ANDNOR (s).....	135
Beslut		136
Ajournering		138
Återupptagna förhandlingar		138
7 § En arbetsrätt för ökad tillväxt		139
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU4	139
Anf. 230	CHRISTEL ANDERBERG (m).....	139
Anf. 231	ELVER JONSSON (fp)	142
Anf. 232	INGRID BURMAN (v).....	145
Anf. 233	ELVER JONSSON (fp) replik	148
Anf. 234	INGRID BURMAN (v) replik	149
Anf. 235	ELVER JONSSON (fp) replik	149
Anf. 236	INGRID BURMAN (v) replik	150
Anf. 237	BARBRO JOHANSSON (mp).....	150
Anf. 238	GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	152
Anf. 239	STEN ÖSTLUND (s).....	155
Anf. 240	ELVER JONSSON (fp) replik	158
Anf. 241	STEN ÖSTLUND (s) replik.....	158
Anf. 242	ELVER JONSSON (fp) replik	159
Anf. 243	STEN ÖSTLUND (s) replik.....	159
Anf. 244	INGRID BURMAN (v) replik	160
Anf. 245	STEN ÖSTLUND (s) replik.....	160
Anf. 246	INGRID BURMAN (v) replik	161
Anf. 247	STEN ÖSTLUND (s) replik.....	161
Anf. 248	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik.....	162
Anf. 249	STEN ÖSTLUND (s) replik.....	162
Anf. 250	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik.....	163
Anf. 251	STEN ÖSTLUND (s) replik.....	163
Anf. 252	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	163
Anf. 253	STEN ÖSTLUND (s) replik.....	164
Anf. 254	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	164
Anf. 255	STEN ÖSTLUND (s) replik.....	164
Anf. 256	ELVING ANDERSSON (c).....	165
Anf. 257	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik.....	167
Anf. 258	ELVING ANDERSSON (c) replik	168
Anf. 259	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik.....	168
Anf. 260	ELVING ANDERSSON (c) replik	168
Anf. 261	INGRID BURMAN (v) replik	168
Anf. 262	ELVING ANDERSSON (c) replik	169
Anf. 263	INGRID BURMAN (v) replik	169
Anf. 264	ELVING ANDERSSON (c) replik	170
Anf. 265	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	170
Anf. 266	ELVING ANDERSSON (c) replik	170
Anf. 267	GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	171
Anf. 268	ELVING ANDERSSON (c) replik	171
Anf. 269	Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	171
Anf. 270	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik.....	173
Anf. 271	Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	174

Anf. 272	CHRISTEL ANDERBERG (m) replik.....	174
Anf. 273	Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	174
Anf. 274	ELVER JONSSON (fp) replik	175
Anf. 275	Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	175
Anf. 276	ELVER JONSSON (kd) replik.....	176
Anf. 277	Statsrådet ULRICA MESSING (s) replik.....	176
Anf. 278	INGRID BURMAN (v) replik.....	176
Anf. 279	Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	177
Anf. 280	INGRID BURMAN (v) replik.....	177
Anf. 281	Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	178
Anf. 282	BARBRO JOHANSSON (mp) replik.....	178
Anf. 283	Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	178
Anf. 284	BARBRO JOHANSSON (mp) replik.....	179
Anf. 285	Statsrådet ULRICA MESSING (s).....	179
Anf. 286	LENNART BEIJER (v).....	179
Anf. 287	HANS KARLSSON (s).....	181
Anf. 288	LENNART BEIJER (v) replik	182
Anf. 289	HANS KARLSSON (s) replik.....	183
Anf. 290	LENNART BEIJER (v) replik	183
Anf. 291	HANS KARLSSON (s) replik.....	183
Anf. 292	HANNA ZETTERBERG (v).....	183
Anf. 293	TALMANNEN.....	185
Anf. 294	STEN ÖSTLUND (s) replik.....	186
Anf. 295	HANNA ZETTERBERG (v) replik	186
Anf. 296	JUAN FONSECA (s)	186
Beslut		186
8 § Kapitaltillskott till Amu-gruppen AB		190
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 1996/97:AU6	190
Anf. 297	TALMANNEN	190
Anf. 298	ANNA ÅKERHIELM (m)	191
Anf. 299	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	192
Anf. 300	ANNA ÅKERHIELM (m) replik	192
Anf. 301	Arbetsmarknadsminister MARGARETA WINBERG (s).....	193
Anf. 302	ANNA ÅKERHIELM (m) replik	193
Anf. 303	MARGARETA ANDERSSON (c).....	193
Anf. 304	SIRI DANNAEUS (fp).....	194
Anf. 305	INGRID BURMAN (v).....	195
Anf. 306	BARBRO JOHANSSON (mp).....	196
Anf. 307	DAN ERICSSON (kd)	197
Anf. 308	SONJA FRANSSON (s).....	198
Anf. 309	INGRID BURMAN (v).....	200
Anf. 310	SONJA FRANSSON (s).....	200
Anf. 311	INGRID BURMAN (v).....	200
Anf. 312	SONJA FRANSSON (s).....	200
Anf. 313	DAN ERICSSON (kd)	201
Anf. 314	SONJA FRANSSON (s).....	201

Prot. 1996/97:44
12 december

Anf. 315 DAN ERICSSON (kd)	201
Anf. 316 SONJA FRANSSON (s)	201
Beslut	202
9 § Bordläggning.....	203
10 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	204
11 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	204
12 § Kammaren åtskildes kl. 23.51.	204

Gotab, Stockholm 1997